

INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA

BALMAZÚJVÁROS

2010. január

KERTES 1997 KFT.

TOLNAI JÁNOSNÉ DR.

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	6
1. BEVEZETŐ	18
1.1. AZ INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA FOGALMA	18
1.2. ALKALMAZOTT MÓDSZERTAN.....	21
1.2. A KÖZÉPTÁVON TERVEZETT FUNKCIÓBŐVÍTŐ ÉS VÁROSREHABILITÁCIÓS PROGRAMOK 27	
2. BALMAZÚJVÁROS SZEREPE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN	35
2.2. A TERÜLET BEHATÁROLÁSA, TERÜLETI EGYSÉGEK, TERMÉSZETI KÖRNYEZET ISMERTETÉSE	35
2.3. NÉPESSÉG	39
2.4. MEGKÖZELÍTHETŐSÉG	40
2.5. BALMAZÚJVÁROS AZ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓBAN	41
3. BALMAZÚJVÁROS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ RÖVID HELYZETÉRTÉKELÉS 43	
3.2. A VÁROS BEMUTATÁSA.....	43
3.3. VÁROSSZERKEZET	43
3.4. GAZDASÁG	46
3.4.1. Ágazati szerkezet, vállalkozások száma.....	48
3.4.2. Turizmus	53
3.5. TÁRSADALOM.....	59
3.5.1. Demográfia.....	59
3.5.2. Képzettség.....	62
3.5.3. Foglalkoztatás	63
3.5.4. Társadalmi önszerveződés.....	67
3.6. TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET	70
3.6.1. Éghajlat, levegő, víz.....	70
3.6.2. Felszín, talaj, növényzet.....	70
3.6.3. Műemlékek, helyi építészeti értékek.....	71
3.6.4. Lakásállomány.....	73
3.6.5. Települési infrastruktúra	74
3.6.6. Tömegközlekedés	79
3.6.7. Hulladékgyűjtés.....	80
3.7. KÖZSZOLGÁLTATÁSOK.....	81
3.7.1. Oktatás-nevelés.....	81
3.7.2. Egészségügy.....	84
3.7.3. Közigazgatás.....	86
3.7.4. Szociális ellátás	89
3.8. KORÁBBI IDŐSZAKOK FEJLESZTÉSEI	96
3.9. ÖSSZEGZÉS	98
4. VÁROSRESZEEK TERÜLETI MEGKÖZELÍTÉSŰ ELEMZÉSE	99

4.2.	VÁROSKÖZPONT	100
4.2.1.	Városcsözpont funkciói	100
4.2.2.	Városcsözpont nevezetességei	102
4.2.3.	Társadalmi-gazdasági helyzet	104
4.2.4.	Környezeti helyzet.....	105
4.2.5.	Városrészi problémák.....	105
4.3.	ÉSZAKI VÁROSRÉSZ	108
4.3.1.	Városrész funkciói	108
4.3.2.	Északi városrész nevezetességei	109
4.3.3.	Társadalmi-gazdasági helyzet	109
4.3.4.	Városrészi problémák.....	109
4.4.	DÉLI VÁROSRÉSZ	111
4.4.1.	Városrész funkciói	111
4.4.2.	Déli városrész nevezetességei.....	112
4.4.3.	Társadalmi-gazdasági helyzet	114
4.4.4.	Városrészi problémák.....	114
4.5.	SZEGREGÁLT VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK HELYZETÉRTÉKELÉSE.....	116
4.5.1.	Statisztikai adatok elemzése a KSH 2001. évi népszámlálási adatai alapján.....	117
4.5.1.1.	Demográfiai mutatók a szegregátumokban	117
4.5.1.2.	Iskolai végzettség szerinti megoszlás	118
4.5.1.3.	Foglalkoztatottság a szegregátumokban.....	118
4.5.1.4.	Lakáskörülmények a szegregátumokban.....	120
5.	STRATÉGIA.....	124
5.2.	BALMAZÚJVÁROS HOSSZÚ TÁVÚ JÖVŐKÉPE, FŐBB FEJLESZTÉSI IRÁNYOK.....	124
5.3.	FEJLESZTÉSI CÉLOK	126
5.3.1.	Átfogó cél.....	126
5.3.2.	Tematikus célok	130
5.3.2.1.	Városi környezet és infrastruktúra fejlesztése	130
5.3.2.2.	A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása.....	131
5.3.2.3.	Humán erőforrások dinamizálása	135
5.3.2.4.	A város kistérségi, megyei és regionális kapcsolatainak továbbfejlesztése	136
5.3.2.5.	A fejlesztési célok számszerűsítése: a 2017-ig elérendő érték	138
5.3.3.	Városrészek kitűzött céljai	139
5.4.	AZ AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE	147
5.4.1.	A városcsözpont akcióterülete.....	149
5.4.2.	Északi városrész akcióterületei.....	154
5.4.3.	Déli városrész akcióterületei	161
5.4.4.	Minden területegységre vonatkozó beavatkozás.....	168
5.2.	A KÖZÉPTÁVON TERVEZETT FUNKCIÓBŐVÍTŐ ÉS VÁROSREHABILITÁCIÓS PROGRAMOK 170	
5.3.	FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK	178
5.3.1.	A Fenntartható környezeti fejlődés programja.....	178

5.3.2.	<i>Anti-szegregációs beavatkozási terv</i>	181
5.3.2.1.	Tervezett beavatkozások	181
5.3.2.2.	Oktatási-nevelési integráció	182
5.3.2.3.	Foglalkoztatási integráció.....	185
5.3.2.4.	Szociális integráció.....	187
5.3.2.5.	Lakhatási integráció támogatása.....	195
5.4.	STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	198
5.4.1.	<i>Külső koherencia</i>	198
5.4.1.1.	Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel	198
5.4.1.2.	Az önkormányzat ágazati vagy tematikus stratégiáival való összhang	202
5.4.1.3.	Az önkormányzat Gazdasági Programjába foglalt célkitűzésekkel való összhang	202
5.4.1.4.	A Települési Környezetvédelmi Tervvel való összhang	203
5.4.2.	<i>Területi fejlesztési tervdokumentumokkal (stratégiákkal és koncepciókkal való összhang)</i>	204
5.4.2.1.	Országos Területfejlesztési Koncepció	205
5.4.2.2.	Az Észak-alföldi Régió Területfejlesztési Koncepciója, Stratégiai és Operatív Programja	206
5.4.2.3.	Regionális Akcióterv, Észak-alföldi Régió (RAT).....	207
5.4.2.4.	Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és programja	209
5.4.2.5.	A Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Koncepciója és Programja	210
5.5.	A STRATÉGIA FŐBB BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	212
5.6.	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGA	215
5.6.1.	<i>A célok érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatásai</i>	216
5.6.2.	<i>A stratégia megvalósításának főbb kockázatai</i>	218
6.	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI	226
6.2.	A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK.....	226
6.3.	AZ INTEGRÁLT STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS SZERVEZETI ELVÁRÁSOK.....	229
6.4.	TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI	233
6.5.	INGATLANGAZDÁLKODÁSI KONCEPCIÓ.....	234
	PARTNERSÉG.....	237
7.	AZ IVS EREDMÉNYEINEK NYOMON KÖVETÉSE („MONITORING”) ÉS AZ IVS RENDSZERES FELÜLVIZSGÁLATA, AKTUALIZÁLÁSA	239

Vezetői összefoglaló

Jelen tanulmány Balmazújváros következő évekre, alapvetően a 2010-2017-es időszakra vonatkozó középtávú településfejlesztési stratégiáját és operatív programjait tartalmazza. Tartalmában megfelel a területfejlesztési programokra vonatkozó hatályos jogszabályoknak, igazodik a II. Nemzeti Fejlesztési Terv céljaihoz és elveihez igazodik, továbbá összhangban van az Észak-Alföldi Régió Fejlesztési koncepciójával, Hadú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és programja, a Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Koncepciója és Programja dokumentumokkal.

A településfejlesztési stratégia kiemelt célja, hogy keretet adjon a konkrét területfejlesztési akciók és azok megvalósítását szolgáló különböző közösségi kezdeményezésű projektek számára, és további önálló vagy támogatandó kezdeményezést kutató fel. Összefoglalva, a stratégiai program az országos, a regionális, a megyei és a térségi területfejlesztési koncepciókhoz, programokhoz igazodóan is építkezik, figyelembe veszi az EU módszertanának sajátosságait, a város településszerkezeti terv és szabályozási tervét és településfejlesztési koncepcióját, továbbá különös tekintettel integrálja a stratégiába a következőket:

- Nemzeti Vidékfejlesztési Terv
- Nemzeti Fejlesztési Terv és Operatív Programjai
- Észak-Alföldi Régió Fejlesztési Koncepciója
- Észak-Alföldi Operatív Program
- Hadú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és programja
- Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Koncepciója és Programja
- Balmazújváros Város Rendezési Terve

A 2007 és 2013 közötti időszak kiemelt jelentőségű lesz Balmazújváros számára, mert ebben a periódusban eldől, hogy – az Európai Unióhoz történt csatlakozás révén megnyíló új lehetőségeket kihasználva – sikerül-e a korábbi hátrányokat leküzdeni és a korábbinál is dinamikusabb fejlődési pályára állni. A stratégia célja, hogy a jelen viszonyainak tényszerű ismerete és a feltáruló tendenciák alapján kiválassza a legvonzóbb és reálisan leginkább megvalósítható jövőképet. E jövőképhez történő közelítés és a hozzá kapcsolódó stratégia megvalósítása szolgálja a város közép- és rövid távú célkitűzéseinek megvalósítását.

A város szerepének meghatározása és helyzetértékelése, valamint a célok, feladatok meghatározását követően a stratégiai program megjelöli a megvalósításban résztvevők körét, a lehetséges szereplőket és közreműködőket. Bemutatásra kerül az a mechanizmus, amely a megvalósításba képes bevonni a résztvevők minél szélesebb körét, és amely ösztönzően hat a különböző, lakossági csoportoknak az elfogadott program realizálása érdekében történő együttműködésre.

A stratégia sikeres megvalósíthatóságának további biztosítéka a fejlesztésekhez szükséges erőforrások feltárása, bemutatása. A fejlesztések eredményes megvalósításának feltételei az anyagi erőforrások, a humán erőforrások, valamint a fejlesztések környezeti és társadalmi fenntarthatóságát biztosító erőforrások. A program mindezekkel összefüggésben előrejelzéseket tartalmaz a tervezett fejlesztések társadalmi, gazdasági és környezeti hatásaira vonatkozóan.

Mindezek mellett a városfejlesztési stratégia várospolitikai dokumentum, városfejlesztési koncepcionális és stratégiai anyag, amely a város fejlődésének közép- és hosszú távú keretét és irányát jelöli meg. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy e program megvalósítása az érintettek kölcsönös érdekeltségén alapuló – a pályázati kereteken átívelő - tartós együttműködésre épít.

Balmazújváros erősségei és gyengeségei

Balmazújváros természetföldrajzi helyzetéből adódóan kiváló adottságokkal rendelkezik ahhoz, hogy a következő évtizedben gyors fejlődésnek induljon, elsősorban a turizmusban rejlő lehetőségek kihasználásával. Az Észak-Alföldi Régióban, így Balmazújváros alatt is jelentős termálvíz készlet található, valamint a Hortobágy közvetlen szomszédsága jó lehetőségeket biztosít a turisztikai termékek – egészség- és gyógyturizmus, ökoturizmus – fejlesztése terén. A város emellett rendelkezik olyan építészeti műemlékekkel, amelyek turisztikai szempontból is vonzóak lehetnek.

A város infrastruktúrája (víz, szennyvíz, villany, gáz, úthálózat, telekommunikáció) kellően kiépített, az M35-ös autópálya megépítésével megközelíthetősége sokat javult, így az infrastrukturális háttér megfelelő hátteret biztosít a turisztikai fejlesztésekhez.

A város jó adottságokkal rendelkezik a sportoláshoz is. A debreceni sportrendezvények alkalmával számos csapat a balmazújvárosi sportlétesítményeket használja a verseny előtti edzéshez. Emellett több csapat a város szállodájában száll meg.

A fejlődéséhez szükséges kitörési pontok megtalálására és kiaknázására nagy szüksége van a városnak, hiszen a város gazdasága stagnál, az ipari és a mezőgazdasági termelés alacsony színvonalú, a foglalkoztatás visszaesett, és ennek következményeként magas a munkanélküliség szintje. A mezőgazdaság, bár az uniós csatlakozással a lehetőségek javultak, de még sem jelent kitörési pontot, mivel hiányzik a mezőgazdasági vállalkozók számára a fejlesztéshez szükséges tőke. A termelési ismeretekkel általában nincs is probléma, de nagy az elmaradás a piaci, pénzügyi, kereskedelmi, üzletszervezési és számítástechnikai ismeretek terén. Az alternatív jövedelemszerzéshez (pl. falusi turizmus, Bio élelmiszerek termelése és kínálata) szintén hiányoznak a megfelelő ismeretek a mezőgazdasági vállalkozók döntő többségénél.

A munkahelyek megszűnésének eredményeként számos munkaképes korú, és vélhetően képzetesebb munkavállaló hagyta el a várost, amelynek népességszáma az elmúlt 10 évben folyamatosan csökken.

A kedvezőtlen gazdasági folyamatok a város szerkezetében is éreztették hatásukat. Egyrészt a városközpontban értékes műemléki (Semsey-kastély) és közösségi (Művelődési Ház) épületeknek leromlott az állaga, a központban található épületek többségének homlokzata felújításra szorul, mivel jelenlegi állapotukban kedvezőtlenül befolyásolják a városképet. Másrészt kialakultak a városban szegregált területek, ahol külső beavatkozás nélkül konzerválódik az elmaradott állapot.

A város autópályához való közelsége sem csak pozitív hatással járt, hanem jelentősen megnövelte a városon átmenő forgalmat is, amelyet a jelenlegi forgalomszervezési struktúra már nem képes megbízhatóan kezelni.

A helyzetelemzés alapján javasolható középtávú stratégia:

A város **erősségeit** (termásvíz rendelkezésre állása, jó infrastruktúra, építészeti műemlékek, sportlétesítmények) és **lehetőségeit** - Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) közelsége, ökoturizmus feltételeinek megléte- kihasználva az erőfeszítéseket a jövedelemtermelő turisztikai fejlesztésekre kell összpontosítani a köz- és a magánszféra együttműködésében. Szintén jövedelemtermelő céllal fejleszteni kell a sportcélú infrastruktúrát. Mindkét terület fejlesztése tovagyrűző hatással lesz a városi vendéglátás, szálláskiadás, kiskereskedelmi tevékenység fejlődésére is, és ez által a foglalkoztatás növekedésére.

A **gyengeségek** felszámolásában, és a **veszélyek** okozta kockázatok csökkentésében a közszférára hárul, a városkép megújítása, a város image-nek újrapozicionálása, az építészeti műemlékek, illetve közösségi funkciót betöltő épületek felújítása, korszerűsítése, a városi forgalom újragondolása és szabályozása.

A **közsféra** fő **feladata** továbbá a szegregációval érintett településrészekben a kedvezőtlen folyamatok megállítása, és megfordítása infrastrukturális fejlesztésekkel, valamint humán téren célorientált oktatási programok indításával.

Mind a **közsféra**, mind a **magánsféra közös programját** kell, hogy képezze a vállalkozásösztönzés, és ezzel összefüggésben a vállalkozási ismeretek oktatása, az alternatív jövedelemszerzéshez szakmai tapasztalatok átadása. A vállalkozásösztönzésben fontos szerepet fog betölteni a köz- és a magánsféra által közösen kialakítandó ipari park.

Jövőkép, városfejlesztési célok:

Balmazújváros település arculat, a helyi gazdaság, a turisztikai attrakciók, szolgáltatások (kereskedelem, vendéglátás, egészségügy, közigazgatás, oktatás, szabadidős kikapcsolódási lehetőségek, szociális intézmények) és a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével Hortobágy térségének elismert, megkerülhetetlen kisvárosai központja valamint kiemelt turista központja „üdülőközpontja” kíván lenni, jövőképe: **„Balmazújváros, egy önálló arculatú település, bolygóváros a debreceni településgyűttesben”**. Megvalósulásával a három városrész dinamikus, fejlődő, lakosságában gyarapodó, összefogó településsé válna.

A hosszútávon elérendő célértékek, a fejlesztések hatásai:

INDIKÁTOR	JELLENLEGI ÉRTÉK	CÉL ÉRTÉK	CÉLÉRTÉK
	2010	2020	2030
Városi lakosságszám	18000 fő	1% növekedés	5% növekedés
Munkanélküliség	9%	3%-pont csökkenés	5%-pont csökkenés

A tervezett fejlesztések hatására a város gazdasága fejlődésnek indul, a munkanélküliek aránya várhatóan 3%-ponttal csökken 2020-ra. A fejlődés húzóágazata a turizmus lesz. A városfürdő és kemping szerepköre megerősödik, népességszám csökkenése megáll, a városba látogató turisták száma a kulturális és a sport programok hatására 80%-kal, a vendégéjszakák száma pedig 50%-kal növekedhet. Mind a három városrészben végrehajtott beruházások hatására, a gazdasági fejlődés növekedése biztosítva lesz, a minőségi városi környezet kialakításával Balmazújváros háta mögött hagyja a régi városi képet, image-t, felépíti új arculatát és betölti a térség turisztikai vezető szerepkörét.

Átfogó cél: a helyi társadalmi, gazdasági és természeti feltételekhez igazodó minőségi életkörülmények és fenntartható gazdasági fejlődés kialakítása. Az átfogó cél eléréséhez négy tematikus, középtávú cél kapcsolódik:

- **Városi környezet és infrastruktúra fejlesztése**
- **Gazdasági, természeti erőforrások dinamizálása**
- **Humán erőforrások dinamizálása**
- **A város kistérségi kapcsolatainak erősítése**

A fejlesztéseket a **városrészek céljainak** összehangolásával kell megoldani, figyelembe véve, hogy a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások mellett először a legnagyobb hozzáadott értékkel bíró fejlesztéseket kell megvalósítani. A prioritást élvező városrész a városközpont, ahol a legtöbb városi vonzerő és intézmény található, és az itt megvalósítandó fejlesztések biztosítják a legnagyobb hatást a város fejlődése szempontjából.

A **városközpontban** a közösségi épületek megújításával, esetenként új funkcióval történő ellátásával, a turisztikai célú szolgáltatások bővítésével, sportcélú létesítmények építésével, a gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javításával lehet a stratégiai célokhoz hozzájárulni.

Az **északi városrészben** a stratégia célok elérését a vállalkozásösztönzést szolgáló ipari park és vállalkozási övezet kialakításával, a lakásfeltételek javításával és a közszolgáltatások színvonalának emelésével illetve az Újtelep városrészben a szegregációval fenyegetett romatelepen Anti-szegregációs programok lebonyolításával lehet segíteni.

A **déli városrészben** az ipari fejlesztéseknek korlátot szab a HNP közelsége, viszont éppen a HNP közelségét kihasználva lehet az ökoturizmusba bekapcsolódni, és az oda vezető utak mentén különböző alternatív vállalkozási tevékenységet (szálláskiadás, kiskereskedelmi, vendéglátó-ipari egységek, népművészeti, biotermékeket árusító üzletek nyitása, kalandpark létesítése) beindítani. A városrészben három akcióterület kialakítása

során felszámolásra kerülhet a szegregátum, a parcellázással új lakóterületek alakíthatók ki. Felújításra kerülnek a közintézmények (bölcsőde, óvoda, diákotthon).

Városrészekben megvalósuló fejlesztések 2010-2017 között:

- Városközpont (Városközponti akcióterület): Balmazújváros **városi funkcióinak bővítése**, megerősítése, a turizmus lehetőségeinek fejlesztése, közintézmények energiatakarékossá tétele.
- Északi városrész (Újtelepi és Bánlaki akcióterületek): az ipari környezet infrastruktúrájának javítása, tőkevonzó képességének növelése, a szegregált területek integrálása és lakásépítés
- Déli városrész (Felsővégi, Darui és Németfalui akcióterület): Idegenforgalmi attrakciók fejlesztése, a szegregált területek integrálása, lakásépítés, intézmény felújítás
- Minden városrészt kiterjedő, átfogó fejlesztések: Humán erőforrás fejlesztés, (oktatás, vállalkozásösztönzés), belterületi csapadékvíz elvezetés 1.-2. ütem és a gyűjtőúthálózat kiépítése.

Fejlesztések a városrészekben:

Városrész	Önkormányzat pályázati támogatás/önerő (millió Ft)	Magántőke	%-os arány a magántőkéhez viszonyítva
1. Városközpont	5412	180	3,3
2. Északi városrész	1880	580	3
3. Déli városrész	2240	80	3,5
4. Minden városrészre kiterjedő	1450	0	0
ÖSSZESEN:	10982	840	7,6
Saját tőke 7,6% (átlagos érték)			

XXX- jelentős (milliárd)
 XX- közepes (százmillió)
 X- kicsi (százmillió alatt)

Városrész	Első ütem 2010-2012	Második ütem 2012-2014	Harmadik ütem 2014-2017
1. Városközpont	XXX	XXX	XX
2. Északi városrész	XXX	XX	XX
3. Déli városrész	XXX	XX	XX
4. Minden városrészre kiterjedő	XXX	XX	XX

A prioritást élvező akcióterület: a városközpont, ahol gazdasági, közösségi, városi és közszféra funkciók bővítése tervezett.

Az akcióterület lehatárolása:

Csegei u. – Veres Péter u. – Bethlen u. – Bocskai u. – Árpád u. – Szoboszlói u. – Debreceni u. – Vasút vonal – Bajcsy Zs. u. – Szabadság sor – Vasút vonal

A Városközpont fejlesztése ÉAOP-5.1.1/D, „Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések” pályázat segítségével valósulhat meg. A projekt eléri, hogy a központ közlekedési csomópontjai, köztéri melletti közintézményeinek egy része, valamint gazdasági szolgáltatók épületei újulhatnak meg a parkoló építések mellett.

A projekt elemei röviden:

- Polgármesteri Hivatal felújítása: az ügyfélszolgálati iroda komplex akadálymentesítésével, teljes nyílászárócseréjével, homlokzatának hőszigetelésével és felújításával történik. Az épület mögötti, használaton kívüli telken 3 mozgáskorlátozott parkoló kerül kialakításra.
- A Polgármesteri Hivatal mellett, a hozzá tartozó irodaépület hőszigetelése, héjazatcseréje, nyílászárócseréje történik meg.
- A Kossuth Lajos tér felújítása: a park nem tölt már be reprezentatív célt, kihasználatlan, ugyanis a terület utcabútorai, zöld- és járófelületei leromlott állapotban vannak, a felújítás ezeket érinti. A park új arculatot kap: a járófelületek építése és a burkolatban épített világítás létrehozása mellett évelő növények, cserjék kerülnek kiültetésre, új utcabútorokat helyeznek ki, illetve fotovoltikus, napenergiát hasznosító közvilágítás is kiépül.
- A Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény külső felújítása: az intézmény belső terei felújításra kerültek a korábbi időszakban, ám az akadálymentesítés, a nyílászárók cseréje, a külső, hőszigetelő felújítása a Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések pályázat segítségével valósul meg, szintén ebben a konstrukcióban végzik el az épületet körülvevő zöldfelület rendbetételét fotovoltikus, napenergiát hasznosító közvilágítás kialakításával, a szükséges parkolók létesítésével egyetemben.

- A Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény épületének déli oldalán Veres Péter szobra körül kialakult egy fás tér, ennek parkká alakítása történik meg.
- A Semsey kastély kertjének felújítása: a kastély épületének felújítása a közeljövőben egyéb forrásból kezdődhet meg, ám a mögötte található, valaha reprezentatív park jelenleg alacsony kihasználtságú, ennek zöldfelületi fejlesztése történhet meg. Itt a már létező színpadhoz lelátó épül, megtörténik a zöldfelület fejlesztése őshonos fák telepítésével, tó és rajta átívelő hidak kialakításával.
- Az üzletsor pizzériájának külső hőszigetelése, nyílászáró cseréje történik meg.
- A közlekedési csomópontok átalakítása: a városközpontban ugyanis megnövekedett a közúti forgalom az M35-ös autópálya átadása óta. A Debreceni út – Kastélykert utca – Veres Péter út – Kossuth tér (Nádudvari u. folytatásában) kettős kereszteződés a folyamatos és biztonságos forgalom biztosítása érdekében kettős, lámpás-terelősávós kereszteződéssé épül át.
- Parkoló építés: Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és a templom előtti területen történik, ahol jelenleg egy kihasználatlan terület található, az út és a parkoló között tujasor található. Ennek kivágásával nagyobb felületen épül ki a korábbiaknál nagyobb számú parkoló, amely terület a városi és kistérségi rendezvények, vásárok megtartására is alkalmas lesz. További parkolók épülnek a Kastélykert utcában (4 db), a Veres Péter út (6 db), a Debreceni út déli oldalán (5 db). A felsorolt területeken az autók elhelyezése eddig megoldatlan volt.
- A Városközpontban szükségessé vált szelektív hulladékgyűjtő szigetek kialakítására a lakosság környezettudatosságának növelése érdekében. Az akcióterületen 5 ponton helyeznek el szelektív hulladékgyűjtő szigetet.
- Szolgáltatóház létrehozása
A településen a turizmus fejlesztése érdekében elengedhetetlen a szolgáltatásfejlesztés a turisztikai attrakciók környezetében: a lakosság és a turisták által egyaránt kedvelt horgászto mellett szolgáltató ház épül, melyben iroda, horgászbolt, lángosos, halsütő, presszó, nyilvános illemhely kap helyet.

Az IVS elkészítésébe, a benne szereplőfejlesztések, célok kialakításakor bevonásra kerültek az érintett célcsoportok. Ez a következő módokon történt:

- 1) lakossági fórumok
- 2) érintett helyi kis és középvállalkozókkal, befektetőkkel egyeztetések
- 3) kistérségi településekkel érdekegyeztetés
- 4) kétoldalú befektetői tárgyalások
- 5) civil szervezetek
- 6) szakmai egyeztetések

Az Akcióterületi tervek folyamatos nyomon követésére az önkormányzaton belül a megvalósításban érintett szervezetek vezetői, illetve felelős tisztségviselők részvételével egy koordinációs testületet felállítására kerül sor.

A kezdeti időszakban (2010-2011) a végrehajtást az Önkormányzaton belül felállított szervezet fogja végezni, de középtávon egy Városfejlesztési Társaság felállítása a cél, a vállalkezési szféra programokba történő bekapcsolódásának ütemétől és intenzitásától függően.

1. Bevezető

1.1. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia fogalma

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia középtávú, stratégiai szemléletű, de megvalósítás orientált tervezési dokumentum, amely meghatározza a városok középtávú (7-8 évre szóló) városfejlesztési tevékenységeit. Az integrált városfejlesztési stratégia tematikus szempontokat integráló, területi alapú tervezési szemlélettel készül.

Lényeges eleme, hogy a helyzetértékelésre alapozó fejlesztési célok és irányok meghatározásán túl megvalósítási elemeket is magába foglal, ennek keretében a lehetőségek figyelembevételével a lehető legpontosabb becslését adja a városfejlesztés céljaira igénybe vehető forrásoknak és azok lehetséges eredetének. Területi alapon hangolja össze a különböző szakpolitikai megközelítéseket, összefogja és ütközteti az érintett partnerek céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további eleme, hogy a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási módját is összefüggéseiben kezeli.

Meghatározásra került a stratégiai cél, a hozzárendelt irányvonalak, valamint, hogy milyen településen kívánunk élni:

- ahol jó lesz élni, ahol tiszta és egészséges a környezet, jó a levegő, magas a zöldfelületek aránya, ahol az utak állapota jó.
- amely teljes körű közszolgáltatásokat nyújt lakóinak, ahol biztosított a magas egészségügyi és szociális ellátás.
- amelyben versenyképes- alternatív energiára épülő helyi gazdaság működik, ahol erősek a kis és középvállalkozások, ahol befektetővonzó környezet van, ahol az önkormányzat partnerségben dolgozik a gazdasági szektorral.
- ahol megfelelő sportolási, szabadidős infrastrukturális háttér biztosított a lakosság számára
- ahol a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek integrálódnak

- amely erős térség-szervező erővel bírva, jó kapcsolatban van a térség településével és részükre biztosítja a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést.

Az Európai Unió irányelvei szerint (Lipcsei Charta) a 2007-2013 közötti támogatási periódus alatt kiemelt hangsúlyt kap a területfejlesztés, azon belül a fenntartható városfejlesztés, a vidéki területek támogatása és a hátrányokkal küzdő térségek problémáinak kezelése.

A 2007-2013-as időszakban a régiók önálló regionális operatív programok keretében ösztönzik a városrehabilitációs programokat, melynek irányelvei alapvetően azonosak minden régióban.

Az Észak-Alföldi Regionális Operatív Program keretében a funkcióbővítő városrehabilitációs akciók célja akcióterületek által érintett településrészek fizikai megújítása és a társadalmi kohézió együttes erősítése, új, települési és kistérségi szintű, gazdasági, közösségi, közigazgatási és szociális funkciók megjelenése, a meglévő funkciók megerősítése, ezáltal a leromlott vagy leszakadó városrészek bekapcsolása a város fejlődésébe. A városrehabilitációs vagy funkcióbővítő akciót **integrált városfejlesztési stratégiára** alapozva kell megvalósítani, emellett a program által érintett központokra **akcióterületi terveket** is ki kell dolgozni.

Balmazújváros az elmúlt 10 évben számos fejlesztési programot dolgozott ki önállóan, illetve a kistérségi szereplőkkel együttműködve:

- o Balmazújváros első Településfejlesztési Konceptiója 1998-ban került összeállításra, amely az elmúlt 10 évben iránytű volt a város fejlesztése számára. 1999-ben készült el a Településszerkezeti Terv, amely szintén meghatározta a városfejlesztés irányát. 2002-ben a belterületi részekre vonatkozóan a Tervet az Önkormányzat módosította, és újabb átdolgozása jelenleg van folyamatban. 2002-ben az Önkormányzat kidolgozta a város idegenforgalmi-turisztikai koncepciója a 2003-2010, valamint a sportkoncepciót a 2002-2012 időszakra. 2004-ben készült el a város 2004-2008.

időszakra szóló környezetvédelmi programja. 2007-ben a város Önkormányzata elkészítette a 2007-2010. évekre szóló gazdasági programot.

- A Balmazújvárosi kistérség fejlesztési koncepciója és programja 2005-ben íródott. Szintén ebben az évben készült el a kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja. 2007-ben dolgozták ki a szakértők a kistérség cselekvési tervét, és meghatározásra kerültek a megvalósítandó projektek.

A fejlesztési programok mellett a város számos fejlesztési projektet valósított meg a fejlesztési programok megvalósítására.

Az **Integrált Városfejlesztési Stratégia** a fentiekben felsorolt stratégiai anyagokra építve, valamint a Településszerkezeti Terv figyelembe vételével készült, szem előtt tartva az IVS-val szemben megfogalmazott formai és tartalmi követelményeket.

1.2. Alkalmazott módszertan

A településfejlesztési koncepció képezte a stratégiai alapját a tervezésnek. A településfejlesztési koncepcióban kidolgozott helyzetértékelés valamint a stratégiaalkotás, teljesen összhangban van jelen dokumentummal. Az IVS összhangban van a település fejlesztési koncepciójával mind a település településhálózatban elfoglalt helye, mind a helyzetértékelés vonatkozásában.

A Balmazújváros szabályozási terv, az abban foglaltaknak történő megfeleltetés a tervezés alapját képezi, így a dokumentumokban foglalt stratégiai célok, és konkrét tevékenységek összhangja biztosított. Az IVS és a helyi építési szabályzat valamint a település rendezési terv összhangban van, a városrészekre kitűzött célok megvalósítását a rendezési terv lehetővé teszi.

A fenntartható európai városokról szóló LIPCSEI CHARTA a tagállamok dokumentuma, melyet az európai kulcsszereplők széles körű és átlátható részvételével dolgoztak ki. Az európai városok kihívásainak és esélyeinek, valamint eltérő történelmi, gazdasági, társadalmi és környezeti háttérének tudatában a tagállamok városfejlesztésért felelős miniszterei közös városfejlesztés-politikai elvekben és stratégiákban állapodtak meg.

A városok harmonikus belső fejlődését ajánló Európai Városok Chartája tíz fő fejezetben foglalja össze a fejlesztések legfontosabb elemeit.

Az 1076/2004. (VII.22.) Kormányhatározat alapján az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció az egyes szakpolitikákat koncepcionális keretbe foglalva, azok számára – meghatározott időtávra (2020-ig) – közös célokat fogalmaz meg. Az OFK tehát lefedi a hazai és uniós fejlesztési források összességét. Az OFK által felvázolt koncepcionális kereten belül fogalmazódik majd meg a kizárólag az uniós strukturális alapok és a Kohéziós Alap forrásait (és azok hazai társfinanszírozását) magában foglaló Nemzeti Stratégiai Referenciakeret („II. Nemzeti Fejlesztési Terv 2007–2013”), illetve az agrár- és vidékfejlesztés uniós és hazai forrásait felölelő Nemzeti agrár-vidékfejlesztési Terv cél- és prioritásrendszere. Szintén az OFK céljainak uniós forrásokból történő megvalósulását

szolgálják a VII. K+F-keretprogramot, illetve a transz-európai közlekedési infrastruktúra összekapcsolását finanszírozó, a vizsgált periódusban erőteljesen növekvő uniós források. A 2005-ben felülvizsgált új Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) irányelveket fogalmaz meg a területi egyenlőtlenségek kiegyenlítésének érdekében. Az ország egészére vonatkozó területfejlesztési irányelvek a térségi versenyképesség erősítése, a területi felzárkózás elősegítése, a fenntartható területi fejlődés, örökségvédelem, integrálódás Európába, a regionalizmus és a decentralizáció erősítése. A 2015-ig terjedő időszakra vonatkozó országos területi célok között fejlesztési prioritások fogalmazódtak meg a speciális adottságú térségtípusokra, melyek az alábbiak: természeti, táji értékekben gazdag területek erőforrásainak kiaknázása, agrártérségek diverzifikálása, határ menti területek együttműködése, tanyás térségek revitalizálása, romák lakta térségek fejlesztése. Az OTK-ban az Észak-Alföldi régió 2007-2013 közötti időszakra megfogalmazott stratégiai céljai is szerepelnek.

Az Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióval (OFK) szoros összhangban készült, a két tervdokumentum egymást kiegészíti. Az OTK elsősorban a területi jelenségekre és folyamatokra vonatkoztatva értelmezi az OFK fejlesztési elveit, ahol szükséges, ott speciális területi elveket is bevezet. Továbbá földrajzilag orientálja az OFK célkitűzéseit, és sajátos területi megfontolásokkal gazdagítja azokat.

Az OTK célja, hogy kijelölje az ország közép- és hosszú távú területfejlesztési politikai célkitűzéseit és prioritásrendszerét, valamint a területi szempontok konzekvens érvényesítésének feltételeit, mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos, regionális, térségi programok kidolgozásához. Ezáltal megadja a nemzeti fejlesztési tervezés területi kereteit is, tehát az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez (UMFT) kapcsolódó Regionális Operatív Programokban (ROP) érvényre kell juttatni az OTK regionális szintű koncepcióit.

A területfejlesztési politikában megfogalmazott jövőkép a területi harmónia vízióját vázolja fel, mint elérendő célállapotot.

„A cél olyan harmonikus, fenntartható társadalmi – gazdasági - környezeti térszerkezet és területi rendszer létrejötte, amely a helyi adottságokra épülő, saját arculattal és

identitással rendelkező térségekben szerveződik – köztük mind több európai szinten is versenyképes területegységgel, és amely szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe, s amelyben a társadalom számára az alapvető esélyeket meghatározó közszolgáltatások és életkörülmények tekintetében nincsenek jelentős területi egyenlőtlenségek.”

A területfejlesztési politika átfogó céljai 2020-ig:

A térségi versenyképesség következetes erősítése az ország egésze szintjén és a régiókon, egyéb térségeken belül egyaránt a területi struktúra hatékony működésének biztosításával;

A kohézió jegyében a területi felzárkózás segítése az esélyegyenlőtlenséget sértő és a hatékony működést korlátozó legsúlyosabb területi elmaradottságok mérséklésével.

Régióink, térségeink fenntartható fejlődésének biztosítása, ahol a helyi értékek, természeti és kulturális örökségek, erőforrások és a belső összetartozás nemcsak hogy megőrzésre kerül, de tovább is erősítik azokat, vagyis a társadalom, a gazdaság és a természeti – környezeti - kulturális elemek összhangját helyi-térségi rendszereinkben biztosítják.

A társadalom, a gazdaság és a fejlesztéspolitika térbeli szerveződése a területi integrálódást kell, szolgálja az európai térbe határokon átnyúló kapcsolatok építésével. A régiók felzárkóztatásához hatékony, decentralizált fejlesztéspolitika szükséges, ahol a fejlesztések a helyi térségi adottságokhoz igazodnak, és a különböző fejlesztéspolitikai beavatkozások térségenként összehangoltan területi szinergiákat eredményeznek, valamint képesek biztosítani a helyi-térségi, társadalmi-gazdasági szereplők hatékony bevonását és mozgósítását, a célok elérése érdekében.

A térségi versenyképesség megteremtése érdekében minden térségben alapvetően fejlesztendő az alábbi tényezők:

- Tudástársadalom építése és az innováció területi terjesztése (a régió gazdasági struktúrájához igazodó képzettségi szerkezet kialakítása, a kutatási, felsőoktatási központok, a tudásközpontok megerősítése, azok régióon belüli, dinamizáló

kapcsolatrendszerének ösztönzése, valamint az információs társadalom területi elterjedésének támogatása);

- Az elérhetőség javítása (a gyorsforgalmi úthálózat és a nagysebességű, ill. többvágányú vasúthálózat fejlesztése, a mellékúthálózat szűk keresztmetszeteinek felszámolása);
- Regionális üzleti környezet és szolgáltatások fejlesztése (befektetőbarát önkormányzati magatartás, hatékony információs csatornák, megfelelő telephelyi kínálat (pl. ipari parkok révén) és a vállalkozások működését segítő regionális intézmények);
- Térségi hálózatok ösztönzése és a kis- és középvállalatok regionális fejlesztése (gazdasági klaszterek, a régió belüli beszállítói hálózatok ösztönzése);
- Regionális és helyi menedzsment szervezeti fejlődése, stratégiák ösztönzése;
- Regionális és települési marketing-kommunikáció erősítése (stratégiaileg megalapozott arculatformálás, a kommunikációs és marketing eszközök alkalmazása a befektetések ösztönzése, a turizmus élénkítése, a lakosság elégedettsége, a pozitív megítélés kialakítása és az érdekérvényesítés érdekében);
- Környezet megóvása és fejlesztése;
- Turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése;

A területfejlesztési politika 2013-ig megvalósítandó országos területi céljai és területfejlesztési feladatai között szerepel a magyarországi felszínalatti vizek és ezen belül is kiemelten a magyarországi termálvízkinccs védelme, megőrzése, ill. fenntartható és integrált térségi hasznosítása.

Az Országos Területfejlesztési Konceptióban rögzített célok érvényesítéséhez szakterületenként megfogalmazódnak azok a feladatok, melyek figyelembevételével a különböző fejlesztési területeken megvalósuló politikák hozzájárulhatnak a területi célkitűzésekhez. Ezen belül a turizmuspolitika feladatai az alábbiak:

- Fokozottan szükséges törekedni a területi koncentráció csökkentésére, a turisztikai forgalom területi szétterítésére.

- A hazai üdülés modelljének, ezen belül is a falusi és a vidékies térségekbe irányuló öko - és aktív turizmusnak a népszerűsítése alapvető térségfejlesztést (is) szolgáló cél.
- Alapvető követelmény a vonzerők, szolgáltatások, a turisztikai infrastruktúra és a marketing térségileg összehangolt, integrált rendszereinek megteremtése.
- Budapest és a Balaton esetében a turisztikai versenyképesség nemzetközi pozícionáláson alapuló megerősítése szükséges, valamint az, hogy e célterületekhez az ország többi térsége is kooperációkon keresztül kínálatával mind intenzívebben kapcsolódjon.
- A regionális és helyi jelentőségű turisztikai célterületek fejlesztése során kiemelten fontos a desztináció menedzsment szervezetek felállítása, tematikus, ill. térségi turisztikai hálózatok kialakítása.

A táji, természeti és kulturális értékekben gazdag, tanyás és aprófalvas (rurális) térségekben az értékek fenntartható módon történő kiaknázása elsődleges feladat. Ennek során főként az értékek (vonzerők) társadalom számára ismertté és hozzáférhetővé tétele, a tájidentitás és táj-, ill. régió specifikus jellegek erősítése szükséges. Éppen ezért a falusi turizmus, ökoturizmus, agroturizmus, a bor- és aktív turizmus kiemelten fejlesztendő. E térségekben a turisztikai, üdülőhelyi funkciók megerősödése jól szolgálhatja a társadalmi-gazdasági megújulást, a helyi identitás erősödését és az elmaradott, illetve esetenként funkciójukat veszített térségek dinamizálását. Fontos azonban, hogy a fejlesztések olyan fenntartható turizmust ösztönözzenek, melynek hasznait – a helyi lakosok és a vendégek, üdülők közötti partnerségen alapulva - túlnyomórészt az ott élők élvezik. Ehhez az elmaradott térségek fokozott támogatást kell, hogy kapjanak. A perifériális kistérségekben különösen fontos az e-turizmus fejlesztése, lehetőségeinek kihasználása.

A nemzeti kisebbségek által lakott térségekben kiemelten fontos a térségek, települések népi hagyományaira és egyedi kulturális értékeire alapuló alternatív örökség-turisztikai kínálat megteremtése (pl. térségi örökségközpontok).

A fejlesztéspolitika elsődleges területi egysége a jövőben az ország hét NUTS2 szintű régiója, amelyek a decentralizált fejlesztéspolitikának, az ágazatok területi

integrációjának elsődleges szintjét jelentik. A hét régió a korábbi tervezési-statisztikai funkció mellett határozott fejlesztéspolitikai szerepet kap. Növekszik a szerepe az alulról jövő kezdeményezéseket hatékonyan megjelenítő, integrált térségi fejlesztéseket megvalósítani képes kistérségi szintnek is.

Az OTK-ban megfogalmazást nyertek az ország hét tervezési-statisztikai régiójának fejlesztési tervei is, ahol az OTK céljai, mint kötelező keretek következetes figyelembevételével határozták meg a prioritásokat és intézkedéseket.

A dokumentum az Észak-Alföldi Régió jövőképét a következőképpen fogalmazta meg: „A régió célja olyan társadalmi-gazdasági térszerkezet létrehozása, mely biztosítja regionális versenyképességünket, kiegyensúlyozott településrendszerre épül, szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe. A közszolgáltatások és életkörülmények tekintetében a régióon belül mérsékli, vagy megszünteti az elfogadhatatlan területi egyenlőtlenségeket.”

1.2.A középtávon tervezett funkcióbővítő és városrehabilitációs programok

Városrész/Akcióterület	Cél	Funkciók	Célcsoport	Tervezett költségvetés (bruttó)	Önkormányzati hozzájárulás	Tematikus cél*
Városközpont (I. ütem)	A városközpont vonzóbbá tétele a központi gazdasági, kereskedelmi és szolgáltatási funkciók megerősítésével és bővítésével, közúthálózat fejlesztése, kulturális megőrzés (parképítés), parkolóhelyek számának bővítése. Közterek kialakítása, közvilágítás megújuló energiával. Több	Gazdasági, közösségi, városi, közlekedési	A város és a kistérségi települések lakossága, vállalkozások, turisták, befektetők, sportolók	1000 millió Ft	15 %	1, 2, 3, 4,

	hulladéksziget kialakítása.					
Városközpont	Sportcsarnok, sportpálya fejlesztése	Közösségi	Ifjúság, város lakosai, kistérségi lakosok	900 millió Ft	50%	1, 2, 4
Városközpont (2009 decemberében beadott támogatással)	Ifjúsági ház	Kulturális	Ifjúság, város lakosai	150 millió Ft	25%	1, 3, 4
Városközpont	Szolgáltató ház létesítése	Turisztika	Turisták, kistérségi lakosok	95,412500 millió Ft	50%	1, 2, 4
Városközpont (2009 decemberében elnyert támogatással)	Termál- és Strandfürdő teljes bővítése	Turisztika	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	1092 millió Ft	50%	1, 2, 3, 4
Városközpont (2009 márciusában elnyert támogatással)	Egészségügyi szakellátó központ	Egészségügyi	Városi lakosok, kistérségi lakosok	630 millió Ft	8%	1, 4
Városközpont	Egészségügyi alapellátó központ	Egészségügyi	Városi lakosok, kistérségi lakosok	350 millió forint	100 %	1,4

Városközpont	Közüntézmények megújuló energiafejlesztése	Oktatási	Ifjúság	500 millió Ft	30%	1, 3, 4
Városközpont	Kastély felújítása	Turisztikai, kulturális örökségvédelmi	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	460 millió Ft	15%	1, 4
Városközpont (2009 decemberében elnyert támogatással)	Kerékpárút hálózat fejlesztése	Közlekedési	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	230 millió Ft	5%	1, 4
Északi városrész / Újtelep	Iparfejlesztési lehetőségek bővítése, új vállalkozások betelepítésének elősegítése ipari park kialakításával	Gazdasági (ipari park)	Vállalkozások, helyi munkavállalók	500 millió Ft	50 %	1, 2, 4
Északi városrész / Újtelep	A megindult szegregációs folyamatok megállítása , hosszabb távon megfordítása a közutak megújításával,	Közösségi, városi, lakó és közsféra	2. szegregátum lakói	130 millió Ft	15%	1, 2, 3, 4

	a közszolgáltatások fejlesztésével					
Északi városrész / Újtelep	Lakásépítés és szociális bérlakásépítés	Lakó	Város fiatal lakossága	500 millió Ft	25%	1, 4
Északi városrész / Bánlak	Iparfejlesztési lehetőségek bővítése, új vállalkozások betelepítésének elősegítése vállalkozói övezet fejlesztésével	Gazdasági (vállalkozói övezet)	Vállalkozások, helyi munkavállalók	150 millió Ft	30 %	1, 2, 4
Északi városrész / Bánlak	Konzervgyárépítés és további Iparfejlesztés	Gazdasági	Város lakossága, betelepülni szándékozók, kistérségi lakosok	500 millió Ft	0%	1, 2, 4
Északi városrész / Bánlak	Lakásállomány növelése	Lakó	Város lakossága, betelepülni szándékozók	100 millió Ft	0%	1, 4
Déli városrész / Daru	Lakásállomány növelése	Lakó	Város lakossága, betelepülni	800 millió Ft	0 %	1, 4

			szándékozők			
Déli városrész / Daru	Iskola átalakítása (diákszállás)	Oktatás	Ifjúság	90 millió Ft	35 %	1, 3, 4
Déli városrész / Daru	Óvoda felújítása, megújuló energia	Oktatás	Gyermekek	200 millió Ft	15%	1, 3, 4
Déli városrész / Felsővég	Új lakás építése kb. 80 db	Lakó	Kistérségi lakosság	600 millió Ft	0%	1, 4
Déli városrész / Felsővég	Útépítés, új utcák kialakítása	Közlekedés	Város és a kistérség lakossága	300 millió Ft	15%	1, 2, 4
Déli városrész / Felsővég	Kalandpark kialakítása	Turizmus	Turisták, város lakói, kistérségi lakosok	90 millió Ft	50%	1, 2, 3, 4
Déli városrész / Felsővég	Meglévő tájház berendezése	Turizmus, hagyományőrzés	Turisták, város lakói, kistérségi lakosok	10 millió Ft	15%	1, 4
Déli városrész / Németfalu	Játszótér, park kialakítás	Közösségi	Város gyerekei	40 millió Ft	15%	1, 3, 4
Minden városrészre	Humán erőforrás	Gazdasági,	Város vállalkozni	50 millió Ft	25 %	1, 3, 4

kiterjedő	fejlesztés	közösségi	kívánó lakossági rétege, illetve lemaradással fenyegetett rétege			
Minden városrészre kiterjedő	Belterületi és csapadékvíz elvezetése 1.-2. ütem összesen	Közösségi	Város lakói, kistérségi lakosok	1000 millió Ft	15%	1, 2, 4
Minden városrészre kiterjedő	Gyűjtőút kiépítése	Közlekedés	Város lakói, kistérségi lakosok	400 millió Ft	10%	1, 2, 4

*Tematikus célok:

1. A városi környezet és infrastruktúra fejlesztése
 2. A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása.
 3. A humán erőforrások dinamizálása
 4. A város kistérségi kapcsolatainak erősítése
- (Részletes bemutatásukra a Stratégia c. fejezetben kerül sor.)

Pénzügyi terv és ütemezés (millió Ft)

Akcióterület		Becsült összköltség	Önkormányzat pályázati támogatás/önerő	Magántőke
I. Akcióterület: Városközpont	1	1000	800/100	100
	2	500	300/120	80
	3	250	180/70	0
	4	100	50/50	0
	5	874	437/437	0
	6	350	350	00
	7	500	350/150	0
	8	460	390/70	0
	9	443	421/22	0
	10			
2, Akcióterület: Újtelep	1	500	250/100	150
	2	130	80/20	30
	3	500	0/100	400
3, Akcióterület: Bánlak	1	150	0/40	110
	2	500	0	250/250
	3	100	0	100
4, Fejlesztés: Daru	1	800	0	800
	2	250	210/40	0
	3	200	170/30	0
5. Akcióterület: Felsővég	1	150	128/22	0
	2	600	0	600
	3	300	255/45	0
	4	90	22/28	40
	5	10	8,5/1,5	0
6. Akcióterület: Németfalu	1	40	34/6	0
7. Akcióterület: Minden városrészre kiterjedő	1	50	37/13	0
	2	1000	850/150	0
	3	400	360/40	0
ÖSSZESEN:		10947	5932,5/2104,5	2660
Saját tőke 10% (átlagos érték)		-	54,2	-

XXX- jelentős (milliárd)
 XX- közepes (százmilliós)
 X- kicsi (százmillió alatt)

Akcióterület		Első ütem 2010-2012	Második ütem 2012-2014	Harmadik ütem 2014-2017
1, Akcióterület: Városközpont	1	XXX	-	-
	2	XX	XX	-
	3	XX	X	-
	4	XX	-	-
	5	XX	XX	-
	6	XX	-	-
	7	XX	X	-
	8	XX	X	-
	9	XX	-	-
	10	XX	X	-
2, Akcióterület: Újtelep	1	XX	XX	XX
	2	XX	-	-
	3	XX	XX	XX
3, Akcióterület: Bánlak	1	X	X	X
	2	XX	XX	XX
	3	X	X	-
4, Akcióterület: Daru	1	XX	XX	XX
	2	XX	XX	-
	3	XX		
5, Akcióterület: Felsővég	1	XX	-	-
	2	XXX	XXX	XXX
	3	XX	XX	X
	4	X	X	-
	5	X	-	-
6, Akcióterület: Németfalu	1	X	-	-
7, Akcióterület: Minden városrészre kiterjedő	1	X	-	-
	2	XX	XX	XX
	3	-	-	XX

2. Balmazújváros szerepe a településhálózatban

2.2. A terület behatárolása, területi egységek, természeti környezet ismertetése

Balmazújváros a Balmazújvárosi kistérség részeként az Észak-alföldi régióban található. **Az Észak-alföldi régió egész területe az Alföld nagytájhoz tartozik**, amely területének jelentős részén, különösen a medencealjzat törésvonalai, vetősíkjai környékén melegszik föl erősen a rétegvíz. A mélyebb tengeri rétegek magas só koncentrációjú üledékeiből ásványvizek nyerhetők. **A magas hőfok és az oldott anyagok eredményezik a mélyfúrású vizek gyógyhatását.**

A táj gazdag és egyedi növény-, illetve állatvilága, Közép-Európa legnagyobb füves pusztája, az élővizek mentén kialakult növénytársulások miatt a régió területének kimagaslóan nagy hányada élvez védeltséget. Ezek között kiemelkedő értékű a régió két megyéjét érintő Hortobágyi Nemzeti Park, amely hazánk első, 81 ezer hektár kiterjedésű nemzeti parkja; 1999 decemberétől az UNESCO Világörökségének is része

A **Balmazújvárosi Kistérség**, az Észak-alföldi Régió részét képezi, területe 731 km². A Balmazújvárosi Kistérség közvetlenül határos a Debreceni, Hajdúböszörményi, Polgári, Hajdúszoboszlói és Püspökladányi Kistérségekkel, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Mezőcsáti és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tiszafüredi Kistérséggel. (1. sz. ábra). A Tisza és Debrecen között elterülő kistérség több természetföldrajzi kistáj területét foglalja magába. Területének legnagyobb része a Hortobágyon fekszik, de a kistérség nyugati pereme a Borsodi-ártér és a Tiszafüred-Kunhegyesi- sík, keleti szegélye a Hajdúhát területére is átnyúlik.

A Balmazújvárosi Kistérséget négy település – Balmazújváros, Egyek, Hortobágy és Tiszacsege – alkotja, s ezzel az ország 10 legkisebb településszámú kistérsége közé tartozik.

A Balmazújvárosi kistérség a hatályos 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet 2. melléklete alapján **a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé került besorolásra.**

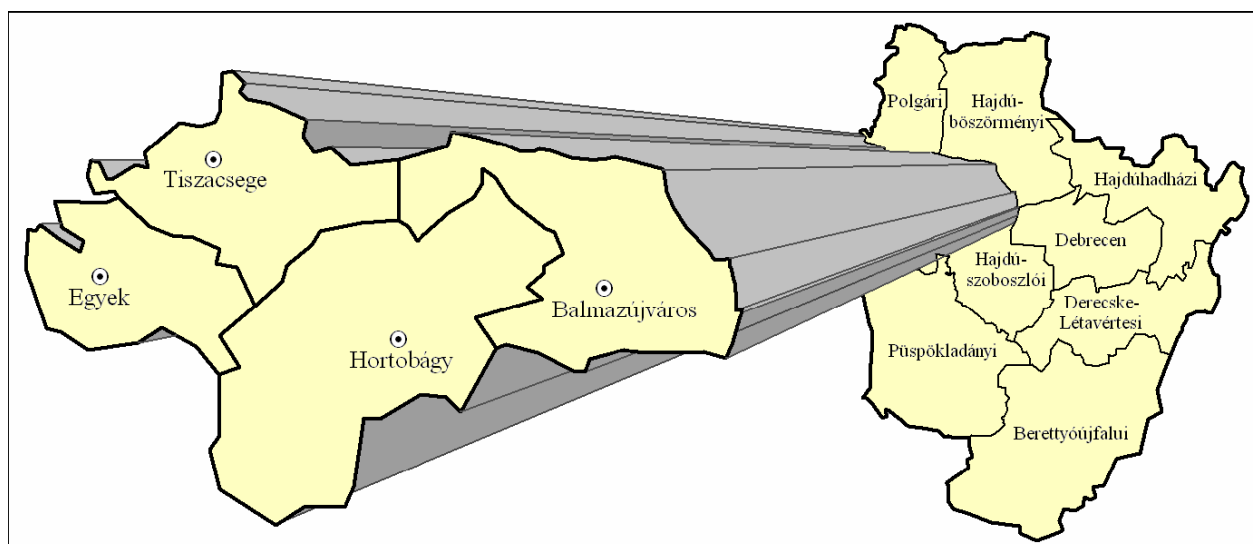
Területén két városi rangú település található: Balmazújváros 1989-ben, Tiszacsege pedig 2000-ben nyerte el a városi címet. A városi népesség aránya meghaladja a 75%-ot a kistérségben, s ezzel az értékkel – amely nagyjából Hajdú-Bihar megye átlagának felel meg – közvetlenül a 100%-ban város (ok) ból álló Debreceni és Hajdúböszörményi Kistérségek után következik a megyei rangsorban. A kistérség második legnépesebb települése – Egyek – nagyközségi ranggal bír. Hortobágy településszerkezeti sajátossága, hogy népességének 40%-a külterületi tanyaközpontokban – Kónya, Borsós, Szásztelek, Árkus, Hortobágyi halastó, Kungyörgy és Máta településrészekben – él.

1. sz. táblázat: A Balmazújvárosi Kistérség népessége

<i>Népesség</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Balmazújvárosi kistérség lakossága	30256	30339	30339	30195	30110	29551	29193
Balmazújváros lakossága	17239	17956	18149	18073	18026	17684	17394
Egyek lakossága	6008	5620	5527	5530	5501	5388	5356
Hortobágy lakossága	1742	1760	1736	1705	1671	1627	1621
Tiszacsege lakossága	5267	5003	4927	4887	4912	4852	4822

Forrás: Önkormányzat

1.sz. ábra: A balmazújvárosi kistérség elhelyezkedése

A Hortobágy fő természeti értékét a szikes termőhelyek növény- és állatvilága, a sziki legelőkhöz kötődő néprajzi értékek adják. A táj területének döntő hányadát ma természetes élőhelyek - sziki gyepek és sziki legelők, löszpuszták, ártéri erdők és ligetek - képezik, valamint egy mocsarokból, tavakból és holtágakból álló "vízország" alkotja, a mozaikos talajviszonyoknak köszönhetően változatos és gazdag növény- és állatvilággal. A területnek viszonylag kisebb hányadát borítják mesterséges vizes élőhelyek (a halastavak összterülete 6 ezer hektár), ezek mégis nagy jelentőségűek, mivel együttesen a világ egyik legnagyobb mesterséges halastórendszerét alkotják.

A Hortobágy nemzetközileg is kiemelt fontosságát sajátos madárvilágának köszönheti. A mocsarak és halastavak a madarak fészkelésének és vonulásának európai jelentőségű helyszínei: eddig 342 madárfaj előfordulását regisztrálták itt, melyek közül ez idő tájt 152 fészkel is a Nemzeti Parkban. A Magyarországon átvonuló darvak 95 %-a a Hortobágyon megpihenve repül tovább. A daru- és vadlúdvonulás az itteni madárvilág életének egyik legszebb, nemzetközi hírű látványossága. Ez az élettere Közép-Európa legnagyobb kanalasgém-állományának és számos más gémfajnak, a batlának és kárókatónának, valamint igen fontos költő- és vonulólhelye számos énekesmadárfajnak.

A világörökségi területet felügyelő Hortobágyi Nemzeti Park a természetvédelem, a gazdálkodási tevékenység és az idegenforgalom sajátos egységét valósítja meg. A különleges madárvédelmi rezervátumok, az egyedülálló és kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek részei az Európai Unió elindította Natura 2000 hálózatnak. A tájegység egész Európa szempontjából jelentős egyedi és veszélyeztetett fajokat, valamint ezek élőhelyeit őrzi, amely miatt kiemelkedő célpontja a turizmusnak. Az élővilágról kiállítások, szakmai programok nyújtanak ismereteket. A természeti és kultúrtörténeti értékekről négy bemutató terület ad jellemző képet: a Nyírőlapos-Nyárijárás puszta, a Hortobágy-halastó, az Egyek-pusztakócsi mocsarak és a Tisza-tó. A bemutató területeken belül a könnyebb tájékozódást táblákkal jelzett tanösvények szolgálják.

A régió – értékes nemzeti parkján kívül – **nemzetközileg jelentős termálvízkészlettel is rendelkezik**, amelynek oka, hogy itt a geotermikus gradiens 100 méterenként 7-8 °C, így a harmad- és negyedidőszaki rétegekből kitermelhető víz hőmérséklete 40-65 °C. A termálvízkészlet **legfontosabb hasznosítási módját a gyógy- és termálfürdők jelentik.**

Egyre **növekvő a minősített gyógyvízzel rendelkező fürdőhelyek száma**, ami szintén vonzza a turistákat, és egyúttal a régió vezető turisztikai terméke.

Balmazújváros körzetében három nagyobb település – Debrecen, Hajdúszoboszló és Hajdúböszörmény - található (2. sz. ábra). Mind a kistérség, mind Balmazújváros több szállal kötődik Debrecenhez. Munkavállalók és diákok százai járnak be a térségből Debrecenbe dolgozni és tanulni. A debreceni nagyobb szabású rendezvények – sportrendezvények, Virágkarnevál – is éreztetik hatásukat Balmazújvárosban, mivel számos résztvevő keres szállást a városban ilyen alkalmakkor.

Debrecen közelsége azonban komoly kihívás is a városnak, hiszen a vállalkozások szívesebben telepednek meg Debrecenben, és a képzett munkaerőt is elszívják.

2. sz. ábra: Balmazújváros és környéke

Megemlítésre méltó a város regionális kapcsolatait vizsgálva, hogy Balmazújváros testvérvárosi kapcsolatot ápol a lengyel Lancut városával, ezért is jár viszonylag magas számú lengyel népesség Balmazújvárosra üdülni.

2.3. Népeség

Az Észak-alföldi régióban a **lakónépeség** száma a 2005. közepén tartott mikrocenzus alapján 1.540.424 fő volt, 2008. január 1-én 1.514.020 fő, amivel az ország második legnépesebb régiója.

A **lakosság száma** – követve az országos tendenciákat – 2001 és 2009 között csökkent, ennek mértéke azonban kisebb volt, mint az országos átlag. A kedvező folyamat mögött alapvetően a természetes népesedési folyamatok állnak: az Észak-alföldi régióban – hasonlóan az ország többi régiójához – az elmúlt időszakban ugyan természetes fogyást lehetett tapasztalni, ennek nagysága (2003 – 2,7‰; 2004 – 2,2‰) azonban legalább 1‰-kel kisebb volt a következő régió adatánál. A természetes szaporodást/fogyást meghatározó tényezők közül az Észak-alföldi régió mind a születési, mind pedig a halálozási arányszámot tekintve – az országos átlagnál lényegesen jobb értékkel – az elsők között található. Lényegesen rosszabb a helyzet a migrációs folyamatok tekintetében: a régió hosszú ideje jelentős népesség-kibocsátónak tekinthető, és ennek eredményeként negatív a migrációs mérlege.

Az Észak-alföldi régiót alkotó megyékről megállapítható, hogy a **természetes népesedési folyamatokat** tekintve legjobb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van: a népességcsökkenés mértéke itt volt a legkisebb. A megyéken belüli **demográfiai folyamatokat** vizsgálva megállapítható, hogy a **lakosságszám-növekedést felmutató települések jelentős része Debrecen, Nyíregyháza és Szolnok közelében található**, amely elsősorban a megyeszékhelyekről történő kitelepüléssel magyarázható.

Az Észak-alföldi régió az ország **legfiatalabb korösszetételű térségnek** számít: mind a 2001-es népszámlálás, mind pedig a 2005-ös mikrocenzus idején az öregedési index itt volt a legalacsonyabb, a 2001/2005 közötti változás nagyságát (az öregedés mértékét) tekintve pedig csak a Közép-magyarországi régió értéke volt jobb. A régió belül a legjobb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van, amelynek az öregedési indexe – az országban egyedülként – még 2005-ben is kisebb volt egynél.

A **Balmazújvárosi Kistérség**, lakónépesége a 2001. évi népszámlálás adatai szerint 30.256 (KSH, 2001), a 2007. évi statisztikai nyilvántartás szerint 29.193 fő (KSH, 2009).

Népsűrűsége 41 fő/km², amely mind az ország (109 fő/km²), mind Hajdú-Bihar megyei átlagától (88 fő/km²) lényegesen elmarad, s ezzel a Polgári (39 fő/km²), valamint Berettyóújfalui Kistérség (44 fő/km²) mellett a megye legritkábban lakott területe

Balmazújváros lakóinak száma 1998-ban 18.2580, 2001-ben 18.165, 2005-ben 17857, **2008 elején pedig 17645 fő; lakónépessége lassan, de folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.**¹.

2.4. Megközelíthetőség

Az **Észak-alföldi régió közlekedése** az egyenetlenség, a hálózat fejlett és fejletlen arányának kedvezőtlen összetétele miatt ma még viszonylag alacsony színvonalon biztosítja a térség turizmusának fejlődését. A hiányzó hálózati elemek folyamatos kiépítésével és a meglévők rekonstrukciójával azonban **egyre kedvezőbb feltételekkel kapcsolódik be a régió az országos és nemzetközi turisztikai vérkeringésbe.**

A régió **vasúthálózata** vonalsűrűség tekintetében az országos átlag feletti, a villamosított és az automata biztosító berendezéssel ellátott vonalak aránya azonban az országos átlag alatt marad.

A **légi közlekedés** szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a debreceni repülőtér, amely 2003 áprilisától már állandó nemzetközi határnyitású kereskedelmi repülőtérként működik. Az objektumot a jelenleg érvényes kormányhatározat az államilag támogatható két regionális nemzetközi kereskedelmi repülőtér egyikeként említi. Jelenlegi **forgalmának döntő részét nemzetközi turisztikai charter-járatok adják.**

Az Észak-alföldi régió az országos közúthálózat hosszát tekintve a magyarországi régiók között a második helyen áll, a fajlagos mutatók szempontjából ugyanakkor az utolsó előtti helyet foglalja el. Ennek hátterében az áll, hogy a régió nagy részében ritka és nagy kiterjedésű települések alkotják a településhálózatot. Az M3-as és M35-ös autópályák új szakaszai (Görbeháza-Nyíregyháza, Görbeháza-Debrecen, a két megyeszékhely körüli

¹ KSH Hajdú-Bihar megye Statisztikai évkönyv, 2005.

elkerülő gyűrű), javítják ugyan az érintett települések megközelíthetőségét, a régió jelentős része ugyanakkor még hosszú ideig kívül esik a gyorsforgalmi úthálózat mind a 15, mind pedig a 30 perces vonzaskörzetén.²

Balmazújváros közlekedési szempontból jó adottságokkal, lehetőségekkel rendelkezik; az M35-ös autópálya átadását követően ugyanis ahhoz mérve a 15 perces járáson belül található, így Budapestről 2 óra alatt autópályán megközelíthető. Debrecenből, Hajdúszoboszlóról egyaránt 30 perc alatt érhető el a város közúton.

A városnak vasúti kapcsolata is van; Budapest a 100-as és 108-as vonalon érhető el körülbelül három és fél óra alatt, míg Debrecenbe, a régió központjába vasúton alig 30 perc alatt lehet eljutni.

2.5. Balmazújváros az Országos Területfejlesztési Konceptióban

Balmazújváros az 1971-es Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptióban mint **részleges középfokú központ** szerepelt, a közelben hasonló minőségben szerepelt Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, míg magasabb, középfokú központként jelent meg környezetében Tiszafüred, Hajdúnánás, Tiszaújváros vagy Püspökladány, a valós településhierarchiában elfoglalt hellyel szemben. A hatályos Országos Területfejlesztési Konceptióban, az 1998-ban elfogadott Országos Területfejlesztési Konceptió 2005. évi felülvizsgálatában **nem szerepel nevesítve** mint az ország szempontjából egy különálló fejlesztési területtel rendelkező települése. Ennek nyilvánvaló oka, hogy a településméret nem teszi lehetővé, hogy a policentrikus városfejlesztési koncepcióban önállóan megjelenjen. A településhez legközelebbi regionális szerepkörrel felruházott város Debrecen, melynek vonzaskörzetébe esik Balmazújváros, ám annak nem közvetlen szomszédja, így a régióközpontban tapasztalható pozitív változások csak késéssel terjedhetnek, válhatnak érezhetővé Balmazújvárosban.

Balmazújváros településszerkezetben elfoglalt helye a vonzaskörzetét képező kistérséggel együtt vizsgálható meg egyértelműen az 1998-as és a 2005-ös OTK-ban. Utóbbiban két hátrányos helyzetű térségtípusnak is részét képezi a Balmazújvárosi Kistérség:

- **Társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű térségek**

² Az Észak-Alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiája 2007-2013, 2006., 25. o.

A területfejlesztés szempontjából kedvezményezett térségtípusok közül a legnagyobb területet a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségek kategóriája érinti. 2004-ben a debreceni kivételével az összes környező kistérség ebbe a kategóriába tartozott. Az Országos Területfejlesztési Kon koncepció szerint a következő területeken tapasztalható hiány: munkahelyteremtő beruházások, külföldi tőke beáramlása, infrastrukturális feltételek, humán erőforrások állapota, szociális és egészségügyi alapellátás feltételei, térségi fejlődést ösztönző programok jelenléte.

- **Mezőgazdasági vidékfejlesztés térségei**

A kategóriába kerülés feltétele átlag alatti egy főre jutó jövedelem, átlag feletti munkanélküliség, vidéki átlagot meghaladó agrárfoglalkoztatott arány, illetve hogy a népesség kevesebb, mint fele éljen 120 fő/km^2 -nél magasabb népsűrűség településen. Az előző típushoz hasonlóan Balmazújváros kistérsége a debreceni kivételével csupa hasonló jellegű kistérséggel van körülvéve, tulajdonképpen a teljes Közép-Tisza-vidék ide sorolható. Esetükben a következő témátípusokban van elmaradás: mezőgazdaság állapota, önszerveződés, tájvédelem.

3. Balmazújváros egészére vonatkozó rövid helyzetértékelés

3.2. A Város bemutatása

A mai városközpont déli részén állt a XV. század elején az a Hímes nevű falu, amelyet a század második felében a mai Nagyhát helyén álló Balmaz birtok lakói elfoglaltak. Az egyesült település, Balmazújváros 1465-ben kapott mezővárosi rangot. A város a többi alföldi **mezőváros**hoz hasonló módon fejlődött: a török korban sokszor elnéptelenedett, a kis településmaghoz nagy, lakatlan külterület kapcsolódott. A település népessége a XVII. században is csupán 2000 fő volt, ám 1766-ban a német telepesek beköltöztetésével megindult a település mai képeinek kialakulása, a **betelepítés** emlékét máig őrzi Németfalu településrész neve. A korábbi rendszertelen „balmazfalu” a német lakosság betelepítése nyomán, illetve a Semseyek által végrehajtott **településrendezéssel vált szabályos szerkezetűvé.**

3.3. Városszerkezet

Mára Balmazújváros településmorfológiai szempontból nagyban **különbözik** a környező, tipikus alföldi mezővárosoktól (pl. Hajdúböszörmény, Nádudvar, Hajdúszoboszló, Püspökladány), hiszen a korábbi halmaztelepülés-jelleg - az utcahálózat szabálytalanságával - szempontjából teljesen megszűnt. Utcahálózatát a többségében **észak-kelet, dél-délnyugat** irányú és erre **merőleges**, szabályos utcák alkotják. A kelet-nyugat irányú 3316. számú Debrecen-Tiszacsege főútvonal, illetve a belterületen vele viszonylag párhuzamosan futó Debrecen-Tiszafüred vasútvonal a belterület **két közel azonos területű részre** osztja. Az észak-kelet – dél-nyugat irányú Hajdúböszörménybe, illetve Hajdúszoboszlóra vezető utak további szabályos részekre bontják a belterületet. A természetes terepalakulatokhoz igazodóan kanyargó Virágoskúti-csatorna és az őt kísérő zöldterületek (erdő-közpark-sportterület-strand) a város jellegzetes és meghatározó eleme.

Amiben a település nagyban megőrizte alföldi mezőváros jellegét, az **egyközpontúság**. A természeti feltételekhez illeszkedve nem alakulhattak ki alközpontok a viszonylag nagy népességszám ellenére sem, szintén a történelmi fejlődés eredménye, hogy a központtól a belterület szinte minden pontja ugyanolyan távol esik. A **városközpont** a kelet-nyugat irányú 3316. számú Debrecen-Tiszacsege főútvonal déli oldalán, a település

súlypontjában helyezkedik el, közepén valaha impozáns parkkal, a Kossuth térrel, melyet műemléki és helyi védettségű épületek vesznek körül.

Jelenleg a város észak-nyugati, északi és észak-keleti szélén jelentős **beépítetlen területek** állnak rendelkezésre olyan fejlesztésekhez, mint ipari parkok, lakóterületek. A település déli-délkeleti határán vályoggödrök, **szegregált lakóterületek**, és szennyvíztisztító bontják meg a monoton településképet.

A városközpont dél-nyugati része magán viseli annak az időszaknak a nyomát, amikor a városiasodás egyet jelentett a **többszintes sorházak**, emeletes „modern” épületek, intézmények építésével, s amikor mindenáron, a hagyományokkal a tágabb környezettel nem foglalkozva tették mindezt. Balmazújvároson a környező, hasonló jellegű településekhez képest (Berettyóújfalu, Hajdúböszörmény, Püspökladány stb.) annyival kedvezőbb a helyzet, hogy mindez csak kis helyen, a városközpont viszonylag jól lehatárolható részén történt. A földszint +1, maximum +2 emeletes magastetős zárt sorúan, **hézagosan elhelyezett épületek** léptéke viszonylag egységes, ezt a városközpontban, a továbbiakban sem szabad megbontani. A városközponton kívül a földszint + tetőteres épületek illeszkednek a meglévő léptékrendbe. Sok helyen maradt még meg a lakótelkek hagyományos és jellegzetes beépítése, amit az utcavonalra merőleges tetőgerincű előkert nélküli oldaltornácós házak képviselnek, azok, ahol a tornác bejárata az utca homlokzatok szerves épített részét képezik, ajtóval lezárva. A szerény, hivalkodni nem akaró hagyománytisztelő épületek sora jelenti azt a balmazújvárosi hangulatot, melyet érdemes megőrizni.

Balmazújváros városrészei:

- Városközpont
- Daru (nyugat)
- Felsővég (dél)
- Németfalu (délkelet)
- Szigetkert (északkelet)
- Bánlak (észak)
- Újtelep (északnyugat)

3. sz. ábra: Balmazújváros városrészei

3.4. Gazdaság

A város döntően mezőgazdasági jellege, az ipar viszonylagos fejletlensége, az infrastrukturális feltételek és a szolgáltató szféra hiányosságai az 1970-es évekig csak lassú ütemű fejlődést biztosítottak Balmazújvárosnak. A hetvenes évektől viszont folyamatosan növekedett a városnak a térség társadalmi-gazdasági életében betöltött szerepe, lényegesen átalakult a helyi gazdálkodás szerkezete, s megindult a várossá válás folyamata. Az 1990-es népszámlálási adatok már stagnálásról tanúskodnak, különösen, ami a mezőgazdaságban és az iparban foglalkoztatottak arányát illeti. Kedvező jelenség viszont, hogy a városi funkciók erősödésével egyidejűleg jelentős növekedésnek indult a terciér szektor.

A város gazdasági szerkezetére jellemző, hogy a munkaképes lakosság 25%-át ma is a mezőgazdaság foglalkoztatja. A vagyonnevesítés, a szervezeti, tulajdonjogi átalakulások és a kiválások után az egykori Vörös Csillag MGTSZ-ből, a csődeljárás lefolytatása után jött létre az új típusú szövetkezés, a Kossuth Szövetkezet, a Lenin MGTSZ-ből pedig az Agrobalmaz Szövetkezeti Társulás.

A korábbi két MGTSZ-ből a sorozatos és egyéni kiválások nyomán számos egyéb mezőgazdasági profilú kft., s még több egyéni magánvállalkozás kezdte meg tevékenységét. Az átalakult Kossuth Szövetkezet és az Agrobalmaz Szövetkezeti Társulás gazdálkodásában a döntően növénytermesztési profil mellett fontos szerepet játszik az egyéni gazdálkodóknak és vállalkozóknak nyújtott mezőgazdasági szolgáltatási tevékenység (művelés, szállítás, szárítás, felvásárlás, takarmányozás stb.). Igen jelentős a gyepgazdálkodás és a juhtenyésztés szerepe is. A Kossuth Szövetkezet mint egy 100, az Agrobalmaz Társulás pedig 40-50 aktív foglalkoztatottnak biztosít állandó munkaalkalmat.

A gazdasági rendszerváltás és a privatizáció során az egykori Vörös Csillag MGTSZ, 1000 darabos szarvasmarha ágazatából született a megfelelő átalakulás után a harmadik, kifejezetten állattenyésztési profilú szövetkezet, a Tejtermelő Szövetkezet. Mindhárom, a hagyományos szövetkezeti gazdálkodási formákhoz és tevékenységhez talán legjobban hasonlító szövetkezeti társulás az 1990-es években stabilizálta gazdasági tevékenységét és üzletmenetét. Szerepük a város gazdasági életében, különösen pedig a foglalkoztatási gondok enyhítésében továbbra is jelentős.

Balmazújvárosban 1976-ban a Vörös Csillag Termelőszövetkezet és a Hajdú Megyei Tejipari Vállalat közös beruházással tejfeldolgozó üzemet épített. A fejlesztés elsődleges célja az volt, hogy Debrecen városát és Hajdú megyét ellássák étkezési tehéntúróval. A sikeresen induló üzem termelőkapacitását, hűtőraktárát a 80-as években több lépcsőben bővítették, a túrógyártás mellett megkezdték a tejfel és a joghurt-puding gyártását. Az üzem fokozatosan fejlesztette kereskedelmi tevékenységét is. Indulása óta önálló egységként működött, 1989-ben betéti társasággá, majd 1992-ben Kft-vé alakult, Balmaz-Tej Feldolgozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. néven működött.

A különféle mezőgazdasági vállalkozások, mindenekelőtt az egykori téeszekből kivált kft-ék és szövetkezeti jellegű társulások, valamint az egyéni gazdálkodók gazdasági teljesítménye is javuló tendenciát mutat, bár az utóbbiak között igen sok az ún. kényszervállalkozó.

Az ipari vállalkozások között sikeresen indult az ACEX Acéltermékgyártó Kft. Böszörményi úti (Északi Városrész, Bánlak) telephelyén 1950-ben alapították meg az első jelentősebb ipari létesítményt, Magyar Állami Gépállomás néven. A bekövetkezett átalakulások és változások folytán előbb MEZŐGÉP, majd Szerszámipari Művek Gyáregysége, végül a Magyar Gördülőcsapágy Művek Gyára elnevezéssel működött az üzem. 1992. március 1-jén, dolgozói kezdeményezés alapján létesült az ACEX Acéltermékgyártó Vállalat. Gazdasági társasággá történt átalakulás után, 1992. november 30-án megtörtént a privatizáció, magánszemélyek részvételével. Az ACEX Acéltermékgyártó Kft. fő profilja hegesztett acélszerkezetek és kisebb volumenben kardáncsapágyak gyártása. A közelmúltban árbevételének 80%-a német exportból származott.

A másik legjelentősebb üzem a Bólyi úton (Északi Városrész, Újtelep) található Hexa-Metál Kft., mely 1991-ben alakult, de jogelődei révén 15 éve folytat önálló gazdálkodási és vállalkozási tevékenységet. Középnéhez vasszerkezeti lakatos-hegesztő munkát, forgácsolást, szerelést folytatnak és elvégzik a termékek alapozó és színrefestését. Híd- és építési acélszerkezetek, felsőpályás daruk, mérlegtartozékok, hulladékgyűjtők, állványzati elemek, erőgépkarok kerülnek ki az üzemből. A felületkezelést korszerű, 400 m²-es festőcsarnokban végzik, szemcseszűrő berendezéssel. Az üzem és a hegesztők is nemzetközileg elismert minősítéssel rendelkeznek. A vállalat az utóbbi években folyamatosan bővítette kapacitását, amit elősegített az új darugyártó csarnok megépítése, a vállalatnak jelenleg 125 alkalmazottja van.

A mezőgazdaság és az ipar számára is csak viszonylagosan megfelelő infrastruktúra áll rendelkezésre. A termelés fellendülését főként a tőkehiány és a szabályozási rendszer akadályozza. Az ipari területek további fejlesztése és beruházók letelepítése javíthatna a település gazdasági és munkanélküliségi gondjain, ehhez a közeljövőben mindenekelőtt az ipari park cím elnyerésre kellene törekedni a város nyugati és északi kapujában, ott, ahol jelenleg is jelentős az ipari termelés, és szabad, a szabályozási tervben is e kategóriába eső területek találhatóak.

Az iparüzési adóból származó bevételek nagysága folyamatosan növekszik, 2008-ban 2 Mrd Ft. Az iparüzési adó viszonylag kis része, (2001 és 2006 között) 10-16%-a származik a legnagyobb befizetőktől, ami arra utal, hogy az összetétel kiegyenlített, a többihez képest nincsenek kiemelkedően nagy vállalatok Balmazújvároson.

Balmazújváros és térségének gazdasági állapotát a továbbiakban a következő tematikus szempontok alapján elemezzük adatokkal: ágazati szerkezet és vállalkozások helyzete, turizmus.

3.4.1. Ágazati szerkezet, vállalkozások száma

Az **Észak-alföldi régió az egy főre eső GDP-t** tekintve 2006-ban az országos átlag 2/3-os arányát érte el, amivel az utolsó előtti a magyar régiók között. Az Észak-alföldi régión belül a **legkedvezőbb helyzetben Hajdú-Bihar megye található**, amely a megyék sorrendjében az 1994-es 9. és 1996-os 10. helyezéstől eltekintve általában a 12. és 13. helyen állt, 2004-ben azonban már ismét a 10. helyet foglalta el. Jász-Nagykun-Szolnok megye az 1990-es évtized döntő részében a 13-14. pozíciókat foglalta el, a későbbiekben azonban hátrább csúszott (1999-ben 17., 2002-ben és 2003-ban 16. hely). A legrosszabb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye található, amely végig a sereghajtók között (19. és 20. hely) helyezkedett el (2003-ban 19. hely).

A **GDP ágazatok szerinti megoszlását** tekintve megállapítható, hogy az Észak-alföldi régióban az országos átlagot lényegesen meghaladja a mezőgazdaság, a közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás részesedése, míg a szállítás, raktározás, posta és távközlés, a pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, az ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő

szolgáltatás, valamint az egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás ágazatokban jelentős elmaradás tapasztalható. A régióon belül Hajdú-Bihar megye elsősorban a villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás (ennek az az oka, hogy a megyében található az E-ON és a TIGÁZ központja), a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás (Hajdúszoboszló és Debrecen szerepe), valamint az egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás, Jász-Nagykun-Szolnok megye a bányászat, feldolgozóipar, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a szállítás, raktározás, posta és távközlés ágazatokban emelkedik ki.

A **foglalkoztatottak számát** tekintve az Észak-alföldi régióban – szinkronban az országos tendenciákkal – hosszú ideig folyamatos emelkedést lehetett megfigyelni, 2003-2004-től ugyanakkor – hasonlóan több régióhoz – jelentős visszaesés következett be. A régióon belül a csökkenés a legnagyobb mértékben Jász-Nagykun-Szolnok megyét érintette, míg Hajdú-Bihar megyében még egy kismértékű emelkedés ment végbe.

A **foglalkoztatási arány** elemzése rögtön rávilágít az Észak-alföldi régió egyik jelentős gyengeségére: a 15-74 éves korcsoporton belül magyarországi viszonylatban is igen alacsony a foglalkoztatottak aránya (a foglalkoztatottak számát követve 2003-2004 között ennél a mutatónál is visszaesés következett be), amellyel a régió csupán az Észak-magyarországi régiót tudja megelőzni. A megyék közül a legjobb helyzetben Hajdú-Bihar megye van (országos viszonylatban 12. hely), ugyanakkor Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2004-ben az utolsó helyet foglalta el.

A **Balmazújvárosi kistérségben** működő társas vállalkozások 18%-a köthető a mezőgazdasági, 30%-a az ipari szektorhoz (ennek nagyobbik felét az építőipar adja), 52%-a a különböző szolgáltatási tevékenységekhez. A mezőgazdaság részesedése többszörösen felülmúlja az országos és megyei átlagot, de – elsősorban az építőipar súlya miatt – az ipari szektor is felülreprezentált. A mezőgazdaság, hal-, vad- és erdőgazdálkodás Tiszacsege és Hortobágy vállalkozói szektorában felülreprezentált, az ipar és építőipar ugyanakkor egyedül Balmazújváros gazdaságában haladja meg a kistérségi átlagot. A szolgáltató szektoron belül a kereskedelem és javítás, valamint a szálláshely szolgáltatás és vendéglátás Egyeken, a szállítás, raktározás, posta, távközlés, illetve ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatások Balmazújvárosban felülreprezentáltak.

2. sz. táblázat: Gazdasági szervezetek száma

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Regisztrált vállalkozások száma	997	1028	1061	1104	1142	1127	1181	1189
Regisztrált vállalkozások, mezőgazdaság	52	54	60	67	73	89	93	92
Regisztrált vállalkozások, ipar	251	257	258	263	262	261	264	260
Regisztrált vállalkozások, szolgáltatások	728	735	739	762	772	777	785	793
Működő vállalkozások száma	843	886	885	927	948	973	998	1023
Működő vállalkozások, mezőgazdaság	48	45	40	39	37	39	39	431
Működő vállalkozások, ipar	205	191	170	142	130	126	125	122
Működő vállalkozások, szolgáltatások	420	402	415	408	377	351	322	315

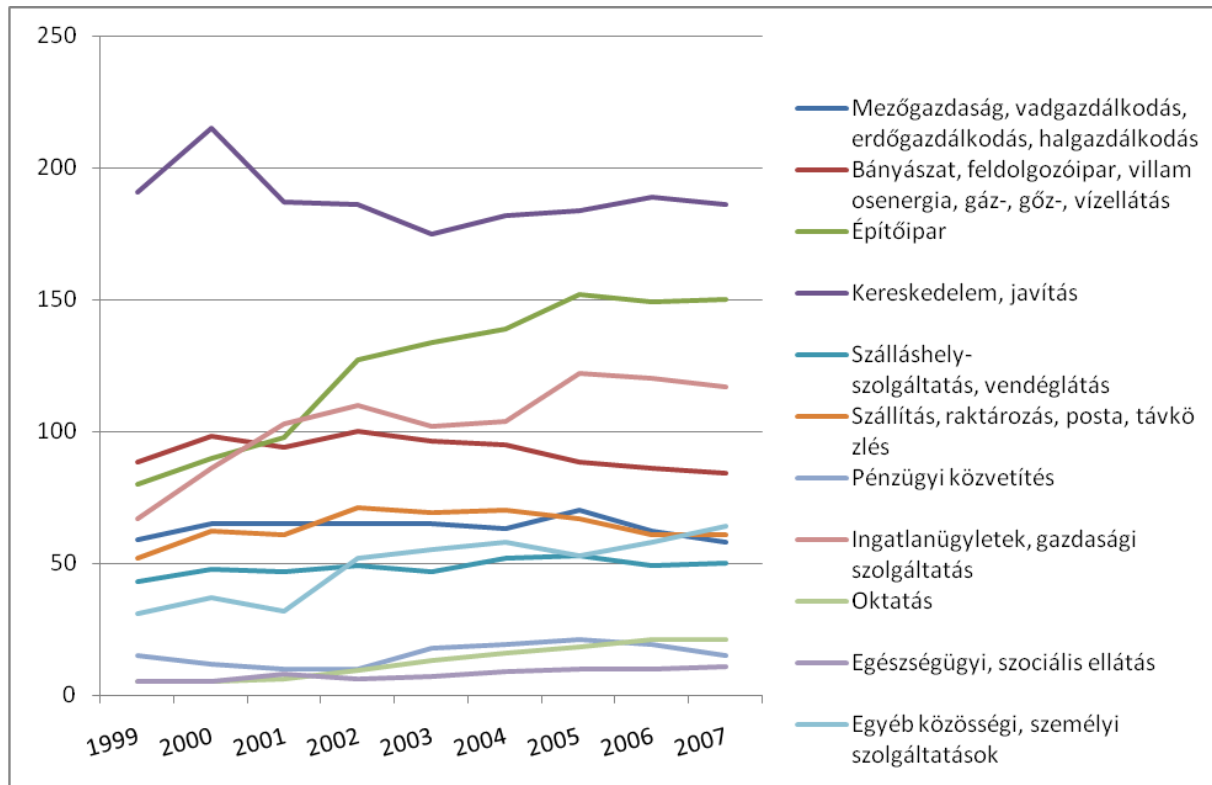
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, 2009

A regisztrált vállalkozások lakónépességhez viszonyított száma alapján a Balmazújvárosi Kistérség a Hajdú-Bihar megyei mezőny közepén található. A vállalkozás-sűrűség ugyanakkor jelentős kistérségen belüli különbségeket mutat: Hortobágy a kistérségénél magasabb, Egyek és Tiszacsege alacsonyabb kategóriába került.

A gazdaság egésze szempontjából meghatározó társas vállalkozások alig több mint 10%-a foglalkoztat legalább 10 főt, vagy annál többet, az 50 főnél többet alkalmazók aránya 2%, s egyetlen olyan társas vállalkozás sincs sem, Balmazújvárosban sem a kistérségben, amely 250 fős vagy e feletti foglalkoztatotti létszámmal büszkélkedhetne.

A vállalkozások száma 1999-2007. között szinte minden szektorban növekedett (3. sz. ábra), ami a vállalkozási kedv növekedését jelzi.

4. sz. ábra: Vállalkozások számának alakulása Balmazújvárosban szektoronként (1999-2007)

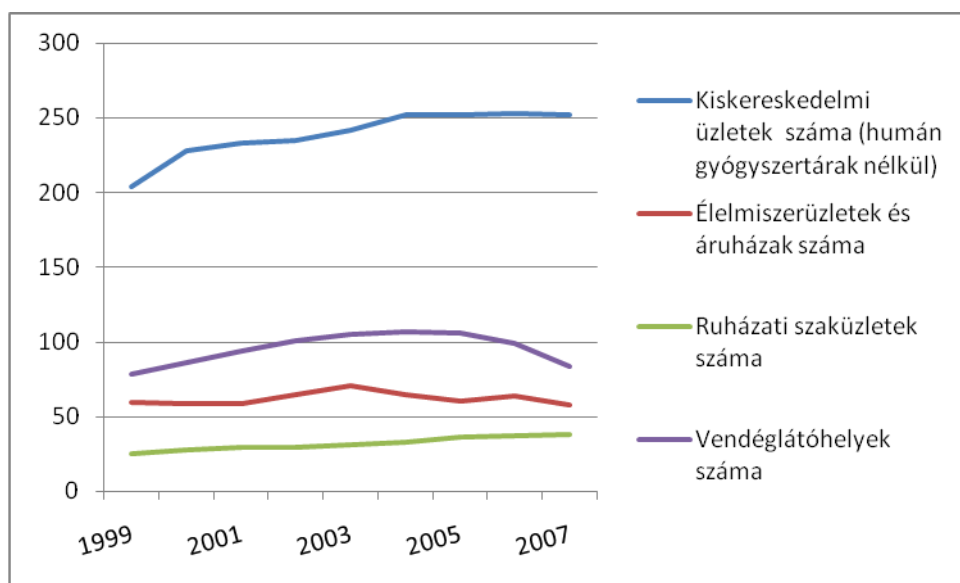

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

A város összes aktív keresőjének közel egyharmada már a kereskedelem és a szolgáltatás különböző területein dolgozik. A kiskereskedelmi üzletek száma folyamatosan nőtt az elmúlt tíz évben (4. sz. ábra). A kiskereskedelem zömét az elmúlt évtizedekben azonban főként a Balmazújváros és Vidéke ÁFÉSZ bonyolította le. A város szakboltokkal nem jól ellátott, bár több kereskedelmi és szolgáltató egység (zöldség-, gyümölcs-, virág- és divatáru üzlet, fodrászat) létesült. Ennek ellenére Balmazújváros kiskereskedelmi hálózata elmarad a környező, hasonló népességű városokban kialakult színvonaltól. Fontos pénzügyi, kiskereskedelmi és szolgáltatóegységek is hiányoznak még Balmazújvárosban.

A turizmushoz szorosan kapcsolódó és arra részben ráépülő vendéglátóhelyek száma az utóbbi néhány évben növekedésnek indult, ám 2006-ban csökkenésnek indult. Míg 1998-ban 72 darab várta a településen lakókat, vagy a szabadidejüket ott töltőket, addig számuk 2001-ben 94-re, 2005-ben pedig 106-ra emelkedett, 2007-ben viszont 83-ra csökkent.

5. sz. ábra: Kiskereskedelmi üzletek számának alakulása Balmazújvárosban (1999-2007)

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

Megyei összehasonlításban az 1000 lakosra jutó vállalkozások számát tekintve Balmazújváros a megyei átlag alatt helyezkedett el 2006-ban (1. sz. táblázat).

3. sz. táblázat: 1000 lakosra jutó vállalkozások száma 2006-ban (db).

Város	Regisztrált vállalkozások száma (db)					
	mezőgazdaság	ipar, építőipar	szolgáltatás	összesen	ebből: társas vállalkozás	ezer lakosra jutó
Megye összesen	2 048	6 231	36 214	44 493	17 288	102
- Debrecen	626	3 493	23 914	28 033	12 532	137
- Balmazújváros	89	261	777	1 127	343	63
- Hajdúböszörmény	176	473	1 732	2 381	669	75
- Hajdúhadház	46	85	313	444	115	34
- Hajdúnánás	117	187	820	1 124	330	63
- Hajdúszoboszló	112	331	2 800	3 243	872	139
- Tiszacsege	56	26	142	224	70	46

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

A 10000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzletek számát tekintve szintén a megyei átlag alatt helyezkedik el a Balmazújváros, míg a 10000 lakosra jutó vendéglátóhelyek tekintetében kedvezőbb a helyzet, itt az átlag körüli a mutató (2. sz. táblázat).

4. sz. táblázat: 10.000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely (db)

Város	Kiskereskedelmi üzlet összesen	Kiskereskedelmi üzlet tízezer lakosra	Gyógyszertár	Vendéglátóhely	Vendéglátóhely tízezer lakosra
Megye összesen	7 419	170	87	2 292	53
- Debrecen	4 025	197	43	1 178	58
- Balmazújváros	253	143	3	99	56
- Hajdúböszörmény	479	150	6	148	46
- Hajdúhadház	136	106	1	25	19
- Hajdúnánás	248	139	3	82	46
- Hajdúszoboszló	421	180	5	220	94
- Tiszacsege	52	108	1	26	54

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

3.4.2. Turizmus

Ugyan Magyarország fürdőkultúrája több mint ezer éves, az **Észak-alföldi régió fürdői** csak a XX. században keletkeztek, illetve váltak jelentőssé. **A régióban 27 db lezárt kutat nem számítva 209 db 30°C-nál melegebb vizet adó kút van.** Ez csaknem 17%-a a Magyarországon található termálvíz kutaknak. A régió jelenleg működő kútjainak mintegy 40 %-a balneológiai célokat szolgál. Mintegy félszáz fürdőhelye (szállodák önálló fürdőrészlegeivel együtt) van a régióknak, ebből 29 helyen minősített gyógyvízzel rendelkeznek. **22 településen – köztük Balmazújvárosban - van minősített gyógyvízzel üzemelő fürdő,** 12 településen termálvizű fürdő, 2 gyógyhely, 1 gyógyiszap lelőhely, 10 gyógyszálló, 1 wellness szálloda

A 2000-től megindult jelentős termál-és gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztéseknek köszönhetően³ (beruházási összértékük hozzávetőleg 9,5 Mrd Ft volt) **a régió egészségturisztikai kínálata országos szinten is kiemelkedőnek mondható.** Nemzetközileg a hévízi és fővárosi fürdők a legismertebbek, a leglátogatottabb alföldi fürdő a régióbeli Hajdúszoboszló. A régióban ezen kívül több, külföldiek által is látogatott fürdőhely található (elsősorban: Debrecen, Nyíregyháza, Cserkeszőlő)

A **balmazújvárosi kistérségben** a turizmus elsősorban a Hortobágyra korlátozódott az 1990-es évek végén, a 2000-es évek elején. Balmazújváros a Hortobágyra látogató turistákból keveset profitált. Sem a látogatók száma, sem az eltöltött vendégéjszakák száma tekintetében nem tudott felmutatni különösebb eredményt. A helyzet 2006 óta azonban gyökeresen megváltozott köszönhetően elsősorban a városban található termálfürdőnek, amely a hazai, de különösen a Lengyelországból érkező turisták egyik kedvenc célpontjává vált.

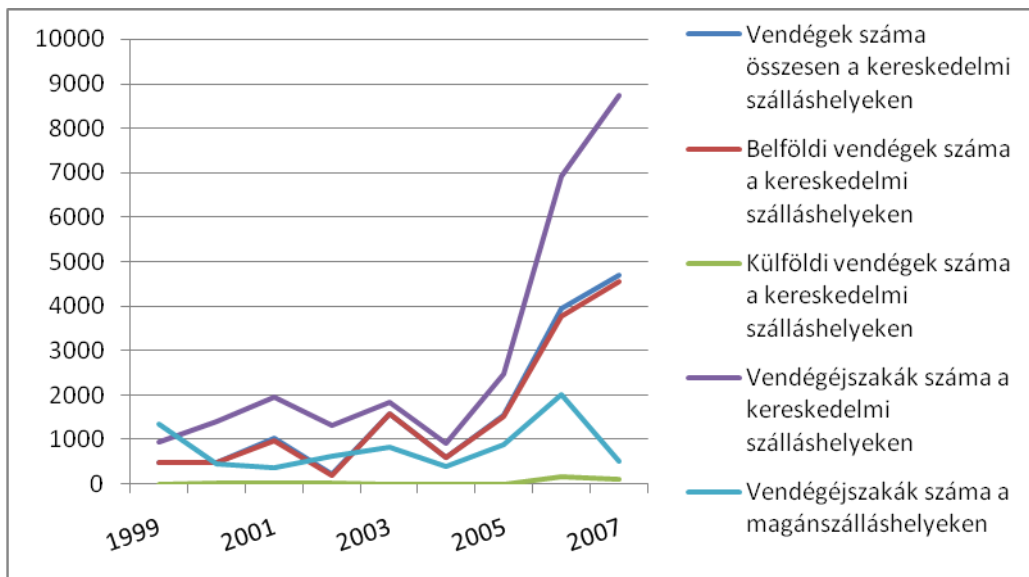
A régió stratégiai dokumentumai többnyire megnevezik a Balmazújváros Városi Termál- és Strandfürdőt, mint potenciálisan regionális jelentőségű létesítményt, amely jelen állapotában is képes látogatókat vonzani nemcsak a kistérségéből, hanem Debrecenből, sőt akár Hajdúszoboszlóról is. A fürdő vonzereje a csendes, nyugodt légkörben, a minősített gyógyvízben, az udvarias kiszolgálásban és a település sajátos arculatában, természetközelségében rejlik.

Balmazújvárosban 1951 óta működik fürdő. Kezdetben csak a helyi lakosok igényeit szolgálta ki, azonban fokozatosan felismerték a feltörő, 63 °C-os víz gyógyító erejét, aminek következtében **1994-ben gyógyvízzé minősítették.** Ezt követően több lépésben történtek kisebb fejlesztések, döntően önkormányzati saját forrásból. 2002-ben került sor az első nagyobb léptékű fejlesztésre, de fedett részleg megépítésére – a szezonalitást csökkentendő és újabb szolgáltatások bevezetését elősegítendő – csak 2008-ban került sor, mikor a város sikeresen szerepelt az ÉAOP-2007-2.1.1/A pályázaton.

³ Hajdúszoboszló – Hungarospa Gyógyfürdő, Debrecen – Aquaticum Gyógy- és Fürdőközpont, Szolnok – Tiszaligeti Élmenyfürdő, Cserkeszőlő – Gyógyfürdő, Hajdúnánás – Gyógyfürdő, Hajdúböszörmény – Városi Fürdő, Püspökladány – Gyógyfürdő, Balmazújváros – Termál- és Strandfürdő, Nádudvar – Gyógyfürdő, Kisvárdra – Várfürdő, Túrkeve – Termál- és Strandfürdő, Jászapáti – Tölgyes Fürdő, Martfű – Gyógyfürdő, Nyíregyháza – Aquarius Élmenyfürdő, Vásárosnamény – Szilva Gyógyfürdő

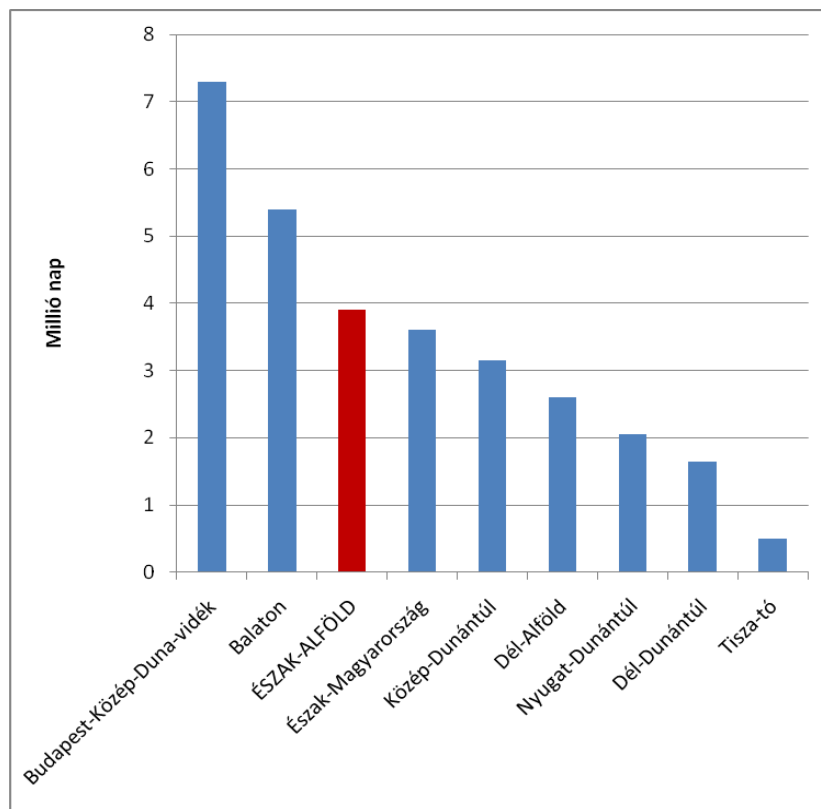
Balmazújvárosban, az utóbbi években tapasztalható jelentős mértékű növekedés az idegenforgalmi aktivitásban. Ezt jelentősen segítette egyfelől a fürdőben 2002-2003-ban lezajlott fejlesztés, továbbá a négy csillagos Hotel Balmaz 2005-ös megnyitása, amely pedig nagyarányú szálláshely-kapacitás bővülést eredményezett a településen, növelve egyben annak látogatottságát. 2005 óta a mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma megháromszorozódott. Dinamikus növekedést azonban csak a kereskedelmi szálláshelyek tudtak felmutatni (6.sz. és 7. sz. ábrák).

7. sz. ábra: Vendégek és vendégéjszakák számának alakulása

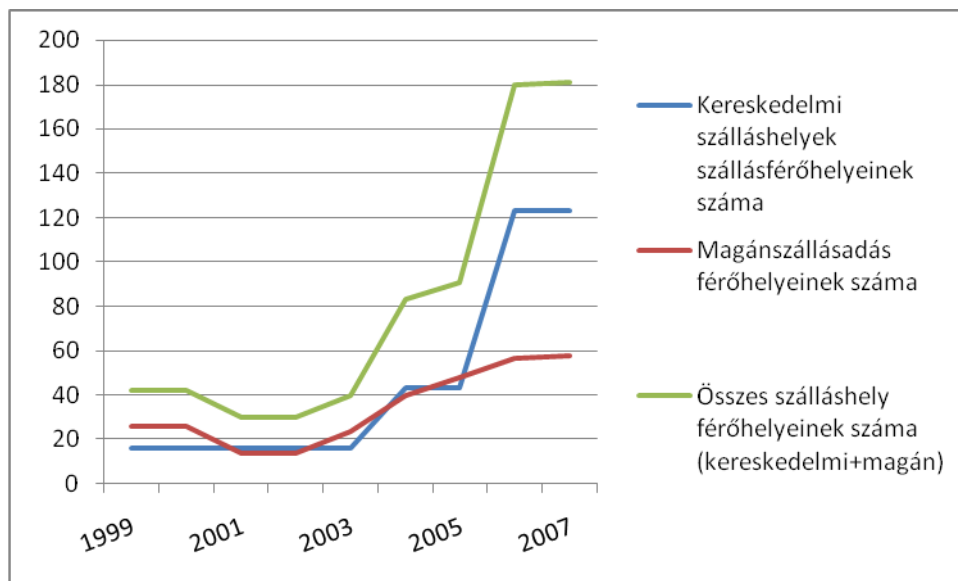
Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

8. sz. ábra: Eltöltött vendégejszakák 2009 I-III. negyedévében turisztikai cél régiók szerint

Forrás: KSH 2009

9.sz. ábra: Szálláshelyek számának és szállásférőhelyeinek alakulása (1999-2007)

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

A Hotel Balmaz a település egyetlen magas színvonalú, sokoldalú szolgáltatásokat biztosítani képes kereskedelmi szálláshelye. Ezen kívül panziók és vendégházak adják a helyi szálláshelykínálat másik részét. Őket a Balmazújvárosi Szállásadók és Programszervezők Egyesülete tömöríti és igyekszik működésüket megfelelően koordinálni, de az önkormányzat is törekszik a magánszállásadók összefogására. A legfontosabbak: a Barta Ház vendégfogadó, a Kerekes Panzió és étterem és a Török Vendégház. Jelentős még a Pinczés Lovarda, amely programkínálattal is várja a turistákat (lovaglás)

Megyei összehasonlításban vizsgálva, Debrecen és Hajdúszoboszló kiemelkedik a mezőnyből minden mutató tekintetében (4. sz. táblázat). Balmazújvárosnak megyei összehasonlításban még szerények a mutatói, viszont felszálló ágban van, amelyre hosszabb távon is lehet építeni.

5.sz. táblázat: Szálláshelyek és vendégéjszakák száma Hajdú Bihar megyében, és néhány nagyobb megyei településen, 2006

Város	Kereskedelmi szálláshely					Magánszálláshely				
	Férőhely, db	Vendégéjszakák száma	ebből: külföldi	átlagos tartózkodási idő, éjszaka	egy férőhelyre jutó vendégéjszaka	Férőhely, db	Vendégéjszakák száma	ebből: külföldi	átlagos tartózkodási idő, éjszaka	egy szállásadóra jutó vendégéjszaka
Megye összesen	14614	1273523	421 243	3,6	87,1	11 158	278 230	84 026	4,2	180,2
Debrecen	5 092	398 686	114 812	3,1	78,3	353	14 343	853	3,8	265,6
Balmazújváros	123	6 917	282	1,8	56,2	57	2 021	35	1,1	288,7
Hajdúböszörmény	49	6 399	611	2,5	130,6	254	28 045	–	17,6	467,4
Hajdúhadház	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Hajdúnánás	802	14 577	2 374	4,7	18,2	113	7 230	54	9,4	482,0
Hajdúszoboszló	6 737	822 593	291 457	4,1	122,1	10 039	217 128	81 955	4,0	159,5
Tiszacsege	1 000	2 485	364	2,0	2,5	127	4 743	673	3,5	279,0

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

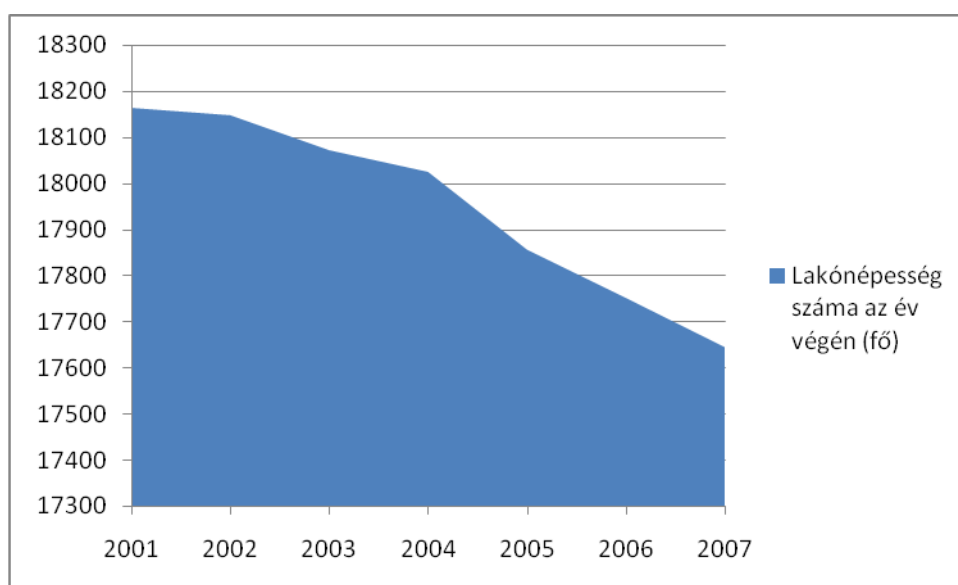
3.5. Társadalom

3.5.1. Demográfia

Balmazújváros lakosságát tekintve Hajdú-Bihar megye 5. legnagyobb városa, állandó népessége 2009-ban 18.146 fő volt.

Balmazújváros lakónépessége 2001 óta kb. 500 fővel csökkent, és ez a trend a negatív természetes szaporulatot tekintve tartósan tűnik (8. sz. ábra). A népességszám csökkenésének azonban nem csak ez az oka, hanem az elvándorlás is. A többi megyei nagyobb várossal összehasonlítva 2001 óta a lakónépesség csökkenése Balmazújvárosban volt a legmagasabb a lakosság számához viszonyítva (2001-hez képest 2,3 %-os visszaesés).

10. sz. ábra: Lakónépesség számának alakulása

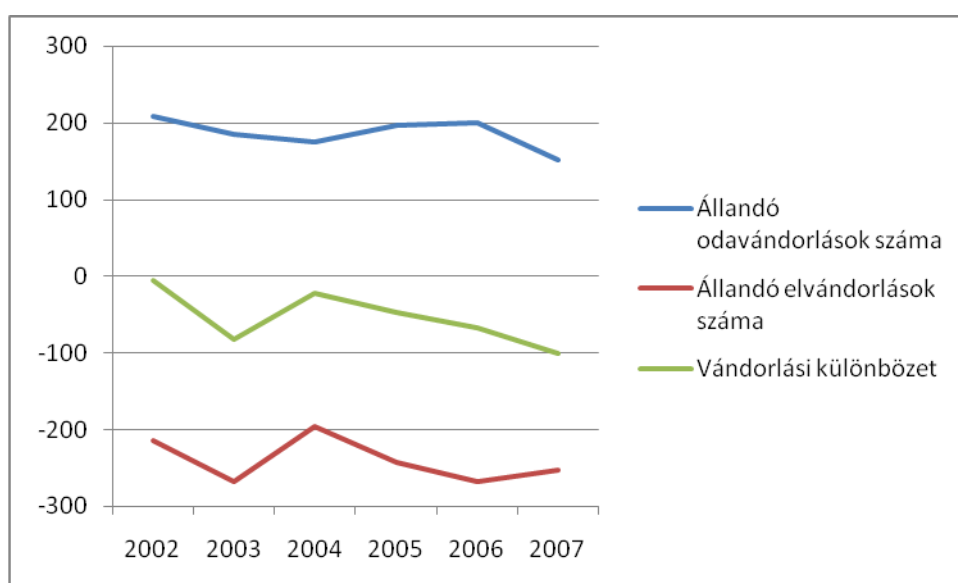
Forrás: Hajdú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

2007-ben az 1000 lakosra jutó természetes szaporulat (fogyás) -1,5 volt, míg a vándorlási különbözet -4,7. A természetes szaporulat mutatószáma megegyezik a megyei átlaggal, míg a vándorlási különbözet több mint duplája a megyei átlagnak (5. sz. táblázat).

Az állandó népességből 2009-ben az Önkormányzat adatai szerint a 0-14 éves korosztályba 2958 fő, a 15-59 évesek kategóriájába 11633 fő, míg a 60 évesnél idősebbek csoportjába 3555 fő esik. Az így számolt öregedési index 83%.

Demográfiai szempontból hasonlóan rossz helyzetre utal a vándorlási egyenleg, mely szerint rendre többen költöznek ki Balmazújvárosból, mint ahányan be. Ennek értéke 2002-től (ez az azonos módszerrel történő mérés kezdete) 5-100 fő között változott, átlagosan 53 fő, ám sajnálatos, hogy a legmagasabb érték 2007-ből származik.

11. sz. ábra: Vándorlások

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, 2009

A Balmazújvárosi Kistérségben 12,1%-os arányt képvisel a roma kisebbség. Az önkormányzati adatok alapján a legnagyobb arányban Tiszacsegén vannak jelen a romák, arányuk 16,4%-ot tesz ki. Egyeken is hasonló arányú a cigányság jelenléte – 16,3%-os, számuk azonban valamelyest magasabb (900 fő), mint Tiszacsegén (800 fő). A legnagyobb számban (1960 fő) – a település mérete miatt viszont kisebb arányban (10,8%) – élnek romák Balmazújvárosban (két telepen). Hortobágy községben minimális a jelenlétük, mindössze néhány főre tehető.

6. sz. táblázat: Hajdú-Bihar megyei demográfiai mutatók, 2006

Város	Lakónépesség az év végén			Élve- születés	Halálozás	Természetes szaporodás, fogyás (-)	Belföldi vándorlási különbség
	fő	változása a 2001. év végéhez, %	a megyei száza- lékában				
Összesen	435 523	-1,1	79,8	10,0	11,5	-1,5	-2,1
Debrecen	204 124	-1,2	37,4	9,7	10,4	-0,8	-0,8
Balmazújváros	17 752	-2,3	3,3	10,3	11,9	-1,5	-4,7
Hajdúböszörmény	31 910	-1,0	5,8	10,6	12,2	-1,6	-3,6
Hajdúhadház	12 872	-1,0	2,4	14,9	11,7	3,2	-12,8
Hajdúnánás	17 892	-1,6	3,3	7,6	13,1	-5,6	-1,8
Hajdúszoboszló	23 383	-1,3	4,3	9,2	15,0	-5,8	1,5
Tiszacsege	4 822	-3,6	0,9	11,0	15,7	-4,8	-1,2

Forrás: Hajdú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

Elmondható tehát, hogy a roma lakosság száma jelentősnek mondható a térségben és demográfiai sajátosságok miatt – magasabb természetes reprodukció – várhatóan tovább fog nőni arányuk az érintett településeken.

3.5.2. Képzettség

A Balmazújvárosi Kistérség az általános iskolát nem végzettek arányában a megyei átlag (2,17%) alatt szerepel 2,05%-os értékkel. Sajnos az érettségivel rendelkezők esetében már nem ilyen kedvező a kép, hiszen a kistérség 11,8%-os aránya jelentősen elmarad a megyei 17,6%-os értéktől, s ezzel a Hajdúhadházi Kistérséggel együtt (11,1%) a megye sereghajtói közé tartozik (Hajdú-Bihar megye értéke is elmarad az országos 20,6%-os aránytól). Települési szinten még nagyobb eltérés adódik a megyei átlaghoz képest – Egyek 9,3%-os értéke, Tiszacsege 10,4%-os aránya is elmarad a hajdú-bihari adattól. Balmazújváros 12,7%-os, illetve Hortobágy 15,1%-os érettségizett aránya magasabb a kistérségi, de alacsonyabb a megyei átlagnál.

A diplomások arányának vizsgálata még nagyobb elmaradásra mutatott rá. A kistérségben a diplomások aránya a megfelelő korúakhoz viszonyítva 3,6%-os értéket képvisel, amely jóval kisebb a megyei 8,2%-os arányhoz képest (Hajdú-Bihar megye értéke is elmarad az országos 9,9%-os arányhoz viszonyítva). Ismételten a Hajdúhadházi Kistérség került a lista végére 2,9%-os értékével, melyet alig előz meg a Balmazújvárosi kistérség arányszáma. Egyek 2,3%-os diplomás aránya, Tiszacsege 3,0%-os, sőt Balmazújváros 3,9%-os értéke is messze elmarad a megyei aránytól. A települések közül Hortobágy emelkedik ki 6,5%-os részesedésével, azonban még ez is több mint másfél százalékkal elmarad a megyei aránytól.

A kistérség humán erőforrás-állományának minőségét jelentős mértékben befolyásolja az oktatás helyi intézményrendszere. A Balmazújvárosi Kistérségben – Hajdú-Bihar megye legtöbb kistérségéhez hasonlóan – csak az alap- és középfokú oktatás épült ki. Miután az általános iskolát az érintett népesség nagy része a lakóhelyének otthont adó településen végzi, az általános iskolát végző tanulók lakónépességhez viszonyított aránya leginkább az egyes kistérségek demográfiai viszonyait tükrözi. A Balmazújvárosi Kistérség – megyei átlagot meghaladó – mutatója viszonylag fiatalos korstruktúrát mutat.

A kistérség valamennyi településén működik általános iskola: Balmazújvárosban 3 (a Központi, a Kalmár Zoltán és a Bocskai István Általános Iskola), a többi településen 1-1 (Egyeken a Dávid Király Alapfokú Művészetoktatási Intézmény - Zeneiskola, Tiszacsegén Általános Iskola és Szakiskola működik). Balmazújvárosban átlag körüli, Tiszacsegén átlag

feletti, Egyeken és Hortobágyon átlag alatti az általános iskolai tanulók lakónépességhez viszonyított aránya. Az általános iskolai pedagógusok tanulókhoz viszonyított aránya Hortobágyon és Tiszacsegén kistérségi átlag feletti, Balmazújvárosban és Egyeken átlag alatti.

A középfokú oktatás helyi jelentőségében – a demográfiai tényezők mellett – már szerepet játszanak a magasabb szintű központi funkciók, az iskolavárosi szerepkör. Számos kisváros kiemelkedő oktatási vonzasközpontként működik, tekintélyes létszámú ingázó diákságot fogad napi vagy heti rendszerességgel. A Balmazújvárosi Kistérség nem tartozik a jelentős vidéki oktatási központtal rendelkező kistérségek közé, így viszonylag kicsi – a megyében az egyik legalacsonyabb – a helyben tanuló középiskolások lakónépességhez viszonyított száma.

A kistérségben csak Balmazújvárosban működik középiskola (Veres Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Szakképző), mely 1999-ben egyesült két intézmény összevonásával (műszaki és gazdasági-szolgáltatási szakterülethez tartozó szakmacsoportokat oktatnak, valamint például szakács, nőiruha-készítő, szerkezetlakatos, hegesztő, kőműves, szobafestő, mázoló és tapétázó, élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő szakmák elsajátítására van lehetőség).

3.5.3. Foglalkoztatás

A kilencvenes években végbement gazdasági átalakulás mérlege meglehetősen negatív a foglalkoztatás szemszögéből a régióban: általános tendenciaként jelent meg a munkahelyek számának csökkenése, az inaktivitás mértékének növekedése.

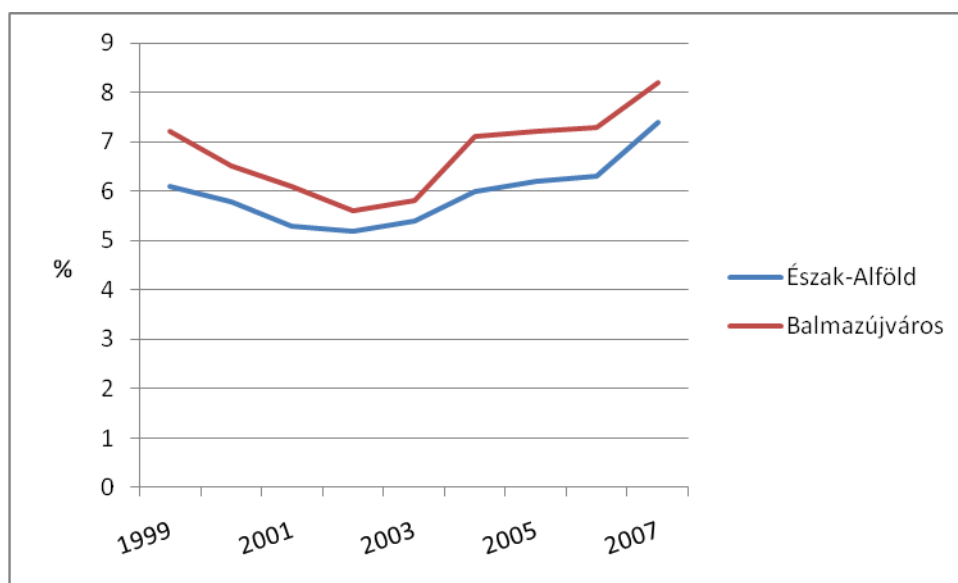
A megyén belül ugyanakkor jelentős területi különbségek mutatkoztak: szembevetve Debrecen és a Hajdúszoboszlói Kistérség kedvező, illetve a megye keleti részén elhelyezkedő határ menti kistérségek kedvezőtlen helyzetét. A Balmazújvárosi Kistérség e mutató tekintetében a középmezőnyben foglal helyet. A kistérségen belül magasabb gazdasági aktivitás jellemzi Balmazújvárost és Hortobágyot, alacsonyabb Egyeket és Tiszacsegét.

A gazdasági aktivitás csökkenésének hátterében a helyi foglalkoztatás leépülése áll. Miközben a kistérség munkahelyeinek száma a korábbi érték kétharmadára apadt, a leépülés mértékében jelentős területi differenciák mutatkoztak: Balmazújváros esetében a visszaesés mértéke 30%

alatt maradt, Hortobágy és Egyek esetében azonban meghaladta a 40%-ot. A helyi munkahelyek megszűnésével párhuzamosan az inaktív keresők és eltartottak foglalkoztatottakhoz viszonyított aránya növekedett.

A foglalkoztatási helyzet romlásának egyenes következménye a munkanélküliek számának növekedése (5. sz. ábra). Bár Hajdú-Bihar megye egésze az ország problémásabb területei, közé tartozik e tekintetben, területén belül jelentős differenciák mutatkoznak: a kimagaslóan alacsony munkanélküliségi mutatóval rendelkező Debrecen, valamint a megyei átlagnál jobb helyzetben lévő Hajdúszoboszlói és Hajdúböszörményi Kistérségek „árnyékában” a Balmazújvárosi Kistérség a legmagasabb munkanélküliségi rátával jellemezhető területek egyike.

12.sz. ábra: Munkanélküliség arányának alakulása

Forrás: Hajdú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2007

Ahogy az a 3. sz táblázatból is kitűnik, a regisztrált munkanélküliek döntő hányadát a 26-45 év közötti álláskereső alkották. Számuk 2007 novemberében elérte a 698 főt, arányuk az összes nyilvántartott álláskeresőn belül 51,6%-ot tett ki. Figyelemre méltó továbbá az, hogy a 21-25 éves korosztály számaránya az előző évhez viszonyítva 43,5%-al növekedett, s a pályakezdők ide sorolandóak. Elhelyezkedés szempontjából a fenti korosztályok mindenféleképpen veszélyeztetettek.

7.sz. táblázat: Munkanélküliek életkor szerinti csoportosítása

Munkanélküliek életkor szerint							
	2006.11.20		2007.10.20		2007.11.20		2007.11/2006.11
Életkor	Fő	%-ban	Fő	%-ban	Fő	%-ban	%-ban
<=17	9	0,75	6	0,47	7	0,52	77,7
17-20	89	7,44	102	8,07	106	7,84	119,1
21-25	131	10,94	181	14,32	188	13,9	143,5
26-35	355	29,66	335	26,50	358	26,48	100,8
36-45	298	24,9	314	24,84	340	25,15	114,0
46-50	126	10,53	117	9,26	130	9,61	103,2
51-55	116	9,69	126	9,97	140	10,36	120,7
56-60	70	5,84	80	6,33	81	5,99	115,7
60-	3	0,25	3	0,24	2	0,15	66,6
Összesen:	1197	100	1264	100	1352	100	112,9

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei

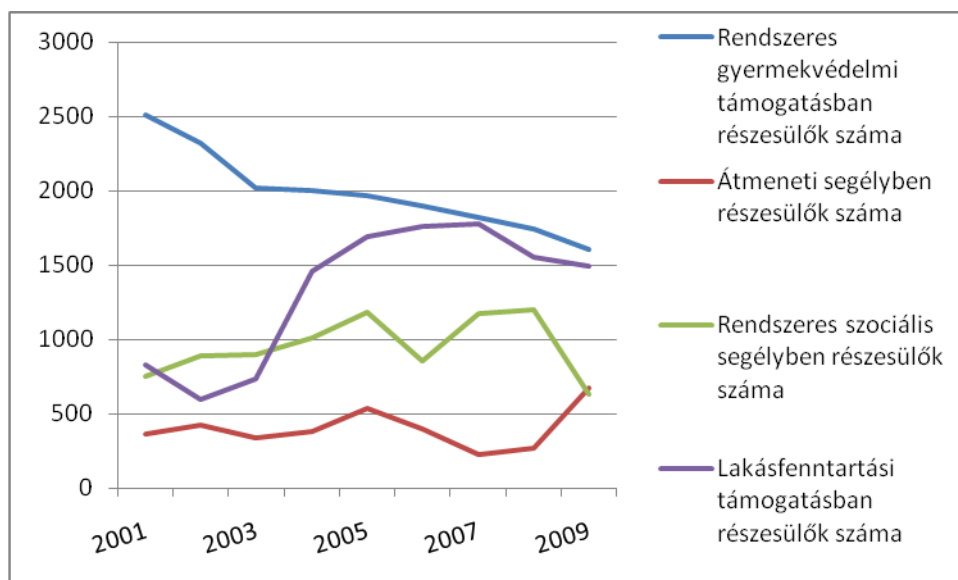
Szociális és jövedelmi helyzet

A településen az utóbbi években romlott a szociális helyzet, amit jelez, hogy 2007-ben minden korábbinál gyakrabban, összesen 5571 alkalommal keresték fel a lakosok a Családsegítő szolgálatot a legkülönbözőbb problémákkal. Ennek az oka az, hogy az országban történő gazdasági, társadalmi változások a családok életének megváltozását idézték elő, egyre nagyobb kihívásokat támasztva velük szemben. Érezhetően megnőtt az anyagi problémákkal küzdők száma, amely kihatott a családok mindennapi életére, a párkapcsolatokra, a generációk közötti kapcsolatokra, a gyermekek fejlődésére.

Az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkent a rendszere gyermekvédelmi támogatásban részesülők száma, 2009-ben ez az érték harmadával csökkent. A más szociális helyzetet leíró más mutatók (átmeneti segélyben részesülők száma, rendszeres szociális segélyben részesülők száma, lakásfenntartási támogatásban részesülők száma) hektikus módon változtak az elmúlt időszakban, de itt összességében növekedés tapasztalható. A lakásfenntartási célú támogatások összege kezdetben dinamikusán növekedett, főleg 2003 és 2005 között nőtt

kimagaslóan (a 2003-as érték hétszeresére), ám azóta stagnál, 2009-ben a lakáscélú támogatások összege 84,66 millió Ft-ot tett ki.

13. sz. ábra: Szociális támogatások

Forrás: Önkormányzat

Közbiztonság tekintetében a város helyzete átlagos, javuló tendenciát mutat. Balmazújváros az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészégi Bűnügyi Statisztika, (ENYBÜS) bűnügyi fertőzöttség vizsgálata alapján a 274 nem megyei jogú város közül a 142. legkevésbé biztonságos, tehát abszolút mértékben közepesnek mondható. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság adatai szerint 2009-re javultak valamelyest a bűnügyi statisztikák az előző évhez képest. A leggyakrabban elkövetett bűntény a lopás, ezt követik a személy elleni bűncselekmények és a garázdaság.

8. sz. táblázat: Elkövetett bűncselekmények száma

	2006	2007	2008	2009
Elrendelt ügyek száma	553	755	410	360
Személy elleni bűncselekmények	53	57	48	39
garázdaság	25	51	24	24
szándékos testi sértés	43	40	25	19
gazdasági bűncselekmények	11	11	9	5
Személyek javai elleni bűncselekmények	319	471	255	196
lopás	210	345	191	151
betöréses lopás	44	38	12	11
sikkasztás	9	18	12	4
csalás	21	16	13	14
rablás	1	4	1	0

Forrás: Önkormányzat

A megyében a teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete 2000 óta a kétszeresére nőtt, ezen belül a szellemi foglalkozásúaké nagyobb mértékben emelkedett, mint a fizikaiaké. Problémát jelentenek a társadalmon és a település különböző részein belül tapasztalható nagy jövedelmi különbségek. A lakosság jövedelmi szintje a vidéki átlag 60%-át teszi ki, ezzel pedig a település a kistérségi központok között tartósan az utolsó 20 között helyezkedik el. Érdekes, hogy a kistérség másik három tagjához képest alacsonyabb itt a jövedelem, a többi települések átlagához viszonyítva csak 80% a központ jövedelmi szintje.

3.5.4. Társadalmi önszerveződés

A városban magas a civil szerveződési kedv, jelentős számú civil szervezet működik, melyek jól együttműködnek a helyi önkormányzattal. A civil szervezetek segítik az önkormányzat értékmegővő, közösségépítő tevékenységét. A jövőben fontos feladat a civil szervezetek, valamint a köztük és az önkormányzat közötti együttműködések megerősítése, a fejlesztésekben való részvételük ösztönzése. Balmazújvárosban jelenleg 34 civil szervezet van bejegyezve. A szervezetek elsősorban a kultúra, a közművelődés és a sport területén működik.

9. sz. táblázat: A balmazújvárosi civil szervezetek

NÉV	CÍM	TEVÉKENYSÉGI KÖR
48-as Olvasó Népkör	Árpád u. 72.	Közművelődés
BAKCSÓ Egyesület	Kossuth tér 19/2.	Környezetvédelem
BAKI Egyesület	Batthyány u. 26.	Kultúra
Balmaz-Art Képzőművészeti Egyesület	Kossuth u. 5.	Képzőművészet
Balmazújváros és Környéke Bűnmegelőzéséért Közalapítvány	Kossuth tér 4 -5.	Bűnmegelőzés
Balmazújváros Ifjúságáért Egyesület	Veres P. u. 11. II/9.	Közművelődés
Balmazújváros Közművelődéséért Alapítvány	Kossuth tér 18.	Közművelődés
Balmazújvárosi Kyokushin Karate Klub	Dobó I. u. 43.	Sport

Balmazújvárosi Németfalusiak Egyesülete	Szabó Ervin u. 36.	Hagyományőrzés
Bekton Ifjúsági Fúvószenekar	Bimbó köz 3-5.	Zene
Fantázia Mazsorett Egyesület	Nádudvari u. 11.	Tánc
Férfi Kézilabda Klub	Veres P. u. 21/D.	Sport
Football Club	Sporttér 5-7.	Sport
Galamb és Kisállattenyésztők Egyesülete	Keleti u. 11/a.	Kisállattenyésztés
Hagyományőrző Íjászkör	Bocskai u.	Sport
Hátrányos Helyzetűek Esélyteremtő Egyesülete	Kossuth tér 14.	Esélyegyenlőség
Hímes Néptáncegyüttes Egyesület	Kossuth u. 1/a.	Néptánc
Hortobágy Természetvédelmi Egyesület	Esze Tamás u. 8.	Természetvédelem
Kalmár Zoltán Általános Iskola Diáksportjáért Egyesület	Móricz Zs. u. 1-3.	Sport
Kamilla Terápiás és Diáksport Egyesület	Kossuth u. 41.	Sport
Katrinca Néptáncsoport Egyesület	Hortobágyi u. 6.	Néptánc
Magyar Vöröskereszt Balmazújváros és Hajdúszoboszló Területi Szervezete	Debreceni u. 12.	Segítségnyújtás
Máltai Szeretetszolgálat	Szoboszlói u. 1/A.	Segítségnyújtás
Németfalusi Óvodáért Alapítvány	Kossuth u. 19.	Oktatás
Női Kézilabda Klub	Dózsa Gy. u. 10.	Sport
Nyugdíjasok Csoportja	Árpád u. 74/A	Egyéb
Önkéntes Tűzoltóság Egyesület	Dózsa Gy. u. 1., Debreceni u. 12.	Egyéb
Pedagógusok Szakszervezete	Bartók Béla u. 33.	Szakszervezet
Rákóczi Olvasó Nép kör	Rákóczi u. 39.	Közművelődés

SELLŐ Horgászegyesület	Kadarc s u. 12.	Sport
Talentum Alapítvány Középiskola	Batthyány u. 1- 7.	Oktatás
Városi Diákspört Bizottság	Móricz Zs. u. 1-3.	Sport
Városi Ökölvívó Szakosztály	Árpád u. 34.	Sport
„Veréce” Hagyományörző Népdalkör	Soós I. u. 17.	Hagyományörzés

Forrás: Önkormányzat

3.6. Települési környezet

3.6.1. Éghajlat, levegő, víz

Balmazújváros a Hortobágy és a Hajdúság határán fekszik, belterületétől Ny-ra és DNy-ra hamisítatlan pusztai táj terül el. Közigazgatási területéből mintegy 6000 ha a Hortobágyi Nemzeti Park védettségét élvezzi. A környék az ország legszélsőségebb száraz kontinentális éghajlatú vidéke, 20-25 hőségnappal, 120-130 fagyos nappal, átlagosan 500 mm csapadékkal, 11 °C átlaghőmérséklettel.

A városban kibocsátott légszennyező anyagok éves mennyisége és a kibocsátó források ismertek. A levegőben az adott pillanatban belélegezhető szennyezőanyag koncentráció azonban dinamikus egyensúlyeredménye, mivel a bekerülő anyagok – szerencsére – fizikai, kémiai és biológiai úton ki is kerülnek belőle. A tisztulás mértéke számszakilag nehezen meghatározható, ezért mérőállomás hiányában a légszennyezettség mértéke nem ismert. A szomszédos településeken mért adatok általánosításával és becslésével megállapítható, hogy első sorban a porszennyezettség okozhat problémát. Az ülepedő por elsősorban természetes eredetű és elmarad a határértéktől. A szálló por mind a téli, mind a nyári időszakban túllépheti a határértéket, ez azonban a zöldfelületek növelésével jelentősen csökkenthető.

A zajhelyzetet a közlekedési eredetű zajjellemzők, valamint a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó zajhatások határozzák meg. Ipari, üzemi jellegű zajterhelő tevékenységet nem folytatnak a településen. Balmazújvároson a 3316-os számú állami közút (Tiszacsege – Debrecen nyomvonalon, Debreceni, Veres P., Daru-Csegei utcák), a belterületet É-D-i irányban átszelő 3321-es számú állami közút (Balmazújváros – Hajdúszoboszló nyomvonalon, Nádudvari utca), a 3318-as számú állami közút (Balmazújváros – Hajdúböszörmény nyomvonalon, Böszörményi út) gépkocsiforgalma állandó zaj- és rezgés forrása.

A terület a Magdolna-ér csatorna és a Virágoskúti csatorna vízgyűjtő területébe tartozik. A befogadók nem haladnak át a belterületen, így a meglévő főgyűjtő csatornákat külterületi vizek is terhelik.

3.6.2. Felszín, talaj, növényzet

A Hortobágyot mérsékelt meleg, száraz éghajlat és nagy vízhiány jellemzi. Magyarország legjellegzetesebb és legnagyobb területű szikes pusztai területe. A terület

nagyobb, középső része magas talajvízű alacsony ártéri síkság, amelyet itt-ott folyóhátak tagolnak. Gyenge lefolyású iszapos-agyagos felszíne a szikes talajfeleségek gyűjtőhelye. Ennek megfelelő a növényzete is, jellegzetes szolonyeces szikes puszta. Hasznosítása túlnyomórészt ma is legelő, bár itt-ott öntözéses növénytermelés és mesterséges jellegű tógazdálkodás folyik. Jelentős az öntözővíz-tározók területe is. A Hortobágy keleti része – ahol Balmazújváros belterülete is található – magas talajvízű, magasártéri jellegű síkság, ahol ismét a réti talajok és azok szolonyeces típusai az elterjedtek. Itt a szántóföldek és a szikes pusztai legelők kb. azonos területet foglalnak el. A hajdani sziki tatárjuharos tölgyesek néhány maradvány-ligete is megtalálható. Az egész Hortobágy közel ötöde a Hortobágyi Nemzeti Park része. A nemzeti park fontos feladata a puszta egyedülállóan értékes növényzetének és állatvilágának megőrzése. Nem önkormányzati kezelésben lévő országos jelentőségű védett területek a Hortobágyi Nemzeti Park határain belüli területek: Nagyszik, Daru-Karinkó, Magdolna, Kisszeg, Darassa, Nyárijárás-Nyírólapos; ex lege védett területek: Kistacsilló-halom, Háti-halom, Szálka-halom. Egyéb nem önkormányzati kezelésben lévő, jelentős természeti értékeket képviselő területek: Virágoskúti-halastó, Virágoskúti telepített tölgyes, Rollaházi-erdő, Keleti-főcsatorna. Önkormányzati kezelésben lévő, helyi jelentőségű természeti emlék: Nagyháti Semsey-kúria parkja. Balmazújváros belterületén a statisztikai adatok tanúbizonysága szerint 22,5 ha zöldfelület terül el, ez a teljes belterület 2%-át teszi ki.

3.6.3. Műemlékek, helyi építészeti értékek

A város hangulatos mezővárosi megjelenését műemlék jellegű épületeinek és hangulatos központi díszparkjának köszönheti. Az 1786-ban épült barokk római katolikus és a késő barokk stílusú református templom (1804-37), a klasszicista stílusú Semsey-kastély és az 1911-ben emeletesre átépített, eklektikus stílusú városháza, valamint a németfalusi templom kiemelkedő értékek. A népi barokk jegyeit magán viselő Semsey Andor Múzeum helytörténeti gyűjteménye és a város híres szülöttének, Veres Péter író-politikusnak a szülőháza is említést érdemel, amelyet 1981-ben állítottak helyre.

10. sz. táblázat: Műemlékek Balmazújvároson

sorszám	Megnevezés	Cím	Hrsz.
	MŰEMLÉKI VÉDETTSÉGŰ ÉPÜLETEK		
1	Semsey-kastély (műemlék) Épült a XVIII.-XIX. Század fordulón, klasszicista stílusú	Debreceni út 2.	5515

2	Római katolikus templom (műemlék) Épült 1786-ban, barokk stílusú	Kossuth tér	25
3	Református templom (műemlék) Épült 1804-1837 között, késő barokk stílusban	Kossuth tér	886
4	Veres Péter emlékház (népi műemlék) A XIX. Század elején épült, ma múzeum	Kadarcs u. 6.	2139/1
5	Kishortobágy csárda (népi műemlék)	Barossa puszta	
	MŰEMLÉKI VÉDELEMRE ÉRDEMES ÉPÜLETEK		
6	Semsey Andor Múzeum	Debreceni u. 1.	791
7	Városháza épülete	Kossuth tér 5.	3/2
8	Németfalvi Református templom	Kossuth u. 45-47.	473/2
9	"Módos Géza" lakóépület	Nádudvari u. 6.	948
10	Nagyháti kastély (Szoc. Otthon) épülete	Nagyhát	
	VÉDELEMRE ÉRDEMES TERÜLETEK		
11	Lakóépület	Debreceni u. 47.	722
12	Bútorbolt (volt lakóépület)	Debreceni u. 63.	63
13	Lakóépület	Keleti u. 17.	186
14	Lakóépület	Batthyány u. 32.	762/1
15	Lakóépület	Petőfi u. 37.	1830
16	Lakóépület	Széchenyi u. 6	1355
17	Lakóépület	Jókai u. 10.	1511/2
18	Lakóépület	Hunyadi u. 43.	3706
19	"Emlék" kerítés az 1880-as évekből	Dózsa György út	
20	Lakóépület	Bethlen u. 23.	2166/1
21	Lakóépület	Bocskai u. 35.	1778
22	Lakóépület	Rákóczi u. 43.	2112
23	Lakóépület	Kadarcs u. 61.	2241/3
24	Lakóépület	Batthyány u. 85.	125
25	Lakóépület	Batthyány u. 79.	132/2
26	Lakóépület	Batthyány u. 63.	663
27	Lakóépület	Batthyány u. 59.	668
28	Lakóépület	Kossuth u. 77.	349
29	Lakóépület	Széchenyi u. 84.	321
30	Lakóépület	Széchenyi u. 83.	371
31	Lakóépület	Széchenyi u. 57.	384
32	Lakóépület	Széchenyi u. 26.	1339
33	Lakóépület	Széchenyi u. 19.	1373
34	Lakóépület	Széchenyi u. 13.	1369
35	Lakóépület	Kossuth u. 14.	1257
36	Lakóépület	Kossuth u. 17.	1258
37	Lakóépület	Bajcsy-Zs. u. 45.	5209
38	Lakóépület	Hunyadi u. 26.	4151
39	Lakóépület	Móricz Zs. U. 26.	3958
40	Lakóépület	Latinka S. u. 9.	3336

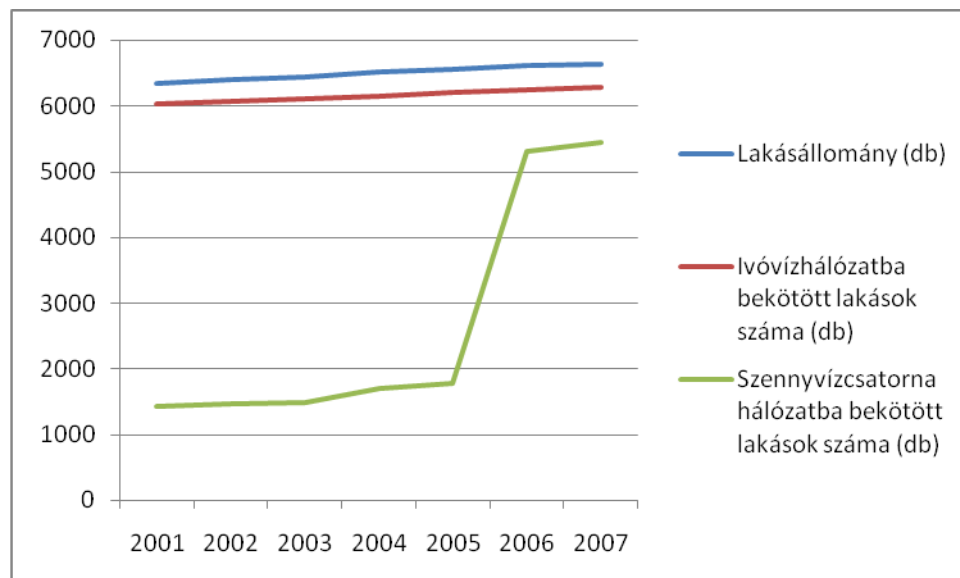
41	Lakóépület	Latinka S. u. 11.	3341
42	Lakóépület	Batthyány u. 26.	759

3.6.4. Lakásállomány

A város lakásállománya folyamatosan gyarapodik, bár lassú ütemben. 1997 óta 322 lakással nőtt a lakásállomány, ami évi átlagban 32 db-os bővülést jelent, 2007-ben ez a szám ugyanakkor 42. A közüzemi ivóvízhálózatba bekötött lakások száma a lakásállománnyal párhuzamosan növekedett, míg a szennyvízhálózatba történő bekötés terén 2006-ban történt ugrásszerű előrelépés (9. sz. ábra).

A 2007-ben épített lakások 31 %-a volt 4 vagy többszobás, és a lakások közel 60 %-a vállalkozások által építetett.

14. sz. ábra: Lakásállomány és közmű-rácsatlakozás alakulása (2001-2007)

Forrás: Önkormányzat

Megyei összehasonlításban megállapítható, hogy 2000-2006. között csak két településen épült több lakás a teljes lakásállományhoz viszonyítva, mint Balmazújvárosban (6. sz. táblázat). A látszólagos ellentmondás, hogy miközben nő az elvándorlás, és nő a lakásállomány is, azzal oldható fel, hogy egyre kevésbé él több generáció egy lakásban Balmazújvárosban is.

11. sz. táblázat: Lakásállomány Hajdú-Bihar megyében 2006-ban.

Város	Lakás- állomán y az év végén	Az épített lakások						2000– 2006 között épült lakások a 2006. évi lakás- állomány százalé- kában
		száma összese n	ebből			átlagos alapterü lete m ²	tízezer lakosr a	
			4 és több szobá s	Vállal- kozás által építete tt	természe s személy által épített			
Összesen	176 677	1 633	38,3	34,9	60,7	88	37	7,0
Debrecen	88 160	809	43,4	45,4	49,3	91	40	7,0
Balmazújváro s	6 609	72	31,9	58,3	41,7	82	40	7,4
Hajdúböszörm ény	12 023	70	45,7	28,6	71,4	83	22	7,6
Hajdúhadház	4 179	46	37,0	–	100,0	75	36	5,1
Hajdúnánás	6 917	57	28,1	35,1	64,9	94	32	5,1
Hajdúszoboszl ó	10 280	157	14,6	40,1	44,6	72	67	13,1
Tiszacsege	2 093	5	40,0	–	100,0	83	10	2,2

Forrás: Hajdú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 2000-2006

3.6.5. Települési infrastruktúra

Úthálózat: A belterületi úthálózat 77 km hosszúságú, szilárd burkolatú kiépítettsége 70% körüli. A burkolatlan utak elsősorban a városszéli lakóterületeken találhatók. A város központjában összefutó közutak csomópontjának közelmúltban befejeződött rehabilitációja

sokat javított a főtérforgalmának egyenletesebb eloszlásában. Az utak állapota megfelelőnek mondható. A városi belterületi önkormányzati úthálózat kiépítettsége az elmúlt években folyamatosan bővült, a szennyvízberuházás kapcsán érintett utcák jelentős része aszfaltburkolatot kapott.

Az Önkormányzat tárgyalások útján szorgalmazza a Magyar Közút Kht. felé a Hajdúszoboszló-Balmazújváros állami közút belterületi szakaszának, a Nádudvari utcának a korszerűsítését. Az önkormányzati utak kezelése, fenntartása és üzemeltetése a vízelvezetéssel, belvízárkokkal és járdákkal a Városgazdálkodási Kht. feladatkörébe tartozik.

Kiépített kerékpárút a 3317. számú út szelvényezés szerinti bal oldalán a vasúti átjárótól a belterületi határig tart (4,1 km). Ezen út teljes kiépítésével kapcsolódhatna a Keleti-főcsatorna töltésén kialakítandó országos kerékpárút-hálózathoz. A rendezési tervben több kerékpárút kialakítása is megjelenik. A teljes gyalogúthálózat hossza 116 km.

Elektromos energia: Balmazújváros elektromos energia ellátását 20 kV-os körgyűrűs hálózat biztosítja, mely a szakszerűen elhelyezett szakaszolási pontoknak köszönhetően többirányú energiaellátást tesz lehetővé. A lakóövezeti utak közvilágítással el vannak látva, de számos helyen az útkategóriának nem megfelelő a világítási szint. A hálózat kiépítettsége és a rendelkezésre álló kapacitás az elektromos szolgáltatás területén a városi igényeket kielégíti, a település biztonságosabb energiaszolgáltatása a beruházások kapcsán több irányú betáplálás révén biztonságosabbá vált. Az elmúlt ciklus elején a közvilágítás korszerűsödött, kiemelt városközponti műemléki és védett épületeknél díszvilágítás készült.

Földgázellátás: A város vezetékes földgázellátása a Hajdúszoboszló-Hajdúböszörmény gázvezetékre kapcsolódó külterületen lévő 20000 m³/h kapacitású gázátadó állomásról történik, mely Hortobágy község gázszolgáltatását is biztosítja. A 80%-osan kiépített hálózat hosszútávon kielégíti a település igényeit. A városi gázátadó kapacitása (Telekföld) 20.000 m³/nap, mely hosszú távon biztosítja mind a lakosság, mind az ipari gázigényeket. A TIGÁZ Zrt. 2003-ban üzembe helyezte a település biztonságosabb gázellátását szolgáló Bajcsy Zs. utcai körzeti gáznyomás-szabályozó állomást, mellyel a kisnyomású hálózat, elsősorban a városközpont és a lakótelepek gázszolgáltatás biztonsága javult. Az elmúlt években, különösen a közelmúltban a közismert energiaköltségek növekedésére tekintettel is, csökkent a bekapcsolások üteme, ennek ellenére a vezetékes gázszolgáltatásba bekapcsolt lakások

száma a 2002. évi 4761-ről 5177-re növekedett, ez a lakásállomány mintegy 80-82%-a. Az elosztóhálózat a lakossági igényekhez és fizetőképességhez igazodva növekedett néhány utcában, így az Újkert soron, folyamatban van a Hajnal utcai házhelyeknél. További gázelosztó hálózat bővítések ipari vállalkozói beruházás esetén, illetve új telekalakítások, utcanyitások kapcsán indokolt.

Csapadékvíz elvezető rendszer: A belterületi felszíni vizeket három főgyűjtő csatorna szállítja a magas talajvízszint miatt állandóan telített külterületi csatornába. A településen sok utca el van látva nyílt földmedrű és burkolt árokkal, ennek ellenére a domborzati és talajállapotok miatt a vízelvezetés igen kedvezőtlen. Különösen kedvezőtlen a Városközpont helyzete, itt kiemelt veszélyt jelent a belvíz.

Ivóvízellátás: A vezetékes ivóvízellátás a városban a település északi belterületi határa mentén lévő mélyfúrású kutakból biztosított, mely mennyiségi szempontból a rendelkezésre álló adatok és vizsgálatok alapján hosszabb távon kielégíti a lakosság, a szolgáltatások és ipari fogyasztók kommunális ivóvízigényét. A vezetékes ivóvízhálózat kiépült, ugyanakkor az 1970-es években kiépített vízellátó rendszer rekonstrukciója több szakaszon indokolt. A vízmű létesítményei a HB. Önkormányzatok Vízmű Zrt. vagyonát képezik, ezért továbbra is célja az Önkormányzatnak a korábbi évekhez hasonlóan, hogy megfelelő jogi és gazdasági keretek között visszakerüljön a vízmű vagyon önkormányzati tulajdonba. A vízmű kapacitása az Újkert sori vízmű telepen és a 7 mélyfúrású kúttal együttesen 3.709 m³/nap. A vízfogyasztás átlagosan 1.500-1.600 m³/nap. A TIVIZIG elkészítette és jóváhagyta Balmazújváros ivóvízbázis védelmét szolgáló diagnosztikai vizsgálatot, melynek figyelembevételével történhetnek a vízmű védőövezetében az iparterületi fejlesztések. **Ivóvízhálózat bővítés a ciklusban lakótelkek kialakítása, új utcanyitások, illetve vállalkozói terület hasznosítása során indokolt.**

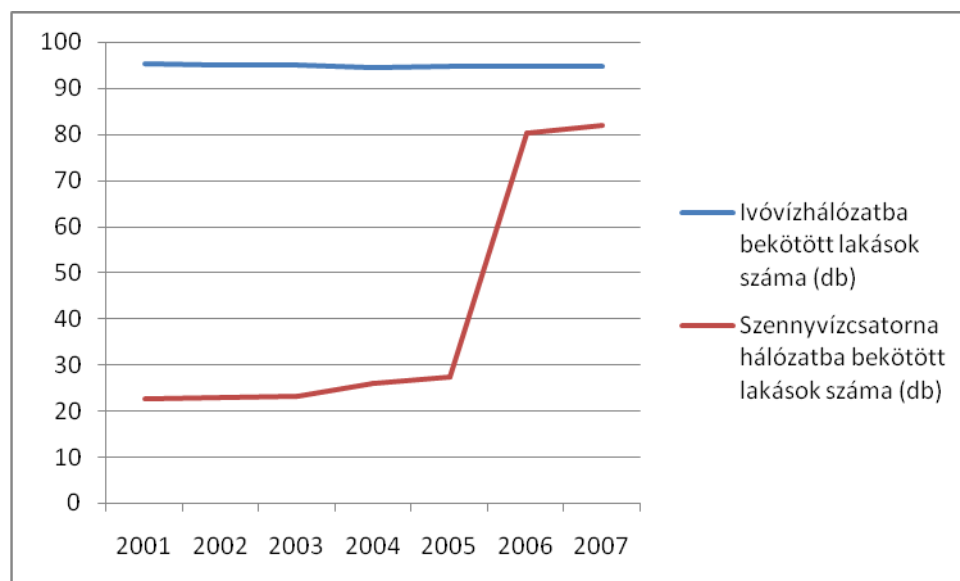
Szennyvízelvezetés: Az Önkormányzat központi címzett támogatással 2006. évben megvalósította a város teljes körű csatornahálózatát. Kiépült továbbá az új 2000 m³/napi kapacitású szennyvíztisztító-telep. A hálózatbővítéssel és fejlesztéssel a város belterületén jelenleg valamennyi ingatlan előtt biztosított a szennyvízcsatlakozás lehetősége, további fejlesztések lakótelkek tömbfeltárásánál, új utcanyitásoknál, illetve ipari övezetben vállalkozói fejlesztéseknél valósíthatók meg.

A meglévő, üzemelő csatornahálózat, a vízgyűjtő területekről a felszíni vizeket nem tudja megfelelő biztonsággal elvezetni, ezért anyagi (pályázati) lehetőség szerinti ütemekben fejleszteni szükséges.

A meglévő gyűjtő csatornák jelentős része vízelvezetés szempontjából sérülékeny földmederrel van kiépítve, megfelelő megoldást nyújtó burkolt medrű csatorna csak minimális mértékben létesült a településen.

Az Önkormányzatnak továbbra is kiemelt feladata, hogy a szennyvízközmű vagyion távlatban is önkormányzati tulajdonban maradjon, míg az üzemeltetése a leghatékosabb feltételekkel megfelelő garanciákat nyújtó szakmai üzemeltető útján történjen. További cél, hogy a **rákötési arány folyamatosan bővüljön**, s a talajszennyezettség és a környezetvédelmi szempontok miatt ezzel párhuzamosan **csökkenjen a hálózatra rá nem kötött ingatlanok aránya** (10. sz. ábra). A szippantott szennyvíz fogadására ugyanakkor a tisztítótelepen 50 m³/nap kapacitás áll rendelkezésre.

15. sz. ábra: Közműhálózatba bekapcsolt lakások aránya

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1997-2006

Telefonhálózat: Az ellátás gerincét a helyi hálózat biztosítja, amelyhez a kiépített optikai hálózat is csatlakozik. A megnövekedett igények kielégítését a mobil rádiótelefonos hálózat is segíti. A fejlesztési tervekben az Internet ugrásszerű fejlődésével is számolni kell.

A vezetékes távközlési szolgáltatás az 1990-es években digitális telefonközponttal, a Matáv Rt. beruházásában valósult meg, ezen beruházás kapcsán építette ki a Matáv a városi kábeles távközlési hálózatot is. A hírközlési és távközlési szolgáltatások rohamos technikai fejlődése kapcsán a jelenlegi T-COM Zrt. felé a szolgáltatási és bekapcsolási igények üteme jelentősen csökkent, előtérbe kerültek a mobilszolgáltatók, illetve az internetes, különösen a szélessávú internet szolgáltatások fejlesztési igényei.

A mobilszolgáltatások területén városunkban valamennyi országos szolgáltató működik, átjátszó állomással vagy antennarendszerrel rendelkeznek és a városközpontban szolgáltató üzleteket is működtetnek

Kábeltelevízió: A város kábeltelevízió hálózattal rendelkezik. A kb.: 2500 előfizető ellátása, zömmel légvezetékes kiépítésű rendszerrel történik. A kábeltelevíziós szolgáltatást végző Fibernet a szolgáltatásának körét jelenleg is bővíti internet szolgáltatásra alkalmas hálózattal.

Internet:A hírközlési és távközlési szolgáltatás területén önkormányzati beruházásban valósult meg **a szélessávú internet hálózat** városi szintű kiépítése 2007. évben pályázati támogatás útján.

Megyei szinten vizsgálva, Balmazújváros a megyei átlagnál kedvezőbb helyzetben van a vezetékes gázbekötés, a szennyvízhálózatba történő bekötés, valamint a hulladékgyűjtésbe bevont lakások terén, és a megyei átlag körül az ivóvízhálózatba történő bekötések tekintetében (7. sz. táblázat).

12. sz. táblázat: Közüzeti szolgáltatásokkal való ellátottság Hajdú-Bihar megyében

Város	Háztartási vezetékesgáz- fogyasztó a lakásállomán- y százalékában	Közüzeti vízhálózatba	Közüzeti szennyvízcsatorna -hálózatba	Rendszeres hulladékgyűjtés- e bevont lakások aránya, %
		bekapcsolt lakás, %		
Összesen	74,5	95,2	63,0	91,2
- Debrecen	77,3	96,5	73,7	95,2
- Balmazújváros	80,5	94,7	80,2	100,0
- Hajdúböszörmény	71,4	94,7	52,8	100,0
- Hajdúhadház	58,8	88,7	50,4	100,0
- Hajdúnánás	77,4	90,8	51,6	99,6
- Hajdúszoboszló	93,8	100,0	74,0	73,9
- Tiszacsege	68,5	99,8	45,7	100,0

Forrás: Hajdú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

3.6.6. Tömegközlekedés

A **vasúti közlekedés** területén a 108. sz. Debrecen-Füzesabony vasútvonal biztosítja a vasúti személyszállítási igényeket. Az Önkormányzat feladata a továbbiakban is az **évenkénti lakossági igényekhez történő menetrend kialakítása** a MÁV Zrt. felé, és kiegyensúlyozott vasúti közlekedés biztosítása a megyeszékhely, Debrecen felé, illetve Füzesabony irányába a vasúti fővonalak felé.

A távolsági **autóbusz közlekedést** a Hajdú-Volán Zrt. működteti, közvetlen közlekedési kapcsolat van Debrecen Megyei Jogú Várossal, Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény és Tiszacsege városokkal, Nagyhegyes településsel.

Az önkormányzati feladatkörbe tartozó helyi közlekedés területén a korábbi szolgáltató után a Hajdú-Volán Zrt.-vel kötött 8 éves szolgáltatási szerződést az Önkormányzat.

A jövőben az Önkormányzat feladata az intézmények tanulói, továbbá lakosság felé a **helyi járat útvonalának bővítése, új útvonal-, illetve autóbussz megálló helyek létesítése.**

3.6.7. Hulladékgazdálkodás

A hajdúböszörményi térségi hulladéklerakó beruházás megvalósult. Mind a lakossági, mind a közületi szemétszállítást a Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft. végzi. Hajdúböszörmény külterületén található a lerakó, ahol 14 társult önkormányzat közigazgatási területén keletkezett szilárd hulladék kezelése, lerakása történik.

Megvalósult a szelektív hulladékgyűjtés is. 18 hulladékgyűjtő sziget került felállításra, és további 3 felállítása még nem történt meg. A lakosság megszokta és ki is használja őket. Jellemzően az üveg és a műanyagflakonokos konténer szokott rendszeresen tele lenni. A gyűjtés tisztasága megfelelő.

A balmazújvárosi szilárdhulladék-lerakó rekultivációja még nem történt meg. A műszaki tervdokumentációk elkészültek, a rekultiváció megvalósítása pályázati támogatási lehetőségek ütemezésétől függ, melyben a Hajdúböszörményi Térségi Hulladéklerakó Társulás nyújthat be pályázatot.

A város közterületeinek, közparkjainak folyamatos fenntartását és tisztán tartását a Városgazdálkodási KHT. végzi, lehetőségek szerint közmunkaprogram keretein belül. A Környezetvédelmi Programnak megfelelően folyamatosan biztosítani kell elsősorban a **városközpont közterületeinek, továbbá a főutak bevezető szakaszainak, az intézmények előtti közterületeknek a fokozott tisztántartását, gondozását.**

3.7. Köszolgáltatások

3.7.1. Oktatás-nevelés

A Képviselő-testület a 2007. április 25.-i testületi ülésén a szakszerű, költséghatékony és gazdaságos működtetés megvalósítása érdekében döntött a közoktatási intézményrendszer átalakításáról. A döntés értelmében 2007. július 1-től működő közoktatási intézmények:

- Egyesített Óvoda és Bölcsőde Intézmény
- Bocskai István és Kalmár Zoltán Egyesített Általános Iskola
- Központi Általános Iskola Hortobágy Község általános iskolájával történő összevonást követően a Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulása fenntartásában működő kistérségi intézmény
- Veres Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Szakképző
- Nevelési Tanácsadó

Óvodák és Bölcsőde

Településünkön az óvodai nevelőmunka 7 óvodaépületben történik.

- Az óvodai férőhelyek száma: 660 fő
- Az óvodai csoportok száma:
 - Egyesített Óvoda és Bölcsőde Intézmény: 23
 - Nyitnikék Óvoda: 4
- Az óvodai csoportok átlagléttszáma: 26 fő
- A férőhely kihasználtság: 105 %

A demográfiai mutatók alapján fenti létszámok stabilizálódása hosszabb távon kiegyensúlyozott működést biztosít. Az óvodák többsége korszerű, szakmai felszereltségük jó. Az udvarok tágasak, folyamatos az udvari játékok EU-s szabvány szerinti felújítása, illetve cseréje. A 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet értelmében szükséges az óvodai tornaszobák és orvosi szobák kialakítása a Képviselő-testület 304/2003. (XI. 26.) határozatával elfogadott kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzékre épülő fejlesztési ütemtervben foglaltaknak megfelelően.

Az egyesített intézményhez tartozó bölcsőde férőhelyeinek száma: 40

A működő bölcsődei csoportok száma: 4

A csoportok átlagléttszáma:16

A bölcsőde férőhely kihasználtsága: 160%

A bölcsőde óvodai intézményhez történő integrálása lehetőséget ad év közben is a rugalmas, folyamatos beóvodáztatáshoz, csökkentve ezáltal a bölcsődei zsúfoltságot. Valamennyi épület folyamatos karbantartást, felújítást igényel. A Nyitnikék Óvoda a Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulása fenntartásában, Hortobágy település óvodájával összevontan működő kistérségi intézmény.

Általános és középiskolák

Bocskai István és Kalmár Zoltán Egyesített Általános Iskola

Az újonnan létrehozott intézmény a székhelyen kívül két telephellyel működik. Az épületek az elmúlt években folyamatosan felújításra kerültek (épületbővítés, nyílászáró cserék, belső burkolat megújítása), mely felújítások a közelmúltban kiegészültek az intézmények teljes körű világításkorszerűsítésével. A kialakított szaktantermek, a gyarapodó könyvtári állomány, a jól felszerelt tornatermek a színvonalas nevelő-oktató munka megvalósítását segítik. Az új intézményben indítható tanulócsoporthoz száma: 40

Központi Általános Iskola

A Központi Általános Iskola a Hortobágy Község általános iskolájával való egyesítést követően kistérségi intézményként működik. A továbbiakban székhelyként működő iskolaépület nagymértékben lelakott, teljes körű felújítást kíván. A kultúralt étkezés feltételeinek biztosítása érdekében meg kell valósítani a Kossuth téri épület ebédlőjének bővítését is. Az új intézményben indítható tanulócsoporthoz száma: 40

Veres Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Szakképző

A többcélú intézményként működő középiskolában mindhárom képzési formához kiépült a tárgyi- és személyi feltételrendszer.

Évfolyamok száma a nappali rendszerű képzésben: 23

 felnőttképzésben: 3

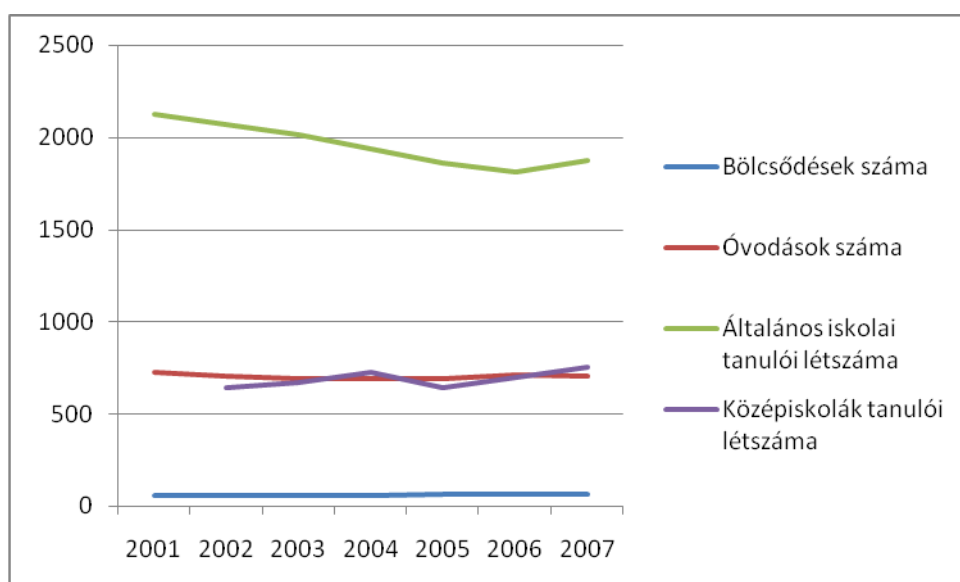
Jelentős a környező településekről (elsősorban a kistérségből) bejáró tanulók száma. Az intézmény a piacképes, színvonalas szakképzés megvalósítása céljából kapcsolódott a Debreceni Térségi Integrált Szakképző Központhoz (TISZK). A szakképzési alap terhére tervezett beruházásról (az iskola szaktantermi bővítése) a Képviselő-testület a 284/2006. (XII. 29.) sz. határozatával rendelkezett. A gimnáziumi épület elektromos fűtési- és vízvezeték rendszerének korszerűsítése halaszthatatlan.

Nevelési Tanácsadó

Az Önkormányzat fenntartásában működő intézmény a Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulásával kötött együttműködési megállapodás alapján valamennyi kistérségi településen ellátja az alaptevékenységében szereplő feladatokat, mint nevelési, pszichológiai tanácsadás, logopédiai ellátás. A feladatellátáshoz szükséges tárgyi feltételrendszer valamennyi településen biztosított. Az összetett és széles körű feladatellátás a személyi feltételrendszer bővítését igényli.

Az általános iskolai tanulók száma 2001 óta mintegy 350 fővel csökkent. A gimnáziumi és a szakközépiskolai tanulók száma ezen időszak alatt gyakorlatilag stagnált (11. sz. táblázat).

16. sz. ábra: Közoktatásban résztvevők száma

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyvei, 1999-2006

Megyei összehasonlításban Balmazújváros az 1000 lakosra jutó általános iskolai tanulók számában az átlag felett, míg a középiskolai tanulók számában jelentősen az átlag alatt helyezkedik el (8. sz. táblázat).

13.sz. táblázat: Ezer lakosra jutó tanulók (2006)

Város	Egy gyermek-csoportra jutó óvodás gyermek	Általános iskolai	Középiskolai	Felsőoktatási intézmények hallgatói*	Ebből: nappali tagozaton
		nappali tagozatos tanulók			
ezer lakosra					
Megye összesen	23	91	59	58	43
Debrecen	22	79	84	113	88
Balmazújváros	26	99	22	–	–
Hajdúböszörmény	23	100	41	74	22
Hajdúhadház	26	133	19	–	–
Hajdúnánás	28	85	72	–	–
Hajdúszoboszló	20	86	45	–	–
Tiszacsege	23	108	–	–	–

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

*Egyetemi és főiskolai képzésben résztvevők az intézmény helye szerint

3.7.2. Egészségügy

A Balmazújvárosi kistérség viszonylag fejlett egészségügyi hálózattal rendelkezik, annak ellenére, hogy kórház egyik településen sem található. Kórházi kezelést ezért a kistérség lakosai csak Debrecenben kaphatnak (területileg legközelebb) a Megyei Kenézy Gyula Kórházban, illetve a Debreceni Orvostudományi Egyetemen.

A házi orvosi felnőtt és gyermekgyógyászat minden településen megoldott. A sürgősségi betegellátás Balmazújváros településen működik, de készenléti ügyeleti ellátás minden településen van a rendelési idő után és a hétvégeken.

Mentőállomás Balmazújváros és Egyek településeken működik. Az egészségügyben dolgozók szakmailag képzett szakemberek. A privatizációs folyamat jelentősen előrehaladott az egészségügy területén, hiszen a házi felnőtt és gyermekgyógyászat, valamint a szakorvosi rendelés szinte minden területe privatizált.

14. sz. táblázat: Egy háziiorvosra jutó lakosság (2006)

Város	Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő
Összesen	1 518
Debrecen	1 352
Balmazújváros	1 614
Hajdúböszörmény	1 877
Hajdúhadház	2 145
Hajdúnánás	1 491
Hajdúszoboszló	1 799
Tiszacsege	1 206

Forrás: Hadú-Bihar megye Statisztikai Évkönyve, 2006

Balmazújvároson a legfőbb halálokok a szív- és agyi-érrendszeri betegségek, melyek száma csökkenő tendenciát mutat, de a korai halálozás így is háromszorosa, mint az országos átlag. Magas vérnyomásban a lakosság 20 %-a szenved. A rizikó az életkor emelkedésével nő. Nők esetében minden életkorban gyakoribb.

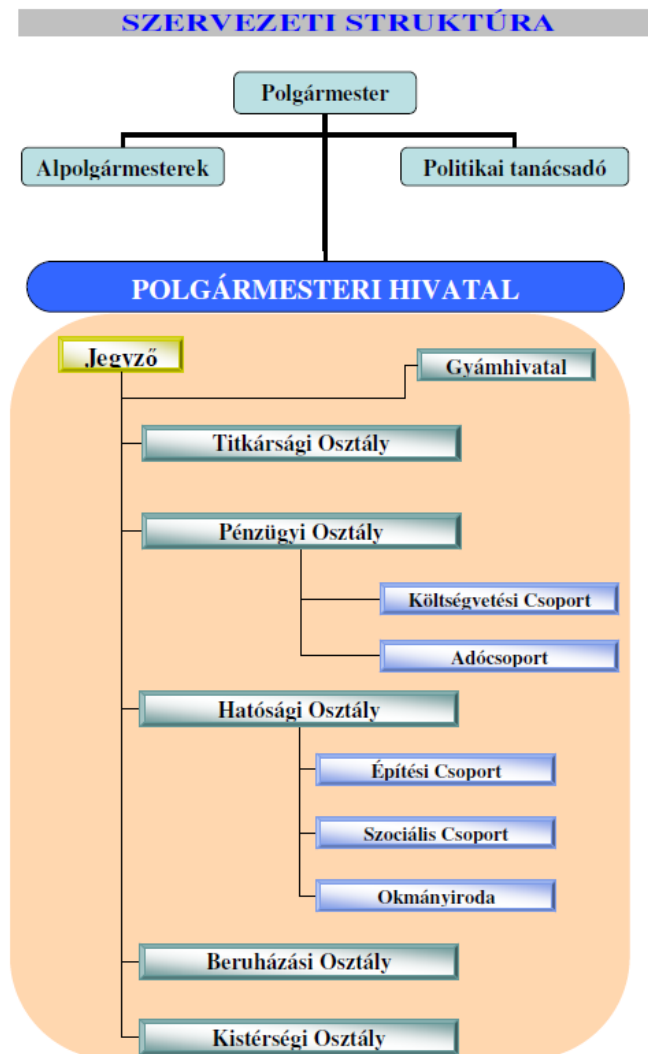
Második leggyakoribb halálokok a daganatos betegségek. Sajnos ezek növekvő tendenciát mutatnak. A szűrővizsgálatokat kevesen veszik igénybe, de számuk az utóbbi időben emelkedik. A megjelent betegek 75 %-a nő és csak 25 %-a férfi. Legnagyobb számban légcső-, hörgő-, tüdő-, gyomordaganat fordul elő. Ezek száma sajnos emelkedik. Szintén emelkedik a vastag- és végbéldaganatok száma.

A cukorbetegség aránya az életkor előrehaladtával nő, 60 éves korra eléri az 50 %-ot. Mindezeket súlyosbítja a mozgásszegény életmód, főleg a magánszektorban dolgozók munkahelyi megterhelése, és a stressz. Mindezek mentális betegségek okozói is.

3.7.3. Közigazgatás

Balmazújvárosban mint városi rangú kistérségi központban a közigazgatási feladatokat a Polgármesteri Hivatal látja el.

17. sz. ábra: A Polgármesteri Hivatal szervezeti struktúrája

Forrás: Önkormányzat

Polgármesteri Hivatal

A polgármesteri hivatalban a választott *önkormányzattal* együttműködésben tevékenykedik

1./ Titkársági osztály

Feladatkörébe tartozik: a Képviselő-testület, bizottságok, kisebbségi önkormányzatok működésével kapcsolatos feladatok ellátása, a döntések jogi előkészítése, egyéb jogi tevékenység (perképviselő, jogi ellenjegyzés, okiratszerkesztés, szerződések, szabályzatok készítése, jogi véleményezés). Feladata a polgármester, alpolgármesterek, jegyző munkájának segítése, a hatáskörükbe megtartott ügyek döntésre való előkészítése (pl. mozgósítási, polgári védelmi ügyek, katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatok). Személyzeti és munkaügyi ügyintézés, munkáltatói jog gyakorlásából adódó döntések előkészítése, személyi anyagok, nyilvántartások kezelése. További feladata az egészségügyi, közoktatási, közművelődési intézményi feladatok ellátása, a testvérvárosi kapcsolatok fenntartása, bővítése, a városba érkező vendégek fogadása, a sporttal kapcsolatos feladatok szervezése, koordinálása és az azzal kapcsolatos testületi döntések előkészítése, ezeken kívül számítástechnikai, gondnoksági feladatokat lát el.

2./ Hatósági osztály

Feladatkörébe tartozik:

a./ Szociális Csoport

Szociális törvényből és a helyi rendeletekből adódó szociálpolitikai, hadigondozási stb. ellátása.

b./Okmányiroda

Hatósági engedélyekkel kapcsolatos feladatok, okmányirodai feladatok, hagyatéki ügyek, anyakönyvi, népesség-nyilvántartási feladatok ellátása, az ügyfélkapu rendszer kezelése.

c. /Építési Csoport

Kiemelt építéshatósági ügyek intézése, egyéb építésügyi, vízügyi, tűzvédelmi környezetvédelmi feladatok ellátása, kommunális ügyek kezelése.

3./ Pénzügyi Osztály

Feladatkörébe tartozik:

a./ Költségvetési Csoport

Az önkormányzat és intézményei gazdálkodásával kapcsolatos feladatok ellátása.

b./ Adócsoport

A helyi és központi adókkal kapcsolatos adóhatósági feladatok ellátása.

4./ Beruházási Osztály

Feladatkörébe tartozik:

Önkormányzati vagyongazdálkodással, kezeléssel, üzemeltetéssel kapcsolatos feladatok ellátása, illetve döntés előkészítés.

5. Kistérségi Osztály

Feladatkörébe tartozik:

A Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulásának Társulási Tanácsa és Pénzügyi Bizottsága működésével kapcsolatos valamennyi feladat. A tagtelepülések polgármestereivel és jegyzőivel folyamatos kapcsolatot tart a társulásban ellátott feladatok hatékony működése érdekében. A társulás ellát továbbá a kistérség területén területfejlesztési feladatokat is.

Politikai tanácsadó munkakör a polgármester munkájának segítésére:

Balmazújvároson a Képviselő-testületi, valamint bizottsági tagok és a polgármester közötti tárgyalások egyeztetése, városi fórumok szervezése és lebonyolítása, megfelelő információs és személyi kapcsolat létrehozásának segítése az önkormányzat és a város gazdasági szervezetei illetve intézményei között.

A jegyző közvetlen irányítása alá tartozó feladatok:

Vezetői ellenőr feladatok ellátása mellett a pénzügyi gazdaságossági, hatékonysági ellenőrzésekről megállapításokat és ajánlásokat tesz, valamint elemzéseket, értékeléseket készít a költségvetési szerv vezetője számára, a költségvetési szerv működése, eredményességének növelése, valamint a FEUVE javítása, továbbfejlesztése érdekében. Ezekon kívül gyámhivatali feladatokat lát el.

3.7.4. Szociális ellátás

A szociális ellátás Balmazújvárosban a Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központ (amely a **Balmazújvárosi Kistérség Szociális Szolgáltató Központ** és a **Balmazújvárosi Kistérség Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat egyesítéséből jött létre**) intézményi keretén belül valósul meg.

Ezen belül a korábbi **Balmazújvárosi Kistérség Szociális Szolgáltató Központ** létrehozásának és működtetésének célja Balmazújváros, Egyek, Hortobágy, Tiszacsege települések időskorú, vagy szociális és egészségi okok miatt rászoruló lakosainak személyes gondoskodást nyújtó ellátások biztosítása alap- és szakosított ellátási forma keretében. A szolgáltatások kistérségi szintű biztosításának célja a településeken élő idős és fogyatékos személyek önrendelkezésem alapuló önálló életvitelének megkönnyítése. Ezáltal az egyes szolgáltatások nemcsak a városban élő időskorú és fogyatékkal élő lakosok előjoga, hanem a térség kisebb településeinek lakosai is hozzájuthatnak valamennyi szolgáltatáshoz.

A városban a korábbi **Balmazújvárosi Kistérség Szociális Szolgáltató Központ** jóvoltából elérhető alapszolgáltatások:

- **Étkeztetés**

Az ellátást igénybe veheti az az időskorú, csökkent munkaképességű, munkaképtelen személy, aki kora és egészségi állapota miatt a napi egyszeri meleg étkezésemről más módon nem tud gondoskodni. Igénybevétele: saját szállítással; vagy orvosi javaslatra az intézmény biztosítja a szállítást.

- **Házi segítségnyújtás**

Olyan gondozási forma, amely során szakképzett gondozó nyújt gondozást, segítséget az ellátott lakásában, lakókörnyezetében. Orvos előírása szerint alapvető gondozási, ápolási feladatok ellátása; segítségnyújtás a higiénia megtartásában, takarítás, mosás, bevásárlás; gyógyszer felírása, kiváltása; ügyintézés, stb.

- **Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás**

A saját otthonukban élő, de egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló személyek lakásában segélyhívó nyomógombos készüléket helyezünk el, melynek megnyomásával, szükség esetén bármikor segítséget tud hívni az ellátásban részesülő. A telefonos ügyelet napi 24 órában működik. Az ellátást azok is igénybe vehetik, akik bentlakásos elhelyezésre várnak.

- **Idősek Klubja**

Tagja lehet minden nyugdíjkorhatáron felüli személy, illetve azok a 18 évet betöltött személyek, akiknek egészségi állapota ezt indokoltá teszi. Szolgáltatásaink: étkezés igénybevétele, közösségi szabadidős programok, kirándulások, tisztálkodási-, mosási-, vasalási lehetőség, segítségnyújtás hivatalos ügyek intézésében, mentális segítségnyújtás, stb.

- **Támogató Szolgáltatás**

A szolgáltatás célja a fogyatékkal élő személyeknek lakókörnyezetükben történő ellátása, a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítségével, valamint életvitelük önállóságának megőrzése lakáson belüli speciális segítségnyújtással. A Támogató Szolgálat biztosít személyi segítő szolgálatot, valamint szállító szolgálatot.

A családsegítő szolgáltatás a szociális alapellátás része, a településen szintén a Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központon belül (korábban a **Balmazújvárosi Kistérség Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat**) keretein belül valósul meg. A családsegítő szolgálat alapvető feladatkörébe tartozik a lakosság szociális és mentálhigiénés problémáinak megelőzése, életvezetési képességének megőrzése, krízishelyzetek megelőzése, illetve a kialakult krízishelyzetek megszüntetése.

Az önkormányzat szociális támogatásának formái:

- Ápolási díj, Átmeneti segély, Helyben tanulók utazási támogatása, Időskorúak szociális segélye, Időotthoni ellátás, étkeztetés, házi segítség-nyújtás, Lakásfenntartási támogatás, Méltányossági és normatív közgyógyellátás, Rendkívüli

gyermekvédelmi támogatás, Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, Tankönyvtámogatás, Temetési segély

- Alanyi közgyógyellátás, Közlekedési támogatás
- Rendszeres szociális segély
- Időskorúak járadéka
- Spec. Utazási támogatás
- Első lakáshoz jutók támogatása

A városban a Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központ **családsegítő és gyermekjóléti** alapszolgáltatásai:

- **Szociális információs szolgáltatás**

A szociális információs szolgáltatásunk keretében a lakosság megfelelő tájékoztatást kapott a különböző ellátások hozzáférhetőségével és igénybevitelükre vonatkozó szabályokkal kapcsolatban.

- **Együttműködés az aktív korú nem foglalkoztatott személyekkel**

Az önkormányzat határozata alapján a segélyezett a családsegítő szolgálattal köteles együttműködni. Az együttműködés célja lehet a munkaerőpiacra való visszatérés elősegítése, a megváltozott élethelyzethez való alkalmazkodásban segítségnyújtás, a tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák ill. a hátrányos helyzetből adódó nehézségek kezelése.

- **Krízistámogatás**

Az anyagi nehézséggel küzdők számára segítséget nyújtottunk a különböző pénzügyi és természetbeni ellátásokhoz, szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutásban, ügyintézésben.

- **Ingyenes szolgáltatások**

Pszichológiai tanácsadás keretében gyermekek és családok számára nyújt a pszichológus segítséget életvezetési-, gyermeknevelési-, magatartási-, tanulási problémák megoldásában, konfliktuskezelési technikák elsajátításában, pszichiátriai betegek gyógyulásának támogatásában. Heti egy alkalommal előzetes egyeztetés

alapján jogi tanácsadást biztosít ügyfeleinknek, érdekérvényesítő szerepük fenntartása érdekében.

- **A gyermekjóléti szolgálattal közös programok**

A lakosság részére adományok gyűjtése, melyeket az általuk gondozott, rászorult családok részére eljuttat. Ezek az adományok elsősorban ruha, cipő és bútor adomány.

Az önkormányzat gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak és támogatásainak rendszere:

- **Pénzbeli és természetbeni ellátások**

1. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
2. Egyszeri támogatás
3. Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás
4. Gyvt. alapján nem kötelező ellátások:
 - Oktatási intézményben tanulók utazási támogatása
 - Tankönyvtámogatás
 - Helyben tanulók utazási támogatása
 - Fiatalok életkezdési támogatása

- **A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások**

1. Gyermekjóléti szolgálat
2. Gyermek napközbeni ellátása
 - a./- bölcsőde
 - b./- nevelési, oktatási intézmények
3. Gyermek átmeneti gondozása
 - helyettes szülő

- **A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések**

1. Jegyzői hatáskörbe tartozó gyámügyi feladatok
2. Városi Gyámhivatal

A szociális ellátás részét képezi a fentiekén kívül az idősök ellátása. Az önkormányzat **Balmazújvárosi Kistérség Szociális Szolgáltató Központ** gondozásában lévő **idősök otthona** tartós elhelyezést nyújt azoknak az idős személyeknek, akik színvonalas, megbízható ellátást és meleg családi légkört keresnek. Szolgáltatásai: napi háromszori étkezés; orvosi előírás alapján gyakoribb étkezés, illetve diéta; 24 órás folyamatos nővér szolgálat; rendszeres orvosi ellátás, mosás, textíliák biztosítása; közösségi programok; folyamatos látogatási lehetőség; hazautazási lehetőség kívánság szerint; személyes használati tárgyak bevihetők.

A **Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Idősök Otthona és Értelmi Fogyatékosok Rehabilitációs Intézete** Balmazújváros közigazgatási területéhez tartozó Nagyhat külterületen fekszik, Balmazújvárostól 12 km, Debrecentől 17 km távolságra. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló többször módosított 1993. évi III. tv. alapján személyes gondoskodást nyújtó, tartós bentlakást biztosító intézmény.

A szociális, családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások terén az utóbbi években nem csak mennyiségi, de minőségi javulást is sikerült elérni. A város szociális szolgáltatásaival kapcsolatban a gondolkodás elmozdult egy koncepcionális irányba, a struktúraátalakítás került szem elé. Ezzel egy időben a szegényebb rétegek további lemaradása, eladósodása és a városi társadalom folytatódó elöregedése növeli az igényeket, a feladat elsősorban szakmai és szervezeti határterületeken jelentkezik. További megoldandó feladat a közeljövőben a kapacitásnövelés, hiszen az idősök egyre nagyobb száma megköveteli a nagyobb befogadóképességű intézményeket.

15. sz. táblázat: A szociális szolgáltatások összefoglalója

Idősök otthonában gondozottak száma	119
Idősök otthonai férőhelyek száma	119
Idősök nappali intézményeiben ellátottak száma	27
Idősök nappali intézményeinek férőhelyszáma	25
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok gondozottainak száma	259
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok férőhelyszáma	266
Szociális ellátás főbb formáiban részesülők aránya összesen (%)	21
Szociális támogatásokra és fő formáira fordított éves összeg (mFt)	371
Szociális szolgáltatások (családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás, idősök klubja stb) igénybevevőinek éves száma	1922

Forrás: Önkormányzat

Sport és szabadidő, közművelődés

A közművelődési feladatokat Balmazújvárosban az alábbi két intézmény látja el:

- **Lengyel Menyhért Városi Könyvtár**, valamint a
- **Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészeti Iskola**

A Városi Könyvtár /Dózsa György u. 1.sz/

- 63.200 bekötött folyóirat és könyvállománnyal
- 2.800 hangdokumentummal
- 2.360 képdokumentummal
- 65 elektronikus /digitális/ dokumentummal
- 83 fajta folyóirattal áll a lakosság szolgálatába.

Az internetes hozzáférhetőséget, az egyéb kutatómunkát, adatkezelést 16 számítógép segíti. A könyvtár rendelkezik honlappal: www.lmvk.hu is. Jelenlegi helyére 1990-ben került, 738m²-en működik, akadálymentesítése pályázat útján sikerült. Legsürgetőbb az épület külső tatarozása, tetőszerkezetének beázás miatti javítása, az olvasótermi rész ablakainak cseréje.

A Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészeti Iskola / Kossuth tér 18./ többcélú intézményként működik. A közművelődési és művészeti nevelés feladatait, így összehangoltan tudja biztosítani városunk. A tartalmi munka folyamatos megújulására, a rendezvények, egyéb programok kialakítására és szervezésére a közművelődési kollektíva alkalmas. A művelődési ház rendelkezik honlappal (www.vpamk.balmazujvaros.hu), megfelelő számú számítógéppel, melyek folyamatos felújítása az intézmény feladata.

A város anyagi helyzetének függvényében az **épület folyamatos felújítását**, a **belső udvar hasznosítását**, a **színházterem és előcsarnokának teljes körű korszerűsítését** kell megoldani. Minden lehetőséget meg kell ragadni, hogy pályázati forrást találjunk a beruházás nagysága miatt. Az **épület akadálymentesítése** még nem történt meg, villanykorszerűsítésének egy része már megvalósult, továbblépés ezen a téren is a benyújtott pályázat sikerességén múlik.

Balmazújvároson jelenleg hiányoznak a fiatalok számára kulturált szórakozási és kikapcsolódási lehetőségeket biztosító létesítmények, ezért igény van egy ifjúsági ház létrehozására.

Balmazújváros sportélete igen színes: karate klubok, atlétikai edzések, kerékpárversenyek, vízi sport –és lovas táborok, aerobic, tollaslabda és más mozgásformák, találkozási lehetőségek állnak a lakosság rendelkezésére. Az önkormányzat kiemelten támogatja azokat az egyesületeket, akik az edzések mellett versenyeztetik is csapataikat, vagy egyéni sportolóikat. A kézilabda szakosztály mellett különösen fontos megemlítenünk a műfüves pálya kapcsán a **„Balmazújvárosi FOOTBALL CLUB”** –ot, akik a **Nemzeti Bajnokság harmadik vonalában szerepelnek**. Első csapat mellett **hét utánpótlás korú kerete is van** (Ovis, U -7, U -9, U -11, U -13, U -19, 2 –U -16.), mely jelzi, hogy a futballjátéknak van még mindig a legnagyobb vonzereje városban. A fiatal (20-30 éves) és idősebb generációk körében igen népszerűek a kispályás focibajnokságok is. 10 -12 csapat jár rendszeresen edzésekre, illetve nevez be különböző versenyekre.

A Magyarországon egyedülálló műfüves sportpálya mind a kistérség, mind a nagyobb régió futballcsapatainak kiváló edzési lehetőséget jelent. A város „befektetése” a műfüves pálya elkészítésével, az edzési lehetőségek további növelését, és a csapatok egyre eredményesebb felkészülését is eredményezték. A beruházás a Regionális Fejlesztési Tanács támogatásának köszönhetően 69 millió forint támogatással valósult meg, az összesen **128 millió forintos beruházás 2008. május 24-ével sikeresen befejeződött**. A **90 x 45 méteres játéktérrel rendelkező műfüves pályánk kiváló minőségű, FIFA I–star minősítéssel rendelkezik. Bajnoki és nemzetközi mérkőzések lebonyolítására egyaránt alkalmas. Megvilágítása, a pálya fekvése, elhelyezkedése kiváló lehetőség edzőtáborok, szezonális felkészülések, alapozó edzések megtartására**. A **101 x 63 méteres füves pálya, futópálya és tornacsarnok**, további lehetőséget jelent a csapatok teljes körű felkészülésénél. A füves pálya kiváló talajú, gondozott, több mint 1000 szurkoló befogadására alkalmas lelátóval rendelkezik. Több hazai első osztályú és külföldi csapat által kedvelt felkészülési helyként szolgál jelenleg is. A város központjában elhelyezkedő „sportlétesítmények” népszerűségét növelheti a közeljövőben, hogy a közelében található a jelenleg felújítás alatt álló **strandfürdő a kiváló minőségű gyógyvizes, úszó és élménymedencékkel, szaunával és masszázslehetőségekkel fog rendelkezni**. A kondicionálóterem, a fallabda pálya, biliárdasztalok és más kiegészítő programok aktív pihenést biztosítanak a hozzánk érkezőknek.

3.8. Korábbi időszakok fejlesztései

A korábbi években megkezdődött a tudatos településfejlesztés Balmazújvároson, a fejlesztési projektek és programok tudatosan egymásra épülnek, és illeszkednek egymáshoz. A 2004 óta történt fejlesztések elsősorban négy csoportba sorolhatóak: a környezetvédelemmel, az oktatással és oktatási intézményekkel valamint a sporttal kapcsolatos projektek közé. Az alábbiakban teljesség igénye nélkül ezek közül néhány:

- A környezet védelmét segítette elő a 2004-es szennyvíztelep és csatorna építés („A decentralizált helyi önkormányzatok fejlesztési támogatása” TRFC és belügyminisztériumi-címzett támogatással) 2006 végére a beruházás átadásra került, a Szelektív hulladékgyűjtés Szigetek 2005-ös kialakítása (TEHU támogatással), a tájsebek rekultiválása projekt és a belvízvédelmi munkálatok (Vis maior támogatással), ezeken kívül 2009-ben a település pályázatot nyújtott be a belterületi csapadékvíz elvezetés hálózatának kialakítására az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökséghez.
- Oktatással és oktatási intézmények fejlesztésével kapcsolatos projekt volt 2004-ben a Bocskai István Általános Iskola bővítése (a Kistérségi Támogatási Alap támogatásával valósult meg), az Oktatási intézmények tető felújítása (Vis maior), a TISZK létrahozása és TISZK intézményi fejlesztési program 2005-ben (a HEFOP keretében megvalósult fejlesztés), 2006-ban a Veres Péter Gimnázium tornatermének felújítása (Vis maior), a Kalmár Zoltán Általános Iskola nyílászáró csere és a Teleház kialakítása (mindkettő decentralizált helyi önkormányzatok fejlesztési támogatása KIFE támogatással). Ezen felül jelenleg megvalósítás alatt áll a Veres Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Szakképző komplex módszertani megújulása elnevezésű projekt (ÉAOP 4.1.1. 2f pályázati forrásból), amely több mint 380.000.000,-Ft összegben tartalmaz épület felújítást, sportudvar kialakítást, eszközbeszerzést.
- Sporttal kapcsolatos infrastruktúra felújítás volt 2006-tól a Városi kézilabdapálya felújítása, a strandfürdő öltözőjének felújítása valamint a műfüves sportpálya megépítése (a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat, a Nemzeti Sporthivatal illetve az EARFT: A leghátrányosabb kistérségek felzárkóztatásának támogatására szolgáló decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési program (LEKI) támogatásának keretében).

A fejlesztések legnagyobb eredménye az Integrált Városfejlesztési Stratégia szempontjából, hogy kialakult egy olyan szakértői gárda, amely képes még a komplex fejlesztések sikeres lebonyolítására is. További előrelépés az utóbbi öt esztendőben, hogy a civil szervezetek egyre gyakrabban jutnak szerephez, ezzel pedig nagyobb eséllyel realizálódnak a célok (kihasználtság, fenntarthatóság), illetve a lakosság nagyobb kedvvel vesz részt a fenntartásban, és az elért eredményeket magáénak érzi.

3.9. Összegzés

A városrészek elemzését megelőzően a város egészére vonatkozó általános jellemzőket mutatjuk be egy SWOT elemzésen keresztül.

A SWOT elemzés a helyzetelemzés alapján azonosítja a város olyan tényezőit, amelyekre építhet (erősségek), valamint azokat a sajátosságokat, amelyek csökkentik versenyképességét (gyengeségek). A külső tényezők közül a kitörést biztosítókat (lehetőségek) és a veszélyt hordozókat (veszélyek) vizsgálja, előrevetítve a célrendszert.

Belső tényezők	
Erősségek	Gyengeségek
Balneológiai vonzerő: Termálvízkészlet a város alatt Épített környezet és kulturális események vonzereje, népi mesterségek ápolása Értékes épületek A városrészek megőrizték falusias képüket Jól kiépített infrastruktúra Jelentős beruházások történtek Magas színvonalú orvosi ellátás Jó közbiztonság Magas színvonalú szálloda Jelentős mezőgazdasági hagyományok	Kedvezőtlen demográfiai folyamatok Foglalkoztatási lehetőségek csökkenése, magas munkanélküliség Munkavállalók nem megfelelő képzettsége Megfelelő városmarketing hiánya Kevés a saját tőke a fejlesztésekhez Még mindig kevés szálláshely Idegen nyelvismeret hiánya Bel- és csapadékvíz elvezetése Félig megoldott a kerékpárút kialakítása
Külső tényezők	
Lehetőségek	Veszélyek
Hortobágyi Nemzeti Parkhoz való közelség az ökoturizmus fejlesztési lehetőségeit erősíti A turizmus erősödése a régióban, növekvő kereslet az egészség- és az ökoturizmus iránt Az autópálya megépítésével jó megközelíthetőség Együttműködési programok a kistérség többi településével Turisztikai fejlesztések támogatása Testvérvárosi kapcsolatban rejlő lehetőségek kiaknázása	A környező nagyobb települések „turista-elszívó” hatása, jobban kiépített turisztikai infrastruktúrája A Hortobágyi Nemzeti Park látogatókra, turisztikai fejlesztésekre vonatkozó előírásainak szigorodása A tőkebeáramlás hiánya, befektetők elmaradása

4. Városrészek területi megközelítésű elemzése

A városrészek lehatárolás a KSH által készített módszertan alapján készült, mely fő szempontjai a területrendezési kapcsolódó fogalmak alapján a beépítettség és a városrész meghatározó funkciói voltak. Balmazújváros Önkormányzata három városrészt tart nyilván adatbázisában, a történelmi városrészek elsősorban a lakosság tudatában élnek.

Az IVS-ben figyelembe vett városrészek (12. sz. ábra):

- városközpont
- északi városrész (ezen belül történelmi városrészek: Újtelep, Bánlak, Szigetkert)
- déli városrész (ezen belül történelmi városrészek: Daru, Felsővég, Németfalu)

18. sz. ábra. Balmazújváros városrészei

4.2. Városközpont

4.2.1. Városközpont funkciói

16. sz. táblázat: A belvárosban található a város főbb funkcióihoz kapcsolódó legtöbb létesítmények

Önkormányzati tulajdonú és fenntartású, kistérségi fenntartású intézmények	Egyéb szolgáltatások, és közszolgáltatások	Közműszolgáltatások
• Városháza – önkormányzati igazgatás, közigazgatás, okmányiroda• Kistérségi intézmények: szociális, gyermekjóléti szolgálat• Nevelési Tanácsadó• Gimnázium, szakközépiskola és szakképző intézménye• 2 db általános iskola intézményépülete (kistérségi)• 2 db óvoda intézményépülete• Bölcsőde épülete• Központi orvosi rendelő: alapellátások, járó betegellátások, szakorvosi ellátások• Gyermekorvosi rendelő	• Pénzintézetek (OTP fiók, B.újv. és vidéke Takarékszövetkezet, K&H Bankfiók)• Kereskedelmi és iparcikk szakáruház,• Kiskereskedelmi üzletek, kiskereskedelmi élelmiszer boltok, iparcikk és ruházati üzletek• Élelmiszer áruházak: Balmaz COOP Rt ABC áruház, Penny Market• Lakossági személyi szolgáltatások: férfi- és női fodrászat, kozmetika, patyolat• Postai szolgáltatások (Debreceni utca)• Vasútállomás• Szállodai szolgáltatások	• A városközpont teljes közművesítésű, így 100 %-ban kiépített a településközpontban az ivóvízhálózat, a szennyvízcsatornázás, a gázellátás, az elektromos hálózat és közvilágítás, az Internet és kábeltelevíziós szolgáltatás hálózatai• A közműszolgáltató közül irodával rendelkezik az E ON Titász Zrt., a HB Önkormányzati Vízmű (külön telephelyen rendelkezik)

• Ügyeleti rendelő • Mentőállomás • Városi gyógy- és strandfürdő • Városi Könyvtár • Teleház: Internet és informatikai szolgáltatások • Debreceni utcai irodaház: pénzügyi, mezőgazdasági szolgáltatások, mg. Szakigazgatási hivatal, Vöröskereszt, Máltai Szeretetszolgálat, polgárőrség, kisebbségi önkormányzatok, szélessávú Internet önkormányzati szolgáltató telephelye • Városi tűzoltóság • Önkormányzati (kistérségi fenntartású) idősek otthona • Városi labdarúgópálya és sporttelep • Műfüves labdarúgópálya	és szálláshelyek: Balmaz Hotel, Kerekes Panzió, Falusi Turizmus vendégházai • Gyógyszertárak 3 db • Totó Lottó, szerencsejáték, hírlapárusítás • Irodaház (Veres P. u. 1.): pénzügyi szolgáltatások, mg szolgáltatások, autósiskola • Műemléki és múzeumi intézmények: Semsey Kastély, Veres Péter emlékház (Kadarcs utca), Semsey Andor helytörténeti múzeum, Református templom, Római-katolikus templom • Egyházi intézmények: református parókia, római katolikus plébánia • Ügyvédi irodák	

4.2.2. Városközpont nevezetességei

A belvárosban emelkedik a város számos olyan **történelmi öröksége**, és nevezetessége, amelyek a jövőbeni városfejlesztési tervekben – különösen a turizmus élénkítése terén - fontos szerepet töltenek be.

Városháza

Városképi jelentőségű épület a Paulovics Pál – 1909-ben készített – tervei szerint épült, és 1911-ben átadott eklektikus stílusú városháza. Homlokzatán egy állítólagos tatárjárás-korabeli pecsétnyomó ábrájáról készített színes városcímer ékeskedik. A zöld pajzstalpon kék mezőben álló tűzok a szabadság szimbóluma, a bal lábával tartott három búzalkalász - archaikus elnevezéssel az „élet” – a település lakóinak hagyományos tevékenységére, legfontosabb megélhetési forrására – a mezőgazdaságra utal.

19. sz. ábra: A Városháza épülete

Forrás: Önkormányzat

Semsey-kastély

A város központjában, a Debreceni utca 2. szám alatt áll a klasszicista stílusban épült, egyemeletes Semsey-kúria. A négy kőoszlopon álló kocsithajtó díszes vasrácsos mellvéd korláttal körülvett, suttói rózsaszín márványpadlós, lapos födémje az emeletről kijáró, nagyméretű terasz. Ma a Debreceni utca felől van a főbejárat. Ezen a homlokzaton négy ión oszlop fölött, hangsúlyos rizaliton timpanon nyugszik, melynek közepén kőkoszorúban üres címerpajzs áll. A kúria az elmúlt években rangjához és értékéhez méltatlan funkciókat töltött be. A kastély alatt hatalmas, boltíves pincerendszer van. A közel 5 m magasságú belső helyiségek a földszinten kolostor vagy zárda boltozat lezárásúak, az emeleti helyiségek sík mennyezetűek. A termek között a nyílászárók többségét kibontották.

20. sz. ábra: A Semsey-kastély

Forrás: Önkormányzat

Termál-, gyógy-, és strandfürdő

A Semsey-kastély régi parkjában közelíthető meg a 3 ha nagyságú termál-, gyógy- és strandfürdő. A két meleg vizes és egy hideg vizes kút hat medencét lát el. A meleg vizes kutakból 1180 méter mélyről, 61C fokos víz tör elő. Az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság a strandfürdőt tápláló hévízkút vizét 1994-ben gyógyvízzé nyilvánította. Az orvosi vizsgálatok a víz gyógyhatását idült ízületi betegségekben szenvedőknél igazolták. A 2002 nyarán átadott új fejlesztési ütemben 3 újabb medencét alakítottak ki, amelyek már sportcélokat is kiszolgálnak, valamint ezekben már élményelemek (pezsgőfürdő, vízgomba stb.) is helyet kaptak. A fürdő további fejlesztése 2008-ban indult, amikor is – mint később kiderült, nyertes – pályázat került beadására sor az ÉAOP-2007-2.1.1. /A pályázati kiírás keretében. 2009 decemberében a város fenti fejlesztés második ütemére nyert 430 millió Ft támogatást.

21. sz. ábra: Termálfürdő

Forrás: Önkormányzat

Római katolikus és református templomok

A város központjában, a Kossuth tér keleti oldalán álló műemlék *római katolikus* templom 1781-1786 között épült barokk stílusban. A késő barokk stílusú *református templom* alapkövét 1804-ben rakták le. 1816-ra készült el a jelenlegi műemlék templom késő barokk stílusban, a tornya 1835-re lett kész, s csak 1844-ben szentelték fel. Monumentális belső tere a reformátusok puritán egyszerűségét tükrözi.

Római katolikus templom

Református templom

Múzeum

A népi barokk jegyeit magán viselő Semsey Andor Múzeum helytörténeti gyűjteménye a Semsey kastéllyal szemben a Római Katolikus templom mellett található.

4.2.3. Társadalmi-gazdasági helyzet

A belvárosban él a város **népességének** 21,34%-a, lakónépessége 3836, állandó népességszáma 3927 fő. A belvárosi lakónépességen belül a 0-14 éves korosztály aránya 18,4%, a 15-59 éves korosztályé 62,2%, a 60 éve feletti pedig 19,4%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 25,1%, az felsőfokú végzettségűek aránya a 25 évnél idősebb korosztályban 10,9%.

A **foglalkoztatottak aránya** az aktív népességben belül 56,7%. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 39,0%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 14,0%.

A belvárosban található a **lakásállomány** 24,9 %-a. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 13,8 %, ami a városi átlagnál lényegesen kedvezőbb.

A városközpontban található a **kereskedelmi és vendéglátóipari egységek** döntő többsége, valamint az egyetlen kereskedelmi szálláshely (Balmaz-Hotel), illetve a panzió (Kerekes panzió).

4.2.4. Környezeti helyzet

A szennyvízelvezetés a városközpontban teljesen megoldott. A hulladékgyűjtés és elszállítás szintén rendezett. A városközpontban az utcák, parkok tiszták, de nem rendezettek, több helyütt megújításra szorulnak.

Jelentősebb zöldfelület a kastélyparkban, valamint a Kossuth téren található. A Virágoskút csatorna mentén kialakult természetes zöld folyosó a Sós Imre utcánál megszakad, itt a telkek előkertjének zöld növényekkel történő beültetési kötelezettsége javíthat a helyzeten.

A városközpont épületeinek külső megjelenését rontja, hogy Balmazújvárosban is megjelentek a „graffiti-k”, amelyek sok bosszúságot okoznak az épületek fenntartóinak.

4.2.5. Városrészi problémák

A város image-t döntően meghatározó városközpontban jelenleg olyan építmények – Semsey kastély, Művelődési Ház - is található, amelyek mai formájukban erőteljesen rontják a városképet. A Semsey kastély romos állapotban, használaton kívül van. A Művelődési Központ külső megjelenése pedig nem illik abba a műemléki környezetbe, amelyet a Semsey kastély, a két templom, valamint a Városháza képvisel. A Kossuth téren található park sem tölti be szerepét, kihasználtsága minimális, nem szellős, nem átlátható, sem a városba látogató

turisták, sem a helyi lakosság nem veszik igénybe pihenés céljából. A Semsey kastély parkja szintén megújításra szorul. Itt talajcserére, új növényzet betelepítésére, parki sétányok kialakítására, megújuló energiával kialakított kandeláberek felállítására, járdák, locsolórendszer kialakítására van szükség.

További problémát okoz városképi szempontból a Polgármesteri Hivatal és a mellette elnyúló üzletsor leromlott állapota. Ez azt eredményezi, hogy a város központi magja ma már elsősorban csak közigazgatási funkciók ellátására képes, a gazdasági szerep visszaszorulóban van. A városközpontban, amely 15-20 évvel ezelőtt étellel teli volt, jelenleg alig akad olyan vendéglátóipari hely, amely este is nyitva tart. Ifjúsági ház még nincs a városban, és egyéb kulturált szórakozási lehetőség is kevés van a lakosság számára, kivételt ez alól a belsőleg felújított Művelődési Ház jelent, mely színházként funkcionál. A városközpontban található kereskedelmi üzletek kirakatai is jellegtelenek, nem vevőcsalogatók. A városközpontban nincs sétálóutca üzletekkel, kávéházzal, cukrászdával, étteremmel/éttermekkel, ahová a város lakói vagy a turisták betérhetnének. A parkolási lehetőség nincs megoldva az üzleteknél, kultúrháznál valamint a park környékén, ami a nagyobb forgalomra adna lehetőséget.

A városközpontban lévő épületek, üzletek homlokzata, külső megjelenése eléggé eklektikus, nem harmonikus városképet sugall. A városközponton keresztül jelentős forgalom halad át az autópálya megépülése óta, amelyre a jelenlegi forgalomszabályozási rendszer már nem alkalmas, folyamatos a balesetveszély a Nádudvari út – Veres Péter út, illetve a Debreceni út – Kastélykert út kereszteződésében. Itt kialakítására, és egyéb forgalomtechnikai berendezések (lámpa, terelőszigetek) elhelyezésére van szükség.

További szükségletek a városfejlődés szempontjából: sportcsarnok építése, kemping létesítés, szálláshelybővítés, szálloda fejlesztés, kerékpárhálózat bővítése, fizetővendég szolgáltatás bővítése, illetve a természetföldrajzi adottságokból adódóan kiemelten szükséges a bel- és csapadékvíz elvezetésének megoldása.

SWOT-analízis

Belső tényezők	
Erősségek	Gyengeségek
Kiváló minőségű termálvíz-fürdő 63 °C-os gyógyhatású termálvízzel Magas színvonalú szálloda Jól kiépített infrastruktúra Alapfokú intézményekkel való jó ellátottság Kiváló közbiztonság Magas színvonalú, városközpontba koncentrált egészségügyi ellátás, orvosi ügyelet, mentőállomás	Idegenforgalmi fogadókészség alacsony és nem kellően szervezett, kevés kereskedelmi szálláshely, kemping és turisztikai attrakciók hiánya Kereskedelmi és vendéglátó-ipari egységek egységes arculatának hiánya Többfunkciós kulturális létesítmények hiánya Épített környezet rossz fizikai állapota (Polgármesteri Hivatal, Semsey-kastély, Művelődési Ház), esetenként funkcionélküliség Rossz állapotú zöldfelületek, játszóterek hiánya
Külső tényezők	
Lehetőségek	Veszélyek
Pályázati források bővülése a városkép fejlesztéséhez A turizmus erősödése a térségben, növekvő kereslet az egészség- és az ökoturizmus iránt Az autópálya megépítésével jó megközelíthetőség, logisztikai szerep növekedése	A környező nagyobb települések „turista-elszívó” hatása, jobban kiépített turisztikai infrastruktúrája Tartós szegregáció

4.3. Északi városrész

4.3.1. Városrész funkciói

A Debrecen-Füzesabony vasútvonaltól északra eső településrészek – Újtelep, Bánlak, Szigetkert – tartoznak ide. Az északi városrészben lakóházak mellett néhány önkormányzati tulajdonú intézmény, kevés kiskereskedelmi, vendéglátóipari egység és két vállalkozói övezet található.

17. sz. táblázat: Az Északi városrészben található létesítmények

Önkormányzati tulajdonú és fenntartású, kistérségi fenntartású intézmények	Egyéb szolgáltatások, és közszolgáltatások	Közműszolgáltatások
• Önkormányzati fenntartású általános iskola épületei 2 db• Önkormányzati fenntartású óvodai intézmény épületei 3 db• Városüzemeltetés telephelye (Vasútsor)• Önkormányzati működtetésű piacterülete• Állatvásártér• Helyi autóbuszjárat megállóhelyei• Köztemető, temetkezési szolgáltatások	• Kiskereskedelmi, vendéglátó üzletek• LIDL áruház épülete• Böszörményi úti ipari üzemi területek: fémipari üzemek, hűtőház telephelyei, benzinkút (kiépítése folyamatban)• Autómosó szolgáltató épület• Bólyai úti ipari üzemek: R-KO-N húszüzem, fémipari üzem, asztalosipari üzem	• A északi településrész rendelkezik valamennyi közmű infrastruktúrával, az ivóvízhálózat, a szennyvízcsatornázás, az elektromos és közműhálózat 100 %-ban, a gázellátás mintegy 90 %-ban, a burkolt utak aránya 90 %-ban kiépített• A szélessávú Internet szolgálat a közterületeken teljes mértékben kiépített• A helyi autóbusz-közlekedés megállóhelyei részben kiépítettek

4.3.2. Északi városrész nevezetességei

Az északi városrészben történelmi emlékmű, építészeti műemlék nem található.

4.3.3. Társadalmi-gazdasági helyzet

Az északi városrészben él a város **népességének** 39,3 %-a, lakónépessége 6797, állandó népessége 6854 fő. A lakónépességen belül a 0-14 éves korosztály aránya 21,3 %, a 15-59 éves korosztályé 61,0 %, a 60 éve feletti pedig 17,7 %. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 26,7 %, az felsőfokú végzettségűek aránya a 25 évnél idősebb korosztályban 2,7 %.

A **foglalkoztatottak aránya** az aktív népességen belül 47,0 %. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 48,9 %. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 26,7 %.

Az északi városrészben található a **lakásállomány** 37,0 %-a. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 32,4. %, ami a városi átlagnál magasabb.

Az északi városrészben kevés **kereskedelmi és vendéglátóipari egység** működik, kereskedelmi szálláshely pedig egy sem.

4.3.4. Városrészi problémák

A városrész egyik fő problémája, hogy Újtelepen kialakult egy szegregált terület⁴, ahol a lakosság többsége segélyekből él, alacsony az iskolázottság szintje és magas a munkanélküliség aránya. Az érintett területen nincs kiépített út, esős időben az utcák megközelítésük igen nehéz.

⁴ Részletes leírást az anti-szegregációs helyzetelemzés ad a szegregátumról.

Az északi városrészben kevés a zöldterület, gyakorlatilag összefüggő nagyobb zöldterület nem található. Hiányoznak az olyan parkok, játszóterek, ahol a lakosság az otthonához közel kapcsolódhat ki.

Bár rendelkezik a városrész a nyugati és az északi peremén vállalkozási övezettel, ezek egyikén sem alakult még ki ipari park, így a vállalkozásfejlesztés lassabban halad előre, a terület nem elég vonzó a befektetők számára.

További probléma, hogy a szegregált településrészt a jobb szociális helyzetű térségektől egy elhanyagolt, még beépítetlen terület választja el.

SWOT analízis

Belső tényezők	
Erősségek	Gyengeségek
Vállalkozói övezetek (Bólyai és Böszörményi úton) fejlődése Megfelelő terület ipari park kialakításához Lakásépítésre alkalmas területek Többnyire kiépített közműhálózat	Szegregátum kialakulása Turisztikai vonzerők hiánya Alacsony tőkeerejű vállalkozások
Külső tényezők	
Lehetőségek	Veszélyek
Újabb vállalkozások betelepülése Pályázati források vállalkozás-fejlesztésre Pályázati források a szociális városfejlesztésre	Gazdasági növekedés stagnálása következtében a helyi vállalkozások termékei iránti kereslet csökken. Tartós szegregáció

4.4. Déli városrész

4.4.1. Városrész funkciói

A Debrecen-Füzesabony vasútvonaltól délre eső történelmi településrészek – Daru, Felsővég, Németfalu – tartoznak ehhez a városrészhez. A déli városrészben lakóházak mellett néhány önkormányzati tulajdonú intézmény, kiskereskedelmi, vendéglátóipari egység, egy szociális otthon és egy kisebb vállalkozói övezet található.

18. sz. táblázat: A Déli városrészben található létesítmények

Önkormányzati tulajdonú és fenntartású, kistérségi fenntartású intézmények	Egyéb szolgáltatások, és közszolgáltatások	Közműszolgáltatások
• Önkormányzati fenntartású iskola 1 db• Önkormányzati fenntartású óvoda 1 db,• Kistérségi fenntartású óvoda 1 db	• Kiskereskedelmi és vendéglátó üzletek• Egyházi fenntartású idősok otthona• Autószerviz (Debreceni utca)• Benzinkút• Herbária gyógynövényüzem• Személyi szolgáltatások: férfi-női fodrászat	• A déli településrész rendelkezik valamennyi közmű infrastruktúrával, az ivóvízhálózat, a szennyvíz-csatornázás, az elektromoshálózat 100 %-ban, a gázellátás mintegy 90 %-ban, a burkolt utak aránya 90 %-ban kiépített• A szélessávú Internet a közterületeken teljes mértékben kiépített• A helyi autóbusz-közlekedés megállóhelyei részben kiépítettek

4.4.2. Déli városrész nevezetességei

Németfalusi református templom

Balmazújvároson németek az 1760-as években telepedtek le. 1793-ban felépítették saját imaházukat, 1801-től lett önálló a gyülekezet. Az imaház helyére 1799-ben templomot építettek, két évvel később a harangláb is elkészült. 1892-ben épült a mai „németfalusi” templom későbarokk stílusban.

20.sz. ábra: „Németfalusi” templom

Forrás: Önkormányzat

Veres Péter-emlékház és múzeum

A Kadarcs utcában található a város híres szülöttének, Veres Péter író-politikusnak a szülőháza, amely ma irodalmi emlékhely és múzeum. A XIX. században épített házban az író életét és munkásságát bemutató használati tárgyak, levelek, művek láthatók eredeti környezetükben.

21. sz. ábra: Veres Péter szülőháza

Forrás: Önkormányzat

Mihalkó Gyula kalaposmester műhelye

Balmazújvároson az egyik legrégebbi kézműves foglalkozásnak számít a természetes alapanyagból - bárány gyapjából - való pásztorkalapok készítése. Mihalkó Gyula kalapos mester fejedőket készít a környék lakói számára a Szegfű sorban található műhelyében. A mester hortobágyi kiskunsági pásztorkalapokat, továbbá süvegeket, paraszt és polgári kalapokat, néptáncos és suvenir mini kalapokat készít. A népi iparművész címet 1999-ben, a Népművészet Mestere címet 2003-ban kapta meg. Műhelyében a kiállított kalapok megrendelhetők, készítésük folyamata megtekinthető.

22. sz. ábra: Mihalkó Gyula és műhelye

Forrás: Önkormányzat

4.4.3. Társadalmi-gazdasági helyzet

A déli városrészben él a város **népességének** 37,8 %-a, lakónépessége 7060, állandó népessége 7126 fő. A lakónépességen belül a 0-14 éves korosztály aránya 21,0 %, a 15-59 éves korosztályé 59,0. %, a 60 éve feletti pedig 20,0 %. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 40,3 %, az felsőfokú végzettségűek aránya a 25 évnél idősebb korosztályban 3,7 %.

A **foglalkoztatottak aránya** az aktív népességen belül 46,6 %. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 49,3 %. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 25,7 %.

A déli városrészben található a **lakásállomány** 37,3 %-a. Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 34,9 %, ami a városi átlagnál magasabb.

A déli városrészben kevés **kereskedelmi és vendéglátóipari egység** van, kereskedelmi szálláshely egy sem.

4.4.4. Városrészi problémák

A városrész egyik fő problémája, hogy a Felsővég településrészen szintén kialakult egy szegregátum⁵. ahol a lakosság többsége segélyekből él, alacsony az iskolázottság szintje és magas a munkanélküliség aránya. Az érintett területen nincs kiépített út, esős időben az utcák megközelítésük igen nehéz.

A déli városrészben összefüggő nagyobb zöldterület a Virágoskúti csatorna mentén, található. Problémát jelent, hogy csak részben gondozott, funkcióval ellátott, és nagyobb része hasznosítatlan.

A nemzeti park közelsége miatt a déli városrészben kialakult ipari területen nem lehet fejleszteni. A városrésznek azonban a Nemzeti Park közelsége egyben előnyt is jelent, hiszen

⁵ Részletes leírást az anti-szegregációs stratégia helyzetelemzés ad a szegregátumról

az ökoturizmusba aktívan tudnak bekapcsolódni a városrész turisztikai attrakciók bővítésével, vállalkozói szálláshelyek, kiskereskedelmi egységek, vendéglátóipari egységek létesítésével, bővítésével – eddig ezek a fejlesztések elmaradtak.

A belterületi utak állapota sem mindenhol megfelelő, és ebben a városrészben is problémát jelent a csapadékvíz elvezetés problémájának megoldatlansága.

A Hortobágyi Nemzeti Park szomszédságában a városrész nyugati határában, a lakóterületek közvetlen közelében több vályoggyödör is található, melyek rekultiválása nem megoldott, ez pedig környezeti veszélyeket rejt magában: a bennük összegyűlő víz esetleges szennyeződése által a mélyebb rétegekben fekvő vízkészletek is könnyen szennyeződhetnek.

SWOT-analízis

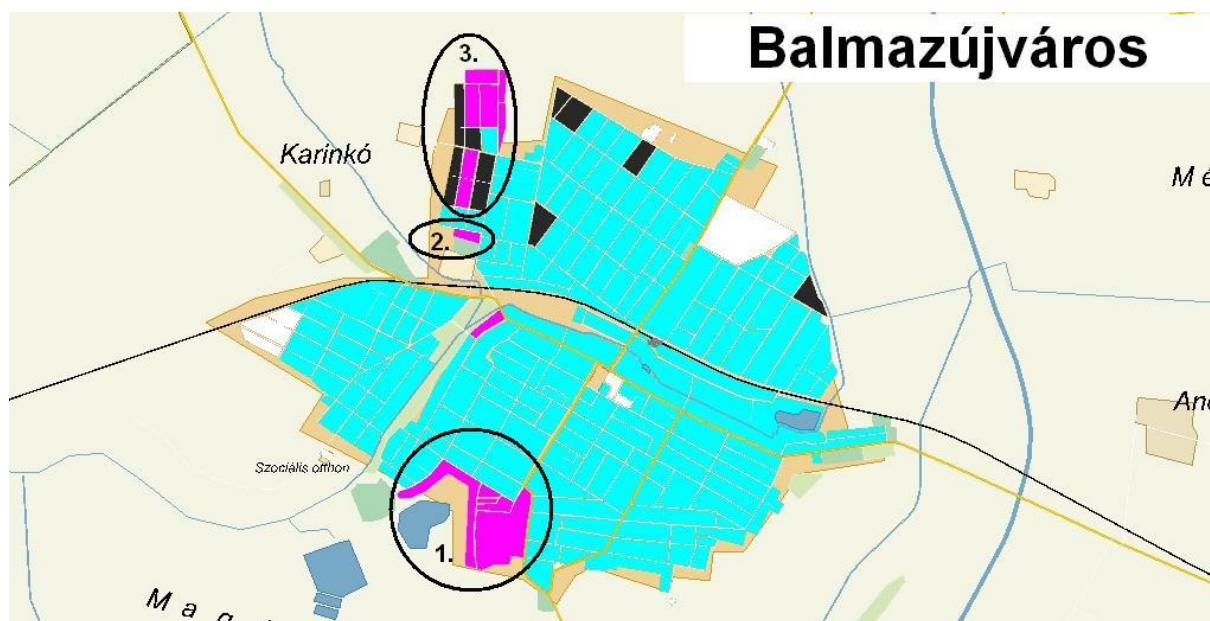
Belső tényezők	
Erősségek	Gyengeségek
Nyugodt, falusias környezet	Szegregátum kialakulása
Lakásépítésre alkalmas területek	Turisztikai vonzerők hiánya
Többnyire kiépített közműhálózat	Alacsony tőkeerejű vállalkozások
Turisztikai attrakciók fejlesztésére alkalmas területek	
Külső tényezők	
Lehetőségek	Veszélyek
Pályázati források vállalkozás-fejlesztésre	A Hortobágyi Nemzeti Park közelsége miatt az ipari fejlesztési lehetőségek beszűkülése
Pályázati források a szociális városfejlesztésre	Tartós szegregáció
Hortobágyi Nemzeti Park közelsége következtében jó lehetőségek az ökoturisztikai vállalkozások indításához	
Privát tőke bevonása	

4.5. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek helyzetértékelése

Balmazújvárosban szegregátumnak azokat a területeket nevezzük, ahol az **aktív korú népesség**en belül a **legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya** mindkét mutató tekintetében **magasabb mint 50%**, 2009-ben a **segélyezési adatok alapján ugyanezek a területek határolhatóak** le szegregátumként: az Önkormányzatnak nincs tudomása egyéb 50, illetve 100 fő feletti lakosságszámú szegregált területről.

A **KSH** által, a **2001-es népszámlálási adatok alapján** előállított és az Önkormányzatnak megküldött térkép alapján **három szegregátum azonosítható a városban**, ahol legalább 50 fő vagy azt meghaladó érintett lakos él koncentráltan (16. sz. ábra).

23. ábra: Szegregátumok Balmazújvárosban

Forrás: KSH 2001

A déli településrészen egy szegregátum található a **Bethlen u. – településhatár – Nádudvari u. – Csengő u. – Kiskút u.** által határolt területen (a térképen 1-es számmal jelölve).

Az északi településrészen két szegregátum található, az egyik a **Sarkadi I. u. – településhatár – Bólyai J. u. által határolt területen (2-es számmal jelölve)**; a másik a **Déli sor – Bólyai J. u. – településhatár által határolt területen (3-as számmal jelölve)**.

4.5.1. Statisztikai adatok elemzése a KSH 2001. évi népszámlálási adatai alapján

4.5.1.1. Demográfiai mutatók a szegregátumokban

A 2001. évi népszámlálás adatai alapján a déli településrészen megjelölt, 1. szegregátum területén a lakónépesség száma **899 fő**, a 2. számú területen **95 fő**, a 3. számú területen **1069 fő**.

Mindhárom szegregátumra jellemző, hogy **nagyon magas a 0-14 éves gyermekek aránya**. A legmagasabb a 2. számú területen, ahol minden második lakos 15 év alatti, de a másik két területen is a lakosság több mint harmada ilyen korú gyermek. Az aktív korú és a 60 évesnél idősebb népesség aránya jóval a városi átlag (60,8%, illetve 18,9%) alatt marad, a legalacsonyabb a 2. számú területen, ahol az aktív korúak a népesség 46,3%-át, az időskorúak 3,2%-át alkotják. Az adatokat a 23. sz. táblázat mutatja.

19. sz. táblázat: Szegregátumok lakónépességének főbb adatai

Mutató	Antiszegreg. ter._1	Antiszegreg. ter._2	Antiszegreg. ter._3
Lakónépesség száma	899	95	1 069
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	38,8	50,5	35,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	52,2	46,3	56,3
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	9,0	3,2	8,2
Állandó népesség száma	897	92	1 072

Forrás: KSH 2001. évi népszámlálás

4.5.1.2. Iskolai végzettség szerinti megoszlás

A megjelölt területek lakosai iskolázottságukat tekintve is **jelentős hátrányban** vannak a város többi részének lakosságához viszonyítva. A legkedvezőtlenebb helyzet a 2. számú területen tapasztalható, itt az aktív korú népesség **98,2%**-a rendelkezik **legfeljebb általános iskolai végzettséggel**. Az 1. számú tömbben **80,2%**, a 3. számúban **77,1%** ez az arány.

A déli településrészen található szegregátum területén a 25 éves és idősebb lakosság 1,5%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel, a másik két szegregátum területén csak ennél alacsonyabb iskolázottságú lakosok élnek.

4.5.1.3. Foglalkoztatottság a szegregátumokban

Az **1. számú tömbben** az aktív korú népesség 82,5%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 16,5%, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 71,1%. A **szegregációs mutató értéke** (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) **69,9%**. A foglalkoztatottak 63,4%-a alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozik. A lakónépesség több mint négyötöd része gazdaságilag nem aktív, a munkanélküliségi ráta értéke 52,1%, a tartós munkanélküliek aránya (számítás: legalább 360 napig munkanélküliek száma / munkanélküliek + foglalkoztatottak száma) 28,7%. 27,3% azon aktív korúak aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül a **2. számú területen** a legmagasabb, 93,2%. Itt a legmagasabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is, 84,2%. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül igen csekély, 6,5%, míg a **szegregációs mutató értéke kiemelkedően magas, 88,6%**. A foglalkoztatottak kétharmada alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozik. A népesség 91,6%-a gazdaságilag nem aktív, a munkanélküliségi ráta értéke 62,5%, a tartós munkanélküliek aránya 50%. 13,6% azon aktív korúak aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt.

20. sz. táblázat: Szegregátumokra vonatkozó főbb mutatószámok

Mutató	Antiszegreg.ter._1	Antiszegreg.ter._2	Antiszegreg.ter._3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	82,5	93,2	64,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	69,9	88,6	52,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	16,5	6,5	33,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	71,1	84,2	49,8
Alacsony presztízű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	63,4	66,7	71,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	81,0	91,6	65,3
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	52,1	62,5	42,6
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	28,7	50,0	22,9
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	27,3	13,6	16,3

Forrás: KSH 2001. évi népszámlálás

A **3. számú tömbben** az aktív korúak majdnem kétharmada nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, a 15-64 éves népesség egyharmada foglalkoztatott. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 49,8%, a **szegregációs mutató értéke 52,3%**. A foglalkoztatottak 71,8%-a alacsony presztízssű foglalkoztatási csoportban dolgozik. A népesség közel kétharmada gazdaságilag nem aktív, a munkanélküliségi ráta 42,6%, a tartós munkanélküliek aránya 22,9%. 16,3% azon aktív korúak aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt (24. sz. táblázat).

4.5.1.4.Lakáskörülmények a szegregátumokban

Az 1. számú területen 185, a 2. számú területen 14, a 3. számú területen 263 lakás volt 2001-ben. Ezek között **alacsony komfort fokozatú** volt az 1. számú terület lakásainak kétharmada, a 2. számú terület lakásainak fele, a 3. számú terület lakásainak 38,8%-a. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül rendre 6,8%, 0% és 7,9%.

A szegregátumok önkormányzati felmérése

2008 áprilisában az **önkormányzat Szociális Osztályának** munkatársai **kérdőíves módszerrel, pontosan felmérték** a 2001-es KSH térkép alapján meghatározott területeken élő lakosság adatait.

Az összesítést követően lehetőség van a 2001-es KSH-adatokkal történő összevetésre, eszerint:

1. számú szegregátum

A KSH által 1. számú szegregátum néven jelölt határterületek, a Bethlen, Kiskút és Nádudvari utca egy része azért nem került felmérésre, mert a korábban ott élő idős emberek lakótelepi lakásokra cserélték a meglévő kertes ingatlanjaikat, így általában **fiatal generáció foglalta el a helyüket**. Másrészt az idős emberek közül az eltelt időben sokan meghaltak, amely szintén a **lakosság cserélődését** idézte elő. **Míg 2001-ben 899 fő volt a lakónépesség száma, 2008-ban ez 548 fő – azaz 39,1 %-kal csökkent a szegregátum lakossága.**

Ismereteink alapján megállapítható, hogy a terület a **jelenleg itt élők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsága, illetve a lakásuk komfortfokozatának figyelembevételével nem felel meg az előírt szegregációs kritériumoknak**, nem tekinthetők alacsony státuszú népességnek. A Bethlen utca végén élő középkorú és idősebb generáció pedig évtizedek óta **őstermelői tevékenység** keretében állattartással és földműveléssel foglalkozik, tehát elképzelhető, hogy a KSH felmérés során nem foglalkoztatottként került rögzítésre.

Az utcát nem jelölő kiterjedt pink színű jelzés egy része 2001-ben és jelenleg is legelőként, másik része a nemzeti park védett területeként funkcionál.

2. számú szegregátum

A KSH által megjelölt, 2. számú szegregált terület a **Sarkadi Imre utca bal oldalát jelöli, mely területen nincsenek lakóházak, nem beépített terület**. Az önkormányzat adatai szerint korábban sem volt az, legelő volt itt, jelenleg magánvállalkozások ipari területe: egy Pusztadrog nevű, gyógynövénygyűjtéssel és -feldolgozással foglalkozó Kft. telephelye.

3. szegregátum

A KSH által megjelölt, 3. számú szegregált terület – mely az ún. Újtelepen helyezkedik el - sem egyezik mindenben az önkormányzat által ismert és felmért helyzettel.

- A Wesselényi utca páros oldalán a KSH szerint a szegregációs mutató 40-49 % között van, amely nem éri el a szegregációs mutató küszöbértékét, az 50 %-ot. A Wesselényi u. 54-94. számig mérték fel a lakosságot, amelynek eredményeit az alábbi táblázat tartalmazza. Ebből megállapítható, hogy a **szegregációs mutató küszöbértéke jóval meghaladja az 50%-ot.**
- A Béke utcától felfelé a Sarkadi Imre utca irányába a KSH által jelölt Wesselényi, Kodály Zoltán és Bolyai utcán élő lakosság azért nem került felmérésre, mert a 1960-as években épült, **belvizes házaknak napjainkra nagy részben új tulajdonosai lettek, akik a fiatalabb és a középgenerációt képviselik. A lakások komfortfokozata is - a fiatalok igényeihez igazodva - magasabb. Iskolai végzettségük magasabb,** így az aktív korúak tekintetében a foglalkoztatás is kedvezőbb.

2001-ben 1069 fő volt a lakónépesség száma ebben a 3. tömbben, 2008-ban ez 689 fő – azaz 35,5 %-kal csökkent a szegregátum lakossága.

Az alacsony státuszú, döntően roma népességet magasabb arányban koncentráló, szegregálódott városi területek aktuális helyzetének elemzése

2008. április 23-án, a felmérést követően helyszíni bejárásra is sor került az SZMM által akkreditált anti-szegregációs szakértővel. Ennek során a KSH által megadott **három helyett két szegregátum került beazonosításra:**

1. szegregátum: Magdolna utca, Malom utca, Hársfa utca, Kiskútújsor által határolt tömb (a KSH 2001-es térképén az 1-es számmal jelölt szegregátum területén, a déli településrészen)

Lakások száma: 109

Háztartások száma: 139

Lakosságszám: 548 fő

2. szegregátum: Bólyai út, Kodály Zoltán utca, Wesselényi utca, Lengyel Menyhért utca, Révész Imre utca /Újtelep/ (a KSH 2001-es térképén a 3-as számmal jelölt szegregátum területén, az északi településrészen)

Lakások száma: 150

Háztartások száma: 181

Lakosságszám: 689 fő

Az 1. szegregátumban telepszerűen egy tömbben él az alacsony státuszú, roma lakónépesség. Ez a tömb területileg és népességét tekintve kisebb, de összességében lényegesen **rosszabb szegregációs mutatókkal** rendelkezik, mint a 2. szegregátum. Itt jelenleg **100%-ban romák** élnek, ezért a helyi köznyelv „C” telepnek vagy cigánytelepnek hívja. A területen levő **belvizes telkek** többségét a 60-as években, ingyenesen kapták meg és építették be döntően roma családok. A folyamatos belvívveszély miatt csak a legszegényebb roma családok maradtak a területen. Egészségre ártalmas körülmény a belvív okozta nedvesség, mely időről-időre megjelenik a területen.

A mobilabb, változtatni szándékozó romák egy része a 80-as években a város északi részébe, az ott beépülő **Újtelepre költözött** (2. szegregátum). Az itt kikapcsolódott jobb minőségű telkeket meg kellett vásárolni. Jelenleg a roma és nem roma családok **integráltan élnek** ezen a területen. A **romák vannak többségben**, összességében kb. **70%-os** arányban. A város szélén elhelyezkedő Révész utca és a Lengyel Menyhért utca által közrefogott tömbben (a Bólyai, Kodály és Wesselényi utcák Lengyel Menyhért utcától kifelé eső területén) 95%-ban romák élnek, megfigyelhető, hogy ezen a részen rosszabbak az iskolázottsági mutatók. Míg a Lengyel Menyhért és a Béke utca közötti tömbökben teljesen vegyesen, kb. 50%-ban laknak roma családok. Egészségre ártalmas körülmény nincsen.

5. Stratégia

5.2. Balmazújváros hosszú távú jövőképe, főbb fejlesztési irányok.

Balmazújváros több évszázados történelemmel rendelkező alföldi mezőváros, melynek élete a kilencvenes évekig a mezőgazdaságon alapult. A rendszerváltozással és Magyarország EU csatlakozásával új kihívások elé néz a település, ugyanakkor az utóbbi évek változásai új lehetőségeket is magukban rejtenek, melyeket ki kell használni.

2009-ben új kihívások előtt áll Balmazújváros:

- A **település népességének folyamatos csökkenése tapasztalható**, a városkép javításával, a kisvárosi funkciók erősítésével és a lakófeltételek javításával kell elejét venni a további népességcsökkenésnek, vagy legalábbis lassítani kell azt.
- A város peremlein tartósan **szegregálódó területek körvonalazódnak**, a folyamat visszafordítására van szükség a térségek és a lakosság integrálásával.
- Bővíteni kell a rekreációs, szabadidős lehetőségeket, Balmazújváros pillanatnyilag **nem képes kihasználni** a helyzeti és helyi energiáiból adódó **turisztikai adottságaiban rejlő lehetőségeket**.
- Általános trend a mezőgazdasági termelés jelentőségének visszaszorulása, így a **gazdasági szerkezet folyamatos átalakítására van szükség**. A szolgáltató szektorban működő vállalkozások mellett az élőmunka igényes könnyűipari és a magas hozzáadott értékkel bíró gyártóüzemek letelepedését kell elősegíteni, ám törekedni kell arra, hogy az új egységek környezetbarát technológiát alkalmazzanak. Ezzel egy időben újra kell értelmezni a mezőgazdasági termelést, specializálódni kell bioélelmiszerek és használati cikkek, gyógynövények stb. termesztésére.
- Szükség van a **lakosság képzettségi szintjének növelésére** (szakismeretek, nyelvtudás), ez ugyanis a versenyképesség növekedésének alapját képezi a XXI. században.
- A **kistérségi központ funkciók és a központi szerepkör** erősítésére van szükség az éleződő városversenyben betöltött pozíció javítása érdekében.
- A település bel- és külterületén is támogatni kell a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos projekteket, melyek alapvető részét képezik a **város fenntartható fejlődésének**.

Cél tehát a helyi természeti, társadalmi és gazdasági adottságokra építve diverzifikált, versenyképes és fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés megteremtése, ez alapján Balmazújváros jövőképe: **„egy önálló arculatú település, bolygóváros a debreceni településeggyüttesben”**.

Városi funkciók, térségi szerepköre bővül:

- Balmazújváros térségi szerepe a **Városközpont jelentőségének növekedésén** keresztül növekszik
- A város peremlein is javul a szolgáltatások színvonala, új funkciók jelennek meg elsősorban a helyi lakosság ellátására
- Balmazújváros és a kistérség együttműködése erősödik az idegenforgalom fejlesztése területén, az egyre erősödő ökoturizmus mellett
- A város súlya a térségen belül a térség gazdasági, foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi központi funkcióin keresztül növekszik

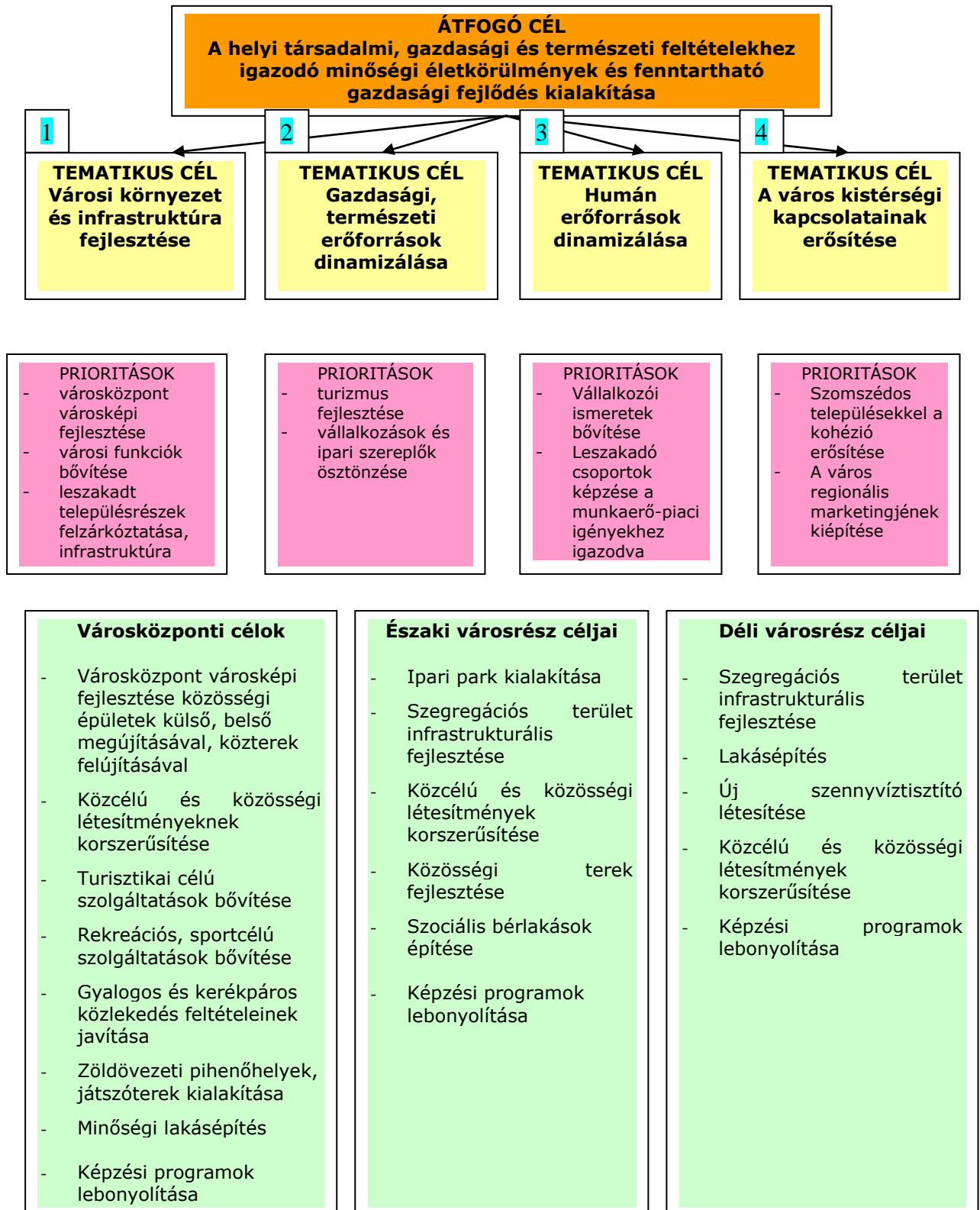
A jövőkép elérésével a városban gazdasági szerkezetátalakítás és fenntartható gazdasági fejlődés valósul meg:

- **Ipari Park** jön létre a város nyugati határán, illetve belterületének északi és keleti végében is ipari tevékenységet folytató üzemek települnek.
- a helyi KKV-k megerősödnek, növekszik az iparüzési (vagy a helyette bevezetésre kerülő) adó
- az idegenforgalmi bevételek nőnek, a fejlesztések során kialakított rekreációs, sport és kulturális létesítmények, szálláshely fejlesztések nyomán

A fentiek megvalósulásával a lakosság életminősége javul:

- megvalósul a **szegregált területek integrálása**
- szociális lakások megépítésével javulnak a hátrányos helyzetűek lehetőségei
- javul a szociális és egészségügyi ellátórendszer
- az **oktatási lehetőségek** bővülnek
- zöldfelületi fejlesztések és kulturális intézmények megvalósulásával élhető környezet jön létre

A fejlesztési célokat e jövőkép alapján határozzuk meg:

A stratégiai program átfogó célja, hogy – a megjelölt stratégiai fejlesztések és feladatokhoz igazodóan – Balmazújváros településszerkezetének, területhasználatának, települési természeti és épített öröksége védelmének érdekében szükséges fejlesztések, építészeti beavatkozások megtörténjenek, azok eredményeként Balmazújváros a jelenleginél komfortosabb, egészségesebb esztétikusabb és szebb város legyen. Cél, hogy a város szerkezete úgy változzon, hogy javuljon a gazdasági-, tökevonzó képessége, turisztikai vonzereje, népességmegtartó ereje, valamint mind a működése, mind az üzemeltetése gazdaságosabb legyen úgy, hogy közben a fenntartható fejlődés elve érvényre juthasson, a táji, természeti adottságok ne sérüljenek.

A működő gazdaság és a foglalkoztatás növelése biztosítja az alapfeltételt a megélhetéshez, a város további fejlődéséhez. A megélhetés minőségét színvonalas szolgáltatások kialakításával, és környezet megóvásával, attraktivitásának fokozásával lehet javítani. A programok megvalósítása csak akkor lehet sikeres, ha olyan társadalmi közegben valósulnak meg, amely összetartó közösség képét tárja a külvilág elé.

A Város vezetősége az elkészített fejlesztési dokumentumok alapján határozta meg a fejlesztési célkitűzéseit: Balmazújváros Településfejlesztési Konceptiója, Balmazújváros Idegenforgalmi Konceptiója, Balmazújváros Város Környezetvédelmi Programja, Balmazújváros Város Önkormányzatának Gazdasági Programja.

A helyzetelemzés alapján a jövőkép megvalósulását elősegítő középtávú CÉLOK, stratégia:

A **város erősségeit** (termásvíz rendelkezésre állása, építészeti műemlékek) és **lehetőségeit** (Hortobágy közelsége, ökoturizmus feltételeinek megléte) kihasználva az erőfeszítéseket a jövedelemtermelő turisztikai fejlesztésekre kell összpontosítani a köz- és a magánszféra együttműködésében. Szintén jövedelemtermelő céllal fejleszteni kell a sportcélú infrastruktúrát. Mindkét terület tovagyrúzó hatással lesz a városi vendéglátás, szálláskiadás, kiskereskedelmi tevékenység fejlődésére is

A **gyengeségek** felszámolásában, és a **veszélyek** okozta kockázatok csökkentésében a közszférára hárul a városkép megújítása, a város image-nek újrapozicionálása, az építészeti műemlékek, illetve közösségi funkciót betöltő épületek felújítása, korszerűsítése, a városi forgalom újragondolása és szabályozása.

A közszféra fő feladata továbbá a szegregált településrészekben a kedvezőtlen folyamatok megállítása, és megfordítása infrastrukturális fejlesztésekkel, illetve humán téren célorientált oktatási programok indításával.

Mind a közszféra, mind a magánszféra közös programját kell, hogy képezze a vállalkozásösztönzés, és ezzel összefüggésben a vállalkozási ismeretek oktatása, az alternatív jövedelemszerzéshez szakmai tapasztalatok átadása. A vállalkozásösztönzésben fontos szerepet kap a köz- és a magánszféra által közösen kialakítandó ipari park.

A fejlesztéseket a **városrészek céljainak összehangolásával** kell megoldani, figyelembe véve azonban, hogy a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások mellett először a legnagyobb hozzáadott értékkel bíró fejlesztéseket kell megvalósítani. A prioritást élvező városrész a városközpont, ahol a legtöbb városi vonzerő és intézmény található, és az itt megvalósítandó fejlesztések biztosítják a legnagyobb hatást a város fejlődése szempontjából.

A városközpontban a közösségi épületek megújításával, esetenként új funkcióval történő ellátásával, a turisztikai célú szolgáltatások bővítésével, sportcélú létesítmények építésével, a gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javításával lehet a stratégiai célokhoz hozzájárulni.

Az északi városrészben a stratégia célok elérését a vállalkozásösztönzést szolgáló ipari park kialakításával, illetve az Újtelep városrészben a szegregált területen anti-szegregációs programok lebonyolításával lehet segíteni.

A déli városrészben az ipari fejlesztéseknek korlátot szab a Hortobágyi Nemzeti Park közelsége, viszont éppen a Nemzeti Park közelségét kihasználva lehet az ökoturizmusba a városrésznek bekapcsolódni, és az oda vezető utak mentén különböző alternatív vállalkozási tevékenységet (szálláskiadás, kiskereskedelmi, vendéglátóipari egységek nyitása, népművészeti, biotermékeket árusító üzletek kialakítása) beindítani.

A város középtávú stratégiájának teljesüléséhez – városrészekről függetlenül – feltétlenül szükséges lesz a célorientált oktatási tevékenység megvalósítása a turizmussal, a

vállalkozásalapítással és működtetéssel, valamint az alternatív jövedelemszerzési tevékenységekkel összefüggésben.

A középtávú stratégia program megvalósítása segítheti elő, hogy növekedési pályára álljon a város, növekedjen a foglalkoztatás és végső soron megálljon az elvándorlási folyamat a városban.

5.3.2. Tematikus célok

Balmazújváros településfejlesztési feladatainak és missziójának teljesítésében négy fő fejlesztési cél elérése szükséges a következő 7-8 évben:

- 1. A városi környezet és infrastruktúra fejlesztése**
- 2. A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása.**
- 3. A humán erőforrások dinamizálása**
- 4. A város kistérségi kapcsolatainak erősítése**

5.3.2.1. Városi környezet és infrastruktúra fejlesztése

A kulturális örökség megőrzése, a teremtett emberi, társadalmi értékek gondozása minden önkormányzat feladata, ezért a város vonzerejét, települési arculatát, karakterét javító fejlesztéseknek a város Önkormányzata prioritást ad.

A város jelenleg is tesz erőfeszítéseket a városszépítés terén a „Tiszta udvar, rendes ház” című pályázat meghirdetésével, a szelektív hulladékgyűjtők, utcai kukák további elhelyezésével, fásítással és virágosítással, közterek szépítésével. Új, egységes utcatáblák elhelyezésével, a központban információs-táblák kihelyezésével járul hozzá a város a tájékozódás megkönnyítéséhez.

A közterek és parkok, önkormányzati intézmények, iskolák korszerűsítése folyamatos szükségyszerűség azok funkcióinak maradéktalan betöltése érdekében. A város lakossága – az általános trenddel összhangban – folyamatosan öregszik.

A város lakosságának közérzetét nagyban befolyásolja a közbiztonság helyzete. Bár ezen a téren kedvező a helyzet, a közterületek felújítása, a közvilágítás korszerűsítése a közbiztonság fokozását segíti.

Másik figyelemreméltó közérzet-befolyásoló tényező a belvízelvezetés problémájának megoldása, amely mind az utak, mind az épületek állagára kedvezőtlen hatással van, és jelentős többletkiadásokra kényszeríti mind a közszférát, mind a lakosságot az okozott károk helyreállítása következtében. Ennek a problémának a megoldása szintén kiemelkedő cél.

A város burkolt útjainak kiépítettsége 70 %-os. Az utak minősége azonban csak részben megfelelő. A jövőben város mindkét problémát orvosolni kívánja, és mind a burkolt úthálózat növelése, mind az utak minőségének javítása célként fogalmazódik meg a következő években. A lakosság kivándorlása tapasztalható Balmazújvárosban, ez a városi funkciók bővítése mellett a lakásépítéssel oldható meg.

A városi környezet és infrastruktúra javítását segítő projektcsoportok

- Közterek, parkok megújítása
- A Kossuth Lajos tér és környezetének komplex felújítása
- Parkoló építés
- A védettség alatt álló épületek felújítása
- Önkormányzati intézményépületek, oktatási intézmények megújuló energiával való ellátása, hő- és világításkorszerűsítése,
- Közvilágítási hálózat és lámpák bővítése megújuló energiát hasznosító módon,
- Belvízrendezési feladatok, zárt- és burkolt csapadékvíz csatornák kiépítése,
- Úthálózat korszerűsítése és burkolása, kereszteződések áteresztőképességének javítása
- Lakás- és szociális lakásépítés

5.3.2.2.A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása

A helyi gazdasági és természeti erőforrások kiaknázása terén Balmazújvárosnak az idegenforgalom, egészségügy, sport és vállalkozásfejlesztés területén vannak olyan lehetőségei, amely a város régióbeli szerepét felértékeli.

Balmazújváros idegenforgalmi, turisztikai szerepének növelése

A turizmusfejlesztési cél szorosan illeszkedik az Észak-Alföldi Operatív Program 2. prioritási tengelyéhez, mely a régió turisztikai jövedelemtermelő képességének növelésére irányul, illetve a Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz is.

Balmazújváros Város Önkormányzatának 2007-2010. évekre vonatkozó gazdasági programja is kiemelten kezeli az idegenforgalom témakörét, így ez a cél konzekvensen és szervesen illeszkedik a rövid távú gazdasági programhoz.

Balmazújváros Város Önkormányzata nagy jelentőséget tulajdonít a Balmazújvárosi Kistérségnek, éppen ezért a Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Konceptiója és Programja elnevezésű dokumentum I. pontja is külön kezeli a térségi turizmus fejlesztési irányvonalát.

Balmazújváros földrajzi adottságai az idegenforgalom számára mind a település belterületén, mind a külterületen bőven kínálnak lehetőséget. A város üdülési, idegenforgalmi adottsága a Debrecen-Hajdúszoboszló-Hortobágy idegenforgalmi háromszög árnyékában is figyelemre méltó. Sajátossága a csendes, Európában egyedülálló pusztai természeti környezet, az erre építkező, egyéni igényeket is kielégítő idegenforgalmi kínálat. A város központjában található a 3 ha nagyságú termál-, gyógy- és strandfürdő, amely gyógyvíz minősítéssel rendelkezik, és sportcélokat is szolgál, igen jelentős szerepet tölt be a turizmus fejlesztésében. A jövőben mind a fürdő, mind a gyógyturizmus fejlesztése kiemelt cél.

A koncepció támogatja továbbá a város kulturális értékeinek, építészeti és történelmi örökségének megőrzését, infrastrukturális fejlesztését, látogathatóvá tételét, azok turisztikai vonzerejének növelése érdekében. A város turisztikai koncepciója a termékfejlesztés irányait az alábbi területeken jelölte meg:

A turizmusfejlesztés programjai:

- Egészségturizmus feltételeinek megteremtése a fürdő területén, gyógyturizmus és egészségmegőrzés összekapcsolása. A fürdő fejlesztés II. ütemének megvalósítása /gyógyturizmus, gyógy-idegenforgalom, fedett uszoda, kiszolgálóegységek /,
- Kemping létesítése
- Ökoturizmus feltételrendszerének javítása a Hortobágyi Nemzeti Parkkal történő együttműködésben. A kalandpark mellett agarászat, íjászat, vadászat, madarászat kedvelőinek, a horgászásban, lovaglásban, kerékpározásban kikapcsolódni vágyóknak közösségi alkalmak és megfelelő terek kialakítása /versenyek, bemutatók, továbbképzések, kerékpárutak, madármegfigyelők, túra utak/

- Kulturális turizmus fejlesztése tematikus utak kialakításával, amelynek keretében a város híres szülötteit (Semsey Andor, Veres Péter, Soós Imre, Lengyel Menyhért), népi mesterségeit és hagyományörző csoportjait ismerhetik meg a látogatók.
- Reklámtevékenységek fokozása: kiadványokban, internetes portálokon, honlapokon, megyei, országos- és nemzetközi kiállításokon való részvétel, kisbíró kiválasztása és foglalkoztatása, rendezvényeinkre a város címerének feltüntetésével pólók, képeslapok, szóróanyagok, zászlók és egyéb apró ajándékok készítése, készíttetése,
- Nyelvtanulás támogatása: általános és középiskoláink, civil egyesületeink a lakosságnak, a vendégfogadásban dolgozóknak segítsék elő a legalább „konyhanyelv”- szintű képzését. Testvérvárosi kapcsolatban a fiatalok nyelvtanulásának – táboroztatásának preferálása,
- Pályaválasztásnál-átképzésnél az idegenforgalmat előmozdító szakmák támogatása: kézművesek, állattenyésztésben jártasak, biotermelők, szállásadók, régi mesterségek-kisiparos szakmák segítése stb.,
- Éves programokban már kialakult és további ismertséget elősegítő rendezvények tartása

A turisztikai fejlesztések jövedelmező működtetése során a városmarketing akcióknak kiemelkedő szerepe lesz, hiszen Balmazújvárosnak szembe kell néznie a megye hasonló turisztikai termékeit kínáló városok nagyon erős versenyével, mind a fürdő és gyógyturizmus, mind az ökoturizmus terén. Hajdósoboszló a fürdő és gyógyturizmus területén kiemelkedik a mezőnyből, de Hajdúböszörmény is erős versenytárs ezen a területen.

A város turizmusfejlesztési programját támogatja a Balmazújvárosi Szállásadók és Programszervezők Egyesülete, Hortobágyi Nemzeti Park Látogató- és Oktatóközpont, Virágoskút Kertészeti Kft. (biofarm), Pinczés Lovarda és Szabadidőközpont, a Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület illetve a Sellő Horgászegyesület is, így a partnerség biztosított.

Az együttműködő partnerek elsősorban a kapcsolódó programok révén tudják erősíteni a város turizmusfejlesztési programját, a város látogatottságát, ismertségét növelve. Ebben különösen jelentős szerepe van a **Hortobágyi Nemzeti Park Látogató- és Oktatóközpontnak**, ahol jelentős számú turista fordul meg. Megfelelően elhelyezett ismertetőkkal és személyes ajánlásokkal további, kapcsolódó programként kerülhet kiajánlásra többek közt a megújult balmazújvárosi fürdő, amely jellegzetességéből adódóan –

mint ökofürdő – szervesen kapcsolódhat egy puszta kiránduláshoz. A **Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület**, a **Pinczés Lovarda és Szabadidőközpont**, illetve a **Sellő Horgászegyesület** már a helyi programkínálattal tudja az ott tartózkodást nyújtani, míg a **Virágoskút Kertészeti Kft.** az ökofürdő által kínált bioélelmiszerek helyi előállítójaként játszik fontos szerepet. A **Balmazújvárosi Szállásadók és Programszervezők Egyesülete** az éppen aktuális keresletnek megfelelően segít a magán szálláshelyek biztosításában a vendégek elhelyezésének koordinációjával.

Tekintettel arra, hogy a fürdővel határos ingatlanon található a **Hotel Balmaz** és a szállóvendégek rendszeresen igénybe is veszik a fürdő szolgáltatásait – külön bejáraton keresztül közelíthető meg a fürdő - ez kétirányú együttműködésre ad lehetőséget: egyfelől a megújult, színvonalas szolgáltatásokat nyújtó és egyedi ökofürdő kiváló programlehetőséget biztosít a hotel vendégei számára, még színesebbé téve annak kínálatát, másfelől pedig az ökofürdő is jó reklámlehetőségeket talál a hotel vendégkörében, szerepelhet annak programkínálatában.

Sportolási lehetőségek bővítése

Debrecen számos alkalommal ad helyet nemzetközi sportrendezvényeknek a csapatjátékok terén. A versenyek előtt biztosítani kell minden csapat számára az edzés lehetőségét, ehhez viszont Debrecenben nem áll rendelkezésre elég sportlétesítmény.

Balmazújváros már jelenleg is a meglévő létesítményeivel, és a tervek szerint a jövőben még fokozottabban a tervezett Sportcentrum létrehozásával lehetőségeket kínál a debreceni versenyeken résztvevő csapatok számára a versenyek előtti gyakorláshoz. Emellett biztosítható - korlátozott számú – sportoló elhelyezése is a város szállodáiban. A Sportcentrum fenntartásához így bevétel képződne, illetve a szállodák kihasználtsága is növekedhet. A Sportcentrum egyben a város lakosságának is megfelelő helyet biztosít a sportoláshoz, rekreációhoz, az egészséges életmód fenntartásához.

A cél elérést segítő fejlesztési programok:

- Sportcentrum létesítése sportpálya, sport –és rendezvénycsarnok, edzőtermek/
- Kerékpárutak építése
- Szálláslehetőségek bővítése

Vállalkozásfejlesztés

A Tiszacsegei és Bólyai út mentén, az Újtelep városnegyedben található vállalkozói övezet átalakítása ipari parkká már az 1999-ben készített Településszerkezeti Tervben is kitűzött cél volt. A feltételek mostanra értek meg arra, hogy az ipari park kialakítása elkezdődjön. Az ipari park státusz elnyerésével a vállalkozások számára is kedvezőbb környezet jön létre fejlesztési céljaik megvalósításához.

A cél elérést segítő fejlesztési program:

- Ipari park feltételrendszerének megteremtése önkormányzati és magántőke bevonásával, a szükséges infrastruktúra kiépítésével.

5.3.2.3. Humán erőforrások dinamizálása

A humán erőforrások dinamizálásának Balmazújváros szempontjából legfontosabb elemét nem szimplán a munkanélküliség felszámolása vagy a jelenleg alacsony képzettségi szint és vállalkozási kedv emelése jelenti. A szegregáció elleni küzdelem egy minden témát átfogó terület, mely nem korlátozódhat csak az infrastrukturális, lakhatási, gazdasági problémák megoldására. Esetünkben a humán erőforrások céljai közt kerül nevesítésre az antiszegregáció, hiszen ebben a tématerületben összpontosul a szegregáció elleni küzdelem lényege. A szegregációval fenyegetett népeiséget ki kell mozdítani a pillanatnyilag tapasztalható helyzetéből, melyet a romló életszínvonal jellemez, például képzettségi színvonalát kell emelni, hogy meg tudjanak felelni a munkaerő-piaci elvárásoknak.

Balmazújvárosban a helyzetelemzésben magas szintű munkanélküliségnek csak egyik fő oka, hogy megszűnt a munkalehetőséget biztosító mezőgazdasági és ipari vállalkozások egy része a 90-es években. A másik ok, hogy a munkavállalók képzettségi szintje sem megfelelő. A mezőgazdaságban a TSZ-ek felbomlása után megjelenő magánvállalkozások jelentős része legfeljebb termelési szakértelemmel rendelkezik, de nagy az elmaradás a legalább annyira, vagy a modern piacgazdaságban még inkább fontos pénzügyi, kereskedelmi, üzemvezetési és számítástechnikai ismeretek terén.

Mind a közsféra, mind a magánsféra közös programját kell, hogy képezze a vállalkozásösztönzés, és ezzel összefüggésben a vállalkozási ismeretek oktatása, az alternatív jövedelemszerzéshez szakmai tapasztalatok átadása.

A cél elérést segítő fejlesztési program:

- Integrációt és beilleszkedést fejlesztő programok
- Oktatási, szakképzési programok az érintett lakosság számára

5.3.2.4. A város kistérségi, megyei és regionális kapcsolatainak továbbfejlesztése

A kapcsolatok továbbfejlesztése a szomszédos településekkel, a város regionális marketingjének kiépítése, kapcsolatrendszerének, együttműködési rendszerének javítása a területi- települési- társadalmi összefogás (kohézió) erősítését szolgálja.

A Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulása, a Hajdúvárosok Szövetsége, az Észak-alföldi Regionális Tanács, a Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat munkája és a hozzájuk kötődő kapcsolati tőke elősegítheti Balmazújváros idegenforgalmának fejlődését. Keresni kell a további partneri viszonyt olyan vállalkozásokkal, civil kezdeményezésekkel, melyek településünk ismertségét, idegenforgalmát javítják. A mezővárosi táj bemutatásán túl, a közösségi alkalmak számát, a látnivalókat, a kínálatot kell bővíteni.

Balmazújváros, mint a kistérség központja ebben a minőségében felelőséggel tartozik a kistérség többi települése iránt, és fejlesztési programjait már olyan szemmel kell megfogalmazni, amelyek a kistérség többi szereplője számára is húzóerőt jelentenek. Ebben a folyamatban főként a közös turisztikai fellépés jelenthet kitörési pontot. A kistérség együtt olyan turisztikai kínálattal volna képes megjelenni, amely a fürdő és gyógyturizmus kedvelőitől, az öko-, kerékpáros és víziturizmus kedvelőin át egészen a „pusztaromantika” kedvelőinek turisztikai igényeit is kielégítené.

A régióban a turizmus jövedelemtermelő képessége növelésének feltétele a turisztikailag frekventált területek kiterjesztése és a turisztikai szezon meghosszabbítása. Ezt úgy lehet elérni, ha a régió adottságaira építve olyan attrakciókat, programokat és szolgáltatásokat

kínálnak, amelyek egyrészt hosszabb idejű tartózkodásra ösztönzik a turistákat a célterületen, valamint hozzájárulnak a turisztikai szezon meghosszabbításához, másrészt elősegítik a turisták költségének növekedését.

A turisztikai attrakciók jelenleg a régióban területileg koncentráltan, elsősorban a Tisza, Tisza-tó, Hortobágy egyes települései és néhány nagyobb fürdőváros környékén találhatók. Balmazújváros turizmusa számára további lehetőséget jelent a kiemelt turisztikai attrakciókat körülvevő, még kihasználatlan turisztikai potenciállal rendelkező területek vonzerejének fejlesztése, ami hozzájárul a régió hátrányos helyzetű térségeinek felzárkózásához.

Célszerű az együttműködés körét kiterjeszteni a Hajdúvárosok Szövetségének tagjaira, hiszen a szövetség a térségfejlesztés mellett a hagyományápolásra, a kulturális és természeti örökségek megőrzésére, a társadalmi értékek gondozására is hangsúlyt fektet.

A cél elérést segítő fejlesztési program:

- Országos jelentőségű fejlesztések megvalósítása (turizmus és kultúra terén)
- Kistérségi fenntartású és érdekeltségű intézmények kiemelt támogatása

5.3.2.5.

A fejlesztési célok számszerűsítése: a 2017-ig elérendő érték

CÉLOK	INDIKÁTOR	VÁLTOZÁS	MÉRTÉK- EGYSÉG	ELVÁRT TENDENCIA
Átfogó cél: Versenyképes vidéki központ	Foglalkoztatási ráta	5	%	növekvő
	Munkanélküliségi ráta	5	%	csökkenő
	SZJA növekedés	4	reálértékű SZJA (1000 Ft/fő) változás %	növekvő
1. Tematikus cél: Városi környezet és infrastruktúra fejlesztése	Kerékpárút hálózat hossza	15	km	növekvő
	Parkolóhelyek száma	50	db	növekvő
	Közműolló	8	%	csökkenő
	Zöldfelületek nagysága	10.000	m ²	növekvő
2. Tematikus cél: A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása	Vendégéjszakák száma/év	50	%	növekvő
	Új vállalkozások száma	40	db	növekvő
	Megújuló energiaforrások használata	120	kWh/év	növekvő
	Ipari park kihasználtsága	70	%	növekvő
3. Tematikus cél: Humán erőforrások dinamizálása	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül	10	%	csökkenő
	Egyéni vállalkozók száma	30	db	növekvő
	Közösségfejlesztő programba bevont lakosok száma	200	lakás	növekvő
4. Tematikus cél: A város kistérségi kapcsolatainak erősítése	Legalább kistérségi szintű rendezvények száma	10	db/év	növekvő
	Kulturális rendezvények látogatottsága	50000	fő	növekvő

5.3.3. Városrészek kitűzött céljai

A különböző adottságú városrészekre a városi célrendszer nem ugyanúgy vonatkozik, de vannak célok, melyek minden városrész esetében érvényesek. A városközponti területén koncentrálódik a városi funkciók nagy része, de minden városrész esetében megfogalmazhatók azok a fő célkitűzések, melyek a város komplex fejlődését eredményezik.

A városrészek fejlesztésének céljai elsősorban a kistérség alközponti szerepkörhöz köthetőek, de mivel a város számos más funkció gyűjtőhelye is, az egyéb funkciók segítése is fontos fejlesztési feladat:

- A vállalkozási szektor erősítése
 - o A kiskereskedelmi szolgáltató szektor fejlődésének elősegítése
- A kistérségi alközponti közszolgáltatás erősítése
 - o A közszolgáltatások fejlesztése
 - o A közszolgáltatás feltételeinek minőségi javítása
- A lakó- és közösségi funkciók erősítése
 - o A rekreációs lehetőségek szélesítése, minőségi javítása
 - o A közterületek közösségi célú komplex fejlesztése, minőségi megújítása
 - o A közösségi élet infrastrukturális támogatása
 - o Közösségi kezdeményezések és közösségépítő programok skálájának szélesítése

Városközpont

A település városközpontja a település legfőbb reprezentációs arca. A településkép megjelenése, és a települési jó komfortérzet megteremtése nagyban múlik a városközpont kialakításán és használhatóságán. Az ott elhelyezkedő közfunkciók, építészeti emlékek és

zöldfelületek révén a lakosság és az idegenforgalom számára is hangsúlyos szerepet képvisel, a településről alkotott vélemény fontos meghatározója, fokozott használatú és látogatottságú településrész. Megjelenésének, használhatóságának javítása, a zavaró hatások mérséklése ezért fokozottan szükséges feladat. A város image-a elsősorban a belvárosi területek fejlesztésével javítható. A belvárosban a közösségi, találkozási terek kialakítása, zöldterületek bővítése, aktív használata, a lakosság kényelmét, a városhasználatot javító infrastrukturális fejlesztések megvalósulása segíti az image növelését.

A belváros adottságait figyelembe véve itt elsősorban a köz-, és kulturális funkciók megerősítése a cél, de emellett szükséges a gazdaság-fejlesztő funkció erősítése a szolgáltató szektorban, amely szerepet jelenleg csak alacsony hatékonysággal tölti be.

A belváros fejlesztése nem csak az ott élő lakosság számára fontos, hanem a kistérség lakosságának is, valamint a helyi vállalkozásoknak, különösen, ha sikerül megvalósítani, hogy közösségi, találkozási terek tekintse a lakosság a belvárosi részt. Új kiskereskedelmi üzletek, vendéglátóhelyek megnyitásához, vagy a meglévők szolgáltatásai minőségi színvonalának növeléséhez komoly ösztönzést adhat egy megújult városközpont.

Tervezett fejlesztések

- **Városközpont városképi fejlesztése**

A városközpont fejlesztésének egyik kiemelt célja Kossuth Lajos tér és környezete (Polgármesteri Hivatal, Veres Péter Művelődési Ház stb.) mellett a szintén a város tulajdonában álló Semsey kastély és kastélypark felújítása. A Semsey kastély jelenleg kihasználatlan, romos állapotban van, ez pedig kedvezőtlenül befolyásolja a város összképét és akadályozza a város turisztikai célú fejlesztéseit is. A felújítással az épületben helyet kapna a Semsey Andor múzeum, a Veres Péter hagyaték, állandó és eseti kiállítások. A kastélypark teljes körű felújítása magában foglalja a rendelkezésre

álló engedélyek alapján a talaj cseréjét, a növények telepítését, pótlását, díszburkolat kialakítását, a szükséges berendezések kiépítését.

A beruházással Balmazújváros központjában a lakossági igényeknek megfelelő, új funkciókkal megjelenő „kulturális központ” kerülne teljes körűen kialakításra. A Semsey Kastély és kastélypark a felújítást követően egyben turisztikai attrakciót is képviselne, amely szerepét felértékeli, hogy a kastély közvetlen szomszédságában található a városi termálfürdő és a Balmaz Hotel is, amelyekkel együttesen a felújított kastély vonzereje megsokszorozódhat.

Jelenleg több épületben, rendkívül szórt és különböző minőségű kulturális és szabadidős szolgáltatásokat kapnak a helyi polgárok, illetve egyes szolgáltatások elérése egyáltalán nem biztosított számukra, így a kastély felújításával létrejövő kulturális központ megoldás lehetne megfelelő színvonalú kulturális közszolgáltatások önkormányzati nyújtására is.

- o Turisztikai célú szolgáltatások bővítése

A fürdő fejlesztés II. ütemének megvalósításával (fedett fürdő, kiszolgálóegységek) jelentős előrelépés történik a gyógyturizmus, gyógy-idegenforgalomi tevékenység kialakítására. A termálfürdő igazoltan alkalmas az ízületi betegségek enyhítésére, gyógyítására. A fürdő a sportolási célokra is igénybe vehető, mivel rendelkezik 3 olyan medencével, amely sportolásra is alkalmas.

A várost, különösen a fürdőt sűrűn keresik fel Kelet-Európa különböző országaiból érkező turisták, amelyeknek azonban egy jelentős része a szállodai árakat nem képes, vagy nem kívánja megfizetni. A magán szállási lehetőségek korlátozottak, így egy kemping létesítése a nyári időszakban kedvezően befolyásolná a turistaforgalmat.

- Sportolási lehetőségek feltételrendszerének bővítése
A Sportcentrum létrehozása /műfüves pálya, sport –és rendezvénycsarnok, edzőterem/ egyrészt a nagyobb versenyekre Debrecenbe érkező sportolók egy részének biztosítana megfelelő edzési lehetőséget, másrészt a város lakossága számára jelentene megfelelő teret az egészségmegőrzéshez, aktív kikapcsolódáshoz.
- Gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása
Helyi városi tömegközlekedés jelentősége a városban csekély, így a kerékpár fontos közlekedési eszköz, a kerékpárutak kiépítése a városban fontos célként jelenik meg, és kiemelten a belvárosi részen, ahol a sűrűbb autós közlekedés következtében külön kijelölt kerékpárutakra van szükség.

Képzési programok lebonyolítása

Nyelvtanulás támogatása: általános és középiskoláink, civil egyesületeink a lakosságnak, a vendégfogadásban dolgozóknak segítsék elő a legalább „konyhanyelv”- szintű képzését. Testvérvárosi kapcsolatban a fiatalok nyelvtanulásának – táboroztatásának preferálása,

Pályaválasztásnál-átképzésnél az idegenforgalmat előmozdító szakmák támogatása: kézművesek, állattenyésztésben jártasak, biotermelők, szállásadók, régi mesterségek- kisiparos szakmák segítése stb.

Északi városrész

Az északi városrészben lakó és vállalkozási övezetek találhatók. A lakóövezetek falusias jellegűek, önálló településközponti részek nem alakultak ki. A vállalkozói területek fejlesztése kiemelt cél a foglalkoztatás növelése érdekében.

Az északi városrészben található két szegregációval veszélyeztetett terület. A két területen a szegregációs folyamat megakadályozása és visszafordítása érdekében szükséges a területek infrastruktúrájának fejlesztése. A város emellett az anti-szegregációs program keretében a munkalehetőségek teremtésével (a 100 %-os Önkormányzati tulajdonú HALOMALJA Mezőgazdasági, Termelő és Szolgáltató Kft megalakítása) és szakmai képzési programok lebonyolításával segíti a szegregációs folyamat megfordítását.

Tervezett fejlesztések

Vállalkozásösztönzés

- A Tiszacsegei és Bólyai út mentén, az Újtelep városnegyedben található vállalkozói övezet átalakítása **Ipari Parkká**, új vállalkozások betelepülésének elősegítése
- Új vállalkozások betelepülésének ösztönzése a Böszörményi úti **vállalkozói övezetbe**

Szegregátum felszámolása

- Az Újtelepen található **szegregátum infrastruktúrájának fejlesztése**, első lépésként a burkolt úthálózat kialakítása

Lakásépítés és szociális bérlakásépítés

- Az igényekhez és a város pénzügyi lehetőségeihez igazítva korlátozott számú szociális bérlakás építése tervezett, elsősorban olyan konstrukcióban, hogy a

város tulajdonában lévő lakóépületek építésére alkalmas telkek értékesítésével a beruházó a telekérték arányában önkormányzati bérlakásokat ad át az Önkormányzatnak.

Képzési programok lebonyolítása

- Nyelvtanulás támogatása: általános és középiskolák, civil egyesületek a lakosságnak, a vendégfogadásban dolgozóknak segítsék elő a legalább „konyhanyelv”- szintű képzését. Testvérvárosi kapcsolatban a fiatalok nyelvtanulásának – táboroztatásának preferálása
- Pályaválasztásnál-átképzésnél az idegenforgalmat előmozdító szakmák támogatása: kézművesek, állattenyésztésben jártasak, biotermelők, szállásadók, régi mesterségek-kisiparos szakmák segítése stb.
- Szegregációval veszélyeztetett csoportoknak speciális képzés biztosítása piacképes szakmai ismeretek elsajátítása érdekében.

Déli városrész

A déli városrészben található a másik szegregációval veszélyeztetett terület. A területen a szegregációs folyamat megakadályozása és visszafordítása érdekében szükséges a terület infrastruktúrájának fejlesztése. A város emellett az anti-szegregációs program keretében a munkalehetőségek teremtésével (a 100 %-os Önkormányzati tulajdonú HALOMALJA Mezőgazdasági, Termelő és Szolgáltató Kft megalakítása) és szakmai képzési programok lebonyolításával segíti a szegregációs folyamat megfordítását.

A déli városrészben (is) található még lakásépítésre alkalmas területek, ahol falusias beépítettségű lakóövezetek kialakítása lehetséges.

Tervezett fejlesztések

Szegregáció megakadályozása

- A Felsővégen található szegregátum infrastruktúrájának fejlesztése, első lépésként a burkolt úthálózat kialakítása

Lakásépítés

- A darui településrészen mintegy 70-80 lakótelek kialakításához terület értékesítésről döntött az Önkormányzat, melyre vállalkozói pályázatot hirdet meg. Ezen területen várhatóan a 2010-2011. évek közötti ciklusban elegendő részleges közművesítésű, falusias beépítésű lakóházak létesítésére alkalmas telek áll rendelkezésre.

Turisztikai vonzerő növelése

- A déli városrészen az északihoz képest nincsenek nagy, még beépíthető területek, ahol ipartelepítés volna lehetséges, illetve a Nemzeti Park közelsége ezt nem is indokolja. A gazdasági teljesítmény növelését a turisztikai attrakciók bővítésén

keresztül érheti el a város, célszerű kalandpark és kapcsolódó létesítmény, illetve tájház berendezése.

Képzési programok lebonyolítása

- A déli városrész a Nemzeti Park közelsége következtében rendelkezik a legjobb lehetőségekkel, hogy az ott lakók kapcsolódjanak az ökoturizmushoz különböző típusú szolgáltatások nyújtásával. Konkrét fejlesztési célok még nincsenek, de jövőben képzési programok fogják segíteni a vállalkozások alapításához és működtetéséhez szükséges ismereteket.
- Nyelvtanulás támogatása: általános és középiskolák, civil egyesületeik a lakosságnak, a vendégfogadásban dolgozóknak segítsék elő a legalább „konyhanyelv”- szintű képzését. Testvérvárosi kapcsolatban a fiatalok nyelvtanulásának – táboroztatásának preferálása.
- Pályaválasztásnál-átképzésnél az idegenforgalmat előmozdító szakmák támogatása: kézművesek, állattenyésztésben jártasak, biotermelők, szállásadók, régi mesterségek-kisiparos szakmák segítése stb.
- Szegregációval veszélyeztetett csoportoknak speciális képzés biztosítása piacképes szakmai ismeretek elsajátítása érdekében.

5.4. Az akcióterületek kijelölése

Balmazújváros funkcióbővítő városfejlesztési program keretében a belvárosban, illetve a belvároson kívüli belterületen kíván akcióprogramokat megvalósítani a 2007-2013. közötti tervezési időszakban. A város középtávon meghatározott céljainak elérését elsősorban ezen területek fejlesztése szolgálja. A külterületek fejlesztése hosszabb távú folyamat, és erőteljesen függ a mezőgazdaság helyzetének alakulásától.

Az akcióterületek kialakításánál figyelembe vettük, hogy az akcióterületnek teljesítenie kell alapvető kritériumokat:

- a városfejlesztési stratégiájában meghatározott problémára megoldást adjon
- az akcióterületeken megvalósítandó hiánypótló fejlesztések érdemi változást hozzanak a város egésze vagy a városrész szempontjából
- az akcióterületek a komplex és koncentrált beavatkozások szinterei
- a fejlesztések minőségi javulást eredményeznek
- a tervezett fejlesztések reálisan megvalósíthatóak az adott idő és forrás keret figyelembe vételével
- az akció területi fejlesztésnek gazdaságélénkítő hatása is legyen
- érvényesüljön a magánbefektetők és a közszféra fejlesztési forrásainak egymást kiegészítő jellege az akcióterületi cél megvalósulása érdekében
- hatékony beavatkozás lehetősége a lakókönyezet fizikai leromlásának megállítása és a társadalmi problémák kezelésére
- a megvalósuló fejlesztések eredménye hatással van az akcióterülethez kapcsolódó területekre is

Az akcióterületek lehatárolásánál további elvárás volt, hogy minden településrészben kijelölésre kerüljön legalább egy akcióterület, és az akcióterületek lehetőleg ne lépjék át a városrészek határait, amennyiben nem szükséges mindenképpen.

24. sz. ábra: Az IVS által kijelölt akcióterületek

A lehatárolás eredményeképpen a három belterületi városrészen belül összesen 6 akcióterületet határoztunk meg, melyeken az önkormányzat középtávon fejlesztéseket kíván megvalósítani.

Balmazújváros közigazgatási területén lehatárolt városrészek különböző célrendszere mentén más-más fejlesztési feladatok adódnak. Míg a városközpontban elsősorban a központi, közszolgáltatási, közigazgatási és közösségi funkció erősítése a cél/addig más városrészek esetében a tervezett beavatkozások a gazdaságfejlesztés, és a lakókörnyezet fejlesztése jelenik meg prioritásként. A kiemelt fejlesztési irányok mellett a beavatkozások komplex módon kiterjednek a város életének minden szegmensére, különösen igaz ez olyan, a jövőben potenciálisan megjelenő válságterületekre is, mint a szegregátumok.

5.4.1. A városközpont akcióterülete

Balmazújváros városközpontként meghatározott településrésze egységes, funkcionálisan egyveretű terület, mely a település közigazgatási, kereskedelmi, oktatási, szociális, turisztikai, sporttal kapcsolatos funkcióinak ad helyet. Mivel a Városközpontot szerkezete és intézményi ellátottságának homogenitása miatt nem célszerű több akcióterületre bontani, az IVS a Városközpontban esedékes középtávú fejlesztésekhez a városrész területével megegyező akcióterületet határoz meg. Fontos megemlíteni, hogy Balmazújváros szempontjából ez a **prioritást élvező akcióterület**.

Az akcióterület lehatárolása:

Csegei u. – Veres Péter u. – Bethlen u. – Bocskai u. – Árpád u. – Szoboszlói u. – Debreceni u. – Vasút vonal – Bajcsy-Zs. u. – Szabadság sor – Vasút vonal

Beavatkozások

Városközpont I. ütem

A Városközpont fejlesztése ÉAOP-5.1.1/D, „Funkcióbővítő települési fejlesztések” pályázat segítségével valósulhat meg. A projekt eléri, hogy a központ közlekedési csomópontjai, közterei mellett közintézményeinek egy része, valamint gazdasági szolgáltatók épületei újulhatnak meg a parkoló építések mellett.

A projekt elemei röviden:

- Polgármesteri Hivatal felújítása: az ügyfélszolgálati iroda komplex akadálymentesítésével, teljes nyílászárócseréjével, homlokzatának hőszigetelésével és felújításával történik. Az épület mögötti, használaton kívüli telken 3 mozgáskorlátozott parkoló kerül kialakításra.
- A Polgármesteri Hivatal mellett, a hozzá tartozó irodaépület hőszigetelése, héjazatcseréje, nyílászárócseréje történik meg.
- A Kossuth Lajos tér felújítása: a park nem tölt már be reprezentatív célt, kihasználatlan, ugyanis a terület utcabútorai, zöld- és járófelületei leromlott állapotban vannak, a felújítás ezeket érinti. A park új arculatot kap: a járófelületek építése és a burkolatban épített világítás létrehozása mellett évelő növények, cserjék kerülnek kiültetésre, új utcabútorokat helyeznek ki, illetve fotovoltaiikus, napenergiát hasznosító közvilágítás is kiépül.
- A Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény külső felújítása: az intézmény belső terei felújításra kerültek a korábbi időszakban, ám az akadálymentesítés, a nyílászárók cseréje, a külső, hőszigetelő felújítása a Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések pályázat segítségével valósul meg, szintén ebben a konstrukcióban végzik el az épületet körülvevő zöldfelület rendbetételét fotovoltaiikus, napenergiát hasznosító közvilágítás kialakításával, a szükséges parkolók létesítésével egyetemben.
- A Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény épületének déli oldalán Veres Péter szobra körül kialakult egy fás tér, ennek parkká alakítása történik meg.

- A Semsey kastély kertjének felújítása: a kastély épületének felújítása a közeljövőben egyéb forrásból kezdődhet meg, ám a mögötte található, valaha reprezentatív park jelenleg alacsony kihasználtságú, ennek zöldfelületi fejlesztése történhet meg. Itt a már létező színpadhoz lelátó épül, megtörténik a zöldfelület fejlesztése őshonos fák telepítésével, tó és rajta átívelő hidak kialakításával.
- Az üzletsor pizzériájának külső hőszigetelése, nyílászáró cseréje történik meg.
- A közlekedési csomópontok átalakítása: a városközpontban ugyanis megnövekedett a közúti forgalom az M35-ös autópálya átadása óta. A Debreceni út – Kastélykert utca – Veres Péter út – Kossuth tér (Nádudvari u. folytatásában) kettős kereszteződés a folyamatos és biztonságos forgalom biztosítása érdekében kettős, lámpás-terelősávós kereszteződéssé épül át.
- Parkoló építés: Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és a templom előtti területen történik, ahol jelenleg egy kihasználatlan terület található, az út és a parkoló között tujasor található. Ennek kivágásával nagyobb felületen épül ki a korábbiaknál nagyobb számú parkoló, amely terület a városi és kistérségi rendezvények, vásárok megtartására is alkalmas lesz. További parkolók épülnek a Kastélykert utcában (4 db), a Veres Péter út (6 db), a Debreceni út déli oldalán (5 db). A felsorolt területeken az autók elhelyezése eddig megoldatlan volt.
- A Városközpontban szükségessé vált szelektív hulladékgyűjtő szigetek kialakítására a lakosság környezettudatosságának növelése érdekében. Az akcióterületen 5 ponton helyeznek el szelektív hulladékgyűjtő szigetet.
- Szolgáltatóház létrehozása
A településen a turizmus fejlesztése érdekében elengedhetetlen a szolgáltatásfejlesztés a turisztikai attrakciók környezetében: a lakosság és a turisták által egyaránt kedvelt horgászto mellett szolgáltató ház épül, melyben iroda, horgászbolt, lángosos, halsütő, presszó, nyilvános illemhely kap helyet.

Sportcsarnok, sportpálya fejlesztés

Az Önkormányzat a turizmus és a kistérségi együttműködés kapcsán bővíteni kívánja a sportolási lehetőségeket. A fejlesztés összköltsége 900 millió Ft, melyből várhatóan 450 millió Ft lesz önkormányzati forrás és ehhez 450 millió Ft pályázati támogatás járul. A projekt a már meglévő műfüves pálya mellett valósulhat meg: egy új sportcsarnok és sportpálya megépítését tartalmazza.

Ifjúsági Ház

A városban alacsony a fiatalok kulturált szórakozási lehetőségeit biztosító létesítmények száma. Ezt az űrt tölti majd be a Városközpontban, az Arany János utcán megépülő 250 millió Ft-os összköltségű (25% önerő) Ifjúsági Ház.

Termál- és Strandfürdő teljes bővítése

A Termál- és Strandfürdő fejlesztése 2008-ban indult, ennek II. üteme valósulhat meg a következő két évben. Balmazújváros ugyanis a 874 millió Ft összköltségű projekthez 2009 decemberében 50%-os támogatást nyert el pályázati úton. A fejlesztés azt eredményezi, hogy a fürdő egész évben nyitva tarthat, ami jelentő előrelépés turizmusfejlesztés terén.

Egészségügyi szakellátó központ

A település 2009 márciusában ÉAOP 4.1.2. forrásból nyert el több mint 576 millió forintot a fejlesztésre, amelynek eredményeként teljes egészében megújul a szakellátási struktúra: új szakrendelések kerülnek bevezetésre, a meglévő szakrendelések óraszámát nőni fog, a szakrendelések eszköz állománya lecserélésre kerül, modern képalkotó diagnosztika kerül bevezetésre.

Egészségügyi alapellátó központ

A városi környezet és infrastruktúra javítása érdekében szükséges egy Egészségügyi alapellátó központ létesítése. A fejlesztés kiemelten szolgálja a kistérség többi településének lakosságának ellátását. A fejlesztés 350 millió Ft-ból valósul meg, 100% önkormányzati önerőből.

Közintézmények megújuló energia fejlesztése

Az önkormányzat támogatja a közintézmények (Egyesített Óvoda és Bölcsőde, Lengyel Menyhért Városi Könyvtár, Bocskai István Általános Iskola) hőszigetelését és megújuló energiával való ellátását. A megújuló energia napkollektoros és fotovoltaiikus energiatermelő eljárásokkal segíti a környezetbarát hő- és villamos energia termelését. A fejlesztés 2010-zel kezdődően, 2014-ig valósulhat meg, melynek összköltsége 500 millió Ft, és 30%-os önrészt igényel.

Semsey kastély felújítása

A Semsey kastély valaha Balmazújváros legimpozánsabb épülete volt, az utóbbi években azonban állapota nagyban leromlott, és az épület bútorüzletként funkcionált. A város 2009 decemberében megpályázott 390 millió Ft-ot az épület helyreállítására és a helytörténeti múzeum berendezésére, így sikeres pályázat esetén a 460 millió Ft összköltségű projekt 15% önerő hozzáadásával valósulhat meg a következő két évben.

Kerékpárút hálózat bővítése

A Városközpont elérhetőségét és a lakosság környezettudatosságát javítja, hogy a Nádudvari utca és a Debreceni út városrészbe eső szakaszán kerékpárút épülhet. A 233 millió Ft összköltségű projekthez a város 221 millió Ft-os támogatást nyert pályázaton, így csupán 5%-os önrészt kell biztosítania.

5.4.2. Északi városrész akcióterületei

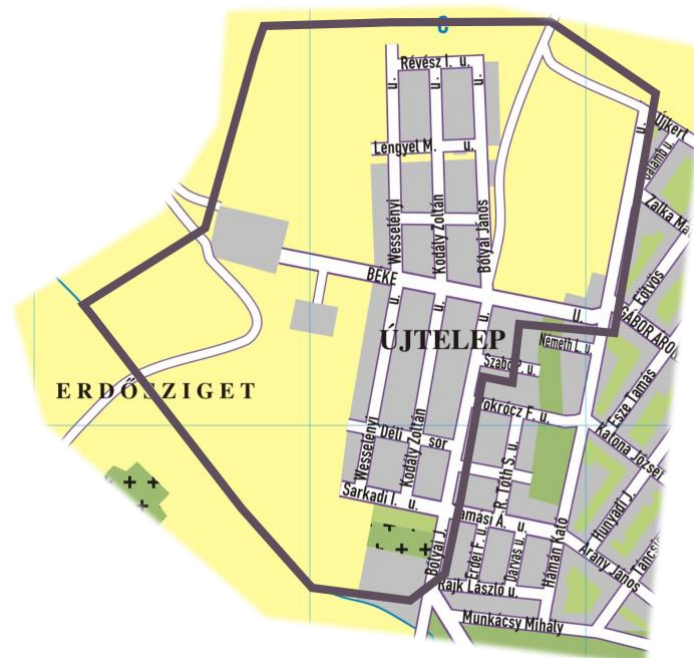
Az Északi városrészben két különálló akcióterület került lehatárolásra: az Újtelepi és a Bánlaki akcióterület.

Újtelepi akcióterület

Az első, nagyobb méretű és komplexebb beruházási igényű akcióterület az Északi városrész nyugati oldalán, Újtelepen helyezkedik el. Jellemző rá, hogy több problémával is rendelkezik, ugyanakkor ezek egyben fejlesztési, kiugrási lehetőségeket is magukban hordoznak. Az akcióterületen történő beavatkozások a városrész, sőt, a település egészére komoly hatással vannak.

Az akcióterület lehatárolása:

Bólyai János utca – Szabó Pál utca – Gábor Áron utca – Hámán Kató utca – Újkerti sor – városhatár – vasút vonala

Beavatkozások

Csegei úti vállalkozói övezetből Ipari Park kialakítása

A Csegei út mentén lévő vállalkozói övezetben Ipari Park kialakítására kerül sor (a Wesselényi utca és a városhatár közötti területen). A kijelölt iparterület rendelkezik vasúti szárnyvonallal, az infrastruktúra kiépítése azonban még nem teljes, bár érdemes lenne intermodális logisztikai központot létrehozni, ahol a közúti és a vasúti szállítmányozás előnyei találkoznak.

Az Önkormányzat pályázatot kíván benyújtani a terület fejlesztésére az Ipari Park cím elnyerése érdekében. Az Ipari Parkba a már meglévő vállalkozások mellett új vállalkozások betelepülését is ösztönzi az Önkormányzat. A terület megfelel az ipari park kialakításához szükséges bürokratikus feltételeknek: a park céljára kialakított terület (telek) nagysága 20 hektár körüli, amely törzsterületből és fejlesztési területből áll, és az érvényes Településrendezési Terv szerint kijelölt iparterület, amelyet a mezőgazdasági művelési ágból 100%-ban kivontak. Az Önkormányzat a területen kiemelten, iparüzési adó kedvezményel is támogatná helyi mezőgazdasági vállalkozások letelepedését. Ennek részeként épülhet fel a pelletüzem, amely a Balmazújváros külterületén termelt nádat dolgozná fel. A fejlesztés egyik célja, hogy bővüljön a mezőgazdasági termékek felvevőpiaca, így segítve a nehéz helyzetben lévő ágazatot, a másik cél, hogy szociális foglalkoztatás keretében munkához juttassa a város munkanélküli lakosságát, illetve segítse a kistérség lakosságának környezettudatos életmódra nevelését a megújuló energiák alkalmazásának támogatásával.

A tervezett ipari parkra vonatkozóan megvalósíthatósági tanulmány elkészítésére van szükség, és biztosítani kell, hogy 5 vállalkozás az ipari park területén működik, és az ipari parkká nyilvánítás idejétől számított 5. évben a betelepült vállalkozások száma legalább 10, a illetve a meglévő és a létesítendő munkahelyeken a teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma legalább 500 fő lesz. Mivel az Ipari Parkot érdemes kistérségi szinten üzemeltetni, működtető szervezet létrehozása is szükséges, amely az ipari park beruházás szervezését és működtetését látja el.

Az Ipari Park alpinfrastruktúrájának kiépítése a Városközpontban történő fejlesztések utána a második legfontosabb Balmazújváros szempontjából, hiszen alapvetően meghatározza a gazdasági-foglalkoztatási viszonyokat. A beruházás költsége 500 millió Ft, melynek előteremtése önkormányzati költségvetési (50%), magánérs, illetve pályázati források segítségével lehetséges. A fejlesztés várható megvalósulása 2010-től folyamatosan történik.

Szegregált területek integrálása

A szegregált területek papíron a Déli sortól a városhatárig, és a Sarkadi Imre úttól délre terülnek el, bár az utóbbi a valóságban nem létezik (lásd antiszegregációs helyzetelemzés). Felszámolásukban alapvető infrastrukturális fejlesztésekre van szükség: elsődleges beavatkozás a Bólyai János utca, a Kodály Zoltán utca és a Wesselényi utca szilárd burkolattal való ellátása. Ez megszünteti az elszigeteltséget és megakadályozza a további fizikailag is tapasztalható leszakadást. Evvel párhuzamosan a települési környezet rendezése is szükséges: a szegregációval sújtott környezetben a zöldterület elhanyagolt, szükség van kulturált, parkosított közterületekre: a Béke utca Bólyai János utca sarkán közpark és játszótér megépítésére lenne igény.

A szegregáció felszámolásának természetesen vannak „soft” összetevői is. Szükség van oktatási, foglalkoztatási, szociális és lakhatási integrációra. Ezek kifejtése az antiszegregációs tervben történik.

A szegregáció felszámolása alapvető fontosságú Balmazújváros életében. Az újtelepi szegregátum felszámolása az ipari parkkal egy szinten, a városközpont funkcióbővítése után a második legfontosabb beavatkozások között említhető. A projektekhez széles társadalmi és szervezeti összefogásra van szükség. Az infrastrukturális fejlesztések költsége 100 millió Ft (utak leaszfaltozása, park, játszótér kialakítása), a „soft” tevékenységek megvalósítása további minimum 30 millió Ft költséget jelentenek. Ezekhez a magánszférát bevonni nem lehetséges, így pályázati támogatásokra és önkormányzati hozzájárulásra (15%) kell támaszkodni. A beavatkozás megvalósulása, illetve az integrációs lépések megkezdése 2010-től várható, mivel elsődleges fejlesztési célról van szó.

Lakásépítés és szociális bérlakásépítés

A Hámán Kató és a Bólyai János utak közötti, jelenleg beépítetlen területen lakásépítés és szociális lakásépítés valósulhat meg. A Lakásépítés magánberuházást jelent, de az igényekhez és a város pénzügyi lehetőségeihez igazítva korlátozott számú szociális bérlakás építése tervezett, elsősorban olyan konstrukcióban, hogy a város tulajdonában lévő lakóépületek építésére alkalmas telkek értékesítésével a beruházó a telekérték arányában önkormányzati bérlakásokat ad át az Önkormányzatnak. A projekt megvalósításával teljesül a város új lakóterületek után mutatott igénye, és lassulhat a népesség fogyás. A területen várhatóan 60-70 lakás épülhet meg, egy részen kisebb park, játszótér létesülhet. A fejlesztés prioritásnak számít – a lakásépítés elsődleges helyszíne; 2010-től valósulhat meg, a várhatóan 500 millió Ft-os beruházás 25% -os önkormányzati hozzájárulást igényel.

Bánlaki akcióterület

Az akcióterület az Északi városrész Bánlak egységében található, a Böszörményi utca nyugati, városhatár menti részén. Az akcióterület az Északi városrész másik akcióterületétől távol esik, így szükségét éreztük önálló akcióterület kijelölésének. A térség ipari terület, ebben a minőségben szerepel a Szerkezeti Tervben is.

Az akcióterület lehatárolása:

Újkerti sor – Bartók Béla u. – Böszörményi u. – városhatár vonala

Beavatkozás

Vállalkozási terület és inkubátorház fejlesztés

A területen várhatóan több ipari beruházás is megvalósulhat a jövőben, de az ehhez szükséges alpinfrastruktúra még nem épült ki. A fejlesztés keretein belül létrejöhet a településen működő és majdan születő KKV-k elősegítése érdekében egy inkubátorház. Az inkubátorház létrehozásának célja, hogy korszerű technikával felszerelt épületben, kedvezményes bérleti díjakkal és szolgáltatásokkal ideális feltételeket teremtsen a város az innovatív kis-, és közepes vállalkozások számára, biztosítva számukra a szükséges innovációs és technológiai információkat. Az inkubátorház legfőbb előnye, hogy lerövidíti a piacra jutást. A nyújtott szolgáltatások lehetővé teszik, hogy a vállalkozók figyelmüket cégük fő tevékenységére fókuszálhassák, és ne kelljen kevésbé produktív dolgokra időt fordítaniuk. Az inkubáció hozzájárul egy strukturált üzleti

környezet kialakulásához, minimalizálja az új üzleti vállalkozások körüli kezdeti akadályokat, s megalapozhatja a már működő vállalkozások továbbfejlődésének lehetőségeit, irányait, valamint előmozdíthatja a vállalkozások közötti együttműködés kialakulását is.

Az Inkubátorház azoknak a vállalkozásoknak nyújt elsősorban lehetőséget, amelyek:

- nem rendelkeznek jól megközelíthető helyen levő, megfelelő saját helyiséggel tevékenységük végzéséhez,
- nem rendelkeznek megfelelő irodatechnikai és kommunikációs berendezésekkel,
- tevékenységük, vállalkozásuk fejlesztéséhez tanácsadásra, különböző inkubációs szolgáltatásokra van szükségük,
- szeretnék kihasználni az együttműködésben rejlő üzleti lehetőségeket.

Az inkubátorház egy új épület megépítését, és a sikeres működéshez szükséges szolgáltatások kialakítását jelent, ezek üzletviteli tanácsadás (fejlesztési elképzelésekkel kapcsolatos pályázatfigyelés, pályázatírás stb.), bérbeadás, terem, szálláslehetőség biztosítása, irodai, műszaki szolgáltatás (takarítás, hulladékgyűjtés) megteremtése, valamint a területőrzés biztosítása.

A beruházáshoz szükség van a magánszférával való együttműködésre, és hasonló területen jártas partnerek bevonására. Az üzemeltetés ugyanakkor folyhat az önkormányzat tulajdonában lévő vállalkozáson keresztül. A fejlesztés nem számít prioritásnak, de az újtelepi iparfejlesztés mellett a gazdasági karakter meghatározó elemévé válhat. A fejlesztés megvalósulása 2010-2017 között, folyamatosan történhet. A szükséges forrás (150 millió Ft) részben önkormányzati (várhatóan 30%), részben magán, illetve pályázati eszközökkel teremthető elő.

Konzervgyár építés

A mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó feldolgozóipar az utóbbi 20 esztendő vesztese nem csak Balmazújvárosban, de a régió és az ország egészében. A fejlesztési dokumentumokban és az IVS-ben is megjelenő mezőgazdaság-fejlesztés egyik közvetett, de azt nagyban segítő pontja a konzervipar támogatása, Balmazújváros külterületén a

mezőgazdasággal foglalkozó lakosság ugyanis nagy mennyiségben termel zöldségfélét, elsősorban paradicsomot.

A Böszörményi út északi és keleti oldalán fekvő ipari minősítésű, beépítetlen területen konzervgyár létesítését tervezik magánbefektetők, melyhez további iparterületi fejlesztések kapcsolódhatnak. Az Önkormányzat a szükséges, még saját tulajdonában lévő telket a befektető részére eladja, ám az 500 millió Ft-os költség a beruházót terheli. A terület fejlesztése az IVS ideje (2010-2017) alatt folyamatosan történik.

Lakásállomány növelése

A bánlaki településrészen 8-10 lakóépület építésére van lehetőség a Móricz Zsigmond utca északi részén, annak is nyugati oldalán. Ezen a területen elegendő részleges közművesítésű, falusias beépítésű lakóházak létesítésére alkalmas telek áll rendelkezésre. Az építkezések megvalósítása 2010-2014. években történik meg. A lakóházak építése magánérés (100 millió Ft), a fejlesztés az Önkormányzat szempontjából nem számít prioritásnak.

5.4.3. Déli városrész akcióterületei

A Déli városrészben három eltérő fejlesztési célú és térbeli elhelyezkedésű akcióterület került kijelölésre.

Felsővégi akcióterület

Az akcióterület kijelölését több tényező hívta életre. Egyrészt, található itt egy szegregátum, másrészt vannak itt beépítetlen területek.

Az akcióterület lehatárolása:

Nádudvari út – déli városhatár – Bethlen Gábor utca – Kiskút utca – Kadarcs utca – Bethlen utca – Petőfi Sándor utca

Beavatkozások

Szegregált területek integrálása

A déli településrészen egy szegregátum található a **Bethlen u. – településhatár – Nádudvari u. – Csengő u. – Kiskút u.** által határolt területen. A szegregált területek a jelentős részén roma lakosság él, ami az ott élők integrációját nehezítheti. A szegregáció felszámolásának „soft” összetevői (oktatási, foglalkoztatási, szociális és lakhatási integráció) mellett kulcskérdés az alpinfrastruktúra kialakítása, az útépités (a Kiskútújsor – Magdolna – Hársafa – Malom -Csengő utcák pormentesítése) és a gázvezetékek lefektetése. Ezek megvalósulása nélkül lehetetlen a szegregáció elmélyülésének megakadályozása, illetve a folyamat megfordítása. Az Önkormányzat, mint arról szó volt korábban, prioritásként kezeli a kérdést, a beavatkozások 2010-2012 között megindulnak, de hatásuk csak hosszú távon érezhetőek meg igazán. A 150 millió Ft-os beruházáshoz az Önkormányzatnak 22 millió Ft-ot (15%) kell elkülönítenie.

Lakásépítés

Az akcióterület beépítése szalagtelkes telkek rendszerén keresztül történt meg a múltban, ám manapság, a háztáji gazdálkodás visszaszorulásával a telkek hátsó udvara kihasználatlanná, sokszor feleslegessé vált. A területet kihasználandó, a Petőfi Sándor, Rákóczi Ferenc és Bercsényi utcák, valamint a Bercsényi és a Kadarcs utcák között fekvő telkeket, illetve a Kadarcs utcától a Magdolna-ér fele eső telkeket új utcák megnyitásával megfelelezik. Ez összességében mintegy 80 új, beépíthető telket jelent az elfogadott Szerkezeti Terv szerint. A beruházáshoz kapcsolódik egy önálló projektem: a telkek között létrejövő 7 összekötő útszakasz megépítése, illetve a Magdolna utca meghosszabbítása és összekötése a Rákóczi Ferenc utcával észak fele. A beruházás nem számít prioritásnak az Önkormányzat szempontjából, megvalósítása 2010-2017 folyamatos. A beruházás vállalkozói pályázat után történhet meg magántőkéből, költsége 600 millió Ft.

Útépítés, utcák kialakítása

A fenti beavatkozáshoz kapcsolódóan a Petőfi Sándor, Rákóczi Ferenc és Bercsényi utcák, valamint a Bercsényi és a Kadarcs utcák közötti területen, illetve a Kadarcs utcától a Magdolna-ér fele eső telkek végénél új utcák kialakítása történik meg teljes infrastruktúra-hálózat kiépítéssel. A projekt költsége 300 millió Ft, ennek 15%-át biztosítja az Önkormányzat, a nagy rész pályázati pénzből származhat. A beruházás a terület fejlesztésével folyamatosan, 2010 és 2017 között történhet meg.

Kalandpark

A Kiskút újsor utca és a Nádudvari utcák között beépítetlen terület helyezkedik el. Itt valósulhat meg a kalandpark, mely a Déli városrész turisztikai attrakciójaként szolgálhat majd. A területen vietnami híd, mászófal, rönkvár, íjászat, extrémhinta, paintball pálya stb. épülhet ki, a kiszolgáló egységekkel egyetemben (étterem, büfé). A fejlesztés során lehetővé válik csapatépítő tréningek, túlélőtáborok megtartása vállalkozások részére, mindez a városrész gazdasági teljesítményének növekedéséhez vezethet. A fejlesztés nem minősül prioritásnak (megvalósulása: 2010-2014), megvalósulása esetlegesen befektetői aktivitástól is, illetve a terület rendezésétől függ. A projektelelem költsége: 90 millió Ft, melynek 50%-át az Önkormányzat önerőből termeti elő, az összeg másik fele pályázat útján fedezhető.

Tájház berendezése

A jövőképpen a kulturális örökség megőrzése, a teremtett emberi, társadalmi értékek gondozása is meghatározásra került, ezért önkormányzat prioritást ad a város vonzerejét, települési arculatát, karakterét javító fejlesztéseknek, így a tájház berendezésének is. A Tájházban kap helyet községünk történetének és hagyományainak bemutatása, melyek az alábbiak:

- a községben fellelhető régi munkaeszközök, tárgyak,
- népviseletek,
- helytörténet,
- fotók,
- hagyományőrző csoportok ismertetése,

A Tájház kialakításánál szempont, hogy ne csak egy "bemutató" házzal gyarapodjon a falu, hanem az épületegyüttes a hagyományőrzést szolgáló közösségi programoknak is alkalmas, méltó helyszíne legyen. A Tájház illeszkedni fog hozzá, és kiegészíti a Veres Péter-emlékházat és a Semsey kastélyban kialakítandó múzeumot. Fontosnak tartja az önkormányzat továbbá, hogy minél több hagyományőrző egyesület, szervezet részt vegyen a munkában.

A fejlesztéshez az önkormányzat pályázati forrásokat kíván bevonni, a megvalósulás 2010-2012 között várható, a hozzá szükséges 10 millió Ft 15%-a származhat önkormányzati költségvetésből, a fennmaradó rész pályázat útján teremthető elő.

Darui akcióterület

A Darui akcióterület a település és a városrész nyugati csücskében helyezkedik el.

Az akcióterület lehatárolása:

Hortobágyi utca – déli városhatár – Karinkó utca – Dobó utca – Fazekas Mihály utca – Kölcsey Ferenc utca – Hortobágyi utca – Tűzok utca – Gólya utca

Beavatkozások

Lakásépítés

A darui településrészen mintegy 70-80 lakóépület építésére van lehetőség a Hajnal és a Hortobágyi utcák által határolt területen. Ezen területen elegendő részleges közművesítésű, falusias beépítésű lakóházak létesítésére alkalmas telek áll rendelkezésre. Az építkezések megvalósítása 2010-2017. években folyamatos. Az önkormányzat a fejlesztéshez az infrastruktúra kiépítésének elvi szintű és engedélyezésén keresztül történő támogatásán keresztül járul hozzá, a lakóházak építése magánérs. Az önkormányzat az infrastruktúraépítéshez (útburkolás, víz, gáz, csatorna) kapcsolódó esetleges költségeit a telkek eladásából származó bevételből fedezi. A fejlesztés az Önkormányzat szempontjából nem számít prioritásnak.

Óvoda felújítás

Az önkormányzat hosszú távú célja, hogy az alacsony kihasználtságú óvodákat összevonja. Az egyik ilyen egyesített óvoda telephelye a Hortobágy utca 18. alatt található Nyitnikék Óvoda, mely a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás tulajdonában van. Az óvoda épülete viszont komoly felújításra szorul: szükség van hőszigetelő homlokzat felújításra és az akadálymentesítésre is. Ezen kívül megújuló energiaforrásokkal (napenergia) tehető környezetbaráttá és költséghatékonyá az intézmény fenntartása. A projekt kistérségi összefogásban valósulhat meg, az anyagi fedezet az érintett négy önkormányzat mellett pályázati forrásból származhat, a projekt összköltsége 200 millió Ft, mely 15%-os önerőt igényel. Megvalósítása 2010-2012 körül várható.

Diákszállás

A Kölcsey utca 10. alatt a korábbi általános iskola épületet diákszállássá alakították, de az épület funkciójának megfelelő felújításra szorul. A fejlesztés költsége 250 millió Ft, mely kistérségi, önkormányzati hozzájárulás mellett (várhatóan 15%) pályázati források

útján teremthető elő. A fejlesztés megvalósulási ideje: a beruházás 2010-2014 közötti időben történhet meg.

Németfalu akcióterület

A Déli városrész legkiesebb akcióterületét a település délkeleti részén fekvő Németfalu történelmi településrészben határozza meg az IVS.

Az akcióterület lehatárolása:

Kossuth Lajos u. – Szoboszlói út – Rózsa Ferenc u. – Kossuth Lajos u.

Beavatkozások

Játszótér, park kialakítás

A területen található általános iskola mellett park található, ennek megújítása, és a területen játszótér megépítése történhet. A fejlesztés során ügyelni kell arra, hogy a környező lakossággal megfelelő kommunikációt folytassanak le a beruházás kapcsán a lehetséges zaj okozta kellemetlenségek kiküszöbölésére, illetve legmodernebb

játszóterekre vonatkozó biztonsági szabályok betartására. A fejlesztés összköltsége 40 millió Ft, melynek várhatóan 15%-át kell fedeznie az Önkormányzatnak, a többi rész pályázati forrásokból teremthető elő. A viszonylag alacsony ráfordítási költség miatt 2010 és 2012 között megvalósulhat.

5.4.4. Minden területegységre vonatkozó beavatkozás

Az Önkormányzat tervez az akcióterületektől függetlenül minden területegységre vonatkozó fejlesztéseket. Ezek egyrészt a humán erőforrás fejlesztésére, másrészt az infrastruktúra kiépítésére vonatkoznak.

Beavatkozások

Humán erőforrás fejlesztés

Kiemelt jelentőségű, közvetve a fő cél, a turizmus fellendítése érdekében a **humán erőforrás fejlesztés**, ehhez több, a város egész lakosságát érintő fejlesztést jelent.

A fejlesztési programok:

- Esti – számítógép és internet használati oktatás felnőtteknek
- Nyelvoktatás
- Új helyi szakképzések kialakítása: pl. komplex vendéglátó ipari, környezetvédelmi szakképzés
- Informatikai oktatás/ módszertani reform, nyelvoktatás fejlesztése az eszközpark és az egyéni képzés feltételeinek javításával az oktatásban.
- Adózási, marketing, kereskedelmi, adómorál információk képzés vállalkozók részére.

A 2010 és 2012 között zajló humán erőforrás-fejlesztés 25%-os önkormányzati önrész mellett valósulhat meg, összköltsége 50 millió Ft.

Belterületi és csapadékvíz elvezetése (I. és II. ütem)

A csapadékelvezetési hiányosságokat megoldandó, a város komplex vízvezetési programot indított. Mivel a vezeték gerinchálózatának kiépítése az első lépés a fejlesztésben, az akcióterületeket áthidaló, az összes városrészt érintő fejlesztésről van szó a kiépítés első ütemében. A város 2009-ben pályázatot nyújtott be 364 millió Ft összköltségű beruházáshoz, melynek ügyében döntés még nem született. További

források bevonásával az önkormányzat 2017-ig folyamatosan valósíthatja meg az összesen 1 milliárd Ft értékű fejlesztést.

Gyűjtőút kiépítése

A város önkormányzata a 2009. évben pályázatot nyújtott be 6 db. önkormányzati tulajdonú út gyűjtőúttá történő fejlesztésére és egyben egy egységes gyűjtőúthálózat kiépítésére vonatkozóan. A pályázat költségvetése több mint 400 millió forint és valamennyi településrészen valósul meg a fejlesztésből egy-egy elem. Ennek megfelelően a pályázat megvalósítása kiemelt célja a településnek.

5.2. A középtávon tervezett funkcióbővítő és városrehabilitációs programok

Városrész/Akcióterület	Cél	Funkciók	Célcsoport	Tervezett költségvetés (bruttó)	Önkormányzati hozzájárulás	Tematikus cél*
Városközpont (I. ütem)	A városközpont vonzóbbá tétele a központi gazdasági, kereskedelmi és szolgáltatási funkciók megerősítésével és bővítésével, közúthálózat fejlesztése, kulturális megőrzés (parképítés), parkolóhelyek számának bővítése. Közterek kialakítása, közvilágítás megújuló energiával. Több	Gazdasági, közösségi, városi, közlekedési	A város és a kistérségi települések lakossága, vállalkozások, turisták, befektetők, sportolók	1000 millió Ft	15 %	1, 2, 3, 4,

	hulladékisziget kialakítása.					
Városközpont	Sportcsarnok, sportpálya fejlesztése	Közösségi	Ifjúság, város lakosai, kistérségi lakosok	900 millió Ft	50%	1, 2, 4
Városközpont (2009 decemberében beadott támogatással)	Ifjúsági ház	Kulturális	Ifjúság, város lakosai	150 millió Ft	25%	1, 3, 4
Városközpont	Szolgáltató ház létesítése	Turisztika	Turisták, kistérségi lakosok	95,412500 millió Ft	50%	1, 2, 4
Városközpont (2009 decemberében elnyert támogatással)	Termál- és Strandfürdő teljes bővítése	Turisztika	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	1092 millió Ft	50%	1, 2, 3, 4
Városközpont (2009 márciusában elnyert támogatással)	Egészségügyi szakellátó központ	Egészségügyi	Városi lakosok, kistérségi lakosok	630 millió Ft	8%	1, 4
Városközpont	Egészségügyi alapellátó központ	Egészségügyi	Városi lakosok, kistérségi lakosok	350 millió forint	100 %	1,4

Városközpont	Közüntézmények megújuló energiafejlesztése	Oktatási	Ifjúság	500 millió Ft	30%	1, 3, 4
Városközpont	Kastély felújítása	Turisztikai, kulturális örökségvédelmi	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	460 millió Ft	15%	1, 4
Városközpont (2009 decemberében elnyert támogatással)	Kerékpárút hálózat fejlesztése	Közlekedési	Városi lakosok, kistérségi lakosok, turisták	230 millió Ft	5%	1, 4
Északi városrész / Újtelep	Iparfejlesztési lehetőségek bővítése, új vállalkozások betelepítésének elősegítése ipari park kialakításával	Gazdasági (ipari park)	Vállalkozások, helyi munkavállalók	500 millió Ft	50 %	1, 2, 4
Északi városrész / Újtelep	A megindult szegregációs folyamatok megállítása , hosszabb távon megfordítása a közutak megújításával,	Közösségi, városi, lakó és közsféra	2. szegregátum lakói	130 millió Ft	15%	1, 2, 3, 4

	a közszolgáltatások fejlesztésével					
Északi városrész / Újtelep	Lakásépítés és szociális bérlakásépítés	Lakó	Város fiatal lakossága	500 millió Ft	25%	1, 4
Északi városrész / Bánlak	Iparfejlesztési lehetőségek bővítése, új vállalkozások betelepülésének elősegítése vállalkozói övezet fejlesztésével	Gazdasági (vállalkozói övezet)	Vállalkozások, helyi munkavállalók	150 millió Ft	30 %	1, 2, 4
Északi városrész / Bánlak	Konzervgyárépítés és további Iparfejlesztés	Gazdasági	Város lakossága, betelepülni szándékozók, kistérségi lakosok	500 millió Ft	0%	1, 2, 4
Északi városrész / Bánlak	Lakásállomány növelése	Lakó	Város lakossága, betelepülni szándékozók	100 millió Ft	0%	1, 4
Déli városrész / Daru	Lakásállomány növelése	Lakó	Város lakossága, betelepülni	800 millió Ft	0 %	1, 4

			szándékozók			
Déli városrész / Daru	Iskola átalakítása (diákszállás)	Oktatás	Ifjúság	90 millió Ft	35 %	1, 3, 4
Déli városrész / Daru	Óvoda felújítása, megújuló energia	Oktatás	Gyermekek	200 millió Ft	15%	1, 3, 4
Déli városrész / Felsővég	A megindult szegregációs folyamatok megállítása , hosszabb távon megfordítása a közutak megújításával, a közszolgáltatások fejlesztésével	Közösségi, városi, lakó és közszféra	1. szegregátum lakói	150 millió Ft	15%	1, 2, 3, 4
Déli városrész / Felsővég	Új lakás építése kb. 80 db	Lakó	Kistérségi lakosság	600 millió Ft	0%	1, 4
Déli városrész / Felsővég	Útépítés, új utcák kialakítása	Közlekedés	Város és a kistérség lakossága	300 millió Ft	15%	1, 2, 4
Déli városrész / Felsővég	Kalandpark kialakítása	Turizmus	Turisták, város lakói, kistérségi	90 millió Ft	50%	1, 2, 3, 4

			lakosok			
Déli városrész / Felsővég	Meglévő tájház berendezése	Turizmus, hagyományörzés	Turisták, város lakói, kistérségi lakosok	10 millió Ft	15%	1, 4
Déli városrész / Németfalu	Játszóter, park kialakítás	Közösségi	Város gyerekei	40 millió Ft	15%	1, 3, 4
Minden városrészre kiterjedő	Humán erőforrás fejlesztés	Gazdasági, közösségi	Város vállalkozni kívánó lakossági rétege, illetve lemaradással fenyegetett rétege	50 millió Ft	25 %	1, 3, 4
Minden városrészre kiterjedő	Belterületi és csapadékvíz elvezetése 1.-2. ütem összesen	Közösségi	Város lakói, kistérségi lakosok	1000 millió Ft	15%	1, 2, 4
Minden városrészre kiterjedő	Gyűjtőút kiépítése	Közlekedés	Városi, kistérségi lakosok	400 millió Ft	10%	1, 2, 4

*Tematikus célok (Részletes bemutatásukra a Stratégia c. fejezetben kerül sor.):

1. A városi környezet és infrastruktúra fejlesztése
2. A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása.
3. A humán erőforrások dinamizálása
4. A város kistérségi kapcsolatainak erősítése

Pénzügyi terv és ütemezés: Millió Ft

Akcióterület		Becsült összköltség	Önkormányzat pályázati támogatás/önerő	Magántőke
I. Akcióterület: Városközpont	1	1000	800/100	100
	2	500	300/120	80
	3	250	180/70	0
	4	100	50/50	0
	5	874	437/437	0
	6	350	350	00
	7	500	350/150	0
	8	460	390/70	0
	9	443	421/22	0
	10			
2, Akcióterület: Újtelep	1	500	250/100	150
	2	130	80/20	30
	3	500	0/100	400
3, Akcióterület: Bánlak	1	150	0/40	110
	2	500	0	250/250
	3	100	0	100
4, Fejlesztés: Daru	1	800	0	800
	2	250	210/40	0
	3	200	170/30	0
5. Akcióterület: Felsővég	1	150	128/22	0
	2	600	0	600
	3	300	255/45	0
	4	90	22/28	40
	5	10	8,5/1,5	0
6. Akcióterület: Németfalu	1	40	34/6	0
7. Akcióterület: Minden városrészre kiterjedő	1	50	37/13	0
	2	1000	850/150	0
	3	400	360/40	0
ÖSSZESEN:		10947	5932,5/2104,5	2660
Saját tőke 10% (átlagos érték)		-	54,2	-

XXX- jelentős (milliárd)
 XX- közepes (százmilliós)
 X- kicsi (százmillió alatt)

Akcióterület		Első ütem 2010-2012	Második ütem 2012-2014	Harmadik ütem 2014-2017
1, Akcióterület: Városközpont	1	XXX	-	-
	2	XX	XX	-
	3	XX	X	-
	4	XX	-	-
	5	XX	XX	-
	6	XX	-	-
	7	XX	X	-
	8	XX	X	-
	9	XX	-	-
	10	XX	X	-
2, Akcióterület: Újtelep	1	XX	XX	XX
	2	XX	-	-
	3	XX	XX	XX
3, Akcióterület: Bánlak	1	X	X	X
	2	XX	XX	XX
	3	X	X	-
4, Akcióterület: Daru	1	XX	XX	XX
	2	XX	XX	-
	3	XX		
5, Akcióterület: Felsővég	1	XX	-	-
	2	XXX	XXX	XXX
	3	XX	XX	X
	4	X	X	-
	5	X	-	-
6, Akcióterület: Németfalu	1	X	-	-
7, Akcióterület: Minden városrészre kiterjedő	1	X	-	-
	2	XX	XX	XX
	3	-	-	XX

5.3. Fenntarthatósági szempontok

5.3.1. A Fenntartható környezeti fejlődés programja

A program célja, hogy feltárja a városrészi, akcióterületi vagy ágazati szinten, középtávon tervezett fejlesztések várható környezeti hatásait, felmérje a környezeti állapotban bekövetkező veszteségeket és alternatívát kínáljon ezek kompenzálására. Alapvetően kijelenthető, hogy a fejlesztések a település környezeti állapotának javítását szolgálják, nincs olyan beruházás, amely hátráltatná a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, illetve a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia céljainak megvalósulását. A környezettudatos városfejlesztés azért is fontos Balmazújváros számára, mert az ökoturisztikai célok csak egy környezeti szempontból fenntartható településen érhetőek el.

A városközpontban tervezett fejlesztések a környezeti állapotban alapvetően nem okoznak veszteséget, sőt növelik a zöldfelületet. A településközpont funkcióbővítő fejlesztése, mely az első számú fejlesztési tervet jelenti Balmazújvároson, a már meglévő épületek felújításának részeként a közintézmények (Polgármesteri Hivatal, Művelődés Ház, oktatási intézmények stb.) energiatakarékossá tételéből és a közterek megújításából áll. A városközpontban a közterek megújítása, kerékpárút-hálózat bővítése, illetve új nyomvonal kijelölése csak egy helyen jár zöldterület csökkenéssel: a Kossuth tér délkeleti oldalán kell a parkoló építés érdekében a tujasort kivágni. Ellensúlyozza ezt, hogy a környező, leromlott állapotú zöldfelületek helyreállítása is megtörténik a jelenleg fűtlen, kopár területek beültetésével, hogy a településközpontban található (Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2009. (IV. 29.) számú rendelete szerint megjelölt) védett fák megmaradjanak és illeszkedő, honos aljnövényzetet kapjanak. A Semsey-kastélyban tervezett fejlesztés a kastély parkjának rendbetételét, a zöldfelület növelést is magában foglalja. A sportcélú létesítmények szintén olyan területen kerülnek kialakításra, ahol a zöldfelület nem csökken a fejlesztések eredményeként. A forgalom átszervezése szintén a környezeti állapot javítását célozza, hiszen lényegesen csökkenthető lesz a gépjárművek által okozott szennyezőanyag kibocsátás a belvárosban, mivel az ütemesebb haladás megteremtésével kevesebbet kell a gépjárműveknek a várakozni.

A többi akcióterületen és a város egyéb pontjain tervezett fejlesztések is hasonló szemléletben valósulnak meg, hiszen az új építéssel járó fejlesztések elhanyagolt, alacsony környezeti és természeti értéket jelentő területeken valósulnak meg, ugyanakkor a helyi és

országos szabályoknak megfelelő zöldfelület-fejlesztéssel járnak. A település célja, hogy pályázati pénzek segítségével felújítsa és energiatakarékosság tegye a Városközponton kívüli középületeket is (Nyitnikék Óvoda, Diákszállás), ennek keretében oly módon újulhatnak meg, hogy a legszigorúbb környezetvédelmi előírások betartásán túl napkollektoros és fotovoltaikus napelemes rendszerek segítségével, a **megújuló energiák** felhasználásával hő- és villamosenergia szempontjából részben önellátó épületek jöjjenek létre.

A tervezett Ipari Park kialakítása sem csökkenti, hanem növelni fogja a zöld területet, mivel a park területén az épületek között kötelező lesz a parkosítás, füvesítés, fák ültetése, és, mint arról szó volt, az ipari terület jelenleg elhagyatott, alacsony természeti értéket képviselő területen jöhet létre. A rendezési terv gondoskodott továbbá arról, hogy a városrész lakott területekbe ne ékelődjék be ezzel elkerülve, hogy az esetleges környezeti terhelés a lakosságot is közvetlenül érintse. Az Ipari Park létrehozása során ügyelni kell arra, hogy csak tiszta BAT technológiákat alkalmazó vállalatok települjenek le, jelentős zaj vagy szennyezőanyag kibocsátású üzem továbbra se működjön Balmazújvárosban, hiszen ez a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz kapcsolódó turisztikai fejlesztések rovására mehet. Ezzel egy időben rekultiválásra kerülhetnek majd azok a vályoggyödrök, melyek a település eleve rossz szociális helyzetű, szegregált térségei mellett helyezkednek el. A tereprendezés során megszüntethető a vályoggyödrök tájromboló képe, és a potenciális talajvízszennyező hatásuk is kezelhető.

A lakásépítkezések kezdetben némi zöldterület csökkenést okozhatnak, de minden telken szintén kötelező a zöld növényzet kialakítása, az építési, illetve a használatbavételi engedély kiadásának ez feltétele.

Az Önkormányzat 2009 decemberében 30 kerékpárt adott át a lakosságnak. Ezeket egy-egy útra bérelheti a lakosság úgy, hogy a 3 központi kerékpártároló (Veres Péter Művelődési Ház előtere, temető, vasútállomás) egyikéből hozza el, illetve valamelyikébe helyezi vissza a kerékpárt. A kerékpárbérlés kedvezőbb, mint a személygépkocsi-használat, lévén olcsóbb és környezetbarát. Az Önkormányzat célja, hogy támogassa ennek a környezetbarát közlekedési formának a terjedését.

25. sz. ábra: A bérelhető kerékpárok átadása

Forrás: Önkormányzat

További, a környezeti állapot javulását célzó intézkedés, hogy – a Balmazújváros IVS-ben megjelölt fejlesztések hatásaként várt – növekvő látogatottság ellenére ne növekedjen a zajszennyezés mértéke: szükséges lehet az igen forgalmas vasútvonal, és esetenként főútvonalak vonalában zajvédőfal kiépítésére a lakóövezetek mentén.

5.3.2. Anti-szegregációs beavatkozási terv

5.3.2.1. Tervezett beavatkozások

Az anti-szegregációs beavatkozási terv fő célja, hogy **az alacsony státuszú**, már szegregálódott vagy szegregációs veszélynek kitett, a szegregátumokban, illetve az erősen leromlott területeken élő **lakosok magasabb koncentrációja csökkenjen**, lehetőleg közelítsen a városi átlaghoz. Fontos továbbá, hogy a város más területein vagy a város környezetében elhelyezkedő falvakban ezzel párhuzamosan ne nőjön a számuk.

A helyzetelemzésben megfogalmazódó problémák, szükségletek orvoslására tervezett intézkedések kerülnek itt bemutatásra a célok-feladatok-felelősök-határidők, valamint a várt rövid, közép és hosszabb távú eredményindikátorok megadásával. Fontos törekvés, hogy a szegregációs jelenségek kezelésére **komplex intézkedési terv** szülessen az érintett önkormányzati, kisebbségi önkormányzati, gazdasági, helyi és kistérségi civil szereplők és a széles nyilvánosság bevonásával.

Az Anti-szegregációs beavatkozási terv lehetőséget kínál arra, hogy a helyzetelemzésben leírt problématerületekre települési szintű megoldások szülessenek. Ehhez a helyzetelemzés, valamint programkészítés során kialakult közös szándék és együttműködések jó alapot nyújtanak.

A beavatkozási tervben foglaltak megvalósításának kockázatát jelentheti, hogy a szükséges fejlesztéseket támogató, benyújtani tervezett ESZA-típusú és infrastruktúra-fejlesztési uniós és hazai pályázatok (TÁMOP, TIOP, ÉAOP) kiírásának jelentős csúszása.

A különböző szektorok közötti együttműködés még hatékonyabb összehangolására a beavatkozási tervben szerepel a kommunikáció javítása, melynek fontos eleme a CKÖ-vel és az érintett, hátrányos helyzetű családokkal (mint fő célcsoporttal) való aktívabb, személyes kapcsolattartás. A betervezett TÁMOP pályázatok keretében kiemelt figyelmet kell fordítani a szociális segítő szféra, a pedagógusok, szakmai szolgáltatók és a CKÖ tagjainak továbbképzésére. A város 2009-től tervezett, most készülő pályázati stratégiájában is kiemelt szerepet kapnak az ún. ESZA-típusú oktatási, nevelési, foglalkoztatási, esélyegyenlőséget elősegítő projektek, melyekbe a hátrányos helyzetű lakosságot – elsősorban az óvodáskorú

gyermeket, az általános és középiskolai tanulókat, valamint az aktív korú felnőtteket – is bevonják.

5.3.2.2. Oktatási-nevelési integráció

A balmazújvárosi családok szociális-kulturális és anyagi helyzete egymástól nagymértékben eltér. Az északi és déli településrészeken magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű családok száma, szemben a megújuló városrészek iskolázottabb, jobb társadalmi státuszú lakosságával. Alapelv, hogy minden gyermeknek joga van a játékra, képességei kifejlesztésére, intellektuális és kreatív adottságainak kibontakoztatására. Mindez úgy valósítható meg, ha összekapcsolódik olyan nevelési kultúrával, mely lehetőséget teremt a családi eredetű, szociális hátrányok részbeni enyhítésére éppúgy, mint a tehetségek felismerésére és fejlesztésére. Az iskolákban folyó nevelő-oktató munka céljait az általános emberi és a nemzeti értékek tanulókkal történő megismertetése és elfogadtatása határozza meg. Ennek során a pedagógusok **kiemelt figyelmet** fordítanak a **hátrányos és halmozottan helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztő felzárkóztatására**, ezáltal **integrációjának megteremtésére**. Erre teremt lehetőséget a **képesség-kibontakoztató felkészítés**, mely a tanuló szociális helyzetéből és fejlettségéből eredően a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére teszi lehetővé egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatását, fejlődésének elősegítését, tanulási és továbbtanulási esélyének kiegyenlítését.

Az Önkormányzat kiemelten fontos és megvalósítandó céljának tartja, hogy a települési intézményekben ellátott minden gyermek olyan képességek és készségek birtokába kerüljenek, amelyek a **tartalmas és teljes élet** szervezése, vezetése szempontjából nélkülözhetetlenek. A célok megvalósítása érdekében önállóságra, önművelésre, szociális alkalmazkodásra, felelősségre, egészséges életvitelre, önismeretre és önértékelésre, képesség- és érdekérvényesítésre nevelik gyermekeiket. Fent kívánják tartani azt a jelenlegi állapotot, mely szülők elégedettségét jelzi, miszerint minden balmazújvárosi gyermek-tanuló alapfokon helyi óvodába-iskolába jár.

A Képviselő-testület által 2005-ben elfogadott deszegregációs stratégia felülvizsgálata folyamatban van. Aktualizálása kapcsán a Balmazújváros területén élő HH/HHH és SNI gyermekek integrációja érdekében megvalósítandó kiemelt feladatok, célkitűzések.

Rövid távú célkitűzések

- A **Települési és Intézményi Közoktatási Esélyegyenlőségi Terv véglegesítése**; a helyzetelemzés elkészítéséhez szükséges HH/HHH, illetve SNI adatok pontosítása, aktualizálása, teljes körűvé tétele.
- Az óvodákban és általános iskolákban a **HH/HHH gyermekek számának intézményenkénti és - lehetőleg - csoportokénti arányosítása** minden évben az óvodai, iskolai beiratkozás időpontjában. Törekedni kell arra, hogy a csoportlétszámok minden tagóvodában **megközelítőleg azonosak legyenek**, és a csoportok HH/HHH összetétele is egymáshoz hasonló, heterogén legyen.
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 66. § (2) bekezdése 2007-től tette kötelezővé az iskolai körzethatárok előző pontban leírtaknak megfelelő kialakítását. Ennek eleget téve a város önkormányzata 217/2007.(VI.20.) sz határozatával a nevelési-oktatási intézmények körzethatárait jóváhagyta.
- A harmadik életévüket betöltött gyermekek óvodai felvételének biztosítása – különös tekintettel a HHH gyermekek 2008. szeptembertől hatályos, kötelező beóvodáztatásának biztosítására a településen. A védőnők és/vagy a Családsegítő Szolgálat jelzései alapján az óvodába be nem íratott, de 3. évét betöltött gyermekek családjainak felkeresése, az előnyökre rávilágító érveléssel történő meggyőzése a gyermek óvodai felvételéről/elhelyezéséről.
- Az óvodák nyitásával, óvodára hangolással a 3 éves kor alatti gyermekek és szüleik intézményi nevelési rendszerbe történő bevonása. Az óvodai rendezvényekre (pld. gyermeknap, fenyő ünnep, farsang, nyílt napra történő) meghívásukkal fölkelteni az intézmény iránti érdeklődésüket.
- A HH/HHH tanulók részére tartalmas és sokszínű szabadidős foglalkozásokon tehetség- és képességfejlesztés biztosítása érdeklődési körüknek megfelelően.
- A pedagógus-továbbképzések számának növelése és a helyi nevelési pedagógiai programokban megfogalmazottakkal összehangolt továbbképzéseken való részvételük biztosítása. A HHH, valamint az SNI tanulók eredményes szocializációját elősegíti integrált oktatásuk feltételeinek megteremtése. A 2007-től egyes intézményekben már

bevezetett IPR kiterjesztése ezt várhatóan jól szolgálja. Megalapozhatja a tanulói közösségek és a pedagógusok felkészülését az SNI tanulók fogadására.

- Az iskolai lemorzsolódás arányának csökkentése felzárkóztató és képesség kibontakoztató oktatás keretében.
- A középiskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében, a tanulási motiváció növelése céljából helyi HHH ösztöndíjrendszer kialakítása és működtetése.
- Szülő-gyermek-iskola kommunikációjának javítása, családiasabb légkör megteremtése, különösen középiskolában a tanulók benntartása, iskolai sikerességének javítása érdekében.
- A magántanulói jogviszony kialakulásának megelőzése.
- A továbbtanuló gyerekek vonatkozásában után követési rendszer működtetése.
- Valamennyi HH/HHH tanuló továbbtanulásának megalapozása, támogatása.
- Folyamatos kapcsolattartás, együttműködés a Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, a Hátrányos Helyzetűek Kistérségi Társulásával és a helyi civil szervezetekkel.

Középtávú célkitűzések

- A HH/HHH tanulók **művészeti oktatási intézménybe** való beiskolázásának további szorgalmazása, elősegítése.
- A HH/HHH tanulók körében az **érettségit adó iskolarendszerben** tanulók számának növelése.
- A **kompetencia alapú nevelés**, oktatás bevezetése **valamennyi nevelési-oktatási intézményben**.
- Az integrálható **SNI-s tanulók integrált oktatásának** biztosítására **kiemelt** figyelmet kell fordítani, melyhez speciális szaktudás kell, ezért további **fejlesztő szakemberek** - gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, iskolai pszichológus - **biztosítása** szükséges az intézmények működéséhez.

Hosszú távú célkitűzések

- ☞ Az egységes **bölcsődei és óvodai ellátás feltételrendszerének további fejlesztése** (épületek felújítása, tornaszobák kialakítása, fejlesztő eszközökkel, játékokkal, közösségi terekkel történő ellátottság javítása).

☞ A oktatási intézményi infrastruktúra és tárgyi feltételrendszer további fejlesztése.

A végleges Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Program kidolgozása, illetve Képviselő-testület általi elfogadása 2008. szeptemberben történt. A program megvalósítását az Intézményfelügyeleti, Oktatási és Sportbizottság évente, a Képviselő-testület pedig két évente, illetve szükség esetén napirendre tűzi.

5.3.2.3. Foglalkoztatási integráció

2008-ban a munkanélküliség elérte Balmazújvárosban a 13%-ot, több mint 1500 fő érintett jelenleg, s közel 700 főnek a fő egyedüli „jövedelme” a rendszeres szociális segély. Az Önkormányzat a Mezőgazdasági Bizottság kezdeményezésére 2008. áprilisában létrehozta a saját tulajdonú **Halomalja Mezőgazdasági, Termelő és Szolgáltató Kft-t**, mely a Keleti-főcsatorna melletti **15,59 hektáros** – korábban bérbe adott - **önkormányzati területen kezd gazdálkodásba**. A Kft. tervezett tevékenységi köre a terület megművelésétől, a zöldségek – paradicsom, paprika, káposzta stb. - ültetésén át az értékesítésig mindent magába foglal.

Cél: a jelenleg munkanélküli, rendszeres szociális segélyből élők idény jellegű – áprilistól-októberig tartó, évi kb. 60 ezer munkaórás – foglalkoztatása. A tervek szerint csúcsidőben közel 300 fő foglalkoztatása valósul meg, döntően alkalmi munkavállalói, ún. kékkönyves alkalmazással. A potenciális munkavállalók tájékoztatásában és toborzásában a Hátrányos Helyzetűek Kistérségi Társulása aktivistái és a CKÖ segítik az Önkormányzatot. A foglalkoztató önkormányzat elsődleges célja az első években nem a forintosítható profitszerzés, azzal is elégedettek, ha a kiadások és a bevételek egyensúlyát megteremtik, azaz nullszaldósak lesznek. Sokkal inkább – tevőlegesen - egyfajta hosszabb távú szemlélet- és attitűdformálásra helyezik a hangsúlyt, mely szerint a munka világába történő re-integráció önbecsülést növelő, a fiatalok számára mintaadó, pozitív példa. Megfontolás tárgyát képezi, hogy a mezőgazdasági munkában részt vevő személyek foglalkoztatása „forgó rendszer” formában történjen, így több embernek lesz lehetősége a munka világába való beilleszkedésre.

Az eredmények fenntarthatósága és továbbfejlesztése érdekében mezőgazdasági gépbeszerzésre, öntözőrendszerre **kívánnak pályázni uniós forrásokból**, valamint a

munkaerő-piaci re-integrációt támogató ESZA-típusú TÁMOP, EQUAL és OFA forrásokra is.

Jelenleg folyamatban van a **Lépj előre egyet uniós program**, melyet a Családsegítő Szolgálat és a balmazújvárosi CKÖ és Hátrányos Helyzetűek Kistérségi Társulása közös koordinációban valósít meg. Támogatott **felnttkepzési programok keretében az aktív korú lakosság körében elvégezhető a hiányzó 7-8. osztály és/vagy OKJ-s szakmák** tanulására is lehetőség van. Eladói, kőműves, ács-állványozó és burkoló képzések iránt van érdeklődés. A projekt futamideje 18 hónap, melyet egy 6 hónapos **után követési szakasz** követ. Ennek során a CKÖ tagjai, az önkormányzat és a családsegítő szociális munkatársai nyomom követeik a programban részt vettek elhelyezkedését. Az esetlegesen lemorzsolódóknak 3x1 napos önismereti-pályaorientációs tréninget, valamint rendszeres mentori tanácsadást terveznek. Tervezik továbbá a szociális gondozó és ápoló szakmákra történő beiskolázást is. Aki megfelel az ÁFSZ által meghatározott támogatási feltételeknek, **ingyenesen tanulhat, sőt képzési támogatásban is részesül**. A CKÖ tájékoztatása szerint a képzés népszerű, eddig közel 40 fő kapcsolódott be. A képzések eredményes befejezését követően remény van arra, hogy a végzettek munkaerőpiacon sikeresebbek lesznek.

Tervezik, hogy az NFT 2 **TÁMOP 5.3.1. Első lépés** elnevezésű, hasonló célkitűzésű uniós programra is pályáznak, az OKJ szakmák közül elsősorban a helyi, kistérségi szinten is piacképes szakmákra (kőműves, burkoló) iskoláznak be.

A szegregátumokban a lakosság döntő része önerőből nem képes finanszírozni, hogy az utcában meglevő vezetékes gázt a házába is bevezesse. Ritkábban, de előfordul, hogy a vezetékes víz sincs a lakásokban (a villany esetében a díjhátralék miatti kikapcsolás miatt nem érhető el a szolgáltatás). Az önkormányzat sem rendelkezik elegendő saját forrással ahhoz, hogy teljes körű hozzáférést biztosítson a szegregátumokban levő lakóházakban. A helyzet kezelésére **foglalkoztatási pályázatok kidolgozását tervezik**, melyeket a fentebb említett **TÁMOP 5.3.1**-re vagy célzott **OFA**-programokra nyújtanak be. Ennek lényege, hogy a CKÖ és a családsegítő segítségével a **szegregátumok érdekelt lakóit bevonnák lakókörnyezetük, ezen belül saját házuk komfortosabbá tételébe**. OKJ-s képzések keretében **villany-, víz- vagy gázszerelői képzésekre** iskoláznák be őket, ezt követően az adott szakmukát elvégezhetnék – megfelelő szakmai segítséggel -, melynek ellenértékéért az **önkormányzat biztosítaná, hogy a programban résztvevők közvetlen**

lakókörnyezetének, házának a komfortfokozata emelkedjen. Másrészt, az így kiképzett és gyakorlatot szerzett aktív korú lakosoknak a sikerélmény utat jelenthet a jobb munkaerő-piaci integrációhoz is.

További cél a helyi vállalkozókkal, ezen belül a sikeres cigány/roma építési vállalkozókkal kapcsolatot keresni és megállapodást kötni, hogy a célcsoport tagjainak biztosítsanak munkalehetőséget. **Az IVS funkcióbővítő típusú tevékenységeinél a közbeszerzések kiírásakor élvezzen előnyt az a vállalkozó, aki vállalja helybeli alacsony státuszú, tartósan munkanélküli lakosok foglalkoztatását a projekt megvalósítása alatt.** Fontos szempont, hogy lehetőség szerint ne csak alkalmi munkavállalói kiskönnyvvel történjen a foglalkoztatás, hanem alkalmazotti jogviszony létesítésével.

A CKÖ-nek és a kistérségi **cigány civil szervezetnek** fontos feladata, hogy a **célcsoport és a vállalkozók között együttműködést segítsék**, továbbá a munkalehetőséget kapottak motivációját erősítsék a bent maradásra.

5.3.2.4.Szociális integráció

A város **Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója** alapelveinek tekinti, hogy a helyi szociálpolitika fontos feladata a kirívó esélyegyenlőtlenségek mérséklése, valamint az ebből adódó társadalmi feszültségek (marginalizálódás, kirekesztettség) csökkentése, a szegénységben élők esélyeinek, önálló boldogulási lehetőségeinek javítása.

A **helyi szociálpolitika célcsoportjai** a szociális kirekesztettség enyhítése érdekében:

- azok az idősek vagy rokkantak, akiknek sem biztosítási jövedelemre nincsen joguk, sem családjuk, rokonságuk sincs, akik befogadnák és eltartanák őket;
- akik nem jogosultak a klasszikus szociálpolitikai ellátásokra, mert nem is túl öregek, nem is túl betegek, de már hosszú ideje nincs munkájuk és önálló jövedelmük; ezt a csoportot a hajléktalanná válás veszélye is nagymértékben fenyegeti;
- akiket etnikai hovatartozásuk miatt előítéllettel kezel a többségi társadalom.
- akiket normasértő magatartásuk, szerfüggőségük vagy büntetett előéletük miatt képtelenek segítség nélkül beilleszkedni az őt befogadni nem hajlandó társadalomba;

- egyszülős családokban vagy nagycsaládokban alacsony, létminimum körüli jövedelemből élő gyermekek;
- fogyatékossgal élők.

A szegregációs tendenciák okozta egyenlőtlen szociálpolitikai igénymegosztás kompenzálásának lehetséges eszköze a forrásmegosztás, mely a szociális intézményfejlesztési és területi egyenlőtlenségeket korigálhatná.

Családsegítő Szolgálat főbb integrációs tevékenységei

A családgondozás folyamán szociális, mentálhigiénés, életvezetési tanácsokkal látják el a rászoruló családokat, egyéneket. A segítő munka folyamán megkeresik a problémamegoldás adekvát lehetőségeit. Elősegítetik a kialakult működési zavarok, deviáns viselkedésformák, konfliktusok megoldását. Rendszeres kapcsolatot tartanak a veszélyeztetett családokkal, a rendszeres szociális segélyben részesülőkkel a szociális munka széles eszköztárát felhasználva.

2005. szeptemberétől egy **új típusú együttműködés** lépett életbe. Balmazújvároson is a családsegítő lett az önkormányzat képviselőtestületének 11/2006. (IV.27.) számú rendelete alapján az együttműködésre kijelölt intézmény. A rendszeres szociális segély **családi segéllyé alakult át**. Az összegének a meghatározásánál figyelembe veszik a házastársat és a gyermekeket is fogyasztási egységként. A segély nem fix összegű, hanem a jogosultsági jövedelemhatárig (öregségi nyugdíj min. 90%-a) egészítik ki a család jövedelmét.

Az önkormányzat határozata alapján a segélyezett a családsegítő szolgálattal köteles együttműködni.

Az együttműködés célja lehet:

- a munkaerőpiacra való visszatérés elősegítése,
- a megváltozott élethelyzethez való alkalmazkodásban segítségnyújtás,
- a tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, ill. a hátrányos helyzetből adódó nehézségek kezelése.

Az együttműködés folyamata:

- nyilvántartásba vétel,
- együttműködési megállapodás megkötése,
- írásban rögzített egyénre szabott beilleszkedési terv kidolgozása,
- a beilleszkedési program végrehajtásának figyelemmel kísérése (legalább három havonta személyes találkozás),
évente értékelés.

A beilleszkedést elősegítő program típusai:

- kapcsolattartás,
- egyéni képességet fejlesztő vagy életmódot formáló foglalkozások, tanácsadások,
- képzésben, oktatásban való részvétel,
- munkaügyi központtal való együttműködés,
- munkavégzésre történő felkészítés.

Beilleszkedést elősegítő, szervezett programok a segélyben részesülők számára:

- 3x3 napos álláskeresést elősegítő tréning
- „Egészség életmód, egészséges életvezetés” címmel csoportfoglalkozás

A programok lebonyolításában a RÉSZ egyesülettel, illetve az ÁNTSZ Hajdú Bihar Megyei szervezetével működnek együtt.

Krízistámogatás

Az anyagi nehézséggel küzdők számára segítséget nyújtanak a különböző pénzügyi és természetbeni ellátásokhoz, szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutásban, ügyintézésben.

Ingyenes szolgáltatások

a.) **Pszichológiai tanácsadás** keretében gyermekek és családok számára pszichológus nyújt segítséget életvezetési-, gyermeknevelési-, magatartási-, tanulási problémák megoldásában, konfliktuskezelési technikák elsajátításában, pszichiátriai betegek gyógyulásának támogatásában.

b.) Heti 1 alkalommal előzetes egyeztetés alapján **jogi tanácsadást** biztosítanak ügyfeleinknek, érdekérvényesítő szerepük fenntartása érdekében.

c.) A **mediációs tanácsadás**, azok számára, akik közvetlenül nem képesek megegyezni egymással. Egy pártatlan, külső személy, a mediátor segíti a közös megoldás kidolgozását. A mediációs ülésen nincs külső döntéshozó, a felek maguk oldják meg a konfliktust. A végén együttműködési megállapodást kötnek.

d.) A **kapcsolatügyelet** lehetőséget nyújt több elvált szülőnek, hogy a nem vele élő gyermekével megfelelő, biztonságos körülmények között tarthasson kapcsolatot, hétvégeken és ünnepnapokon is.

Gyermekjóléti Szolgálat főbb, integrációt segítő tevékenységei

Fő feladatuk a gyermek családban történő neveltetésének elősegítése, prevenció. A településen zajló kulturális, szabadidős, bűnmegelőzési programokat közvetítik a lakosság irányába.

A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése – észlelő és jelzőrendszer, működtetése

A gyermekjóléti szolgálat alapvető prevenciós feladata a **gyermek- és ifjúságvédelmi jelzőrendszer működtetése**. Településen jól kialakult, szervezett észlelő és jelző rendszer működik, melyet a továbbiakban is működtetnek. Az oktatási- nevelési intézmények ifjúságvédelmi felelőseivel, a védőnői hálózattal, a házi gyermekorvosokkal, gyámhivatallal, a gyámügyi ügyintézővel, szociális iroda munkatársaival, a rendőrséggel, a hivatásos pártfogóval állandó kapcsolatban vannak. A jelzőrendszer tervezett továbbfejlesztése a szórakozóhelyeken tartandó **önkéntes ifjúságvédelmi őrjárat**, mely az **alkohol- és drogfogyasztást hivatott megelőzni**.

A szeptemberi iskolakezdekéskor a Balmazújvárosi Cigány Kisebbségi Önkormányzattal közösen és a gyermekvédelemben érintett szakemberek, az általános iskolák igazgatói, helyi

önkormányzat képviselői, szülők és tanulók bevonásával a **tankötelezettség teljesítésével kapcsolatosan fórumot** szerveznek.

2008. március 3-án tartották az **éves gyermekvédelmi tanácskozást**, melyen a jelzőrendszer minden tagja beszámolt, áttekintették a gyermekjóléti alapellátásának valamennyi formáját.

A tanácskozáson az alábbi javaslatok fogalmazódtak meg:

- Ifjúságvédelmi őrzőjárat létrehozása.
- Fórumok szervezése szülők részére, az alkohol és drog fogyasztással, illetve az iskolai hiányzással kapcsolatban.
- Az Internet balmazújvárosi honlapján bővebb információ nyújtás az ifjúság védelme érdekében.
- A gyermekvédelem szempontjából nagy jelentőséggel bír az egyéni bánásmód, melyhez az oktatási intézményekben alapvető feltétel lenne a 20-25 fős osztálylétszámok biztosítása.
- A megnövekedett igények miatt nagyobb létszámban pszichológus alkalmazása, lehetőség szerint az általános iskolákban, gyermekjóléti szolgálatnál és a nevelési tanácsadóban.
- Nyári napközis tábor szervezése a civil szervezetek bevonásával.

Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása

Az oktatási-nevelési problémák korai felismerését és terápiás ellátását biztosító **korai fejlesztés és gondozás, valamint a fejlesztő felkészítés teljesen ellátatlan a településen.** Általában igaz minden szakszolgálati feladatra, amely heti több alkalommal viszonylag rövid idejű terápiás kezelést biztosít, hogy hatékonyabb mind pénzügyi, mind szakmai szempontból az **utazó szakemberrel történő feladat-ellátás.** A rászoruló gyermekek gyakran olyan rossz szocio-kulturális háttérrel rendelkeznek, hogy a folyamatos ellátás nem biztosított, ha heti több alkalommal nagy távolságra kell utazniuk tömegközlekedéssel. Ennek érdekében **középtávon a felsorolt feladatok kistérségi szintű összefogással történő megoldását tervezi az önkormányzat.**

Ifjúsági bűn – és baleset megelőzés: a Sziréna Program

A Balmazújvárosi Rendőrkapitányság illetékességi területéhez tartozó településeken, közöttük Tiszacsege, Hortobágy, Egyek, Újszentmargita és Balmazújváros Általános Iskolájában hat éve működik a Sziréna bűn -és baleset megelőzési program, melynek elsődleges célcsoportja az általános iskolás korú gyermekek.

Cél: az általános iskolák diákjaival, pedagógusaival és a szülőkkel közös komplex, egymásra épülő bűn- és baleset megelőzési tevékenység kifejtése.

A program lényege:

- A pedagógusokkal és a gyermekekkel való közvetlen kapcsolattartás,
- A széleskörű megjelenés (Sziréna-Hírmondó újság szerkesztése, klubfoglalkozások),
- A széleskörű szakmai tematika a gyerekek nyelvén,
- Az aktualitásokra történő gyors reagálás lehetősége,
- Az oda-vissza működő kommunikáció elvének realizálódása,
- Példakép-rendszer kialakítása,
- Közösségi mozgalommá válás lehetősége a klub-rendszeren keresztül.

A bűnmegelőzés sajátos területe, a nyitottságából adóan legformálhatóbb korosztállyal, a gyermek- és fiatalkorúakkal történő törődés. Cél, hogy mindannyian pozitív mintát kaphassanak azokból a magatartási formákból, melyeket elfogad és értékeli a társadalom, illetve, hogy szembesüljenek azokkal a társadalmi tabukkal, devianciákkal, melyek a közösségbe való beilleszkedést nehezítik, vagy kizáratást vonnak maguk után. Törekvés, hogy a helytelen minták belső indíttatású elutasítása mihamarabb kifejlődjön a gyermekekben. Szintén cél – a bűncselekményektől tartózkodó életfilozófia kialakításának szándékán túl - , az áldozattá válás esélyeinek a csökkentése.

Alapelv, hogy gyermekek csinálják gyermekeknek, természetesen a megfelelő szakmai és pedagógiai háttér mellett.

Az eltelt időszakban:

- Megalakították a saját klubjukat, ahol kéthavonta olyan foglalkozásokat szerveznek, ahol vendégelőadókkal feldolgoznak több aktuális témát, mind bűn, mind balesetmegelőzés területén.
- Vetélkedőket szerveznek az elsajátított anyagokból.
- Rajzpályázatot hirdetnek.
- Megrendezik a „Sziréna-Vándorkupa” versenyünket, hagyományteremtő céllal
- Négy alkalommal megszervezték a „112 Védelmi nap” elnevezésű rendezvényünket.
- A projektünk részét képezi a Sziréna-Hírmondó újság, amelyben különféle rovatokban szerkesztődnek híreink: köszöntő, Sziréna Szilárd levelesládája, tanításai, az aktuális Sziréna hírek, valamint közlekedési tanácsok, melyekben aktualitásokat, hasznos tanácsokat, felhívásokat tesznek közzé, valamint pályázati feladatok jelennek meg.

A program ma már népszerű az iskolások körében, a taglétszámuk folyamatosan nő. A létszámuk jelenleg kb. 150 fő, háromszorosa a kezdeti időszakhoz képest.

További integrációs tervek célcsoportok szerint

Időskorúak integrációja

A településen 2700 fő a 65 év felettek száma. A személyes gondoskodás keretében nyújtott nappali ellátás, az Idősek Klubja jelenleg 25 fővel működik a városban. A szabadidő hasznos eltöltésére a szokásos társas együttléteken túl különböző, új, tematikus csoportos foglalkozások megszervezése, pld.:

- Heti két alkalommal, 30 perces időtartamban testnevelő tanár felkérésével egészségi állapotnak megfelelő tornagyakorlatok levezénylése.
- Foglalkozások – kézművesség, társasjáték, dalkör - megrendezése a szabadban. Az Idősek Klubja intézmény kerthelyiséggel is rendelkezik, így a helyszín alkalmas szabadtéri foglalkozások lebonyolítására.
- Egészségügyi szaktanácsadás, továbbá időskori lelki problémák kezelésére előadások megtartása pszichológus felkérése mellett.
- A korábbi években nagy sikere volt az **Idősek Hónapja alkalmából** szervezett **egy napos kirándulásnak**, melyre október hónapban került sor. Az utóbbi években nem

került megszervezésre. A tervek között szerepel ennek a programnak **hagyományoszerűen** – elsősorban az idős és rászoruló egyedül élő lakosok részére – történő lebonyolítására. A források függvényében akár a lakóhely közelében is élményt jelent a célcsoportnak, mivel többségüknek önerőből nincs lehetősége utazásra, kirándulásra.

Fogyatékosággal élők integrációja

A fentebb tervezett programok, foglalkozások esetében fontos szempont a **fogyatékosággal élők** – elsősorban mozgásszervi – **bevonása**. Mivel a Támogató Szolgálat rendelkezik gépjárművel, így **szállításukat térítésmentesen** biztosítani tudja az önkormányzat. Prioritásként kezeli az Önkormányzat intézményeinek (közigazgatási, oktatási, kulturális stb.) komplex akadálymentesítését, és tervez ilyen beavatkozást a 2010-2012 időszakban (pl. Polgármesteri Hivatal, Bocskai István Általános Iskola, Nyitnikék Óvoda).

Aktív korúak re-integrációjának elősegítése

A foglalkoztatásból tartósan kimaradt aktív korúaknak továbbra is **önismereti-kommunikációs személyiségfejlesztő tréninget** és **életvezetési tanácsadás** megszervezését tervezik szakpszichológus meghívásával, a Balmazújvárosi Kistérség Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat közreműködésével.

A szociális törvény sok új szociális szolgáltatás bevezetésére kötelezte az önkormányzatokat, megnövekedett az igény a szociális gondozók foglalkoztatására.

A településen 5 civil szolgáltató alapellátás keretében működik, így közösségi ellátásokat nyújt (pszichiátriai, szenvedélybetegek közösségi ellátása, valamint alacsony küszöbű ellátása), továbbá 2 támogató szolgálatot is civil szervezet működtet. Ezekon túl kistérségi fenntartásban az önkormányzat is nyújt ilyen szolgáltatásokat. A **szociális gondozó tanfolyam indítása** indokoltnak látszik, ugyanis a jelenlegi álláspontok szerint az **otthon történő ápolásnak** van prioritása, s nem az intézményi keretek között történő gondozásnak.

5.3.2.5. Lakhatási integráció támogatása

Prevenációs intézkedések a díjhátralékkal rendelkezők számára

Tekintettel az energiaárak növekedésére, egyre gyakoribbá válhat a díjhátralék felhalmozása, keletkezése, ezért **szükséges egy program kidolgozása** arra vonatkozóan, hogy a kikapcsolásra kerülő fogyasztókkal egy időben az Önkormányzat is értesüljön a kikapcsolási felszólításról, ezzel elkerülve a visszakapcsolási díj megfizetését, mely gyakran az Önkormányzat szociális segély keretét terheli.

Ezen program kizárólag a törvényekben foglalt személy- és adatvédelem betartásával működhet. Lényege: egy olyan **jelzőrendszer kiépítése és működtetése**, melyben első lépésként a szolgáltató a kikapcsolást megelőzően tájékoztatja az önkormányzat Szociális Osztályát és a Családsegítő Szolgálatot, akik egy aktuális **környezettanulmányt** készítenek az adott fogyasztóról. Ezzel párhuzamosan a **rendszeres személyes kommunikáció erősítése** az érintettekkel, a családsegítő részéről **életviteli tanácsadás nyújtása, részletfizetés kérvényezése**, átmeneti segély kiutalása. Így megelőzéssel elkerülhető a bajban lévő családok életkörülményeinek további romlása, valamint a még nagyobb összeggel történő megterhelése (szolgáltatás visszakapcsolása).

Hosszabb távon lehetséges a **kártyás mérőórák** beszerelése az érintett bérlakásokba, mely nem teszi lehetővé a túlfogyasztást. Mivel a mérőórák költsége jelentős, az amúgy is HHH lakosokra ezt nem lehet ráterhelni; az önkormányzat forrás hiányában rövid- és közép nem tudja megoldani a finanszírozást.

A szegregátum területi továbbnövekedésének megakadályozása

A hatályos építési szabályozási terv alapján a városban további parcellázásra csak az újtelepi részen van lehetőség, fizikai korlátok miatt a város csak erre tud terjeszkedni. Ugyanakkor van igény főként a **fiatal családok körében** főként a **szocpol igénybevételével** új építésű lakóházakba költözni. A már itt élő, szegregálódott **alacsony státuszú lakosság koncentrációját oldja**, ha megfelelő szabályozók bevezetése alapján, magasabb státuszú lakosság építkezik a 2. szegregátum szomszédságában. A terület beépítésének gyakorlati megvalósíthatósága most van kidolgozás alatt.

Bérlakáskonceptió átfogó felülvizsgálata

A város a **bérlakáshoz jutás jelenlegi feltételrendszerét**, melyet helyi rendeletek rögzítenek, az összegyűlt tapasztalatok alapján, 2010-től évente felülvizsgálja.

A felülvizsgálat fő irányaira tervezett intézkedések:

- Bérlakáshoz jutás **jogosultsági kritériumainak áttekintése** a nagyobb **fluktuáció elősegítése** érdekében, pld. az időközben jobb helyzetbe kerülők, ne vegyék el a lehetőséget a hátrányosabb helyzetű igénylőktől;
- A meglévő jogi szabályozásokból esetlegesen fakadó anomáliák kiküszöbölése céljából **mérlegeli az egyedi méltányossági jog gyakorlása bevezetésének** a lehetőségét;
- A költségalapú bérlakáshoz jutás feltételeinek megvizsgálása **a szociális szempontok jobb érvényesíthetősége** szempontjából.

A felülvizsgálatok eredményeit, ahol szükséges, megjelenítik a helyi rendeletek módosításaiban.

Közösségi összefogással a rendezettebb lakókörnyezetért

A CKÖ koordinálásával az önkormányzat és a szegregátumokban élő célcsoport bevonásával évente megismétlődő kampányt folytatnak az **esztétikusabb lakókörnyezet kialakítása érdekében**. Az eddigi eredmények látványosak (virágos előkertek, gondozott udvarok, kerítések különösen a 2. szegregátumban), a kezdeményezést folytatják. Különösen az 1. szegregátumban **további civil és önkormányzati szociális munka, szemléletformálás szükséges**.

Infrastruktúra-fejlesztés a szegregátumokban

Mindkét szegregátumban kiemelt önkormányzati feladat a pormentes út és járda kialakítása az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében, mivel jelenleg ez még döntően nem megoldott:

Északi városrész, Újtelep: a Bólyai J. – Kodály Z. –Wesselényi – Lakatos M. – és Révész I. utcák által határolt tömbben.

Déli városrész, Felsővég: a Kiskút újsor – Magdolna – Hársfa – Malom – Csengő utcák által határolt tömbben a szegregáció elmélyülésének megakadályozása, illetve a folyamat megfordítása érdekében az első lépésként **a terület úthálózatának korszerűsítésére** kerül sor.

A település más területein, azaz nemcsak a szegregátumokban áll fenn ez a probléma. Az Önkormányzat prioritásként kezeli, azonban forrás hiányában csak hosszú távon, **várhatóan 2013-ra,** illetve azt követően **realizálható teljes körűen.**

Természetesen az ÉAOP keretében meghirdetendő belterületi útpályázatokon folyamatosan indulnak a jövőben is, de a támogatási keret szűkössége miatt elég kicsi eséllyel.

5.4. Stratégia külső és belső összefüggései

5.4.1. Külső koherencia

5.4.1.1. Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel

Összhang a Településfejlesztési Koncepcióval

Balmazújváros Város Önkormányzatának Településfejlesztési Koncepciója 1998-ban készült, így több ponton elavultnak számít, hiszen olyan időben készült, amikor a város kilábalóban volt a rendszerváltozással érkezett társadalmi-gazdasági válságból. Ennek ellenére szemléletében az IVS a Koncepcióra épül, és az IVS jövőképenek szlogenjét is a Koncepciótól kölcsönzi: **Balmazújváros „egy önálló arculatú település, bolygóváros a debreceni településeggyüttesben”**, mindez pedig a Koncepció aktualitását jelzi.

A Településfejlesztési Koncepció a következő városfejlesztési célokat, prioritásokat és városfejlesztési programokat nevesíti, ezek a Koncepcióban sorrendben:

1. Humán erőforrások fejlesztése, az egészségügyi, a szociális és a kulturális környezet javítása
2. A város közlekedési kapcsolatainak, s a belterületi úthálózatának fejlesztése
3. Balmazújváros agrárgazdaságának versenyképessé tétele
4. A város iparszerkezetének és tercier ágazatainak átalakítása, innováció orientált pályára való állítása
5. Balmazújváros idegenforgalmi, turisztikai szerepe
6. A környezetvédelem hatékonyságának fokozása
7. Balmazújváros központi funkcióinak erősítése, kisugárzó szerepének növelés
8. Balmazújváros kapcsolódása Debrecenhez és a környező településekhez
9. A város megyei, regionális és országhatáron túli kapcsolatainak erősítése

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia a fenti célok megvalósulását támogatja, a benne megfogalmazott stratégiai beavatkozások minden célterület komolyan érintenek. A humán erőforrások az oktatási intézmények felújításával és az anti-szegregációs programok realizálásával történik. A város közlekedési kapcsolatai az utóbbi években – a Koncepció elkészülte óta – jelentősen javultak az M35 autópálya átadásával, ám a belső rendszer hiányos, ezt orvosolja az IVS: a város peremterületein útburkolással, a központban a

közlekedési csomópont átalakításával. Az agrárgazdaság versenyképesség tételét az IVS a benne támogatott oktatási programok (biogazdálkodás) és a leendő Ipari Parkban az agrártermékek feldolgozásával foglalkozó üzemek támogatásával éri el. Az iparszerkezet átalakítása és az innováció elősegítése az ipari park és a vállalalkozási övezet, valamint az utóbbiban kialakítandó inkubátorházzal valósul meg az IVS szerint. Az IVS-ben kiemelt helyen szerepel az idegenforgalom, turisztika szerepének növelése: a fürdő, kastély és egyéb turisztikai attrakciók (pl. tájház, kalandpark) támogatása révén. A környezetvédelem hatékonyságát az új szennyvíztisztító megépítése, az épületek hőszigetelése és megújuló energiával való ellátása, valamint a zöldfelületek fejlesztése szolgálja az IVS céljai és akcióterületei szerint. Az IVS a legnagyobb hangsúlyt a városközponti funkcióinak erősítésének és kisugárzó szerepének növelésére fekteti: a Városközpont akcióterületén megvalósuló fejlesztések mind a település funkcióbővítését szolgálják a közigazgatás, gazdaság intézményeinek fejlesztésével, elérhetőségével és a kulturális lehetőségek szélesítésével. Balmazújváros az IVS-ben elsősorban kistérségi kapcsolatainak erősítését célozza meg, a hozzá kapcsolódó települések ugyanis nem alkotnak a várossal történelmi egységet, így mindenképp fokozni kell az együttműködést, például közös fenntartású intézmények (például Nyitnikék Óvoda) fejlesztésével, és a társadalom minden rétegére kiterjedő kulturális programok megtartásával (például a Művelődési Házban vagy a Semsey kastély parkjában). A város megyei és regionális kapcsolatainak erősítése is a a településközpont funkcióbővítésén, valamint a turizmus és a gazdasági együttműködés (ipari park)

Összhang a Szerkezeti Tervvel

Az IVS a Szerkezeti Tervet figyelembe véve készült. A két dokumentum egymáshoz igazodását a következő tématerületek mentén mutatjuk be részletesen: gazdasági területek fejlesztése, lakóterületek fejlesztése, településkép, műemlékvédelem és zöldterület fejlesztés.

Gazdasági területek fejlesztése

1999-ben elkészített Településszerkezeti Terv a Böszörményi út mentén található ipari terület, valamint az Újtelepen (Tiszacsegei út) kialakult ipari terület fejlesztésével számolt. A város déli részén található ipari létesítmények fejlesztését a Terv nem támogatta a Nemzeti Park és a

lakóterületek közelsége miatt. A Terv szintén korlátozását javasolta a lakóterületek közé ékelődött ipari tevékenységek fejlesztésének.

Az IVS szintén a két vállalkozási övezetre (Böszörményi út, Újtelep) helyezi az ipari fejlesztések súlypontját. Hosszabb távon cél, hogy a Böszörményi úti iparterület ipari parkká váljon. Ehhez a szükséges infrastrukturális háttér adott

A vállalkozásösztönzést az Önkormányzat többféle módon segíti. A hasznosítható vállalkozói telkek felmérése után a 2007. évi költségvetés jóváhagyása során intézkedések történtek a vállalkozói körben történő hasznosításra. Munkahelyteremtő beruházáshoz alkalmas főbb vállalkozói területek:

- Böszörményi út jobb oldalán lévő, mintegy 2 ha-os vállalkozói telek
- Böszörményi út bal oldalán, volt MGM telephely, mintegy 1,8 ha-os közművesített telek,
- Bólyai utca-Sarkadi utca mögötti iparterületen, mintegy 20 ha-os vállalkozói telek,

Lakóterületek fejlesztése

Az 1999-ben elkészített Településszerkezeti Tervben a lakásfejlesztési koncepció lényege az volt, hogy a lakásépítési igények számára kellő alternatívák álljanak rendelkezésre, amelyek a város szerves növekedését, a lakásállomány minőségének javulását, a városkép fejlődését segíti elő. Balmazújvárosban a lakásépítés szempontjából kisvárosias és falusias kategóriák kerültek meghatározásra. A lakásépítkezés döntően családi házas formában várható, elsősorban a belvárosi részen többszintes beépítésű lakóépületek építésére is sor kerülhet. Bár a lakosság csökken, de az egy lakásban élők száma is, így a Terv évente 50-70 db új lakás építésével számolt.

Az IVS szintén számol lakásépítkezések eddigi ütemének fennmaradásával. A magánérős lakásépítéshez részleges közművesítésű telkeket alakított ki az Önkormányzat, és rendelkezésre áll még értékesítetlen telek a Hajnal utcán, továbbá a Bólyai utca-Gábor Áron utca összekötő út mentén.

A városközpontban a Soós Imre utca végén kialakítatlan és még közművesítetlen telkeket az elkészült közmű tervek alapján pályázati lehetőségektől függően, illetve vállalkozói beruházásban lehet reálisan megvalósítani ciklus végéig. A városközpontban, a Veres P. u.-

Veres Péter lakótelek sarokingatlanon rendelkezésre áll egy többszintes beépítésre alkalmas telek, melynek emeleti szintjein lakások valósíthatók meg. A beépítése vállalkozói formában történhet úgy, hogy a beruházó a telekérték arányában önkormányzati bérlakásokat adjon át az Önkormányzatnak.

A darui településrészen mintegy 70-80 lakótelek kialakításához területértékesítésre történő kijelöléséről döntött az Önkormányzat, melyre vállalkozói pályázatot hirdet meg. Ezen területen várhatóan a 2010-2011. évek közötti ciklusban elegendő részleges közművesítésű, falusias beépítésű lakóházak létesítésére alkalmas telek áll rendelkezésre.

Településkép, műemlékvédelem

A Településszerkezeti Terv a főtéren található műemlékek (Semsey-kastély, Római Katolikus templom, Református templom) környezetét műemléki jelentőségű területnek javasolta előírányozni. A Terv továbbá műemléki védelemre jelölte a Városházát, a Semsey Andor múzeumot, a Németfalui református templomot, a „Módos gazda” lakóépületet és a Nagyháti kastélyt (szociális otthon).

Az IVS szintén nagy figyelmet fordít arra, hogy a műemlékek és azok környezete méltó módon járuljon hozzá a város egységes arculatának megteremtéséhez. A városközpont fejlesztése, a Semsey-kastély felújítása, környezetének rendbetétele szintén ezt a célt szolgálja.

Zöldterületek fejlesztése

A Településszerkezeti Terv a Virágoskúti csatorna mentén kialakult természetes zöld környezet fejlesztését irányozta elő, a „zöld folyosó” egységes rendszerének megőrzésére, éllettel történő megtöltésére.

Az IVS szintén nagy hangsúlyt fektet ennek a „zöld folyosónak” a további fejlesztésére. A Kastélykert u – Bajcsy-Zsilinszky u. – Debreceni u. által határolt övezetben pihenők, játszótérek, sportterületek, rekreációs célú területek kialakítása tervezett, parkosítással.

5.4.1.2. Az önkormányzat ágazati vagy tematikus stratégiáival való összhang

Az önkormányzati ágazati és tematikus stratégiáival az IVS összhangban van.

Kiemelt szereppel bír a jelenleg érvényes Balmazújváros Város Önkormányzatának **Idegenforgalmi-turisztikai Konceptiója**, mely a 2003-2010 időszakra határozza meg a fejlesztési célokat. Mivel a koncepció a 2000-es évek elején készült, több ponton elavultnak számít, hiszen jó néhány fejlesztés megvalósult az azóta eltelt években. A fejlesztés irányai azonban jelenleg ugyanazok, és az IVS is ezek elérését célozza meg. Továbbra is támogatja az Önkormányzat az ökoturizmusra, a termálvízre, a szálláshelykínálat bővítésére, a népi hagyományok őrzésére, népi mesterségek, népművészetek támogatására, Tourinform iroda működtetésére, a városi rendezvényekre, megemlékezésekre, az infrastruktúra fejlesztésére, a testvérvárosi kapcsolatok fejlesztésére, az egyedi turisztikai termékekre, a kistérségi összefogásra és a belső városmarketingre épülő turizmusfejlesztést, és ezek elérésére a városközponti és a felsővégi akcióterületeken konkrét beavatkozásokat tervez.

5.4.1.3. Az önkormányzat Gazdasági Programjába foglalt célkitűzésekkel való összhang

Balmazújváros Város Önkormányzata 2007-2010 évekre szóló gazdasági programmal rendelkezik. Ebben az Önkormányzat meghatározza azokat a feladatokat, melyek az időszakban esedékesek lehetnek. A Gazdasági program által preferált fejlesztések:

Infrastruktúrafejlesztés: ivóvízhálózat, csatorna rákötés, gázelosztó hálózat, elektromos ellátás, távközlési hálózat fejlesztés, illetve út és járdaépítés elsősorban a beépítetlen területeken, a városüzemeltetési feladatok között kiemelendők a belvízrendezési, parkfenntartási-fásítási feladatok mellett a telekellátás, lakótelkek kínálatának bővítése, vállalkozói területek hasznosítása. Az idegenforgalom fejlesztése terén az utóbbi években több, a programban megemlítésre került tervet sikerült megvalósítani, illetve kezdődött meg megvalósítása, ilyen a fürdő fejlesztés, a kastélyhasznosítás, a műfüves sportpálya, a Veres Péter emlékpark hasznossá tétele. További, az IVS által is támogatott feladatok: kempinglétesítés, falusi turizmushoz kapcsolódó fejlesztések (lovaglás stb.), reklámtevékenység fokozása (városmarketing), nyelvtanulás támogatása, pályaválasztásnál-átképzésnél idegenforgalmat előremozdító szakmák támogatása (biotermelés, állattenyésztés), valamint városi és kistérségi szintű rendezvények megtartása. Humáninfrastruktúra terén a

koncepció olyan, még nem megvalósult fejlesztéseket említ, mint az oktatási infrastruktúra fejlesztése (épületek elektromos fűtési- és vízvezeték rendszerének korszerűsítése és megújuló energiával való ellátása), a közművelődési intézmények kapcsán pedig a Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészeti Iskola épületének külső felújítása, a belső udvar hasznosítása, a színházterem előcsarnokának korszerűsítése. Szintén a gazdasági programmal való összhangot mutat az IVS annak kapcsán, hogy az önkormányzat vagyona tartósan nem csökken, illetve a fejlesztésekkel a tulajdonában lévő ingatlanok értéke növekszik.

A gazdasági programban tervezett, még nem véghezvitt fejlesztések:

- Önkormányzati intézményépületek, oktatási intézmények világításkorszerűsítése, megtakarításban adódó források igénybevételével,
- Intézmények nyílászáróinak cseréje energiatakarékos program pályázati lehetőségtől függően
- Idősek Otthona létesítés és férőhely-bővítés beruházásának előkészítése, források feltárása, a beruházás és az építkezés megkezdése
- Veres Péter Általános Művelődési Központ és Alapfokú Művészeti Iskola teljes körű felújítása (színházterem felújítása, művészeti iskola fejlesztése, udvar lefedése, nyílászáró cserék, szigetelés).

Az IVS összességében a Gazdasági Programmal összhangban készült, a dokumentumban megjelölt, még meg nem valósult fejlesztések szerepelnek az IVS-ben, illetve az IVS a következő évekre olyan fejlesztéseket nevesít, melyek céljaikat tekintve illeszkednek a korábbiakhoz, és beépíthetőek lesznek a következő négy évre vonatkozó Gazdasági Programba.

5.4.1.4.A Települési Környezetvédelmi Tervvel való összhang

A település Környezetvédelmi Programja a következő intézkedéseket tartja szükségesnek a város környezetminőségének javítása és a fenntartható fejlődés elérése céljából:

- Természet és tájvédelem
- A zöldfelületek növelése és megóvása
- A települési és az épített környezet védelme
- Hulladékgazdálkodási program
- Zaj és rezgés elleni védelem

- Helyi közlekedésszervezés
- Energia-racionalizálási program
- Fényszennyezés csökkentését szolgáló program
- Egyéb környezetvédelmi problémák kezelése

Az IVS támogatja a fenti beavatkozásokat a környezetvédelmi projektek megvalósításával, illetve szükséges, hogy az egyéb fejlesztések kapcsán is mindig szem előtt legyenek a környezeti szempontok. A gazdaságfejlesztéssel kapcsolatban kiemelendő, hogy a leendő ipari parkba és a vállalalkozási övezetbe csak a környezetet nem szennyező, BAT eljárásokat alkalmazó betelepülőket vár az Önkormányzat. Megemlítendő továbbá, hogy Balmazújváros folyamatosan fel kívánja újítani az önkormányzati tulajdonú épületeket, azokat hőszigeteléssel energiatakarékos fűtési és világítási rendszerrel látja el.

5.4.2. Területi fejlesztési tervdokumentumokkal (stratégiákkal és koncepciókkal való összhang)

Balmazújváros városfejlesztési stratégiájának kialakítása tekintetében a következő területi tervdokumentumok vizsgálata szükséges:

- Országos Területfejlesztési Koncepció
- Észak-alföldi Régió Területfejlesztési Koncepciója, Stratégiai és Operatív Programja
- Regionális Akcióterv, Észak-alföldi Régió (RAT)
- Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és programja
- A Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Koncepciója és Programja

Az érintett tervek a tervezett fejlesztésekkel kapcsolatban a következő összefüggéseket tartalmazzák.

5.4.2.1.Országos Területfejlesztési Koncepció

A 1996.évi 21. tv, a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény szövege rögzíti, hogy az ország távlati fejlesztésének alapját az Országos Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célok és irányelvek jelentik.

Az ország egészére vonatkozó területfejlesztési irányelvek a következők:

- a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése,
- a **fenntartható fejlődés elveinek érvényesítése** a gazdaságfejlesztésben és a területfejlesztési koncepciókban,
- az innováció térbeli terjedésének elősegítése
- a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása,
- az erőforrások fenntartható hasznosításának biztosítása.

A területi egyenlőtlenségek mérséklése, további válságterületek kialakulásának megelőzése érdekében a hátrányos helyzetű kistérségek (társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térségek, ipari szerkezetátalakítási térségek, mezőgazdasági vidékfejlesztés térségei, tartósan jelentős munkanélküliséggel sújtott térségek) a területfejlesztés kedvezményezett térségei, melyek besorolásáról az országgyűlés külön határoz.

Az OTK „A régiók sajátos fejlesztési irányai” cím. fejezetében az Észak-alföldi Régióra vonatkozóan **gazdaságfejlesztési, humán infrastruktúra fejlesztési és műszaki infrastruktúra fejlesztési irányokat** fogalmaz meg. A gazdaságfejlesztésen belül a kialakult ipari potenciálok megőrzését és szelektív fejlesztését, az agrárgazdaság integrált fejlesztését, az **idegenforgalmi adottságok** (Hortobágy, Tisza-tó, Tisza folyó, gyógyturizmus), valamint a régió **logisztikai szerepének jobb kihasználását** fogalmazza meg fejlesztési irányként. Kiemelt irányai: az egészségügyi és a szociális ellátás javítása, a közoktatás színvonalának emelése és a kutatás-fejlesztési tevékenység fejlesztése. A műszaki infrastruktúra fejlesztésén belül az OTK közlekedési (M3 autópálya, vasút, regionális repülőtér), vízgazdálkodási (csatornázás, szennyvíztisztítás, ivóvízminőség, árvízvédelem, Tisza tó komplex fejlesztési programjának folytatása) és energiaellátási irányokat jelöl ki.

A „Gazdaságfejlesztés” irányon belül vonatkoztatható a térségre, hogy a mezőgazdaság fejlesztésének a földminőséghez, a kialakult termelési kultúrához kell igazodnia, hangsúlyt kap továbbá az „elipartalonodás” megállítása, melyre lehetőséget kínál a **Balmazújvárosi kistérség agrár-logisztikai szerepkörének felértékelődése** (bár az OTK csak Záhony-

Nyíregyháza-Debrecen térségét és Szolnokot említi a logisztika kapcsán), az ipari park megléte.

A Konceptió felsorolja a Régió nagyobb **turisztikai vonzerővel rendelkező területeit**, ezek között a Balmazújvárosi kistérség is szerepel, a Hortobágy és a Tisza-tó kiemelt üdülőkörzet révén. A Konceptió kifejti, hogy a régió turizmusát komplex rendszerré kel szervezni, miközben a speciális, egyedi kínálatok maximális kiaknázása is megvalósul.

A humán infrastruktúra fejlesztés témaköre is több vonatkozásban érinti a kistérséget: szükséges ugyanis a járóbeteg-szakellátás kiegyenlítetté tétele, a szociálpolitikai intézmények céltudatos kiépítése, a közoktatás színvonalának emelése a kistérségekben. A Konceptió kiemeli, hogy a kisvárosoknak tudatosan kell területi oktatási feladatokat vállalniuk, hisz így a térségi folyamatok integrációjában fontos szerepet játszhatnak, ezért kiemelt fontosságú a középfokú oktatás differenciált fejlesztése a kistérségi központokban.

A műszaki infrastruktúra fejlesztésén belül kiemelt alpontok közül az M3-as autópálya építése érinti a térséget, ez a fejlesztés már részben megvalósult. A vízgazdálkodással kapcsolatos ajánlások a 2000 lakos-egyenértéket meghaladó településeken a csatornázási és **tisztítómű fejlesztéseket**, a Tisza-tó komplex fejlesztési programjának folytatását tűzik ki. Az OTK kimondja, hogy a vízgazdálkodás a Régió egésze számára stratégiai kérdés az árvízvédelem, valamint az ivóvízellátás és öntözés miatt. Tehát a felszíni és a felszín alatti vízkészletek védelme érdekében szükséges a csatornázás és a szennyvíz kezelés nagyarányú fejlesztése. Az energiaellátás terén az OTK kitűzte Sajószöged-Debrecen között 400 kV-os alaphálózat kiépítését, és a Tiszalöki 220 kV-os táppont bővítését.

5.4.2.2. Az Észak-alföldi Régió Területfejlesztési Konceptiója, Stratégiai és Operatív Programja

Az Észak-alföldi Régió területfejlesztési koncepciója, stratégiai és operatív programját 2002 őszén fogadta el az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács. A stratégiai céljai a következők:

- **Diverzifikált, versenyképes gazdaság** megteremtése a Régió stratégiai elhelyezkedésére támaszkodva
- A térségi különbségek mérséklése, **színvonalas életfeltételek biztosítása** a Régió teljes területén,

- Aktív bekapcsolódás az EU csatlakozási folyamatba, a tagságból származó potenciális előnyök kihasználása.

Ezen célokra támaszkodva öt fejlesztési prioritás került meghatározásra:

- Gazdaságfejlesztés: A gazdaságfejlesztési prioritás általános célkitűzése a **gazdasági szerkezetátalakítás**, számottevően építve a Régió jelentős vállalkozásainak és a helyi KKV-k együttműködésének erősítésére.
- Mezőgazdaság- és vidékfejlesztés: A prioritás keretében az általános cél a versenyképes agrárgazdaság megteremtése, a **vidéken élők életminőségének javításával** párhuzamosan.
- A műszaki infrastruktúra fejlesztése, környezet-és természetvédelem: Általános cél a Régió elérhetőségének javítása, a természeti és épített környezet védelme, melynek érdekében szükséges minőségi közlekedési infrastruktúra megteremtése és a **logisztikai szerepkör erősítése**, a fejlett környezetvédelmi infrastruktúra, valamint a vízkárelhárítás és a vízi közművek korszerű infrastruktúrájának megteremtése.
- Humán erőforrás fejlesztés: A prioritás keretében az általános cél a Régió **humán erőforrás bázisának megerősítése** és innovációs képességének javítása.
- Szektorsemleges területek fejlesztése: Az általános célkitűzés a Régió fejlesztését elősegítő egyéb stratégiai jelentőségű területek megerősítése.

Az egyes prioritások mellett vannak olyan horizontálisnak tekinthető elvek, amelyeknek általánosan kell érvényesülniük valamennyi fejlesztés megvalósítása során. Ezek közül a legfontosabb a környezeti szempontból fenntartható fejlődés elve, valamint a különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének – kiemelten a nők és férfiak esélyegyenlősége – elve.

5.4.2.3. Regionális Akcióterv, Észak-alföldi Régió (RAT)

Az Akciótervet a Regionális Fejlesztési Ügynökségek (RFÜ) munkatársai készítették el, s az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2004. február 12-i Tanácsülésén a 146/2004. (II. 12.) ÉARFT számú határozatában hagyta jóvá. A RAT célja alapvetően a ROP hatékony, a területi különbségek kiegyenlítésének elvét érvényesítő végrehajtása érdekében fogalmazódott meg, hogy meghatározza a ROP prioritásaihoz kapcsolódóan a régió sajátosságait, annak

érdekében, hogy azok a tervezés következő szakaszában beépülhessenek a pályázati kiírásba, és hogy feltárja a régió legszükségesebb fejlesztési igényeit a ROP-hoz kapcsolódóan a koncentráció elvét alapul véve.

A RAT a következőket javasolja:

1. A Régió versenyképes gazdaságának megteremtéséhez szükséges **a gazdaság diverzifikációjának elősegítése**, valamint az agrárgazdaság versenyképességének növelése:

- a versenyképes mezőgazdasági termelés feltételeinek megteremtése,
- a meglévő mezőgazdasági és élelmiszeripari tapasztalatok további fejlesztése,
- termelési-értékesítési együttműködések kialakítása,
- tájjellegű, minőségi termelés bevezetése,
- ipari beruházások arányának növelése,
- termelési technológia korszerűsítése,
- K+F és innovációs tevékenység élénkítése,
- vállalkozói együttműködések élénkítése,
- társas-és külföldi tulajdonú vállalkozások részarányának növelése,
- befektetés-ösztönzés,
- minőségi turisztikai kínálat megteremtése,
- elérhetőség javítása,
- környezetvédelmi-és vízgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése,
- hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatása,
- oktatás korszerűsítése,
- egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése.

2. A térségi különbségek mérsékléséhez szükséges a régióban az elmaradott kistérségek gazdasági teljesítményének javítása:

- **Komplex vidékfejlesztés** előtérbe helyezése,
- átfogó térségfejlesztési tevékenységek megvalósítása.

3. Aktív bekapcsolódás az EU-csatlakozási folyamatba, a tagságból származó potenciális előnyök kihasználása:

- Dekoncentrált, ill. decentralizált regionális és kistérségi intézményfejlesztés megvalósítására,

- határmenti gazdasági együttműködési kapcsolatok bővítése,
- régiómarketing tevékenység megvalósítása,
- EU-konform képzési tematikák kialakítása és bevezetése,
- részvétel az EU szakképzési programokban,
- az információs technológiák széles körű alkalmazásának elterjesztése,
- a Régióban működő KKV-k megerősítése, felkészítése és együttműködésük megerősítése,
- új klaszterek szervezése az EU-csatlakozás lehetséges hatásai miatt,
- a K+F tevékenység fejlesztése.

5.4.2.4.Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és programja

A fejlesztési dokumentum által kitűzött általános fejlesztési célok a következők:

- A megye területi – gazdasági – társadalmi fejlődésének dinamizálása, felzárkózása az ország fejlettebb térségeihez,
- Forgalmi, üzleti és szellemi tranzit szerepéből kiindulva egyfajta „regionális híd” szerepkör kiépítése és betöltése,

Ezekből kiindulva a dokumentum az alábbi stratégiai célokat fogalmazza meg:

- A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése,
- Komplex gazdaságfejlesztés,
- „Regionális híd” szerepkörének fejlesztése, periférikus helyzet felszámolása,
- Debrecen EU regionális szerepkörének fejlesztése, szűkebb és tágabb hatásterületeire való kisugárzás szerepének kiteljesítése.

A dokumentum a fenti stratégiai célok elérését stratégiai, illetve azokhoz rendelt operatív programok megvalósításával kívánja elérni.

Az 1. stratégiai cél eléréséhez a megyében a következő stratégiai programok rendelhetők:

- Minőségi agrárfejlesztés,
- Komplex vidékfejlesztés,
- **Idegenforgalom és turizmus koordinált fejlesztése.**

A 2. „Komplex gazdaságfejlesztés” stratégiai cél eléréséhez rendelt stratégiai programok a következők:

- A megye gazdaságának diverzifikálása, kommunikációs és információs rendszerek fejlesztése,
- **Munkahelyteremtés, vállalkozások ösztönzése, vállalkozási övezetek és logisztikai központok fejlesztése,**
- Humán erőforrások diverzifikált fejlesztése, az oktatás és a képzettség növelése.

A 3. „Regionális híd” szerepkörének fejlesztése, periférikus helyzet felszámolása stratégiai cél eléréséhez rendelt stratégiai programok a következők:

- Tranzitfolyosók fejlesztése,
- Határmenti és határon túlnyúló együttműködési lehetőségek kiszélesítése.

A 4. stratégiai cél eléréséhez egy stratégiai programot rendeltek:

- Regionális innovációs centrum fejlesztése.

5.4.2.5.A Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Konceptiója és Programja

A Balmazújvárosi Kistérség 2005-ben készítette el fejlesztési koncepcióját, melyben a kistérségi központ, Egyek, Hortobágy valamint Tiszacsege fejlesztéseit hangolja össze. A dokumentum négy fejlesztési prioritást határoz meg a kistérségi tagok számára:

- I. prioritás: Térségi turizmusfejlesztés
- II. prioritás: Összehangolt (agrár)gazdaság és vidékfejlesztés
- III. prioritás: A humán erőforrás és intézményi háttérének fejlesztése
- IV. prioritás: Települési infrastruktúra-fejlesztés

Az IVS céljai a Balmazújvárosi Kistérség Fejlesztési Konceptiója és Programjához illeszkednek, a városfejlesztési stratégiában Balmazújvárosra nem csak mint a település együttes egy szimpla elemére tekintünk. Szem előtt tartjuk, hogy a kistérség központja húzó szereppel is kell, hogy rendelkezzen, így a fejlesztési programoknál és egyéb beavatkozásoknál törekszünk arra, hogy azok minél nagyobb pozitív kistérségi hatással bírjanak (ipari park, városközpont funkcióbővítés).

Szintén a kistérségi koncepció sikerét hivatott elősegíteni, hogy az IVS-ben külön célként jelöljük meg Balmazújváros és a másik három település viszonyának átalakítását, célként fogalmazódik meg „**A város kistérségi kapcsolatainak erősítése**” terület. Ez elsősorban nem fejlesztési jellegű tevékenységeket jelent (kulturális programok stb.), de ennek része, hogy az Önkormányzat támogatja a közös kistérségi tulajdonban lévő intézmények fejlesztését is (pl. Nyitnikék óvoda).

5.5. A stratégia főbb belső összefüggései

A városrész-fejlesztési célok egymással és a városi szintű célokkal összehangoltan és egymáshoz illeszkedve alakultak ki. A tervezett fejlesztések révén alapvetően nem változik az egyes városrészek meghatározó funkciója, a már meglévők megerősödnek. A funkcióval jelenleg nem igazán rendelkező területek középső városrész funkcióval való ellátását, fejlesztését pedig úgy irányozza elő a stratégia, hogy az a szomszédos városrészek fejlődését is elősegítse.

Az egyes akcióterületi programokban tervezett fejlesztések - alkalmazkodva a helyi jellegzetességekhez - következetes rendszert alkotnak, figyelembe veszik az egyes városrészek eltérő adottságait, lehetőségeit, igényeit.

A közterületek közösségi célú fejlesztések nem csupán egy központi terület jobbítását célozzák, hanem kiterjednek a más alapfunkciójú területeken is, ezzel biztosítva a rekreáció, a szabadidő eltöltés új, az egész városra kiterjedő hatókörű helyszíneit. A közterület fejlesztések elősegítik a munkahelyteremtést, a jobb színvonalú, igényesebb munkahelyek létesítését, a meglévő munkahelyek átalakulását. A javuló környezeti feltételek új típusú szolgáltatások betelepülését is elősegítik, megteremtik újabb területi egységekben az idegenforgalom, beleértve a kistérségen belüli, egyes speciális szolgáltatásokra, lehetőségekre alapozott idegenforgalmi, tevékenységek beindításának, illetve fellendítésének feltételeit.

A közterület fejlesztések jól kapcsolódnak a városi gazdaságfejlesztési, vállalkozásösztönzési célokhoz. Lehetőséget teremt tevékenységek fizikai kereteit bővítő fejlesztési elképzelések háttérének. Ez a város környezeti állapotára is kedvező hatással van, ugyanakkor az új típusú, új minőségű tevékenységek elősegítik a környezettudatosság magasabb szintjét.

Mindezt jól szolgálják az egész városra kiterjedő, az alapinfrastruktúrát érintő tervezett fejlesztések, az új fejlesztésekből következő közlekedési és intézményi fejlesztések.

A városközponti területeken tervezett akciók a városi identitás elmélyítését, az egész városra, illetve térségére vonatkozó feladatok ellátását, a városi élet kereteinek, karakterének, a lakosság városi szintű közösségi tereinek kialakítását célozzák. A városban végzett munka minőségében megcélzott szint más típusú identitást, más területhasználatok, és a korábbtól eltérő, vagy eltérő intenzitású igényeket jelent.

A város arculatának a megteremtési kívánt új identitásnak megfelelően kell alakulnia, a városi közigazgatás és a közszolgáltatások működése során ezt az új típusú városi minőséget közvetítő arculatot kell bevezetni és alkalmazni. Az új identitás nem csak a közszféra

működését hatja át a jövőben, hanem jelentősen megváltoztatja és kiteljesíti a partnerségi kapcsolatokat úgy a közszféra és a magánszféra közötti partnerség, mint a magánszféra egyes elemein belüli partnerségek vonatkozásában.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában meghatározott akcióterületi tervek egymással olyan összefüggő rendszert alkotnak, melyek lefedik a teljes település fejlesztésére irányuló stratégiai gondolkodást. Az egyes lehatárolt területek fejlesztési és/vagy probléma gócpontokhoz kötődnek, ahol azok az általános, jövőbemutató, a település jövőképét megalapozó akciók valósíthatók meg, amelyek a teljes település jövőbeni működését és fejlődését vihetik a stratégiában megkívánt irányba.

A stratégiai célok azonosítása során olyan város jövőbeli képe bontakozik ki, amely egyértelműen ki kívánja használni kedvező adottságait, potenciális lehetőségeit, el kívánja mélyíteni, és intézményes formába kívánja terelni azokat a sok esetben spontán folyamatokat, amelyek a várost jellemzik. A meghatározott célok a városfejlesztés tanulságai alapján humanizálni kívánja a város működését és rendszereit. A sajátos helyi identitás erősítésével, az életminőség javításával, és az ahhoz kapcsolódó fejlesztésekkel, a gazdaságfejlesztés menedzselésével elsősorban a magas hozzáadott értékteremtés komplex megvalósítását kívánja szolgálni. A minőségi szolgáltatások kialakulása nemcsak a szűk városi lakókörnyezetben, hanem a kistérség egyes területeihez is kapcsolódva tölt be domináns szerepet.

Az egyes részcélok (az infrastruktúrafejlesztések, a differenciált gazdaságfejlesztés és az itt élők életminőségének javítása) külön-külön és együttesen is a minőség emelését szolgálja a teljes városi tér összefüggésében.

A kitűzött célok kölcsönösen egymásra épülnek, kiegészítik, erősítik egymást.

A városrészi szintű célok koherens rendszerben, egymást erősítve járulnak hozzá a stratégia tematikus céljainak és átfogó céljának megvalósításához. A városrészek célrendszere – melyben részletesen elemzésre kerültek a közlekedés, a közszolgáltatások, a közellátás, az idegenforgalom, a foglalkoztatás és az oktatás, továbbá az egészségügy és az anti-szegregáció programja – szorosan egymásra épül, egymást - tekintettel a település méretére – kiegészítik.

A foglalkoztatás és a vállalkozások igényei alapján fejlődik az oktatás. A közlekedési feltételek, városképi és funkcionális fejlődések hatással vannak a vállalkozói szolgáltatói kör fejlődésére és viszont, hatással van a meginduló idegenforgalomra. Mint látható a közellátás

valamint az idegenforgalom továbbá a közlekedés egymást kiegészítő célok. Az anti-szegregációs célok, az oktatás és a helyi foglalkoztatási célok szintén egymással koherens célok.

5.6. A stratégia megvalósíthatósága

A kialakított városfejlesztési stratégia megvalósításában több belső és külső és belső összefüggést kell elemezni, gazdasági, intézményi és egyéb háttérrel kell vizsgálni.

Vizsgálni kell mind a belső, mind pedig a külső erőforrásokat. Balmazújváros Önkormányzatának legfőbb szabad fejlesztésre fordítható bevételi forrásai a helyi adóbevételek, ezek közül is elsősorban az iparüzési adó. A rendelkezésre álló információk alapján, ha az iparüzési adó megszűnik, úgy valószínűsíthető, hogy helyébe egy új adófajta léphet, amely szintén a település gazdasági potenciáljával lesz arányos.

A város működési kiadásainak aránya a teljes kiadásaihoz képest növekvő tendenciát mutat. Ez a tény az állami támogatások folyamatos reálérték csökkenésével arányosan nő. Ez a folyamat prognosztizálja a tervezett fejlesztések, beavatkozások finanszírozási szükségleteinek esetleges forráshiányát.

Az önkormányzat évek óta tartalék forrásaiból folyamatosan fejleszti intézményeit és közterületeit. Ezen fejlesztési ütem felgyorsításához a városfejlesztési stratégiában megfogalmazott célok eléréséhez nélkülözhetetlen a külső források intenzívebb bevonása.

A külső források vizsgálatában két tényező vehető figyelembe. Egyrészt pályázati források, mely a 2007-2013 közötti időszakban kiemelten nagy hangsúlyt kapnak, ezért a lehetőségek hatékony kiaknázáshoz célszerű, ha a külső források igénybevételére az önkormányzatnak javasolt önálló terv előkészítése. Ehhez kapcsolódóan forrásokat kell rendelni nem csak a forrás előkészítésre, de az azok elérését célzó tervezési feladatokra is, melyből levezetve a megfelelő előzetes költségkalkulációk biztosíthatók. De fel kell készülni arra, hogy a külső (pályázati, állami, stb.) támogatások, források folyamatos rendelkezésre állására mellett, a városnak célszerű a jelenlévő és a leendő potenciális partnerekkel való jó viszony kialakítása, amely források helyhez kötését és fejlesztésekhez való hozzájárulást érhet el. Segíteni és ösztönözni kell a vállalkozói szektor fejlesztéseit, melyek fejlődése szintén egyik kulcsa a stratégiában megfogalmazott célok elérésének.

5.6.1. A célok érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatásai

A városrész-fejlesztési célok egymással és a városi szintű célokkal összehangoltan és egymáshoz illeszkedve alakultak ki. A tervezett fejlesztések révén alapvetően nem változik az egyes városrészek meghatározó funkciója, a már meglévők megerősödnek. A funkcióval jelenleg nem igazán rendelkező területek középső városrész funkcióval való ellátását, fejlesztését pedig úgy irányozza elő a stratégia, hogy az a szomszédos városrészek fejlődését is elősegítse.

Az egyes akcióterületi programokban tervezett fejlesztések - alkalmazkodva a helyi jellegzetességekhez - következetes rendszert alkotnak, figyelembe veszik az egyes városrészek eltérő adottságait, lehetőségeit, igényeit.

A közterületek közösségi célú fejlesztések nem csupán egy központi terület jobbítását célozzák, hanem kiterjednek a más alapfunkciójú területeken is, ezzel biztosítva a rekreáció, a szabadidő eltöltés új, az egész városra kiterjedő hatókörű helyszíneit. A közterület fejlesztések elősegítik a munkahelyteremtést, a jobb színvonalú, igényesebb munkahelyek létesítését, a meglévő munkahelyek átalakulását. A javuló környezeti feltételek új típusú szolgáltatások betelepülését is elősegítik, megteremtik újabb területi egységekben az idegenforgalom, beleértve a kistérségen belüli, egyes speciális szolgáltatásokra, lehetőségekre alapozott idegenforgalmi, tevékenységek beindításának, illetve fellendítésének feltételeit.

A közterület fejlesztések jól kapcsolódnak a városi gazdaságfejlesztési, vállalkozásösztönzési célokhoz. Lehetőséget teremt tevékenységek fizikai kereteit bővítő fejlesztési elképzelések háttérének. Ez a város környezeti állapotára is kedvező hatással van, ugyanakkor az új típusú, új minőségű tevékenységek elősegítik a környezettudatosság magasabb szintjét.

Mindezt jól szolgálják az egész városra kiterjedő, az alapinfrastruktúrát érintő tervezett fejlesztések, az új fejlesztésekből következő közlekedési és intézményi fejlesztések.

A városközponti területeken tervezett akciók a városi identitás elmélyítését, az egész városra, illetve térségére vonatkozó feladatok ellátását, a városi élet kereteinek, karakterének, a lakosság városi szintű közösségi tereinek kialakítását célozzák. A városban végzett munka minőségében megcélzott szint más típusú identitást, más területhasználatok, és a korábbtól eltérő, vagy eltérő intenzitású igényeket jelent.

A város arculatának a megteremtési kívánt új identitásnak megfelelően kell alakulnia, a városi közigazgatás és a közszolgáltatások működése során ezt az új típusú városi minőséget közvetítő arculatot kell bevezetni és alkalmazni. Az új identitás nem csak a közszféra

működését hatja át a jövőben, hanem jelentősen megváltoztatja és kiteljesíti a partnerségi kapcsolatokat úgy a közszféra és a magánszféra közötti partnerség, mint a magánszféra egyes elemein belüli partnerségek vonatkozásában.

5.6.2. A stratégia megvalósításának főbb kockázatai

A kockázati tényezők azonosításának célja az integrált városfejlesztési stratégia célkitűzéseit veszélyeztető fő kockázatok beazonosítása. A beazonosított negatív kockázatokkal szemben a következő stratégiát alkalmazzuk:

- Elkerülés
- Áthárítás
- Csökkentés

A pozitív események bekövetkezésének valószínűségét növelni kell.

Az integrált városfejlesztési stratégia megvalósítása kapcsán az alábbi kockázatok foglalhatók össze. Szeretnénk megjegyezni, hogy a kockázatok azonosítása, elemzése, kezelése egy iteratív folyamat, teljes életciklusban jelen van, résztvevői, az érintett kör változhat. Eszközei: Ötletroham, Delphi módszer, interjú, ok-okozatielemezés, SWOT analízis.

1. Általános kockázat beruházási típusú fejlesztéseknél a beruházási költségek pontatlan megítélése, illetve a közbeszerzések és a kivitelezés elhúzódása, amely az EU támogatás esetén a vonatkozó n+3 éves szabály tekintetében jelentős kockázati tényező. A kockázat elkerülése a mindenre kiterjedő, pontos költség-meghatározás útján és szakszerű projektmenedzseléssel csökkenthető.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>közepes</i>

2. Kiemelt kockázat a partnerek hozzáállása a fejlesztési beruházások megvalósítása során. Gazdasági tevékenység folytatása lévén a piaci viszonyok örökös kockázati tényezőt jelentenek a vállalkozásoknak, így részben kiszámíthatatlan a hosszú távú együttműködés mikéntje. A kölcsönös előnyök ismeretében azonban mindkét fél a kockázat minimalizálására törekszik, megfelelő üzleti alapokra helyezett kapcsolatban. Ez a konzorciumi megállapodásban is megjelenik.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>közepes</i>

3. Egyes projektek kapcsán a végrehajtást hátráltathatja az ingatlanon belüli tulajdonosi érdekek különbözősége. Ezt kiküszöbölendő, az önkormányzat már előzetesen tett intézkedéseket a magántulajdonosokkal, adásvétel, illetve kisajátítás

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége *kicsi*

Hatása a projekt céljaira *nagy*

4. A fejlesztések megvalósulása komplex ingatlanfejlesztési beavatkozásokat (telekrendezés, bontás) igényelnek. Ez műszaki eredetű problémák kockázatát rejti, amelyek megoldása a tervezettnél több időt vesz igénybe, vagy költségnövelő hatású lehet. Ennek a kockázatnak a kezelése előzetes szakági (földtani, statikai) felmérésekkel történhet, amely az engedélyes és kiviteli tervek során megoldást nyer.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége *kicsi*

Hatása a projekt céljaira *közepes*

5. A fejlesztések megvalósítása szempontjából kiemelt jelentőségű a közbeszerzések során a megfelelő kivitelezők határidőn belüli kiválasztása.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége *kicsi*

Hatása a projekt céljaira *nagy*

6. Jogszabály-változásból eredő kockázatok. Jogszabályok és egyéb szabályok korlátozhatják a kívánt tevékenységek terjedelmét. A szabályozások nem megfelelő megkötéseket tartalmazhatnak. Hatásukat a törvényváltozások folyamatos figyelemmel kísérésével lehet csökkenteni.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége *közepes*

Hatása a projekt céljaira *nagy*

7. Adminisztrációból eredő kockázatok. Az Európai Unió támogatásával megvalósuló projekteket szigorú előírásoknak megfelelően kell lebonyolítani. Az átláthatóság, nyomon követhetőség az egyik legfontosabb alapelv. Az adatok feldolgozására, védelmére, a

dokumentumok kezelésére iratkezelési szabályzatot kell készíteni, ezzel csökkentjük a adminisztrációs hibából eredő kockázatot.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

8. Erőforrásbecslés, finanszírozási, cash-flow kockázat. Csökkenő saját forrás a finanszírozást, a Cash-flow-t negatívan érinti. Az integrált városfejlesztési stratégia megvalósítása során az önkormányzatnak a saját forrásai mellett folyamatosan keresnie kell az egyéb finanszírozási lehetőséget (Európa uniós és hazai támogatás, külső partner bevonása, hitelek stb.) ezzel megosztja a kockázatot.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

9. A kivitelezés minőségéből eredő kockázat. A fejlesztés lebonyolítása során nagy tapasztalattal rendelkező műszaki ellenőr foglalkoztatásával tudja csökkenteni az esemény kockázatát.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

10. Vállalkozók kockázat vállalási hajlandósága.

Fontos a helyi vállalkozók megnyerése, mert ez tovább erősíti lakosság Balmazújvárosához kötődését. A régi és új helyi vállalkozóknak segítséget kell nyújtani a fenntartható működésben.

Ahhoz, hogy a helyi vállalkozások mellett megjelenjenek a tőkeerős befektetők is, az önkormányzatnak olyan környezetet kell biztosítani ahol, jól érzik magukat. Helyi adó kedvezmények, megfelelő képzettségű helyi szakemberek, jó infrastruktúrai ellátottság biztosítása. Az új ipar, szolgáltatás megjelenése emelheti a helyi adóbevételeket, ami pozitív hatással van a további fejlesztésekre.

Vállalkozói kedv erősödése (pozitív hatás)

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>közepes</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

Vállalkozói kedv csökkenése (negatív hatás)

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>kicsi</i>

Hatása a projekt céljaira

nagy

11. Szabálytalanság elkövetéséből származó kockázatok. Jól szabályozott monitoring rendszert kell működtetni, hogy időben észleljük a hibákat és a megfelelő vizsgálat lefolytatása után ki tudjuk javítani a hibákat. A szabálytalansági eljárás megindítása negatívan befolyásolja az egész integrált városfejlesztési startégi megvalósíthatóságát, finanszírozhatóságát. A szabályok betartásáért felelős szakemberek folyamatos képzésével csökkenthető a kockázat.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége

kicsi

Hatása a projekt céljaira

nagy

12. A lakosság érdektelensége.

A projekt általános, hosszú távú célja a lakosság életkörülményeinek javítása.

Olyan közérdekű fejlesztéseket kell megvalósítani, amely összhangban van a lakosság igényével.

Városmarketing, disszemináció során olyan kommunikációs stratégiai terv készítése, amely megvalósítása kiváltja a lakosság és célcsoport pozitív érzéseit, növeli az identitást.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége

kicsi

Hatása a projekt céljaira

nagy

13. Elemi kárból, katasztrófából eredő kockázat. Az elemi kár bekövetkezés hatásának csökkentése érdekében a kockázatot a biztosítóra ruházzuk át.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége

kicsi

Hatása a projekt céljaira

nagy

14. Támogatási szabályok és a támogatás intenzitásának változása

A 2010-es kormányválasztások valószínűleg változnak a hazai elszámolással kapcsolatos szabályok. 2013-ban megváltozik az Európai Unió támogatási rendszere, új célokat és elvárásokat fogalmaz meg. A jogszabály változások előzetes egyeztetések eredményeinek folyamatos figyelésével lehet a hatásait csökkenteni.

A kockázat bekövetkezésének valószínűsége

nagy

Hatása a projekt céljaira

nagy

15. Nemzetközi és országos gazdasági hatásokból eredő kockázat.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>nagy</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

16. A gazdaság visszaesése negatívan érinti az egész város régió gazdaságát, társadalmát.

Gazdasági visszaesés önkormányzatra gyakorolt hatása.

Csökken a saját forrásra elkülöníthető összeg, nő a feladat ellátási kötelezettsége. Folyamatosan keresnie kell a forráspótlás lehetőségeit például kötvény vagy részvény kibocsájtással.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>közepes</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

17. Gazdasági visszaesés hatása a fejlesztésben részvevő vállalkozókra.

A gazdaság negatív hatásainak következtében előfordulhat, hogy likviditási gondjaik keletkeznek. Az önkormányzat segítséget nyújthat a fejlesztés sikeres megvalósítása érdekében, kedvezményes hittel lehetőségeket vehet igénybe. Amennyiben nem tudja folytatni részvételét a projektben, az uniós szabályoknak megfelelően kell eljárni a visszafizetés elkerülése érdekében.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>közepes</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

18. Gazdasági visszaesés várható hatása az egyházak működésére.

Várhatóan a gazdasági szabályok változása miatt átmenetileg csökken az egyházak normatív támogatásai, de az egyéb bevételei is csökkenhetnek.

<i>A kockázat bekövetkezésének valószínűsége</i>	<i>közepes</i>
<i>Hatása a projekt céljaira</i>	<i>nagy</i>

21. sz. táblázat: Kockázatok azonosítása 1.

Kockázat megnevezése	Valószínűség (1-7)	Hatás (1-7)	A kockázat kezelésének módja	Projekt/tevékenység, amire a kockázat vonatkozik
Általános megvalósítás	2	4	A kockázat elkerülése a mindenre kiterjedő, pontos költség-meghatározás útján és szakszerű projektmenedzseléssel csökkenthető.	Teljes projekt
A partnerek hozzájárulása a fejlesztési beruházások megvalósításához	2	4	Az önkormányzat átvállalja a beruházási értéket, az üzemeltetésbe új partnert von be	Gazdasági szolgáltatások fejlesztése
Ingtatlanviszonyok rendezetlensége	3	5	Kisajátítási eljárás keretébeni ingatlanszerzés	Fejlesztendő közterületek
Előkészítettség	2	3	Megfelelő tervezői és kivitelezői kör kiválasztása	Egész projekt
Közbeszerzés	3	6	Gondos, körültekintő közbeszerzési tanácsadó kiválasztása	közbeszerzések
jogszabályok és egyéb szabályok változása	3	6	A jogszabályoknak megfelelően változtatni a projekt tervet	az egész fejlesztés és utókövetés alatt törvényesség, elszámolások
Adminisztrációból eredő kockázatok	2	6	iratkezelési szabályzat	Adminisztráció, projekt előre haladási jelentés
Erőforrásbecslés, Finanszírozás, Cash Flow kockázat	2	6	likvid forrás bevonása	Erőforrás menedzsment
kivitelezésekből származó kockázat	2	6	megfelelő műszaki ellenőr alkalmazása, aki folyamatosan figyelemmel kíséri a minőségi munkát.	Műszaki kivitelező
vállalkozók kockázat vállalási hajlandósága	3	4	kedvező befektetési környezet	A fejlesztés egész ideje alatti partner kapcsolat
Szabálytalanság kezelése	2	7	monitoring rendszer alkalmazása (hibaészlelése, vizsgálat lefolytatása, hiba javítása, jelentés, készítés)	az egész projekt végrehajtás idején, utókövetési szakaszban is az előírások betartása,

				felelősség
A lakosság érdektelensége	3	7	disszemináció során kommunikációs stratégiai terv készítése a pozitív érzések, identitás növelése, a lakosság folyamatos tájékoztatása, civil szervezetek	Partnerség az egész fejlesztés és fenntartás alatt
Elemi kárból, katasztrófából eredő kockázat	2	6	Biztosítások kötése, projekt terv	Biztosítás, a fejlesztés egész ideje alatt
klímaváltozás	2	2	megújuló energiahasznosítás	Turizmus
Támogatások és intenzitásuk változása	3	6	folyamatos befektető barát környezet biztosítása.	A támogathatóság, finanszírozhatóság az egész fejlesztés ideje alatt
Nemzetközi és országos gazdasági hatásokból eredő kockázat	5	6	befektetés ösztönzés, önkormányzati belső forrásokkal a kieső finanszírozási hiány biztosítása	Gazdasági környezet az egész fejlesztés ideje alatt

22. sz. táblázat: Kockázatok azonosítása 2.

Bekövetkezés hatása a stratégiai célra	Bekövetkezés valószínűsége		
	kicsi	közepes	nagy
kicsi	- Klímaváltozás	- Kistérségi vállalkozások - versenyképességének emelkedése	- Gazdasági válság okozta struktúra változás
közepes	- A partnerek hozzájárulása a fejlesztési beruházások megvalósításához,	- Ingatlanviszonyok rendezetlensége, - jogszabályok és egyéb szabályok változása, - Támogatások és intenzitásuk csökkenése	- Előregedő társadalom - Pályázati források elapadása
nagy	- A beruházási költségek pontatlansága - Tulajdonosi érdekek különbözősége - Előkészítettség - Szabálytalanságok kezelése - Elemi kárból, katasztrófából eredő kockázat - Vállalkozói kedv csökkenése - A lakosság érdektelenség - kivitelezésekből származó kockázat	- Közbeszerzés - Jogszabályok és egyéb szabályok változása (pl. ÁFA) - A lakosság érdektelensége - Vállalkozói kedv változása - Gazdasági visszaesés önkormányzatra gyakorolt hatása - Gazdasági visszaesés hatása a fejlesztésben résztvevő vállalkozókra - Gazdasági visszaesés hatása az egyházak működésére	- Nemzetközi és országos gazdasági hatásokból eredő kockázat - Támogatási szabályok és a támogatás intenzitásának változása

6. A megvalósítás eszközei

6.2. A célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A városfejlesztési stratégia megvalósulását segítik egyebek mellett az úgynevezett nem fejlesztési jellegű önkormányzati támogató tevékenységek.

Balmazújváros esetében kiemelt fontosságú a nagyrészt nem beruházási jellegű önkormányzati fejlesztésekből (kivéve infrastruktúrafejlesztés) álló **anti-szegregációs program**. Ennek részletes kifejtése az Anti-szegregációs terv fejezetben történik.

Szintén kiemelt jelentőségű, közvetve a fő cél, a turizmus fellendítése érdekében a **humán erőforrás fejlesztés**, ehhez kapcsolódóan nem beruházási jellegű fejlesztések történnek:

PROGRAMOK
Esti – számítógép és internet használati oktatás felnőtteknek
Új helyi szakképzések kialakítása: pl. komplex vendéglátó ipari, környezet védelmi szakképzés
Informatikai oktatás/ módszertani reform, nyelvoktatás fejlesztése az eszközpark és az egyéni képzés feltételeinek javításával az oktatásban.
Adózási, marketing, kereskedelmi, adómorál információk képzés vállalkozók részére.

A programok csökkentik a városban a szegregációt, azaz növelik a hátrányban lévő gyerekek felzárkózási esélyeit, a munkaerő piacon pedig a versenyképtelen szakmával rendelkező felnőtt lakosság munkavállalási esélyeit.

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkársága által 2009. január 28-án kiadott Második, javított kiadású Városfejlesztési Kézikönyve funkcióbővítő és városrehabilitációs programok esetében a következő eszközök használatát javasolja:

- Városmarketing
- Tervalku

- Nem pénzügyi ösztönző rendszerek
- Adókedvezmények a magántőke mobilizálása érdekében.

Balmazújváros önkormányzatának még nincsen ezen ösztönző tevékenységeket rendszerbe foglaló stratégiája, az eszközöket folyamatosan használja és tovább kívánja fejleszteni. Az Önkormányzat fentiekén kívüli, kiemelt jelentőségű nem beruházási jellegű tevékenységei:

Városmarketing

Balmazújváros egyik kitörési pontja a turizmus lehet. Ezért szükség van a **városmarketing** jelentőségének növelésére és a turizmus fejlesztés kereteinek megalapozására. A település rendelkezik turisztikai koncepcióval, ám ennek felül bírálatára van szükség, illetve fontos lenne egy marketing-stratégia elfogadására. A turisztikai koncepció készítésének célja Balmazújváros mint turisztikai desztináció fejlesztési lehetőségeinek meghatározása, valamint az Önkormányzat turizmussal kapcsolatos tevékenységének értékelése lenne. Szükséges továbbá a keresleti-kínálati viszonyok feltárása, és a térségi együttműködés kialakítása, tovább fejlesztése. A jelenlegi városmarketing-értelmezésből alapvetően hiányzik nem csupán a klasszikus **befektetővonzó**, hanem a **turisztikai** és kiemelten a **kulturális szempontú** marketing elemek.

Az előzőekhez kapcsolódóan szükséges lenne a város honlapjának fejlesztésére. A város honlapja nem elég vonzó, informatív, a város nem jelenik meg szisztematikusan az országos, regionális elektronikus és írott médiában. E hiányok orvoslása a nem fejlesztési típusú feladatok között kiemelt fontosságú.

Tervalku

Az 1997. évi LXXVIII. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény 30/A. § első bekezdése értelmében a települési önkormányzat egyes, a településrendezési eszközökben rögzített célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett ingatlan tulajdonosával, illetve az ingatlanon beruházni szándékozóval. A különböző városrehabilitációs célok elérése érdekében a város a múltban is élt és a jövőben is élni kíván ezzel a lehetőséggel. A fejlesztési projektek volumenének és komplexitásának függvényében az önkormányzat az egyes fejlesztőkkel, beruházókkal – az érdekeinek megfelelően – a településrendezési szerződés keretén belül tervalkut köt. Tervalku legtöbbször olyan, a szabályozási tervben tett engedményeket jelent, amelyekért cserébe a magánfejlesztő önkormányzati fejlesztési feladatokat vállal át. Az önkormányzat és magánfejlesztő között létrejött megállapodás igyekszik ösztönözni a magántőke hozzájárulását valamely közösségi

cél megvalósulásához (pl. a befektetés környezetében levő közterületek rendezése, színvonalas kialakítása, környezetvédelmi beruházásokban való részvétel, többlet parkoló kapacitás építése és a város rendelkezésére bocsátása stb.).

Az önkormányzat tehát engedményeket tehet a szabályozási előírásokból vagy más, nem anyagi jellegű támogatást nyújthat a magánfejlesztőnek, ha az részben vagy egészben átvállalja a fejlesztés előfeltételeinek megteremtésével illetve esetleges következményeinek kezelésével kapcsolatos önkormányzati terheket (pl. szabályozási terv készítése, úthálózat fejlesztés), vagy ha a beruházás városi közcélok (is) szolgál (pl. városképi szempontok érvényesülése).

A tervalku tárgya lehet:

- a helyi építési szabályzat adott fejlesztési területre vonatkozó kismértékű módosítása (pl. a telek beépítési százaléka korlátozott mértékben megemelhető, az építménymagasság – ha a környezet és a városkép megengedi – kismértékben megnövelhető stb.),
- ingatlan csere az önkormányzat tulajdonában lévő más ingatlannal,
- kedvezményes bérleti szerződés biztosítása bizonyos önkormányzati ingatlanok esetében,
- a megvalósuló ingatlan használatát elősegítő önkormányzati szolgáltatás-ellátási megállapodások vagy kapcsolódó önkormányzati fejlesztések,
- önkormányzati garancia nyújtása fejlesztési támogatás vagy hitel igénybevételéhez,
- illetve egyéb, a fejlesztés érdekében indokolt nem pénzügyi támogatási forma.

A városfejlesztési program megvalósítása során a városvezetés fokozatosan bevezeti, illetve továbbgondolja az ilyen típusú eszközök használatában rejlő lehetőségeket.

6.3. Az integrált stratégia megvalósításával kapcsolatos szervezeti elvárások

Az integrált stratégia megvalósítása olyan szervezeti működést kíván meg a városoktól, amely biztosítja egyrészt a stratégia egészének folyamatos karbantartását, az elért eredmények visszacsatolását a stratégia tervezési folyamatába („stratégiai menedzsment”), másrészt pedig biztosítja a stratégia által kijelölt akcióterületi alapú fejlesztések professzionális és hatékony megvalósítását („operatív menedzsment”). A projektmenedzsment általános kategóriái szerint csoportosítva tehát: a stratégiai menedzsment a „hatások” érvényesüléséért, míg az operatív menedzsment az eredményekért (mind a közvetlen, „outputok”, mind a tényleges eredmények) visel felelősséget.

A stratégiai és operatív menedzsment feladatainak tiszta szétválasztása alapvető fontosságú a felelőségek egyértelműsítése érdekében.

Operatív menedzsment

Az operatív menedzselést végző szervezeti egység adatokat szolgáltat az általa elvégzett fejlesztésekkel kapcsolatosan, de az ebből levonandó, a stratégiát érintő következtetésekben, döntésekben csak tanácsadó és véleményező szerepe van. Az operatív menedzsment céljainak meghatározása és eredményeinek értékelése a stratégiai menedzsment feladatok körébe tartozik.

A balmazújvárosi operatív menedzsment szervezet alapvető tevékenysége a Projekt Ciklus Menedzsment; ami egy olyan komplex tevékenység, amely a projektek generálásától, azok lebonyolításán át, a végső pénzügyi elszámolásig tart. A projektek sikeres és szabályszerű lebonyolítását egy önkormányzaton belüli, felkészült, projektek lebonyolításában nagy tapasztalatot szerzett team támogatja a jelenlegi gyakorlatban. Ennek vezetője, egyben a megvalósításért felelős személy Dr. Kerekes Ferenc aljegyző, az önkormányzat volt kistérségi osztályvezetője, aki az önkormányzat beruházásait koordinálja. Ő a hivatalt vezető jegyző közvetlen irányítása alatt végzi tevékenységét, ennél fogva közvetlenül tudja érvényesíteni a tulajdonos érdekeit. Végzettsége, szakirányú tapasztalata és az önkormányzati beruházásokban való jártassága biztosítékot jelent a projekt szabályszerű lebonyolításában. Közvetett irányítást gyakorol a beruházásokat lebonyolító hivatali szervezeti egység felett. Feladatai közé tartozik a projektmenedzsment team projektgazda szervezetén belüli tagjai

munkájának irányítása; ezen belül kivitelezőkkel és szállítókkal való kapcsolattartás, a kivitelezés felügyelete annak érdekében, hogy a projektelemelek a projekt idő-ütemtervében megfelelő időzítés szerint valósuljanak meg. Munkáját egy, az önkormányzati beruházások lebonyolításában jelentős tapasztalatokkal bíró építészmérnök-üzemmérnök segíti.

A belső projektmenedzsment team tagja egy projektek finanszírozásában, elszámolásában jártas közgazdász. Feladata a projektek elkülönített (elektronikus és papíralapú) nyilvántartásának vezetése-biztosítása (elkülönített nyilvántartást biztosító főkönyvi számon), a projektek kapcsán keletkező (az egyes időszakokra vonatkozó kifizetési kérelmek alapját jelentő) számlák, számviteli bizonylatok és az azokhoz kapcsolódó ajánlatok, szerződések összegyűjtése, ellenőrzése, továbbítása külső szakértő felé a Kifizetés Igénylési Kérelmek és (PEJ-ek) elkészítéséhez, a számlák – külső szakértő általi pályázati szempontú elszámolhatóság ellenőrzését követő - befogadása, könyvelése; teljesítésigazolás kiállítása, a projekt kapcsán beérkezett teljesítésigazolt és befogadott számlák kiegyenlítése, kifizetése a kivitelezőknek és szállítóknak.

Stratégiai menedzsment

A stratégia menedzsment szervezete nem választható el a város önkormányzatának szervezeti rendszerétől, tehát a feladatok az önkormányzati hivatal szakapparátusának újszerűen szoros együttműködését igénylik. Az együttműködés a hivatal szervezetében intézményesítésre kerül, stratégiai munkacsoport felállításával az érdekelt szakmai szervezeti egységek részvételével, és erős adminisztratív koordinációs jogosultsággal kerül felruházásra a városfejlesztési és vagyongazdálkodási egység..

A stratégiai menedzsment fő tevékenységei:

- Az IVS megvalósulásának folyamatos nyomon követése, értékelése. Ennek keretében az elhatározott fejlesztések megvalósulásának nyomon követése, azok elvárt eredményeinek és hatásainak értékelése, az IVS által kitűzött célok teljesülésének figyelemmel kísérése.
- A városfejlesztés társadalmi, gazdasági és szabályozási környezete változásának figyelemmel kísérése, a külső feltételrendszer változásainak a stratégiai célokra és eszközökre gyakorolt hatásainak elemzése, értékelése.
- A városi társadalom és gazdaság igényeinek és lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése az IVS cél- és eszközrendszerébe.

Balmazújváros Város Önkormányzata 88 köztisztviselőt foglalkoztató önkormányzat, amely öt osztállyal működik. Az osztályok az alábbiak:

- Beruházási Osztály
- Titkársági Osztály
- Pénzügyi Osztály
- Hatósági Osztály
- Kistérségi Osztály

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia kapcsán három osztály kap kiemelkedő szerepet, ezek a Beruházási Osztály, a Pénzügyi Osztály és a Kistérségi Osztály.

A település Képviselő-testülete szintén öt bizottságot állított fel. Ezek:

- Pénzügyi, Város- és Vállalkozásfejlesztési Bizottság
- Mezőgazdasági, Környezetvédelmi és Idegenforgalmi Bizottság
- Intézményfelügyeleti, Oktatási és Sportbizottság
- Szociális-, Ifjúságvédelmi és Lakásügyi Bizottság
- Ügyrendi és Jogi Bizottság

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósításában ezek közül a Pénzügyi, Város- és Vállalkozásfejlesztési Bizottságnak van elsődleges szerepe. A Bizottság elnöke Hegedűs János. Adott kérdésekben a Mezőgazdasági, Környezetvédelmi és Idegenforgalmi Bizottság (elnök: Varga László), az Intézményfelügyeleti, Oktatási és Sportbizottságot (elnök: Szarvas Endre) és a Szociális-, Ifjúságvédelmi és Lakásügyi Bizottságot (elnök: Iszák László) is be kell vonni a döntéshozatalba.

Hosszabb távon szükséges egy városfejlesztési szervezet – Városfejlesztő gazdasági társaság – mint menedzselő, szolgáltató önálló szervezet létrehozása. Ennek indokoltsága:

- Piaci – hatékony, rugalmas, átlátható - szemlélet érvényesülése a menedzsmentben
- Hatékony gazdálkodásra törekvő vállalatirányítási szemlélet a közszféra eszközeinek felhasználásában
- Önkormányzat városfejlesztési tevékenységének forrás és tervezési koordinációjának középtávú megvalósítása
- Magántőke bevonásának lehetősége az önkormányzat irányításával megvalósítandó városfejlesztési akciókhoz.

A városfejlesztő gazdasági társaság létrehozásának célja az, hogy intézményesen, világos felelősségi körök szerint szétválassa a városfejlesztéssel, az önkormányzati vagyongazdálkodással és a városüzemeltetéssel foglalkozó szervezeteket, szervezeti egységeket a tevékenységüket jellemző jelentős szemléletbeli különbségek miatt. A vagyongazdálkodási és városüzemeltetési feladatok ellátásában rövidtávú, és alapvetően fiskális szemlélet érvényesül, ami adott esetben ellehetetlenítheti az önkormányzat IVS-ben meghatározott közép és hosszú távú fejlesztési elképzeléseit, amelyek megvalósításakor az akcióterületek fejlesztési céljainak veti alá az egyes akcióterületi ingatlanok hasznosítását. Az ehhez szükséges feltételrendszer kidolgozására a városközpont fejlesztéséhez kapcsolódó végleges akcióterület terv keretében kerül sor.

6.4. Településközi koordináció mechanizmusai

Az IVS kialakításánál Balmazújváros Város Önkormányzata **figyelembe veszi a Balmazújvárosi Kistérség területfejlesztési stratégiáját.**

Balmazújváros fejlesztései nem csupán a város, hanem kistérségének 3, tágabb vonzaskörzetének további 5-6 települését is érinti. A térség lakói Balmazújváros térségközpontban vesznek igénybe köz- és piaci szolgáltatásokat, itt dolgoznak, hagyományosan kötődnek a városhoz; a jövőképpen meghatározott cél Balmazújváros bolygóvárossá alakítása.

A város céljait ezért javasolt összehangolni a térség településeinek céljaival. A város vezetése tudatosítja a térség településeivel, hogy Balmazújváros céljainak megvalósulásával milyen előnyökre tesznek szert a környező települések és azok lakói. Itt elsősorban az oktatási, a középfokú intézmény hálózat fejlesztéséről, a térség településeit is érintő turisztikai fejlesztésekről és további munkahelyek teremtésének esélyéről van elsődlegesen szó, valamint azokról a szolgáltatásokról (közlekedés, informatikai hálózatok), amelyekkel a Balmazújváros és térsége valós és virtuális kapcsolódása szorosabbá válik. Ennek megvalósulását garantálja, hogy az IVS kidolgozásáért az Önkormányzat részéről a kistérségben jelenlévő problémákat és lehetőségeket ismerő Dr. Kerekes Ferenc aljegyző, az önkormányzat kistérségi osztályvezetője volt felelős.

A Balmazújváros Többcélú Kistérségi Társulás polgármestereinek tanácsa az a fórum, amelyen a szükséges egyeztetések közös fejlesztések (esetleges közös finanszírozás) kérdései felmerülnek és megtárgyalásra kerülnek. A továbbiakban javasolt, hogy Balmazújváros város IVS dokumentuma rendszeresen kerüljön egyeztetésre a Többcélú Társulás településeivel annak érdekében, hogy a közös feladatok és esetleges együttműködési lehetőségek megerősítést nyerjenek. A településközi egyeztetések mindenképpen a város IVS céljainak megvalósítását támasztják alá, és segítséget jelentenek a város számára térségi feladatának magasabb színvonalú ellátásához.

Fontos annak tudatosítása, hogy a kistérségben Balmazújváros az egyetlen város és egyben olyan település, amely ilyen stratégiával rendelkezik, és aminek fejlődési iránya nagyobb erővel hat térségére, mint azt korábban bárki gondolta volna.

6.5. Ingatlangazdálkodási koncepció

A város gazdasági programjának összeállításában résztvevők célkitűzésként jelölték meg a vagyongazdálkodás legfontosabb feltételeként, hogy az önkormányzati törvényben meghatározott és részletezett helyi feladatokat hosszútávon biztosítani tudja a város, ezért az **önkormányzat vagyona tartósan nem csökkenhet**. Ezen célkitűzés teljesülésére a gazdasági program egészét átfogó időszak alatt törekszik az önkormányzat. Az értékesített önkormányzati ingatlanok (túlnyomórészt építési telkek) mellett törekszik a vagyon gyarapítására olyan ingatlanfejlesztéssel, amelyek a feladatellátást, illetve a gazdálkodás színvonalát növelik.

Az önkormányzati vagyongazdálkodásához elkészült vagyonszámvetésben folyamatosan átvezetésre kerülnek a változások, egyezősége az önkormányzat mérleg adataival biztosított.

Az önkormányzati vagyon 2002-2006. év között folyamatos növekedést mutatott, ez azzal magyarázható, hogy ugyan a meglévő vagyonállomány évente különböző mértékkel amortizálódott, de az újonnan megvalósuló beruházások aktivált értéke növelően hat az önkormányzati vagyonra és az mindenképpen kedvező, hogy a növekedés mértéke évről évre magasabb mint a csökkenés. A vagyongazdálkodás szabályozásának jogi hátterét a Képviselő-testület által megalkotott helyi rendelettel teremtették meg, melyet a jogszabályváltozásokra tekintettel módosítanak így teremtve meg az önkormányzati vagyongazdálkodás mindenkori jogszerűségét.

Az önkormányzat mindig törekedett arra, hogy a vállalkozói vagyon és a forgalomképes ingatlanok hasznosításából származó bevételeket csak az önkormányzati vagyon növelésére (vagyonszerzés, beruházás) fordítsa. Az ilyen forrásból származó bevételek nyújtottak fedezetet az önkormányzat által megvalósított beruházások saját forrás részéhez. A fejlesztési célú pályázatok önrészeként biztosított összegek szintén ezen felhalmozási bevételekből kerültek teljesítésre. Az önkormányzat folyamatosan törekedett arra, hogy elkerülje a vagyonfelélést, erre a továbbiakban is nagy hangsúlyt fektet.

Amint az az akcióterületi összefoglalásból kitűnik, Balmazújváros Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanokat érinti, kivételt ez alól a magántulajdonban lévő telekbontással és új utcák megnyitásával járó

ingatlanfejlesztés a kivétel, ám mivel ez magántulajdonú ingatlanokat érint, az Önkormányzat ingatlangazdálkodási koncepciójában nem szerepel. A városban a tulajdonviszonyok rendezettek, a rehabilitációs és funkcióbővítő tevékenységhez az Önkormányzat nem kíván ingatlant vásárolni.

23. sz. táblázat: A fejlesztés során érintett forgalomképes és forgalomképtelen ingatlanok

Forgalomképes ingatlanokat érintő fejlesztés	Hrsz.
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	2835/7
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	2837/1
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	2885/2
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	2885/3
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	3307/3
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	3307/5
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	3307/8
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4391
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4400
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4402
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4403/8
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4856/3
ipari terület fejlesztése, eladása, bérbe adása	4896/4
lakóingatlan fejlesztés, eladása	3002
lakóingatlan fejlesztés, eladása	3072/8
lakóingatlan fejlesztés, eladása	3383
lakóingatlan fejlesztés, eladása	5490/15
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K3003
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K3004
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K3005
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K3006
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K5484
lakóingatlan fejlesztés, eladása	K5485
Forgalomképtelen ingatlanokat érintő fejlesztés	Hrsz.
Útépités, fejlesztés	1937
Útépités, fejlesztés	1946
Útépités, fejlesztés	2835/15
Útépités, fejlesztés	2835/37
Útépités, fejlesztés	2840
Útépités, fejlesztés	2864
Útépités, fejlesztés	2910
Útépités, fejlesztés	2922

Útépítés, fejlesztés	2975
Útépítés, fejlesztés	2976
Útépítés, fejlesztés	2997
Útépítés, fejlesztés	3000/103
Útépítés, fejlesztés	3428
Útépítés, fejlesztés	5260
Útépítés, fejlesztés	5266
Útépítés, fejlesztés	5430
Útépítés, fejlesztés	5434
Útépítés, fejlesztés	5438
Útépítés, fejlesztés	5440
Útépítés, fejlesztés	5444
Közpark, köztér fejlesztés	23/2
Közpark, köztér fejlesztés	3306/22
Közpark, köztér fejlesztés	5152
Közpark, köztér fejlesztés	5432/1
Városi funkció és intézmény fejlesztés	23/1
Városi funkció és intézmény fejlesztés	1717
Városi funkció és intézmény fejlesztés	3930
Városi funkció és intézmény fejlesztés	5151
Városi funkció és intézmény fejlesztés	5154
Városi funkció és intézmény fejlesztés	5155
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5325
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5326
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5327
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5328
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5329
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5330
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5331
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5332
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5333
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5334
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5335
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5336
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5337
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5338
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5339
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5340
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5341
Városi funkció és intézmény fejlesztés	K5342

Partnerség

Az IVS alapját képező stratégiai anyagok széleskörű partnerségi egyeztetésen mentek keresztül, amelyeket az Önkormányzati Bizottságok részletesen tárgyaltak és elfogadtak.

A város főbb fejlesztési céljait az IVS-hez és az akciótervhez kapcsolódóan a Polgármester és a város képviselői választókerületenként ismertették a lakossággal 2009 végén. A fórumokon megjelent lakosok első kézből kaptak tájékoztatást a város helyzetéről és az elképzelésekről. 18 helyszínen, összesen mintegy 27 órában, körülbelül 800 lakos részvételével zajlottak az őszinte, nyílt hangvételű beszélgetések a lakosok és a városvezetők között. A legtöbb kérdés a munkanélküliség csökkentésére, a közterületek állapotára és használatára (utak, járdák, árkok, játszóterek), a vízelvezetés megoldására, a hulladék és szennyvíz kezelésére vonatkoztak. A városfejlesztési terveire (sportcsarnok, kastélyhasznosítás, fürdőfejlesztés), a beadott pályázatok alakulásával kapcsolatban is számos kérdés hangzott el az ismertetők után. Sokan érdeklődtek a városi piac működéséről, területének esetleges változásáról is.

Konkrét lakossági javaslat hangzott el az utak rendbetételével kapcsolatban, miszerint vannak olyan utcák, ahol akár lakossági hozzájárulás formájában a költségek egy részének fedezését is vállalnák a lakosok.

A lakossági fórumok időpontjai:

Dátum	Választó- kerület	Képviselő neve	Résztevők száma, fő
2009.11.15.17 ⁰⁰	7-es	Iszák László	20
2009.11.15.18 ³⁰	7-es	Iszák László	30
2009.11.16.17 ⁰⁰	2-es	Hegedűs János	30
2009.11.16.18 ³⁰	2-es	Hegedűs János	20
2009.11.17.17 ⁰⁰	10-es	Blaskó Sándor	25
2009.11.17.18 ³⁰	10-es	Blaskó Sándor	35
2009.11.18.17 ⁰⁰	5-ös	Postáné Kecskés Ilona	35
2009.11.18.18 ³⁰	5-ös	Postáné Kecskés	40

Ilona			
2009.11.21.17 ⁰⁰	8-as	Varga László	20
2009.11.21.18 ³⁰	8-as	Varga László	30
2009.11.22.18 ⁰⁰	1-es	Csonka-Kis Pál	155
2009.11.23.17 ⁰⁰	4-es	Koroknai Imre	100
2009.11.23.18 ³⁰	4-es	Koroknai Imre	50
2009.11.28.17 ⁰⁰	9-es	Kati István	20
2009.11.28.18 ³⁰	9-es	Kati István	30
2009.11.29.17 ⁰⁰	6-os	Varga Jánosné	40
2009.11.29.18 ³⁰	6-os	Varga Jánosné	20
2009.11.30.18 ³⁰	3-as	Szarvas Endre	40

A vállalkozók, civil szervezetek, egyházak, iskolák és egyéb intézmények képviselői korábban, 2009. május 9.-én a Polgármesteri Hivatalban tartott megbeszélésen fejthették ki véleményüket, illetve fogalmazták meg javasolataikat az IVS-sel, valamint a konkrét akcióterületi fejlesztési tervekkel kapcsolatban.

7. Az IVS eredményeinek nyomon követése („monitoring”) és az IVS rendszeres felülvizsgálata, aktualizálása

A célok teljesülését monitoring rendszer kiépítésével követi nyomon az Önkormányzat, Balmazújváros Város Önkormányzat Képviselő-testülete rendszeres beszámolók keretében kap tájékoztatást az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósításáról. A beszámolók összeállítása és a stratégiai célok megvalósulásának nyomon követése a Balmazújvárosi Városfejlesztési Társaság és az Önkormányzat érintett bizottságainak együttműködésével történik. A Képviselő-testület mellett a városfejlesztési projektek megvalósulásáról rendszeres tájékoztatásban részesül a lakosság valamint tájékoztatást kapnak a település vállalkozói és civil szervezetei is.

A beszámoló kiterjed:

- a stratégia tematikus céljainak megvalósítása során végrehajtott projektek bemutatására, az elért eredmények vizsgálatára
- az ezek megvalósítása során bevont pénzeszközök mértékére, összetételére, a várható megtérülésükre
- az eredményesség mérésére szolgáló indikátorrendszer ismertetésére
- a projekt megvalósulása során figyelembe vett esélyegyenlőségi és fenntarthatósági szempontokra
- a partnerség aktuális helyzetére
- az egyes településrészeken, akcióterületeken elért eredményekre (az előrehaladottság területi szempontú vizsgálata)
- az egyes tematikus célok elérésének előrehaladottságát (az előrehaladottság tematikus szempontú vizsgálata)
- az IVS legutóbbi módosítása óta végbement vagy korábban előre nem látott ingatlanpiaci és gazdasági folyamatokra, a környezeti, társadalmi stb. változásokra és ezeken keresztül az IVS-ben szükséges módosítások leírására.

A hatékony monitoring rendszer jellemzője a stratégiához kapcsolódó beavatkozások és tartalmi összefüggések figyelése, különös tekintettel a szinergikus hatások szem előtt tartása. Emellett szükséges az egyes beavatkozásokhoz kapcsolódó adattartalmak definiálása,

időszakos összegyűjtése, rendszerezése és elemzése. A képviselőtestület az éves beszámolót véleményezés és közös egyeztetés után határozatban fogadja el minden év decemberében. A határozat tartalmaz minden lényeges önkormányzati és társasági feladatot az integrált városfejlesztés következő évi, illetve további fenntarthatóságához kapcsolódóan, és a megvalósult projekteknek és idő közben felmerülő igényeknek megfelelően módosítja az IVS -t.

A stratégia céljainak és eredményeinek rendszeres nyomon követése az átfogó és tematikus célokhoz, valamint a fejlesztési programokhoz rendelt indikátorok használatával lehetséges. Az évenként ismétlődő beszámolók abban az esetben lehetnek hitelesek, és tükrözik a valós eredményeket, ha a stratégia megvalósításának kezdetén meghatározott indikátorok az évek során nem változnak, és az indikátorok meghatározásakor érvényesülnek az adatok mérhetőségének, elérhetőségének és megfelelőségének a szempontjai.

Az éves beszámoló összefoglalóját az önkormányzat honlapján hozzáférhetővé, nyilvánossá teszi a település lakossága számára is.

Az Önkormányzat az évenkénti városgyűlésen vagy közmeghallgatásán rendszeres napirendi pontként szóban is tájékoztatja a lakosságot az IVS-ben foglalt célok megvalósításának előrehaladásáról. A projektek előrehaladásával kapcsolatban a lakosság alkalmankénti tájékoztatása (pl. részcélok megvalósulása, bejárások, átadások) helyi médián (újság, rádió, televízió stb.) keresztül is megvalósul.

Az IVS céljainak megvalósulásának vizsgálatához minden esetben szükség van az alábbi táblázatban megadott indikátorok megadására.

24. sz. táblázat: Az integrált városfejlesztési stratégia indikátorrendszere

CÉLOK	INDIKÁTOR	MÉRTÉKEGYSÉG	ADATGYŰJTŐ	GYAKORISÁG	ELVÁRT TENDENCIA
Átfogó cél: Versenyképes vidéki központ	Foglalkoztatási ráta	%	KSH	Éves	növekvő
	Munkanélküliségi ráta	%	KSH	Éves	csökkenő
	SZJA növekedés	reálértékű SZJA (1000 Ft/fő) változás %	APEH	Éves	növekvő
1. Tematikus cél: Városi környezet és infrastruktúra fejlesztése	Kerékpárút hálózat hossza	km	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
	Parkolóhelyek száma	db	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
	Közműolló	%	Polgármesteri Hivatal	Éves	csökkenő
	Zöldfelületek nagysága	m ²	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
2. Tematikus cél: A helyi gazdasági és természeti erőforrások dinamizálása	Vendégéjszakák száma	vendégéjszaka	KSH	Éves	növekvő
	Új vállalkozások száma	db	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
	Megújuló energiaforrások használata	kWh/év	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
	Ipari park kihasználtsága	%	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
3. Tematikus cél: Humán erőforrások	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya	%	KSH	Éves	csökkenő

dinamizálása	az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül				
	Egyéni vállalkozók száma	db	KSH	Éves	növekvő
	Közösségfejlesztő programba bevont lakosok száma	fő	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
4. Tematikus cél: A város kistérségi kapcsolatainak erősítése	Legalább kistérségi szintű rendezvények száma	db/év	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő
	Kulturális rendezvények látogatottsága	fő	Polgármesteri Hivatal	Éves	növekvő